PAMFILE, T. II
258

II 2079

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

JOCURI DE COPII

II

(2)

MEMORIUL AL DOILEA

DE

TUDOR PAMFILE

618
258

Ședința dela 9 Fevruarie 1907.

114

PREFAȚĂ

Prezent onoratei Academii Române, cu rugăminte de a tipărì, și cititorilor, cu încredere că vor cercetà cu toată dragostea, din atâtea puncte de vedere, acest nou mănunchiu de material folcloristic relativ la *jocurile copiilor români*, ca completare la cele descrise în memoriul întâiu.

El cuprinde părți nouă și altele risipite prin foi serioase sau întâmplătoare, cu scopul de a le fixà într'un schelet, care, deșì nu va aveà forma absolut științifică, va aduce cel puțin atâta rânduealǎ, ca să înlesnească rândueala hotărîtoare.

Fie acesta un indemn și pentru mine și pentru alții, pentru agonisirea întregei noastre literaturi populare, culeasă și neculeasă, care se aflǎ astăzi în cea mai urîtă împrăștiere.

A. Jocuri de copii.

I. Jocuri propriu zise (1).

1. *De-a ascunsul (cucul).* Cu numele de *de-a cucul* se joacă de copii în Câmpulung, iar cu cele de *de-a mija* sau *de-a mijoarca* în alte părți ale Moldovei (2).

Tot despre acest joc mai avem următoarea relațiune : Pollux se exprimă despre jocul elin ἀποδιδρασκίνδα, care nu-i altceva decât jocul nostru «*de-a ascunsele*» sau «*de-a v'ați ascuns*»: Unul dintre cei ce se joacă, se așează în mijlocul tovarășilor, și, dela sine, își închide ochii, afară numai dacă vreun altul n'ar fi însărcinat să i-i țină închiși. Jucătorii o iau la fugă (ἀποδιδράσκουσι) și se risipesc. Atunci cel care *este* (de rând, care *se face*), deschizând ochii, începe să-i caute, iar dânșii trebue să-și dea toate silințele ca să ajungă înainte de dânsul la locul hotărît (εἰς τὸν τόπον τὸν ἐκείνου).—(Pollux, lib. IX. c. 117, edit. Didot (3).

2. *Baba și uncheșul.* In Țigănești și Ungureni, jud. Tecuciului, se joacă la priveghiu «de-a baba și unchiașul, cari, rătăciți fiind, se caută prin lume unul pe altul și poposind prin casa cu mortul, se tocmește unchеșul la coasă și atâta cosește unchеșul c'un ciomag prin dreapta și stânga, de cotonogește pe cei de prin prejur» (4).

Tot așà se joacă și în Bucovina. *Baba* și *moșneagul*, îmbrăcați cu haine «cotrențoase și comice», se pregătesc în tindă, apoi intră baba și s'ascunde sub pat. Intră uncheașul, se face că se împiedică, alții îl ajută, el istorisește «despre pătăräniile câte le-a avut cu baba», altul îi făgăduește că-l duce la babă, dacă-i va face un bine. Moșul știe să cosească, cosește lovind pe unul și pe altul, etc. Găsește baba, plânge de bucurie, iar la urmă unul îi dă foc barbei făcută din câlți (5).

---

(1) Părțile fără izvor însemnat sunt culese din Țepu, jud. Tecuciului.
(2) G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*. București 1885, p. 192.
(3) Idem, p. 187.
(4) A. E. Michailescu, *Crâmpeie din vieața țăranului român*. Buc. 1904, p. 12.
(5) S. Fl. Marian, *Immormântarea la Români* (Ed. Ac. Rom.), 1892, p. 209—210.

6. *In bunghi* (bumbi). Alt chip de a se jucà este și acesta: La o palmă departe de talpa prispei se fac, ca pildă, patru gropițe largi cât francul, curate și dechisite. Ele stau tupilate sub un *teșman* nalt cât latul mânii. Băieții, patru la număr, zic :

— Ei, prindem gropița ?

— Prindem !....

Și jucătorii, câteși patru, aruncă la un semn câte un nasture, ochind fiecare gropița pe care o crede mai cu noroc. Să zic că numai doi și-au prins gropițele: A și B ; C și D își ieau nasturii, se duc la semn și svârl a doua oară. Să zic că C a svârlit tocmai în groapa lui B. B *este scos*, iar D a prins o gropiță din cele goale. A mai rămas o gropiță neocupată. B zice că nu mai încearcă, deoarece n'ar aveà izbândă, ci :

— Mă las în *urmă*, poate de acolo oiu face ceva.

Svârl apoi a doua oară. Lui A, să zicem că nu-i vine bine și neputând svârli cu nasturii în gropiță, îi svârle în lături: dacă nu câștigă el, să nu câștige nimeni. Vine rândul lui C. C se uită la gropițe și vede una, cea neocupată de B, care i-ar puteà da mulți nasturi. Ii propune lui B să-i împartă în două pe cei cari ar cădeà la el. Tot așà ar vrea și D și A. Dacă se hotărește să facă cu unul tovărășie, ceilalți bat cu călcâiul în pământ și strigă :

— Trece dracul pe la cruce
Cu oala cu lapte dulce,
Face pe C să se spurce
[= să arunce greșit].

C svârle și fiecare își iea nasturii din groapa sa (1).

7. *In buși.* L-am văzut jucându-se și în jud. Doljului unde poartă numele de *cirica* sau *ciricul.* Se joacă numai cu trei pietricele și are șase figuri:

a. Adunarea. Ieai o piatră, o arunci în sus; ieai alta de jos, o pui în mână și prinzi pe cea ce cade ; o arunci din nou în sus, pui în palmă pe a doua de jos și o prinzi pe cea ce cade de sus.

b. Pusa cu una (punerea câte una jos). Ieai o piatră din mână și o svârli în sus; ieai alta și o pui jos și prinzi pe cea de sus ; acelaș lucru îl faci cu piatra a doua ; pe urmă, pe câte una, ca la adunare, le capeți din nou în palmă.

c. Pusa cu două. Svârli o piatră în sus și le pui jos pe amândouă prinzând apoi pe cea de sus ; o svârli din nou în sus, ieai pe cele două de jos și peste ele prinzi pe cea de sus.

---

(1) Jocul a fost nuvelizat de d. Fl. Cristescu în *Vieața literară*, An. I., No. 27, după care s'a și rezumat.

d. Ficşul. Se svârle una în sus, se *trage* cu degetul de pământ, ca şi cum s'ar face o virgulă şi se prinde pietricica de sus. Se trage pe şir un număr oarecare de ficsuri.

e. *Poarta (portiţa).* Cu degetul arătător pus peste cel mijlociu şi cu cel mare, se face o portiţă. Se svârl cele trei pietricele în sus şi din ele, tustrele, tovarăşul de joc numeşte pe una, care joacă rolul de buşoaică: de pildă pe 3. Jucătorul trebue s'o iea pe aceasta, s'o arunce în sus şi să bage pietricica care i-o arată celălalt pe portiţă, de pildă pe 2, însă, în darea ei să nu atingă pe 1; apoi bagă şi pe 1.

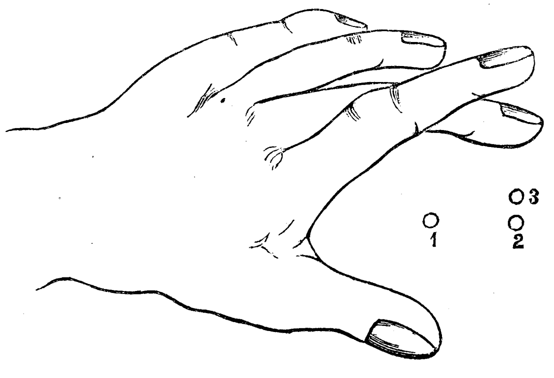

f. *Caii.* Fac partea I (A. I. 7; mem. I, p. 275) şi se vede la urmă care face mai multe.

In jud. Prahovei jocul se chiamă ***în bobici*** şi sunt de toţi şase. Unul din ei e ***bobicul*** (propriu zis). Se joacă adunarea câte unul, câte doi şi trei, câte unul şi patru, câte cinci la urmă.

Portiţa se face tot aşà: câte unul, doi şi trei, patru şi unul, şi cinci.

Prinderea. Se ieau tusşase bobicii, se aruncă în sus, se prind pe dosul palmei, se aruncă în sus şi se prind în palmă. Dacă jucătorul îşi prinde bobicul său, *are 20*; dacă prinde bobicul tovarăşului său, *are 10*; ceilalţi bobici valorează câte 5. Dacă unul are prinşi toţi bobicii, *are 50.* Cel care face mai mulţi, iese întâiul. Prin urmare această parte se poate jucà şi singură.

Altă parte constă în a-şi pune jucătorul bobicul pe dosul palmei şi cu acea mână a luà câte o pietricică de jos şi a o pune în mâna cealaltă, fără ca bobicul de pe dosul palmei să pice jos.

In jud. Covurluiu, când se joacă copii în buşi se cântă:

Au-late,
Bau-late,

Nu ţi-i frică că te-oiu bate?
Din codiţă, din codà,
Până-oiu prinde-a numărà (1).

9. Călueanul. Dădusem datina aceasta a copiilor ca făcând parte numai din vieaţa lor şi nefiind legată prin părţile Ţepului de o anumită zi, neavând deci un caracter de cult creştin sau necreştin. Dacă ar fi fost dată şi din acest punct de vedere, cu ea trebuiau arătate şi alte datini calendaristice în cari copiii au o notă deosebită, precum: colindul, plugul (pluguşorul, plugărelul), sămănatul, paparuda şi steaua.

Fiindcă s'a dat însă, se va întregi aici toată literatura călueanului.

a. Cuvintele cu cari se numeşte obiceiul şi chipul făcut din clisă sunt: ***căluean***, în părţile Ţepului; ***caloean*** în alte părţi din Moldova şi Muntenia (pentru Munt. şi ***coloean***); ***calian***, Moldova; ***scaloean***, Dobrogea (2) şi ***mumapădurii*** (3).

b. Chipul sub care se înfăţişează călueanul, fie că-i unul, fie că-s două chipuri. («In unele sate se fac două chipuri mititele de pământ, unul bărbătesc şi altul femeiesc. Caloeanul e întins pe o scândură şi se împodobeşte cu coji de ouă roşii păstrate dela Paşti, cu fel de fel de flori prin cari predomină busuiocul. Pe aiurea îl şi îmbracă în straie ţărăneşti, cu opinci şi căciulă»; pentru jud. Brăila, Ialomiţa, Buzău şi Mehedinţi).

Prin urmare, ca să aibă opinci şi căciulă, trebue să fie în destul de mare.

c. Ca datină: prin Muntenia se face în *Marţea a treia după Paşti*, când fetele bocind, cu popă, dascăl şi ştergar, dintre ele, îl îngroapă prin ierburi sau bucate. Bocetul e acesta:

Iane,
Iane,
Caloeane;
Te caută mă-ta
Prin pădurea deasă,
Cu inima arsă;
Prin pădurea rară,
Cu inim'amară.
Şi ea că te plânge
Cu lacrămi de sânge!
Iane!
Iane!,
Caloeane!..

In a treia Joi după Paşti (în ziua de *Paparude*), călueanul e desgropat, dus tot cu petrecanie, e svârlit într'o fântână, întreg sau rupt în bucăţi, sau e dat pe apă; în urmă, fetele și cu flăcăii fac *Pomana caloeanului*, mâncând, bând și cântând. In general, procedeurile au cea mai mai mare parte comună.

---

(1) B. P. Hasdeu, *Etym. Mag. Rom.*, col. 108 (D. Alboteanu, c. Martacani).

(2) S. Fl. Marian, *Descântece pop. rom.* Suceava, 1886, p. 298 şi urm; T. T. Burada: *O călăt. în Dobrogea.* Iaşi 1880, p. 27; G. D. Teodorescu, *Poez. pop. rom.*, p. 219, 211, 212, *Noua Rev. Rom*, vol. II, p. 94—97; şi mai ales, S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Rom.*, III, p. 398—303.

(3) *Noua Rev. Rom.*, Supl. I., p. 55.

d. Variantele celor două bocete cunoscute sunt:

3. Caloene,
Iene,
Mă-ta te cătà
Prin pădurea deasă,
Cu inima friptă, arsă;
Prin pădurea rară,
Cu inima fript' amară.

4. Caloene,
Iene,
Caloene,
Iene,
Du-te 'n cer și cere
Să deschidă porțile,
Să sloboadă ploile,
Să curgă ca gârlele,
Zilele
Și nopțile,
Ca să crească grânile.

5. Caloene,
Iene,
Caloene,
Iene,
Cum ne curg lacrămilè,
Să curgă și ploilè.
Zilelè
Și nopțilè,
Să umple șanțurilè,
Să crească legumilè
Și toate ierburilè!

6. Caloene,
Iene,
Caloene,
Iene,
Du-te 'n cer la Dumnezeu
Ca să plouă tot mereu,
Zilelè
Și nopțilè;
Să dea drumul roadelor,
Roadelor,
Noroadelor,
Ca să ție 'mbielșugată
Țara toată,
Lumea toată!

7. Iene,
Iene,
Scaloene,
Iene,
Iene,
Scaloene,
Du-mi-te la Dumnezeu,
Și te roagă tot mereu,
Să dea drumul cerului,
Ca să curgă ploile,
Ploile
Ca gârlele,
Nopțile
Și zilele
Și cu săptămânile;
Ca să crească apele
Să s'adape vitele,
Și să ude grâile,
Grâile
Și oarzele,
Meiul și fasolele
Și toate legumile
Și cu porumbițile (1).

8. Iene,
Iene,
Scaloene;
Iene,
Iene,
Scaloene,
Roagă-te la Dumnezeu
Să dea drumul ploilor,
Ploilor
Și apelor,
Apelor

---

(1) Poate: *porumbìștile*, cum e și în G. Dem. Teod, *op. cit.*, p. 211.

Bogatelor,
Ca să crească grânele,
Grânele,
Fânețele,
Meiul și fasolele,
Cu toate legumele,
Cu toate ierburile,
Să le pască vitele,
Să ne are holdele,
Să se facă holdele,
Să mănânce oamenii.

9. Iene,
Iene,
Scaloene;
Tinerel te-au îngropat,
De pomană că ți-am dat:
Apă multă și vin mult;
Să dea Domnul ca un sfânt,
Apă multă să ne ude,
Să se facă poame multe.

10. Iani,
Iani,
Caliani,
Iea cerului torțile
Și deschide porțile
Și pornește ploile,
Curgă ca șivoaele,
Umple-se pâraiele,
Printre toate văile,
Umple-se fântânile,
Să răsae grânile,
Florile,
Verdețile;
Să crească fânețele,
Să s'adape vitele,
Fie multe pitele.

11. Scaloeni, Scaloian,
Trupușor de dician;
Scaloiță,
Scaloiță,
Trupușor de coconiță,
Mă-ta că mi te-a cătat,
Te-a cătat
De-a întrebat,
Prin pădurea rară,
Cu inim' amară
Prin pădurea deasă
Cu inima arsă.

e. Ca datini la alte popoare, rezumate de studiul *Caloianul* de I. Aureliu Candrea (*Noua Rev. Rom.*, vol. II, p. 94—97): La Romani se aruncau în Tibru de pe ***Pons sublicius***, aceleași chipuri. Ele erau niște păpuși făcute din paie sau papură și îmbrăcate în haine scumpe. In a 2-a și a 3-a zi după Idele lui Marte, colegiul ***Saliilor*** făceà o procesiune la capelele ***Argei*** (Argea loca, Argeorum sacraria; pare că 24 sau 27 la număr) împreună cu ***Flaminica Dialis,*** preoteasa lui Jupiter, spre «a depune ***probabil***» cele 24 de păpuși în chip de om ***(scirpei Quirites).*** Două luni mai târziu, în Idele lui Maiu, aceste păpuși, cari înlocuiau de sigur sacrificiile omenești din vremurile mai îndepărtate, erau luate și aruncate de pe ***Pons sublicius*** în Tibru, fiind de față pretorul, pontifii și cetățenii ***optime jure.*** Alți scriitori vechi vorbesc de 30 de păpuși.

Simbolul aruncării în apă erà, ***poate***, sau îngroparea anului vechiu, sau ***invocarea ploilor.***

Intre obiceiul românesc și cel roman, e deci o mare asemănare.

Obiceiul e și la Greci (chipurile lui Andonis și Afrodita, purtate cu bocete de femei, erau aruncate în mare). La Ruși e obiceiul asvârlirii unor chipuri numite *Iarillo, Kastroma* și *Kostrubonco.* In Bohemia, păpușa aruncată în apă închipuește moartea *(Srrut* sau *Marena).* In Polonia, obiceiul de a se aruncà în fiecare an chipurile *Marzanei* ar fi o rămășiță a nimicirii idolilor de către *Miesco*, primul principe creștin al Poloniei.

f. Ca etimologie, Săulescu zice: «Cuvântul *Calian,* analizat în refrenul *Iane,* Iane-Caliane, ne reduce până la Ioanițiu numit și Καλοιωάννης (bunul Ion), Kaloian și Kali-ean, fundătorul Imperiului Mesio-Roman din Bulgaria și al Daco-Românilor în Dacia. 1204».(1)

D. I. Aur. Candrea, loc. cit., se gândește la *lut,* din care e făcut călueanul. Lut, în paleoslov = калъ. Rămâne de supus ipotezelor particula *oian.* Numele de Caloean n'ar fi o conrupție de adj. paleoslov калѣнъ = *de lut?*

Asupra lui *Iene, Iane*, prepus, nu ne trebuesc multe considerațiuni. Sfârșitul de multe ori se rupe din cuvinte și se pune înaintea lui sau în urmă, în cântece și exclamații.

Ciocârlie-lie
Pasăre gălghie (gàlbie, gălbue).

Tot așà cuvinte întregi, ca în frumosul cântec:

Geme,
Codrul geme,
Geme,
Ca i-i rău
Că-l plouă mereu.
Și plouă de varsă

Codrului nu-i pasă,
Că i-i frunza deasă.
Sus e frunza deasă,
Jos e umbra groasă;
Sus frunza-i măruntă
Jos umbra-i rotundă. (2)

10. *De-a calul.* E cunoscut mai în toate părțile Românilor. O decriere de chipul cum se înjghebează pe la șezători(3) e următoarea: «doi spate la spate se leagă cu ceva de brâu și se pleacă cu capul în jos. Se acoperă cu niște sumane, așà fel încât unul pune o mânecă în cap, formând capul calului, la care așează de amândouă părțile câte o lingură, formând urechile. Apoi se descing (alții) de câteva curele și i le pun pe (în) cap, în loc de

---

(1) S. Fl. Marian, *Desc. pop. rom.*, p. 300.

(2) Din col. mea inedită, înscris la No. 1504. Auzit dela Tănasă V. Dobre, din Țepu, jud. Tecuciului.

(3) Iată cum e descrisă o șezătoare din Giulești, județul Sucevei: «In acest sat, ca în multe părți locuite de Români, sătenii căutând a schimbà vieața lor monotonă, fac și dânșii petreceri felurite.

In lungile nopți de iarnă, pe când cei mai bătrâni cisluesc în crișmă dinaintea unui pahar de rachiu, flăcăii și fetele se adună la o casă sau două, formând șezători.

Fetele cu furca în brâu, sunt adunate să facă un spor, iar flăcăii înaintea ibovnicelor

frâu. O mânecă este lăsată în urmă, prin care celalt bagă un băț, închipuind coada cu care lovește în toate părțile. Unul care-i mai ușor, se suie călare, de unde strunește calul. Se plimbă cu el prin casă, făcându-l scos de vânzare. Unul se face cumpărător și îl negoață, începând dela un preț mare, merge tot descrescând, până când cumpărătorul îi dă «un leu și un ort». Zicând astfel, stăpânul răspunde:

— Decât ți l-oiu da cu un leu și un ort, mai bine să-l văd mort.

Finind aceste cuvinte, aruncă de pământ o oală cu cenușă ce o ținea în mână. Toată casa se umple de cenușă. In acest timp, în mijlocul hohotelor de râs, provocat de tălmășagul cu șic(!) al negoțului, se desfac cei doi, deslegându-se de cingători și călărețul rămâne jos.»(1)

In Țigănești, județul Tecuciului, la 10 K. S-E. de Țepu, se joacă întocmai și tot la priveghiu. La intrare îi întâmpină gloata cu cuvintele:

— Bun sosit fete-logofete!

— Mulțămesc d-voastră, oameni buni!

— Dar de unde vii și'ncotro pornești?

— Apoi multă cale am bătut. Am cutreierat împărățiea lui Negru și Roș-Impărat, și acum mă îndreptam spre împărăția lui Verde-Impărat.

— D'apoi, îi bună pace între noroade, logofete?

— Bună, oameni buni, doar numai Verde-Impărat tot se mai bate cu vânturile și gândurile.

— Calul nu ți-i de vânzare, logofete?

— Ba de vânzare, gospodare.

— Și cât ceri pe el?

— Dă! cât să cer? Ia să-mi dai o sută de galbeni, zece sorocoveți și patru orți, și al dumitale să fie.

---

lor se silesc cari mai de cari să facă câte și mai multe năzdrăvănii. Aici la șezătoare ca la ori și ce adunare de flăcăi și fete, se păstrează un obiceiu vechiu: din timp în timp fac câte o pauză, lăsând la o parte lucrul și jocul; fiecare flăcău își iea câte o fată și se duc de o parte de bătrâni, în cămară: o odăiță mică ce se află mai la toate casele țărănești. Acolo flăcăul ține pe fată în brațe, o sărută, o mai strânge, o mai pișcă, o mai gâdilă, cu un cuvânt, se drăgostesc. Numai spor de lucru nu se face la șezători, căci flăcăii, prin năzbâtiile lor, provoacă râsete ce fac pe fete să se țină cu mânile de piept. La șezători au uneori și scripcari ori cu fluierul.» *(Șezătoarea*, Fălticeni, An. I, p. 271).

O descriere prea frumoasă a unei clăci (șezători) a dat-o și d. M. Sadoveanu, atât cât e, în *Sămănătorul*, An. III, p. 608 și urm. (Fragment din «*Crâșma lui Moș-Precu).* Mai vezi: *O șezătoare la țară sau povestea lui Moș-Albu* de A. Pann, Op. compl. Buc. 1904, vol. I, p. 250; Al. Michăilescu: *Crâmpeie din vieața țăranului român*, p. 64—65; T. Cercel, *Claca dela Moș-Dan* în *Sămănătorul.* An III, p. 661--667.

(1) *Șezătoarea,* rev. de folklor. An I, p. 273- 274.

*

— Ceri cam mult, fete-logofete; eu tot să-ți dau treizeci de galbeni, trei sorocoveți și un ort.

— Deară! ce spui dumneata! Decât să-l dau pe treizeci de galbeni, trei sorocoveți și un ort, mai bine să-l văd mort.

Și pocnește una în oală de o strică și sbucnește afară în râsetele celor din casă. (1).

In Suceava Bucovinei se joacă întocmai ca în părțile învecinate ale Moldovei, numai că se chiamă *de-a cămila.* Purtătorul, al patrulea jucător, are un fes în cap. El își plimbă cămila de colo până colo, lăudând-o, că doar a cumpără-o cineva. După ce cămila joacă, vine treaba la ruperea prețului, când cumpărătorul îi dă două parale; iar vânzătorul zice:

— Decât aș da-o cu două parale, mai bine o ucid și-o arunc în râpă. (2).

In Vicovul-de-sus, Bucovina, jocul se cheamă *de-a calul*, iar stăpânul, cât și-l poartă, zice:

Feri! feri! ferește-te, lele,
Că-i cam cu năravuri rele,
Și te-a lovì în măsele,
Și-i rămâneà făr' de ele!

iar la urmă:

— Decât cu atâta, mai bine i-oiu crăpà capul. (3).

In Transilvania se chiamă *de-a vaca.* Unul vine de afară în brânci, îmbrăcat cu multe bulendre pe el ca să fie gros. Pe cap are o oală plină cu cenușă. Vaca-i de vânzare.

«— Cu 4 fl. nu v'oiu da-o, ci de cumva vi-i de cumpărat, dați-mi 2 fl. 50 cr.» La urmă, el cerând cu mult mai puțin decât îi dau ceilalți, zice:

«— Cu 4 fl. 50 cr. nu pot eu să dau o așà vită bună, ci mai bine o pocnesc în cap!» (4).

16. *De-a cucu.* Sub numele de *de-a pitita* se joacă prin județul Prahova, după cum mi-a spus camaradul meu sublocot. Teodor Vișinescu. Pot fi ori cât de mulți jucători. Unul căzut la sorți, sau prin bună înțelegere, stă într'un colț cu palmele peste ochii închiși și numără tare: 1, 2, 3, . . . până la un număr hotărît de mai înainte; ceilalți, la acest număr, trebue să fie ascunși, așà ca să nu se vadă.

Când cel ce numără a sfârșit, întreabă tare:

— Pitit?

---

(1) A. E. Michăilescu, *op. cit.*, p. 12.
(2) S. Fl. Marian, *Immorm. la Rom.*, p. 206.
(3) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 106—107.
(4) Idem, *ibid.*, p. 207—208.

Dacă i se răspunde că *nu*, el urmează a mai numără odată; dacă i se răspunde: *pitit*, cel singur pleacă în căutarea celor ascunși. Să zicem că a găsit pe unul; cum îl vede căutătorul, aleargă la locul unde fusese mai înainte și cu o pietricică bate de trei ori în alta; merge apoi la altul și dacă-l găsește, acelaș lucru se întâmplă. Să zicem că unul din cei ascunși se furișează și se duce el de bate de trei ori în pietricică; în acest caz, prinzătorul pierde toate drepturile. Dacă sunt cinci ascunși și avem următoarea situație: 1 prins, 2 prins, 3 scăpat, prinzător rămâne tot cel vechiu. Dacă 1, 2, 3, 4, 5, sunt prinși, prinzător se face numărul 1.

In alte părți din Muntenia acest joc se numește *de-a baba oarba* și are unele asemănări cu jocul A. I. 19. Iată trei cântece cari se rostesc între unul dintre jucători și cel legat la ochi, numit după numele jocului.

1. — Pe ce șezi?
— Pe drac. (1)
— Du-te la bărbat!

— Pe ce șezi?
— Pe nuiele.
— Du-te la muiere.

— Ce-ai mâncat asară?
— Pâne cu papară. (2).
— Ieși pe uș' afară!

— Dar alaltăseară?
— Pâne cu măsline!
— Iea-te după mine!

2. — Babă-oarbă unde-ai mas?
— Pe cuptor.
— Și ce-ai ars?
— O catrință și-un cojoc!
— Babă-oarbă, zău, mă joc!

3. — Babă-oarbă unde-ai mas?
Babă-oarbă ce ți-ai ars?
— O mânecă de cojoc.
— Dă-te 'ncoa în joc. (3).

Relativ la acest joc, G. Dem. Teodorescu scrie în colecția sa că se aseamănă cu jocul elin μυΐνδα descris astfel de Pollux: «Unul dintre jucători, închizând ochii (καταμύων) strigă: pitiți-vă! (φυλάττου, la noi: «v'ați ascuns?») și aleargă după cei ce fug (ὑποφευγόντων). Acela pe care-l prinde îi iea locul și închide ochii ca cel dintâiu. (4).

---

(1) Mai probabil: *darac*, după arătarea d-lui căp. medic Gh. Steriu, R. 3. Roșiori, Bârlad.
(2) Papara e o mâncare preparată din pâne rece amestecată cu brânză și opărită cu apă fiartă în clocot. (G. D. Teod.).
(3) G. D. Teodorescu, *Poez. pop. rom.*, p. 196.
(4) G. Dem. Teodorescu, *o. c.*, p. 187.

18. *De-a domnul.* In Transilvania cele două lemnuşuri se chiamă *albe*; pe una e făcut semnul: cruce (+), iar pe cealaltă numărul cinci, latin (V). «Jumătăţile acestea de lemnişor le aruncă apoi fiecare pe rând şi după cum se aşează pe masă, i se *scrie* celui ce le-a aruncat şi pedeapsa care constă din bătaie la palmă». Cum se vede, aşà pe înţelese acest joc nu e descris. (1).

In Muntenia jocul e numit *de-a armaşul*, iar beţişoarele sunt înlocuite prin *arşice*. «Copiii surchidind un arşic după învoelile ce au, unul dintr'înşii este proclamat ca armaş, iar altul ca împărat. Armaşul, cu o basmă răsucită, cu o curea sau cu o nuia, trage pe rând celorlaţi la palmă, câte i se ordonă. Dialogul lor e scurt, consistând din aceste întrebări şi răspunsuri:

Armaşul: — Câte să-i dau, împărate?
Impăratul: — Dă-i . . . sărate, dă-i . . . dulci . . . .(2)

Altă descriere: «Se pun copiii rând. Cel din capăt iea un *arşic* în mână, adică un ciolan dintre încheieturile dela picioarele dinapoi ale mielului, şi-l aruncă în sus. De cade arşicul cu partea cea netedă dela partea cea îngustă, atunci cel ce l-a aruncat e *domn;* de cade cu cealaltă parte îngustă, care are o săpătură firească în formă de S, e armaş; de cade cu partea cealaltă, atunci pe cel ce a aruncat îl numeşte *tâlhar* şi el merge dinaintea domnului şi armaşului să-şi iea pedeapsa dela armaş, după placul domnului, adecă lovituri la palmă: dulci, acre, chipărate, fierbinţi, sărate, linse, din fundul iadului. Jocul urmează aşà, schimbându-se rolurile după cum cade arşicul.» (Gr. Perianu, Tutova, com. Bogeşti.) (3).

21. *Focul.* Acest joc mai poartă şi alte numiri. Sub numele de *de-a leafa* «se aranjează astfel: Se iea o draniţă şi se ciopleşte la un capăt mai lat, iar la celălalt mai îngust dându-i-se forma unei lopăţele», care lopăţică, în unele sate din Bucovina se chiamă *leafă*, iar în altele *leaşcă.* (4).

Se pun apoi mai mulţi inşi, feciori şi fete, roată într'un ungher de casă. In mijlocul lor stă unul în picioare; pe acesta îl ţine altul cu mânile la ochi,

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 223.

(2) G. Dem. Teodorescu, *o. c.*, p. 196.

(3) In *Etym. Magn. R.*, col. 1681.

(4) «In unele sate din Bucovina, leafa este şi lopăţica cu care se *tăpşeşte* sau *lăpşeşte* mămăliga, înainte de a o răsturnà din ceaun pe fund. In alte părţi ea este mult mai mare şi slujeşte la raderea povidlei de pe căldarea care fierbe. E şi un munte pe hotarul Fundul-Moldovei: *Lefele.*»

In Ţepu *leafă*, pe lângă înţelesul obişnuit de: salar, soldă, se mai chiamă şi partea lată a toporului sau sapei. Ţi-oiu da o leapşă = ţi-oiu da o palmă; a lepşi = a da o palmă cuiva; se zice: *păturesc* mămăliga cu lopoţica. Povidla = povirla = magiunul.

ca să nu vadă nimic. «Pe când cel din mijloc e ţinut de ochi, pe atunci unul dintre jucători îl loveşte cu leafa peste spate. După ce a fost lovit, îl lasă de ochi, anume ca să ghicească cine l-a lovit. Dacă ghiceşte, ocupă cel ce l-a lovit locul său, iar cel ce ţine ochii, de nu ghiceşte, e din nou lovit cu leafa, şi cu cât unul mai greu ghiceşte, cu atât mai mult şi mai des e lovit, până ce trebue să ghicească. De multe ori cel din mijloc, ca să nu vază nimic şi să nu prinză de grabă pe cel ce l-a lovit, se pune cu faţa în jos spre o laiţă sau un scaun». (1).

Cu numele de *de-a cleapşa* se joacă şi în chipul următor: «se pun mai mulţi băieţi, într'un şir. Unul dintre dânşii ţine pe cel dintâiu de ochi, iar altul dinapoi; îi *dă o cleapşă*, adică o palmă peste spate. După ce a căpătat cleapşa, îi dă drumul, şi el trebue să caute pe cel ce *l-a clepşit*, şi de-l găceşte, îl apucă de cap şi-l pune în locul său, iar de nu-l nimereşte pe cel ce l-a lovit, mai capătă o cleapşă, tot aşà până ce nimereşte pe cel ce l-a clepşit».

Cuvântul *cleapşă* e foarte uzitat în Bucovina. Dela acest cuvânt s'a format verbul *a clepşi* = a pălmuì, a bate; adj. *clepşită* = pălmuită, bătută; subst. *clepşitul* = pălmuitul: Ce voeşte clepşitul acesta (clepşita acesta) dela mine? In fine, *clepşită* = bătut la cap, prost, năuc. (2).

23. *De-a hoţii.* Copiii se despart în două tabere, una închipuind pe hoţi cari au să fugă, alta pe dorobanţii cari au să alerge. Capul dorobanţilor iea pe capul hoţilor, îi ţine ochii închişi cu mânile, îl ocoleşte pe departe şi aducându-l la cele două şiruri, îl jură după obiceiu:

— De te-i uità,
Să-ţi sară ochii în patru
Şi ţie
Şi mă-tii
Şi lui tat-to!

După aceea îl întreabă, mai înainte de a hotărî, care tabără *să se facă* hoţi şi care dorobanţi.

— Cum se hotăreşte?
— Pe strâmbătate!
— Atunci, nu se poate!

Iarăş ocoleşte, până va declarà că hotăreşte cu bună credinţă şi iarăş îl întreabă!

---

(1) S Fl. Marian, *Immorm.*, p. 200—201.

(2) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 203—204.

— Cum hotărește ?
— Pe dreptate !
— De dânsa să ai parte !

Cel ținut la ochi pronunță atunci, arătând cu mâna în dreapta și în stânga:

Voi,
Dorobanți,
Armați,
După eĭ să alergați;

Voi,
Hoți,
Toți,
Să fugiți ca niște Netoți (1).

24. *Iapa prăpădită.* Jocul de cărți e o patimă a tuturor popoarelor *civilizate;* noi îi știm felul de astăzi și de aceea de multe ori îngrijorarea ne-a făcut să luăm măsuri împotriva acestei pătimașe îndeletniciri. Iată o relație despre jocul de cărți în țerile noastre, lăsată de un călător englez, William Macmichael, de pe la 1817. Ajunge în Iași, pe care-l descrie, și vorbind apoi de păturile societății zice despre boier: «Când și-a mântuit plimbarea, boierul moldovan se retrage la whiest sau faro, unde pierde într'o sară 500 de galbeni. *Sunt atât de stăpâniți de jocul cărților* și noțiunile lor de morală publică sunt atât de libere, încât ofițerul care are titlul de agă și datoriile de polițaiu în orașul Iași, se vede deseori ținând bancul la faro» (2). Și trecând prin București: «locuitorii Bucureștilor sunt tot atât de dedați la viciul jocului de cărți și la iubirea de cheltueală în general, ca și cei din Moldova» (3).

Trecând la jocurile pe cari copiii și le fac cu cărțile, mai găsim:

Cotrobonțul. La acest joc cărțile se împart ca și la concina dreaptă, adică câte patru; luarea de jos nu se face însă sub ochii tovarășului de joc, ci pe ascuns, putându-se luà, ca pildă: 7 cu 7, dar și 3 cu 9, etc. Cărțile luate se pun cu fața în jos. Dacă tovarășul, care privește, crede că cel ce a luat a luat pe nedrept și vrea să-l cerceteze, să vadă dacă-i de bună credință, strigă:

— Cotrobonț!

La acest strigăt, luătorul trebue să întoarcă cărțile pe față. Dacă el a luat pe nedrept, toate cărțile sale trec în partea celuilalt; dacă a luat pe dreptate, adică întocmai ca la concina dreaptă, toate cărțile învinuitorului trec în partea sa.

---

(1) G. Dem. Teodorescu, *o. c.*, p. 200. «Netoți se numiau țiganii nomazi veniți în stare semibarbară» Azi, mai repede: prost și rău la minte=nebunatec, tont.

(2) N. Iorga, *Un călător englez în țerile române,* în *Arhiva*, Iași, vol. VII, p. 19.

(3) Idem, *ibidem*, p. 34.

Acest joc se mai chiamă și *cotrobond* sau *controbond* și vine dela vorba *contrabandă*, cunoscută pe malul Prutului, județul Fălciului (căt. Viltotești, com. Băsești).

Spatia. Se pun toate cele cincizeci și două de cărți cu fața în jos. Fiecare jucător trage câte o carte pe care o lasă jos, dacă nu-i *spatie* sau *treflă.* Dacă îi pică una, cu această spatie culege toate cărțile de jos. Dacă nu găsește nimic jos, spatia se lasă jos sau se iea de trăgător, după învoeală. (Aceeaș localitate). De altfel tragerea cărților pe rând, toate fiind cu fața în jos, se obișnuește și pentru jocul concinei drepte, cu toate regulele ei.

26. *De-a inelușu'n vârteguș.* In Bucovina se numește *de-a inelușul*, *inelul* sau *veriga.* Se joacă întocmai, numai că cel ce cântă are în mână un inel pe care-l pune pe cercul celorlalte degete zicând:

— Ineluș
Invârteguș,
Pe-acui deget te-am pus? (1).

27. *Jocuri de flăcăi și fete mari.* Intregul vocabular al jocurilor cu lăutari nu se poate da, decât când se va sfârși și vocabularul limbii românești din toate părțile. Iată altele câteva:

Alămâia seamănă cu *polca șotișă.* In ținutul Tutovei se joacă astfel: Flăcăii și fetele, perechi-perechi, fac un pas înainte, unul înapoi, se învârtesc împrejur, cât în partea dreaptă, atât și în stânga. «Bătrânii spun că dânșii pe vremea lor nu cunoșteau alt danț mai frumos». Mișcarea înainte și'napoi cuprinde patru pași. Diminutive: alămâița și lămâița. (2)

Alivencile. Ion Creangă ne pomenește de acest joc: «ne cântă din fluier doina care te umple de fiori, corabiasca, măriuța, horodinca, *alivencile,* țiitura, ca la ușa cortului, hori și alte cântece sculățele ca aceste, de jucam până ce asudam podelele și ne săriau tălpile dela ciubote cu călcâie cu tot» (3).

Descriere din județul Iași (4): Perechi de câte un flăcău și o fată (bărbați și femei amestecați, când sunt mai mulți bărbați sau mai multe femei) joacă cu pași mărunți și repede spre dreapta și spre stânga. După două-trei rotiri rămâne numai o pereche în mijloc, iar ceilalți privesc. Femeia își lasă soțul, iea dela un capăt pe toți jucătorii pe rând, o învârtește, iea pe soțul ei și-l învârtește; apoi îl lasă și iea pe al doilea, etc. Toată hora se învârtește odată la dreapta și odată la stânga, fiecare aparte; se opresc, bat din palme și strigă: *Joi sau Marți.* Hora se formează la loc și iese altă pereche; și așà se urmează până ce perechile s'au sfârșit.

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 201. Alte două variante apropiate la G. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 197.

(2) *Etym. Magn. Rom.*, p. 686.

(3) Ion Creangă, *op. compl.*, ed. II., p. 65, Minerva.

(4) *Etym. Magn. Rom.*, p. 899.

In Covurluiu se strigă: *Alivenci*, iar alții zic în glumă: *Alivenci-plăcinte-goale.*

In Iași i se mai zice acestui joc și *alivenci-plăcinte.*

In Tutova: *hora lui Livente.*

In Neamț: «Alivencile este (sunt) un fel de horă evreească.» Etimologia cuvântului ar ieși, știind că la acest joc toți jucătorii se învârtesc (nemțește: *alle winden*), iar strigătul *Joi sau Marți* ar ieși tot din nemțescul (*so man tanzt* =așà se joacă).

Prin alte părți din Moldova se strigă ca și la *Lugoșanca:*

Așa joacă pe la noi:
Și'nainte și'napoi,
Iacă, iac'așà.

Aria alivencelor, culeasă în Moldova se găsește în: Vulpian, *jocuri de brâu*, No. 13, reprodusă apoi în *Etym. Magn. Rom.*, p. 898—902.

Alunelul e foarte răspândit pe malurile Oltului. In Dâmbovița se numește și *alunaș* sau *alunică.* Se cunoaște și în Râmnicu-sărat(1) «La alunel, jucătorii, băieți și fete, se țin de mână ca în orice horă, apoi fac trei mișcări duble spre dreapta pornind cu piciorul drept înainte, mișcându-se înainte și'ndărăt; de aici, patru mișcări simple numai spre dreapta, după aceea se reîncepe acelaș lucru spre stânga, însă tot cu piciorul drept înainte. Se joacă iute». Cântecul:

Alunel cu alunele,
Drag mi-i neica cu sprincene,
Deștele (degetele) numai inele.
Alunel dărăpănat,
Drag mi-i neica sprincenat,
Și cu semne de vărsat(!)

Alunel cu craca'n dos,
Aoleo ce om am fost,
Că m'ai săturat de post;
Nu mă lași pe cârnelegi,
Să-ți dau gură să te'nneci.
(I. Poppescu, Dolj, c. Băilești.)

Jucătorii bătând în picioare, de câte trei ori la fiecare oprire, cântă în unele localități:

Azi e Luni și mâne Marți,
Alunelul să mi-l bați;
Azi e Mercuri, mâne Joi,
Alunelul la bătăi!
(Preot. I. Stănescu, Vâlcea, com. Recea.)

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 957.

Iar în altele:

Alunel cu alunele,
Vin' la maica băiețele
Prin crânguri și prin vălcele,
Să te joci mereu cu ele!

Așà se cântă și prin Romanați, de unde iată și aria, comunicată de d-l profesor Moceanu (1):

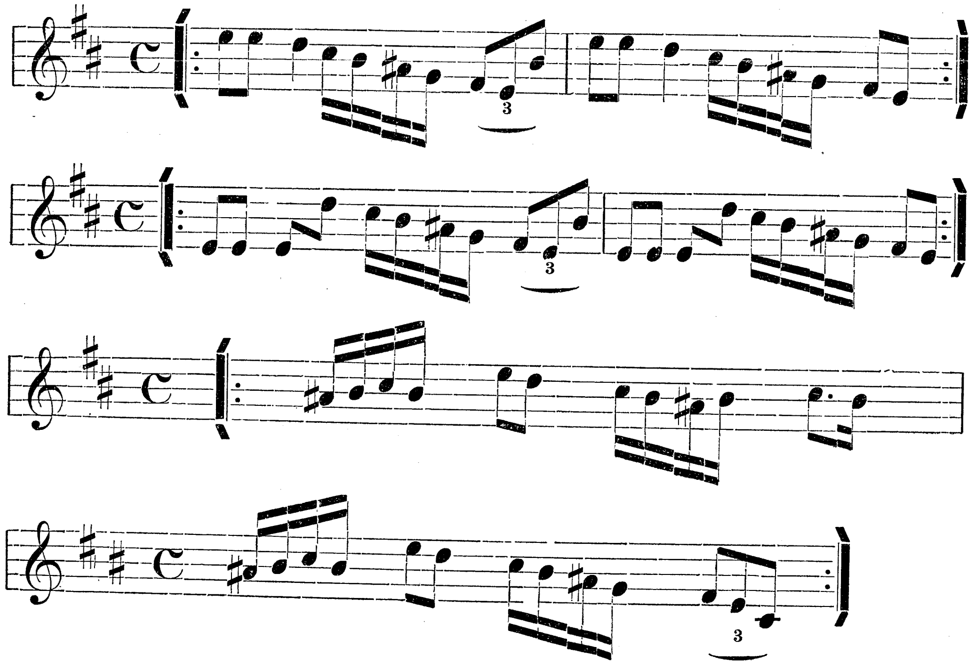

Arcanaua. Se mai numește și *arcau.* «Țuțuenii, mai ales cei din Vrancea, joacă acest joc care și se asamănă întru câtva cu *hora de brâu.* (2).

«Să jucăm moldovineasca de mână, sârbeasca de brâu, *arcanaua* pe bătaie (Ioan G. Ionescu, Iași, com. Miroslava). Jocuri țărănești: «Călușarii, șu-șu-șu, *arcanul*, țigăneasca . . .» (3). Următoarea descriere amănunțită a *arcanului* și a *arcaului* o datorim d-lui Alex. Pop (Transilvania, Năsăud, com. Sângeorz). In Bucovina arcanul se joacă de flăcăi și fete. Se face o horă ținându se de mâni, dar fără a bănănăi cu ele. Mișcarea e dela stânga spre dreapta. La tactul muzicei încep cu piciorul drept, trei pași înainte, aducând capul în direcția mișcării. Isprăvind pasul al treilea, se opresc pe piciorul drept cu tact, şi fac un pas cu piciorul stâng spre piciorul drept, readucând corpul în poziţia dela început. Această mişcare se face continuu după tactul muzicei. Obişnuit cercul se află deschis, cu un *vătav* în frunte, care ţine în mână un băţ, bătând cu el tactul la unele figuri ce le intercalează. După un interval oarecare, la isprăvitul unui tact, vătavul ridică băţul strigând: *unu'nainte!, unu 'napoi! una bună şi la drum!* Atunci se opreşte şirul, face un pas cu piciorul stâng pe dinaintea piciorului drept şi întoarce piciorul drept pe dinaintea celui stâng. Oprindu-se pe piciorul drept, aduce lângă el piciorul stâng şi la ultimul tact bat cu toţii cu piciorul drept în pământ. Apoi urmează ca la început, până când vătavul porunceşte: *doi 'nainte*, *doi 'napoi*, *tri'nainte*, *tri'napoi*, etc.

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 955—956
(2) T. T. Burada, *Almanah muzical*, 1877, p. 63.
(3) Jipescu, *Opincaru*, p. 52.

Un dans numit *arcăneaua* se joacă pe valea Someşului mare, în comuna Sângeorz, numai de feciori. In mişcări are multă asămănare cu *arcanul* din Bucovina, cu deosebire mai ales că nu merg în cerc regulat, ci după cum vrea să-i ducă *vătavul*. Mersul este tot trei paşi înainte, însă fără ca piciorul stâng să-l mişte în direcţia celui drept şi să vină cu faţa către centru, ci unul după altul urmează tactul muzicei şi după trei paşi balansează un tact pe piciorul drept şi unul pe piciorul stâng. Jucătorul cel din urma şirului trebue să se ferească de vătav, căci acela ajungându-l îl loveşte cu băţul. De multe ori se întâmplă că, ferindu-se, nu-şi mai ţine paşii regulat, ci fuge şi numai după încetarea ameninţării reîncepe jocul. De mâni nu se lasă, chiar dacă i-ar împiedecà ceva în cursul jocului. Mişcări de paşi regulaţi înainte şi înnapoi, ca la *arcanul* din Bucovina, la *arcăneaua* nu se fac.

D. Vulpian are două arii (*Hore*, No. 1 şi 2).

Ardeleneasca. [ardeleana, ardeleanul, ardeleneşte, ungureşte (în Rucăr), ciobănaşul (Ialomiţa, Neamţ), ardeleneasca de învârtit = tobosanca (părţile Haţegului), abrudeana, haţegana, someşana (Transilvania), lugoşeana (Banat), de mână = de învârtit]. «Acest danţ ţărănesc, poate cel mai interesant din toată coreografia românească, care e atât de avută», se joacă astfel (după prescurtările d-lui Al. Pop, Trans., com. Sângeorz): Are două părţi; întâia e un fel de plimbare a perechii,— un bărbat şi o femeie —, câţiva paşi înainte şi câţiva înapoi; a doua e învârtirea femeii în jurul bărbatului. In Sângeorz, perechile îşi dau mânile drepte. Fata face cinci paşi înainte după muzică; pe al şaselea îl împiedică, se întoarce înapoi, face cinci paşi şi pe al şaselea îl împiedică; aceştia sunt mai înceţi şi mai scurţi ca cei dinainte. Fata repetă. Bărbatul, la câte două tacte, face un pas mic, aşà că în joc se face un fel de înaintare în formă de cerc. Bărbatul însă poate face şi mişcări vioaie şi chiar sărituri, însă se ţine de tact. Partea a doua, care este adevărat *ardelenească*, începe cu *pe sub mână*, *peste cap* sau *o dă peste cap;* bărbatul învârte femeiea de 2-3 ori ţinând-o de mâni pe sub mâna lui.

La întâia învârtire vin aşà: umărul drept al bărbatului în faţa umărului stâng al femeii. Bărbatul prinde cu dreapta pe femeie de subţioară; aceasta pune dreapta pe umărul stâng al bărbatului, iar stânga pe umărul drept al lui. Bărbatul, cu dreapta, poate face ori ce mişcări, d. p. să ridice în sus şi să pocnească din degete. Piciorul lui drept stă pe loc; stângul face cercuri împrejurul dreptului. Femeiea păşeşte după tactul muzicei în jurul bărbatului. După 2—3 tacturi, se opreşte repede şi se învârt în sens contrar. Aşà *jocul de'nvârtit* se continuă după voie. In acest timp, bărbatul poate să *strige* diferite versuri lirice, satirice sau cătăneşti, = *să cimpoească* (Bărbân, Transil.)= *să descânte* = *să chiue.* Pe alocurea, partea întâia o joacă numai bărbaţii. Un bărbat poate luà şi două femei şi atunci zic că joacă *bărbunc* sau *bărbunţa*.

Strigături:

Unde joacă doi mocani,
Par'că joacă doi curcani,
Hi! hi! hi!
(D. Georgescu, Ialomiţa, com. Coşereni, relativ la *ciobănaşul.*)

Ungurean cu suman scurt,
Nu şedeà 'n Moldova mult
Şi te du în ţara ta,
De-ţi mănâncă slănină;
Că de când venişi la noi,
S'a scumpit brânza de oi,
Făina de păpuşoi!
Ungurean c'o biată iapă,
Toată vara cară ceapă;
Ungurean c'o biată mânză,
Toată vara cară brânză!
(V. Gărdescu, Neamţ, com. Bistricioara.)

Prin Haţeg se fac în joc figurile: *trei schimbate în loc,* trei paşi *de-a sărita în vârvări.*

G. Asachi în *Gazeta de Moldavia.* 1851, No. 15, atrage atenţia cetitorilor asupra acestui joc şi-l găseşte asămuitor cu *tarantella* sau *pastorale* din Italia. (1).

D. Vulpian în colecţia sa are arii pentru *ardeleneşte* şi *ardeleanca (jocuri de brâu,* No. 2, 7, 11, 12, 15). Iată una publicată de Gh. Asachi în *Almanacul de învăţătură* (Iaşi, 1851) ca fiind prea puţin cunoscută.

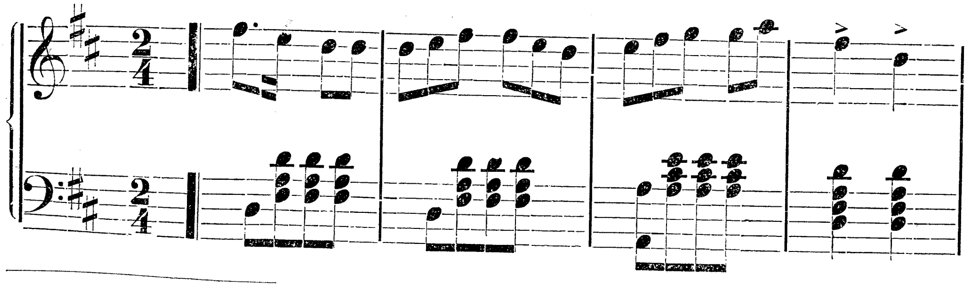

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1522—1530.

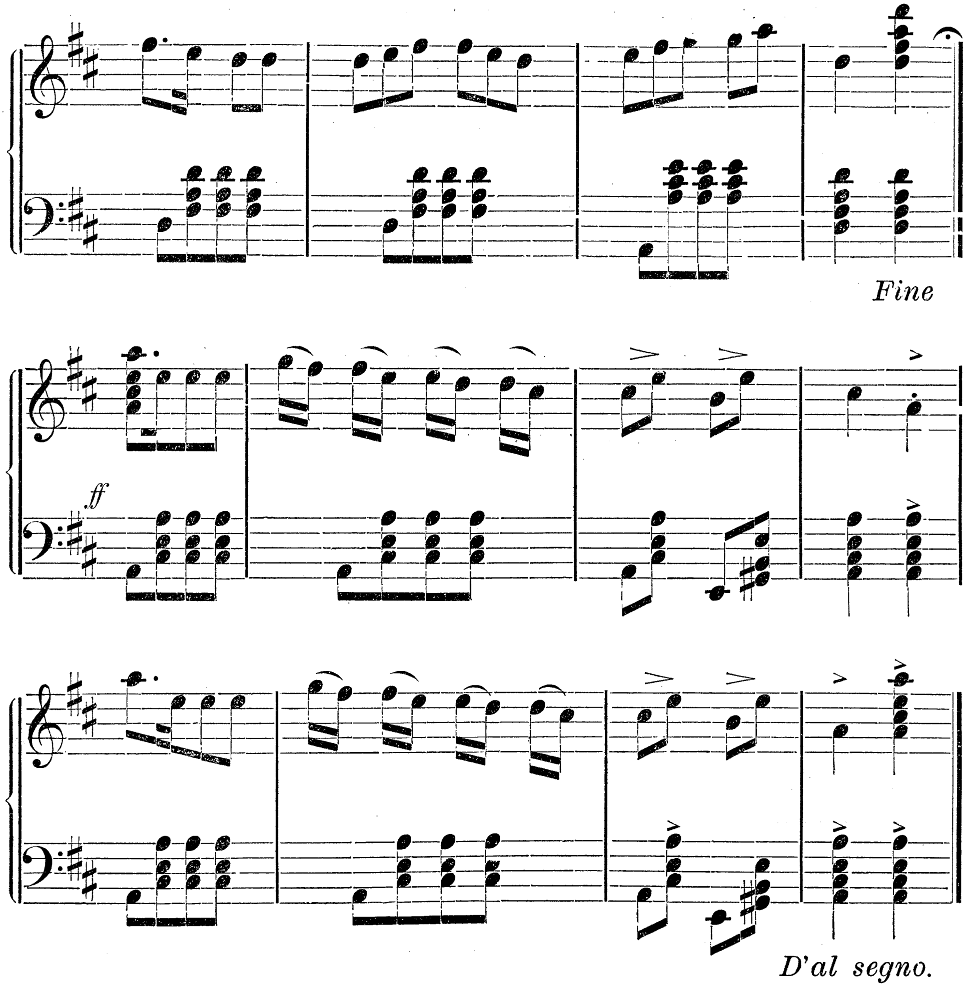
Fine
ff
D'al segno.

Ariciul (Iaşi, Vasluiu, Tutova, Covurluiu, Dolj, Teleorman. De ce n'o fi şi prin Tecuciu?) «Se joacă în două feluri. 1°: Flăcăii şi fetele îl joacă în chip de horă: 2° La munţi *ariciul* e un danţ comic; dănţuitorii, după ce prind chef, fac pe unul dintr'înşii ariciu, care se întinde imitând *întogmai* mişcările acelui animal, iar lăutarul cântă aria şi cuvintele, toţi ceilalţi privind şi făcând haz.» (I. Popescu, Dolj, com. Băileşti).

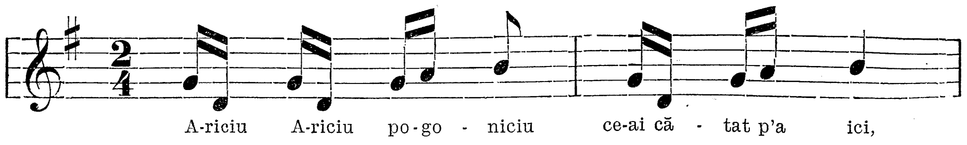
2/4
A-riciu A-riciu po-go - niciu ce-ai că - tat p'a ici,

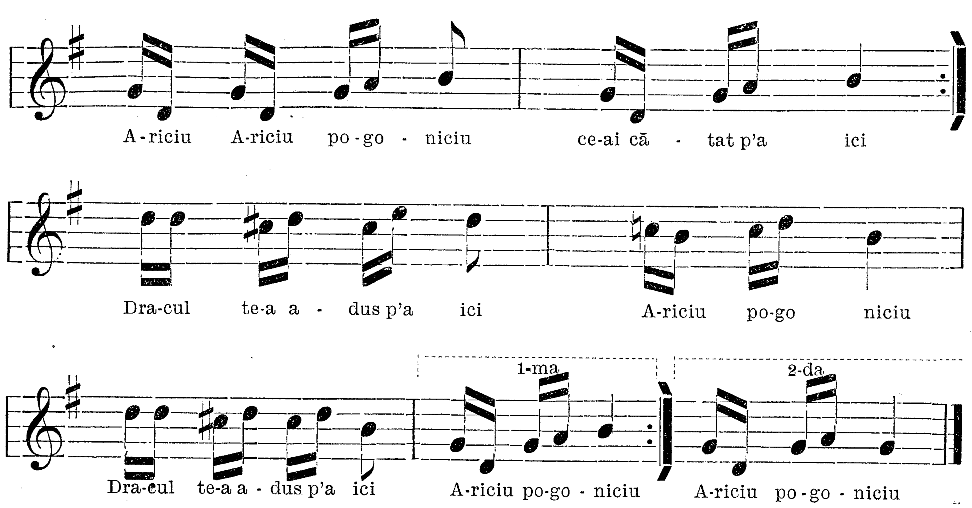
A-riciu A-riciu po-go - niciu ce-ai că - tat p'a ici
Dra-cul te-a a - dus p'a ici A-riciu po-go niciu
1-ma
2-da
Dra-cul te-a a - dus p'a ici A-riciu po-go - niciu A-riciu po-go - niciu

Cuvintele acestei arii sunt :

Ariciu, ariciu pogoniciu }
Ce-ai căutat pe-aici? } bis
Dracul te-a adus pe-aici }
Ariciu pogoniciu! } bis

Frunză verde sălcioară, }
Ariciu, pogoniciu, } bis
Pleacă ariciul la moară }
Ariciu, pogoniciu!; } bis

apoi cu acelaş refren şi repetiţie urmează:

Pleacă astăzi că se 'nsoară
Şi ea fata lui Cicoară.
Frunză verde trei *oglici*,
Cu *plântici*

De sfârc de biciu!
Frunză verde dedeţei,
Cu cercei
De ghiocei!

şi se încheie cu:

Frunză verde zărzărel,
Ariciul e mititel
Mor fetele după el
Că e mic şi *giumbuşel*.
(P. D. Ciocălteu, Dolj, com. Galicinica.)

In Moldova, o variantă se chiamă *şubet* (T. Speranţă) (1).

Armeneasca şi *blănăreasca* cu melodiile lor (2).

Arnăuţeasca «Arnăuţeasca (3) am luat-o dela Arnăuţii aduşi de boierii noştri ca feciori, în coada caleştilor şi neavând altceva a face decât a da ciubuce şi cafeà». Sulzer a vorbit dejà în secolul trecut despre *arnăuţeasca*, pe care o jucau la noi lefegiii arnăuţi din garda beilor fanarioţi (1). Arnăuţii au dispărut din ţară, dar jocul lor, un fel de horă, a rămas în popor.

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1652—1655.
(2) T. T. Burada., *o. c.*, p. 63.
(3) Idem, *ibid.*, p. 64.

«Arnăuţeasca se joacă mai încet decât *alunelul;* se joacă tot în dreapta; se bate în loc cu piciorul stâng de trei ori şi apoi cu cel drept în acelaş loc şi se mişcă hora ocolind odată; de aici iar o bate şi tot astfel cât vor să ţină jocul». (I. Preoţescu, Olt, com. Râjleţu-Vieroş). Iată muzica acestui danţ, cum se aude în Moldova (2):

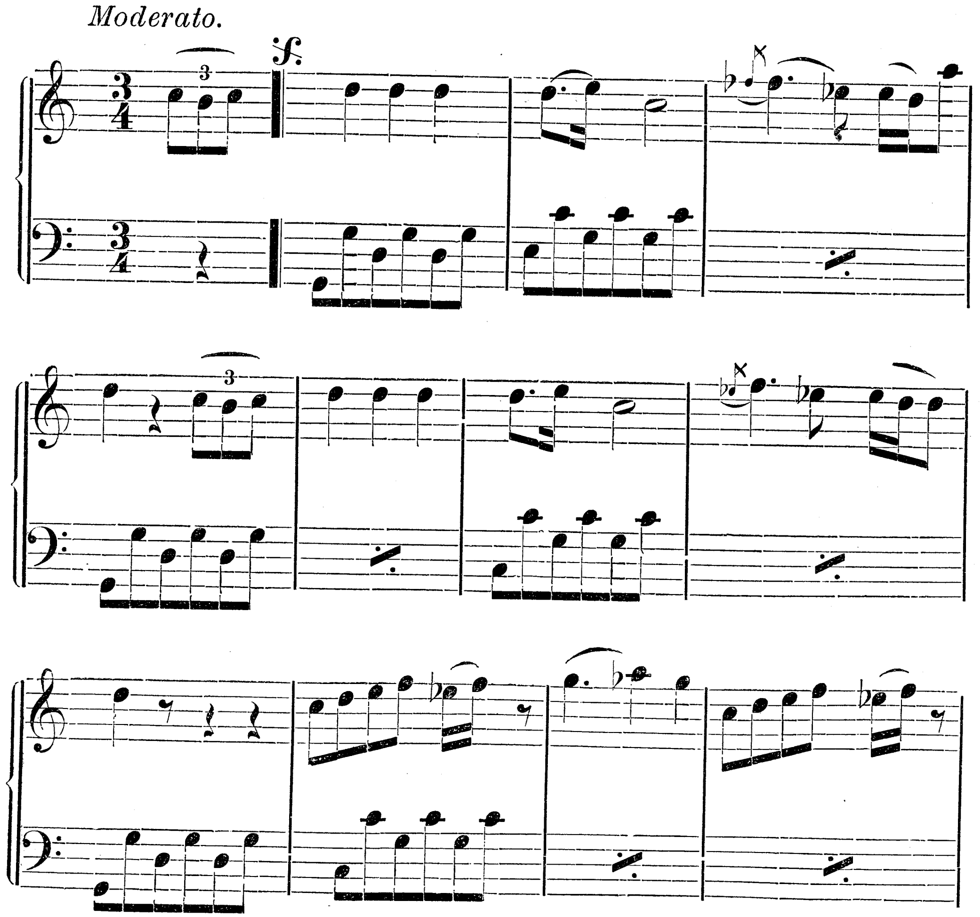

---

(1) *Gesch. d. tr. Dac.*, II, p. 423.
(2) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1718—1719.

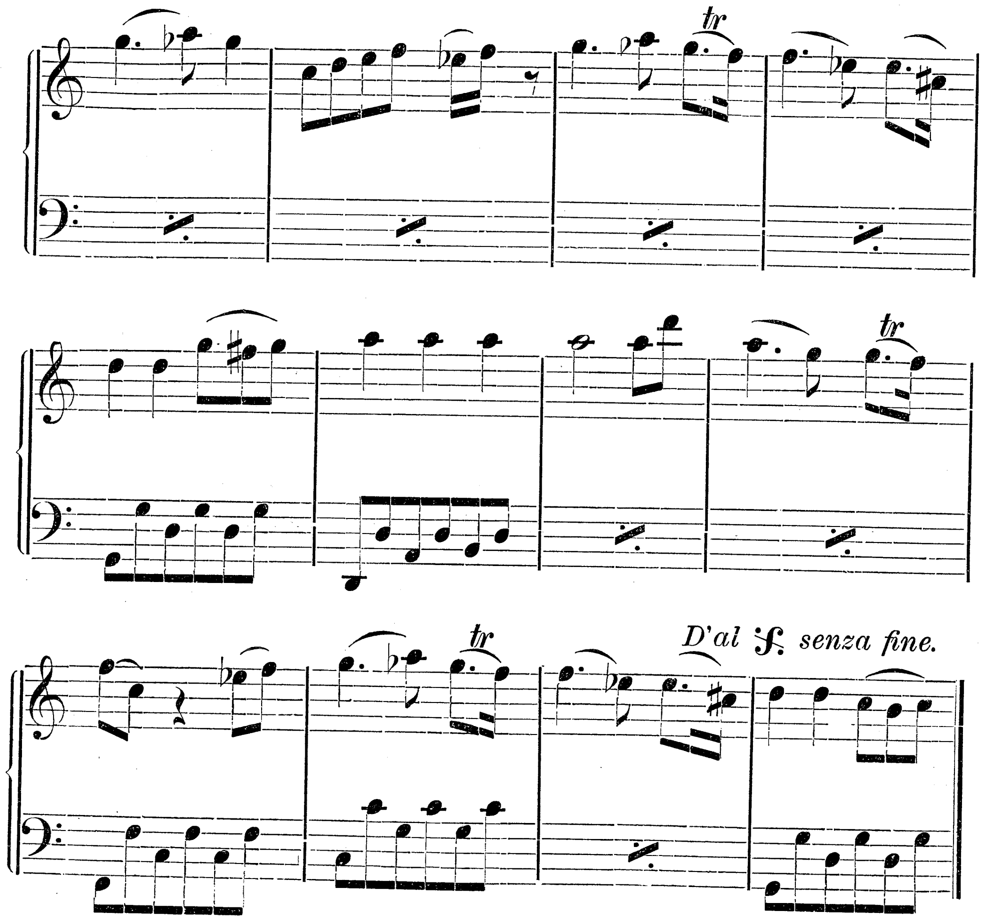

Aţica. Joc propriu judeţelor Prahova şi Buzău. «Aţica se joacă în chipul următor: Flăcăul iea de mână o fată, se opresc faţă în faţă, fac trei mişcări din mâni: una la dreapta, una la stânga şi alta iar la dreapta; o pornesc iar la dreapta, apoi pornesc înainte făcând trei paşi spre dreapta, se întorc iarăş, etc. Perechi pot fi una sau mai multe. Când joacă numai flăcăi, mai rar, atunci ei se prind de mâni sau cu mânile pe umeri, ori cât de mulţi, ca şi la *sârbă* ori *brâu*, făcând apoi aceleaşi mişcări. Sătenii ţin foarte mult la *aţică*». (Prof. B. Iorgulescu, Buzău). Cântecul lăutarilor e ca mai la vale cu patru tacturi lipsă din partea III (1).

---

(1) *Magn. Etym. Rom.*, p. 2083—2084.

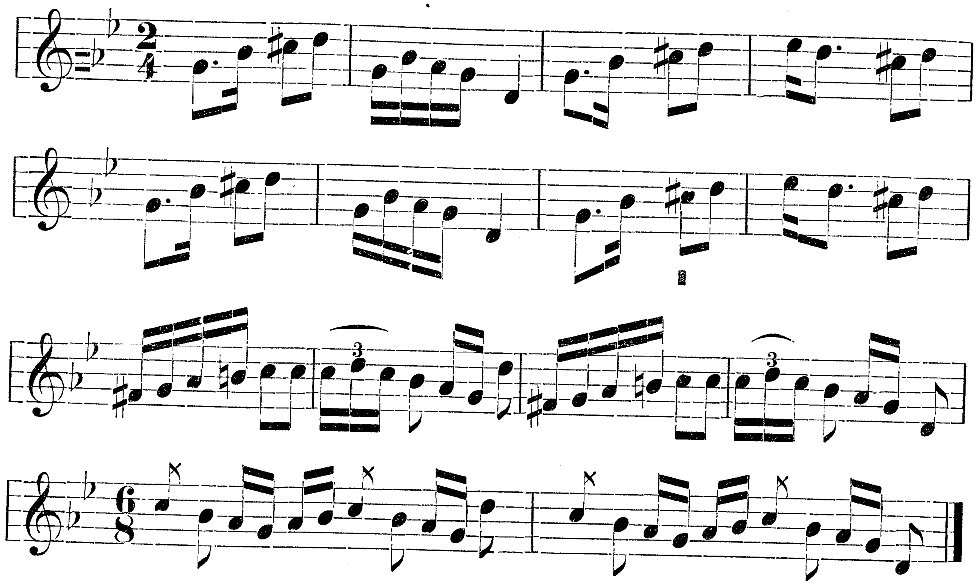

Băiețelul, joc de brâu, în partea de sus a Moldovei. Aria în Vulpian, *Jocuri de brâu*, No. 29 «dela moș Paraschiv din Bârlad».

Băluță (*hora lui Băloiu*, în Dolj = *mânioasa*, în Vâlcea).

«Această horă se începe în cerc, adică *de mână rotundă* și se joacă făcând doi pași înainte, cu puțină înclinare spre dreapta, astfel că jocul se învârtește încet. Lăutarul, sau mai cu seamă jucătorul gureș, strigă:

— Hi, băluță, hi !...
Foaie verde busuioc,
Trageți hora mai în loc
Ca la noi la Topolog,
La Marița peste Olt!
Foaie verde de răchită
Ia vedeți că e greșită !...

sau :

Foaie verde busuioc,
Pe loc, *băluță*, pe loc
Să mai aibă și-altа loc !

După ce joacă așà câtva timp prinși de mână, conducătorul jocului strigă :

Foaie verde de trifoiu,
Și la dreapta câte doi ;

atunci hora se rumpe îndată, jucătorii se întorc la dreapta câte doi, obișnuit un bărbat și o femeie, mânile le pun pe spate și hora urmează tot în cerc, dar perechi-perechi.

După câtva timp, capul jocului strigă :

Foaie verde busuioc,
Faceți hora iar la loc ;

și perechile atunci se lasă de braț, revin la front și se ieau cu toții de mână, reîncepând hora ca întâiu. După un interval, capul jocului iar strigă :

Și la stânga tot așà ;

sau :

Foaie verde de trifoiu,
Și la stânga câte doi !

sau :

Foaie verde și-o laleà
Și la stânga tot așà.

Atunci se face acelaș lucru ca și la stânga, dar cu piciorul stâng înainte» (I. Haiducescu, pentru Gorj și Vâlcea) (1).

Aria acestui joc se gasește in Vulpian, *Jocuri de brâu*, No. 16, așà cum se aude în Vâlcea.

Bătuta, tot un fel de brâu, are următoarea arie, după cum am auzit-o în jud. Tecuciu și Tutova:

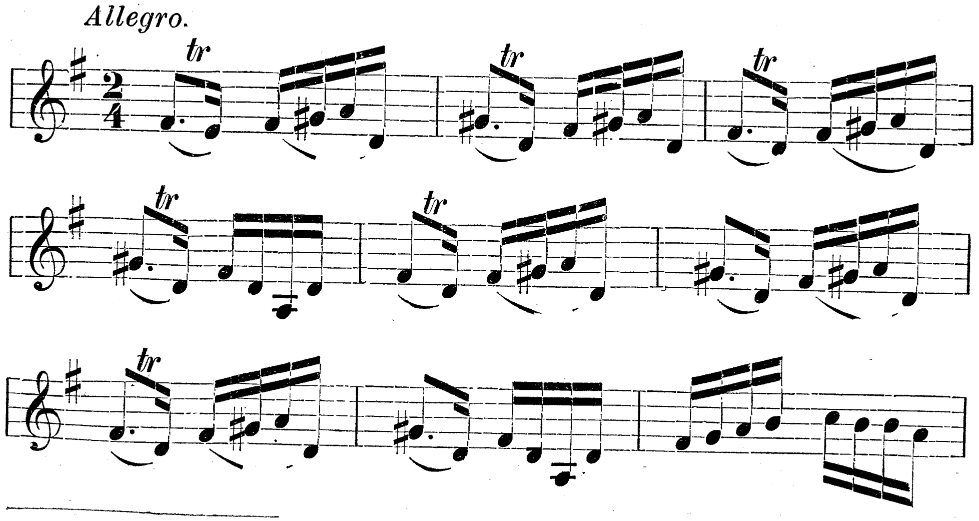

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 3092—3095.

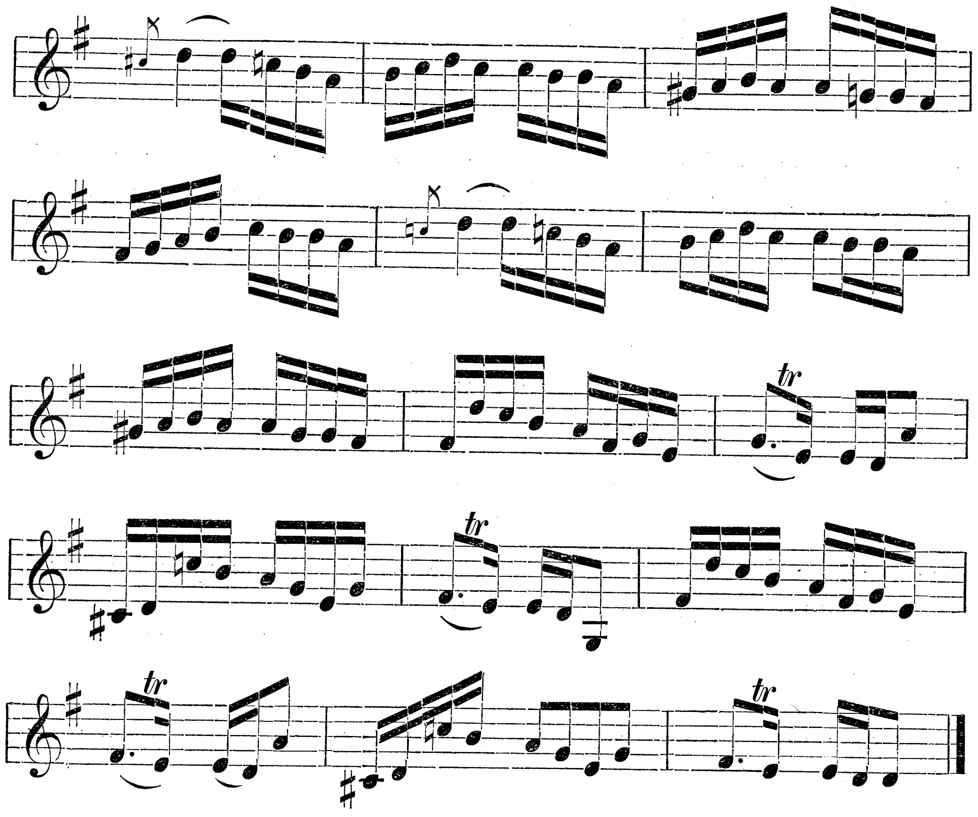

Brâulețul e un brâu care se joacă forte repede; e greu și-l poate jucà și unul singur; cere mare meșteșug ca să se poată nimerì deopotrivă la toți. Iată-i aria, cum am auzit-o în județele Tecuciu și Tutova:

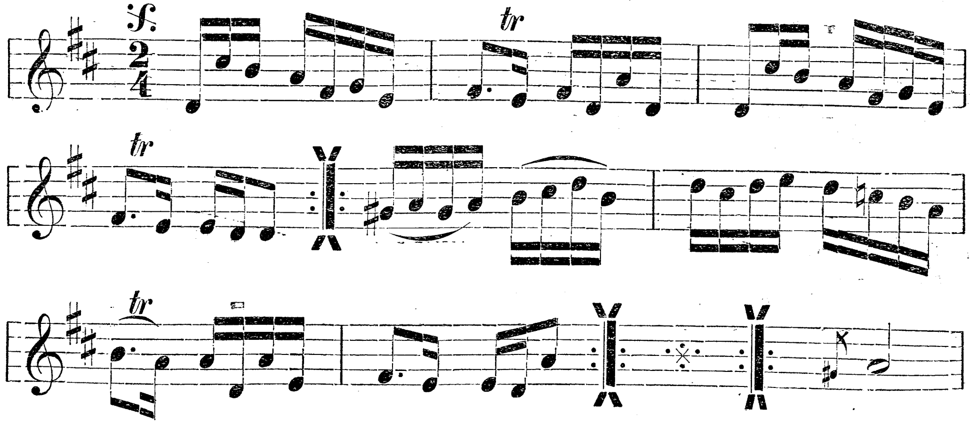

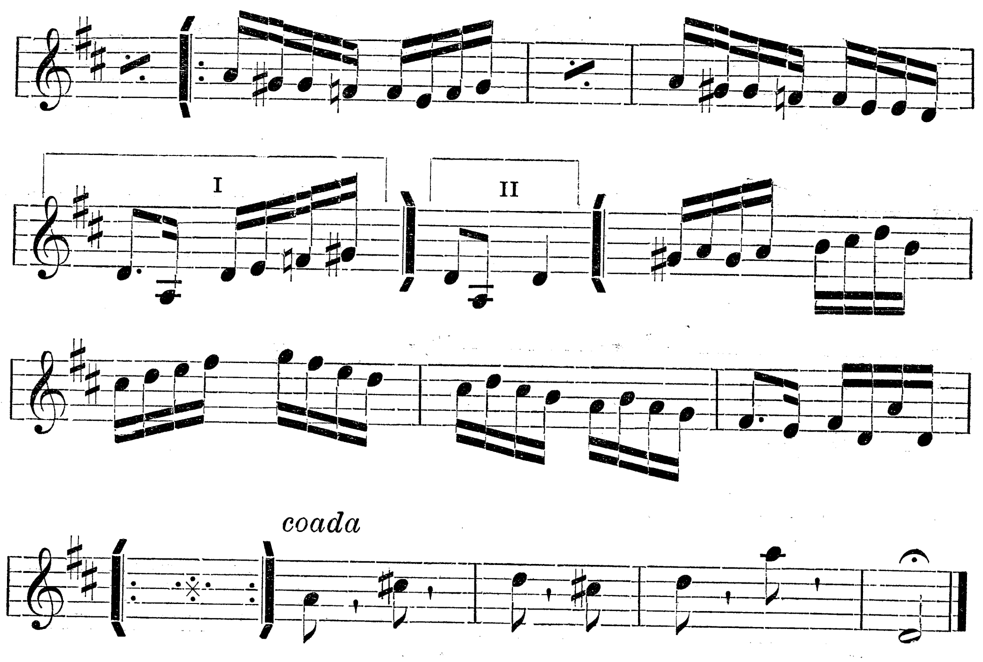

Hora. Iată două melodii, una numită așà: *hora*, iar cea de a doua: *hora țărănească* (dacă poate fi și astfel!) sau curent: *hora țăranca.*

I

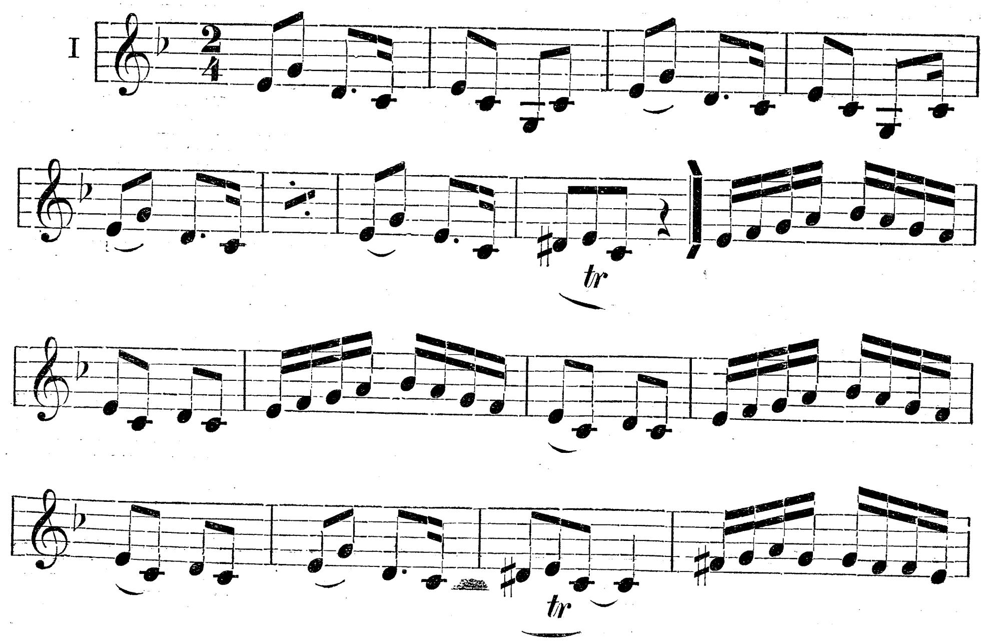

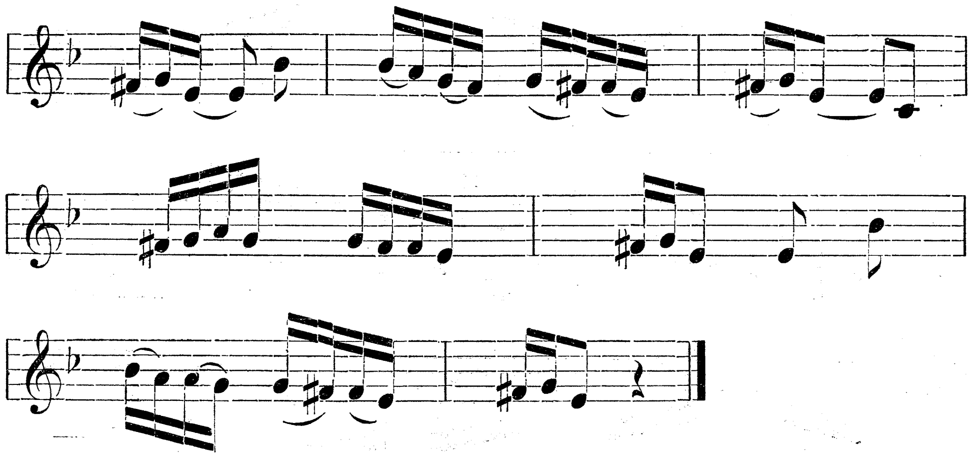

Se aude în județele Tutova și Tecuciu.

II

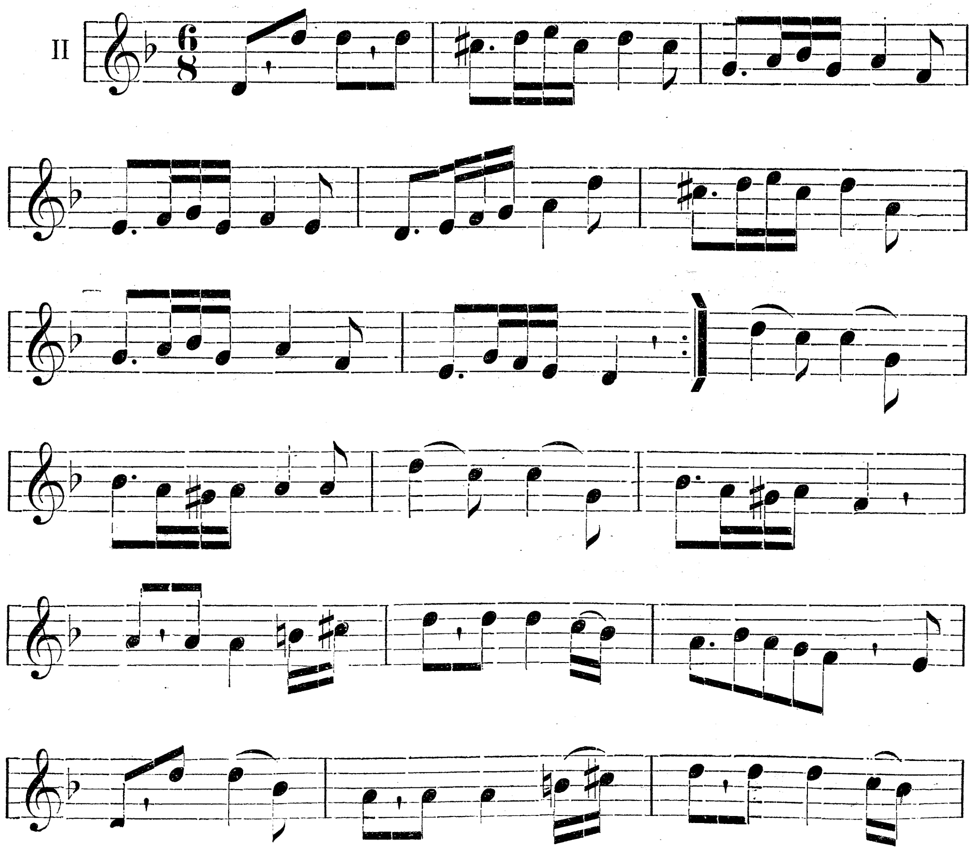

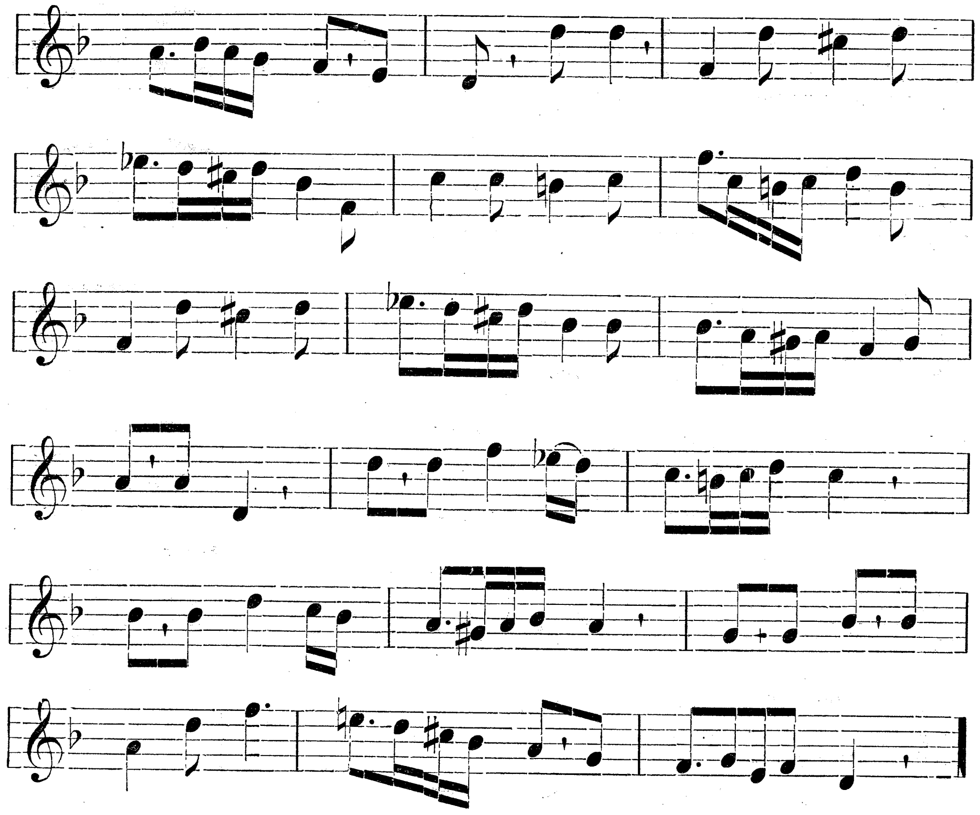

Se aude în județul Tutovei, de unde am și cules-o.

Horodinca. Se joacă prin județul Tutovei, după cât se știe până acum, și când se joacă se strigă:

> Hai să jucăm horodinca,
> Că s'a măritat Anica (1).

Lugoșanca. Cântecul lugoșencei l-am dat în Memoriul I, pag. 397 (135); iată acum și «ghiersu», melodia, aria, după cum am cules-o din com. Țepu, județul Tecuciului.

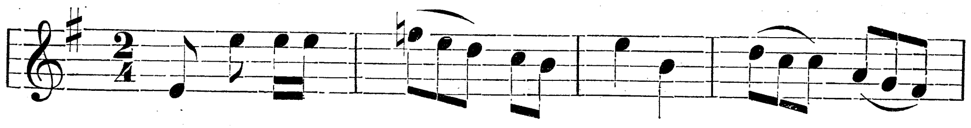

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1205.

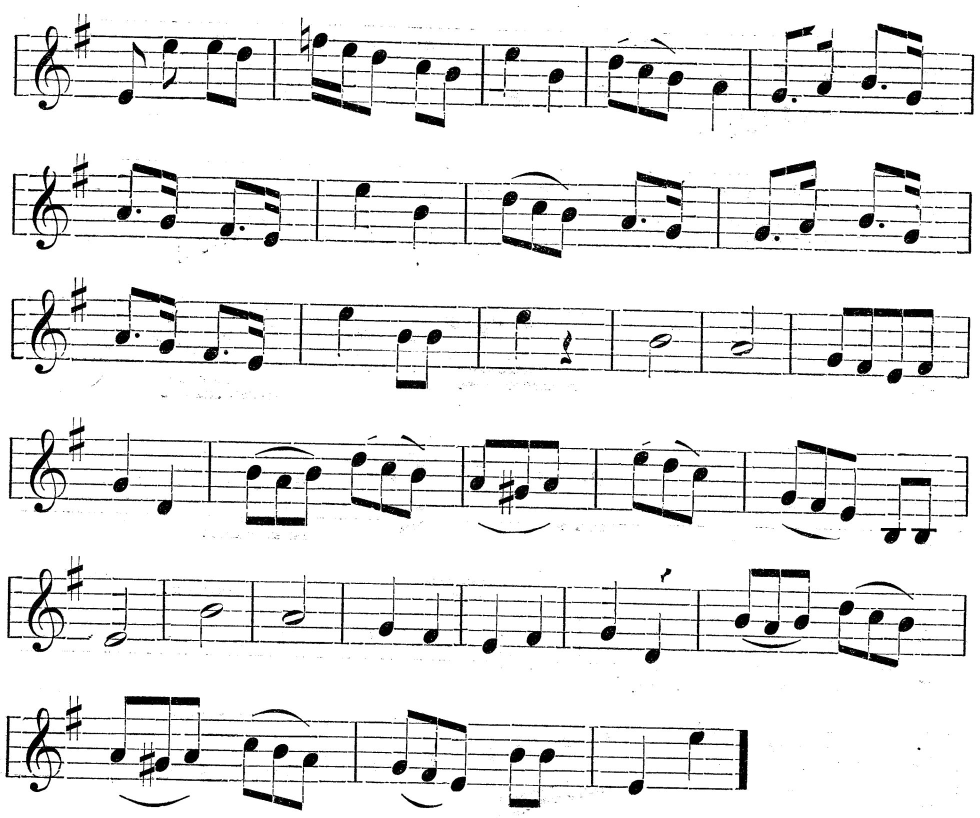

Măriuța, vezi aici: *alivenci*.

Mușamaua. Cântecul *mușamalei* în Țepu (Tecuciu) e acesta:

Foaie verde baraboiu,
Așà joacă pe la noi:
Tot la dreapta câte doi,
Tot la dreapta câte doi...

Foaie verde mușamà,
Hai la stânga tot așà.
Foaie verde siminoc;
Hai să dăm hora la loc.

(Dictată de flăcăul Alex. I. Mihaiu Popa.)

Cum vedem, cam aduce cu chiuiturile dela jocul *băluță*.

Polca-horă. Când se joacă polca-horă, se strigă (1).

Hai să jucăm polca-hora
Că s'a măritat Tudora.

(Prin Tutova.)

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1205.

Polca-șotișă. Vezi aici jocul *alămâia*.

Pernele. «După masă, carul tras la ușa casei se umple (în ziua nunții) cu perne și levicere precum și alte ***obiecte de gospodărie***; toate sunt așezate ***clit***, după ce au fost jucate pe sus de mânile flăcăilor. Cu această ocaziune se petrec (scene) hazlii; astfel unii flăcăi scotocesc prin casă și încep să joace pe sus și să ducă spre car niscaiva obiecte caraghioase și fără importanță. In acest caz, intră în conflict cu soacra mică și disputele lor sunt foarte hazlii“ (1). E vorba de nuntă în Covurlui.

Romanul e un danț de origine ardelenească; îl joacă și câte unul singur, mocanii din Dobrogea. «Romanul e un danț de salon, combinat cu jocuri naționale, foarte complicat» (2).

Sârba. Sârba se confundă de cele mai multe ori cu ***brâul*** și e jocul clasic românesc. Printre altele iată un amănunt interesant pe care-l culegem din aceste zile. „La o petrecere ungaro-română dintr'o localitate americană, Ungurii au oprit cu strigăte *sârba* noastră“ (3).

Pentru că-i un joc de frunte național, iată trei arii pe cari le-am auzit și cules din Țepu.

I

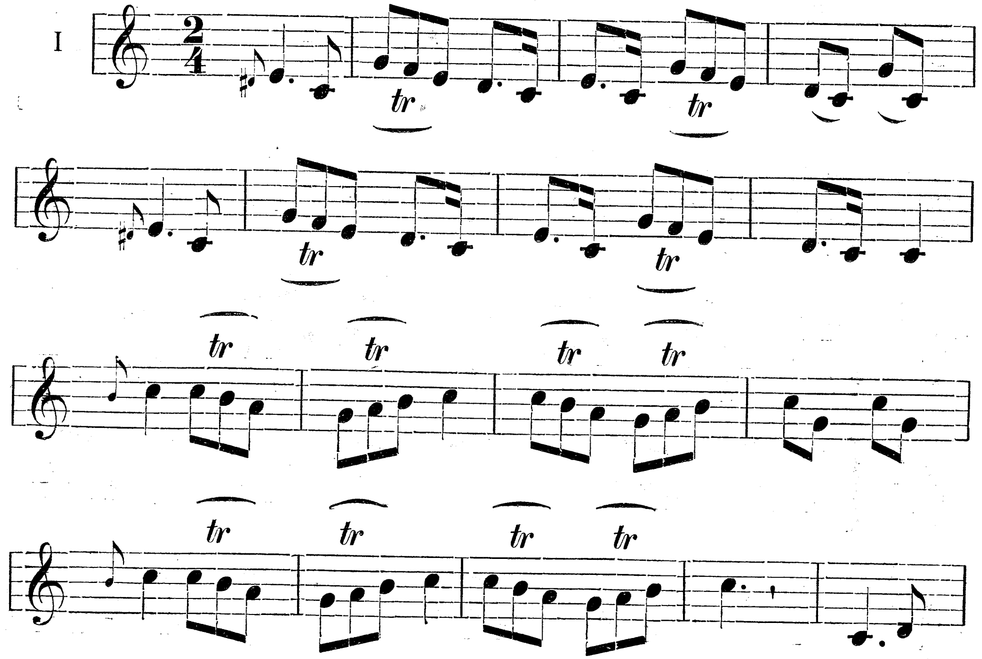

---

(1) Ziarul *Cronica*, VI, No. 1452.
(2) D. C. Stere în *Viața românească*, I, No. 5, p. 267.
(3) *Neamul românesc*, I, p. 539.

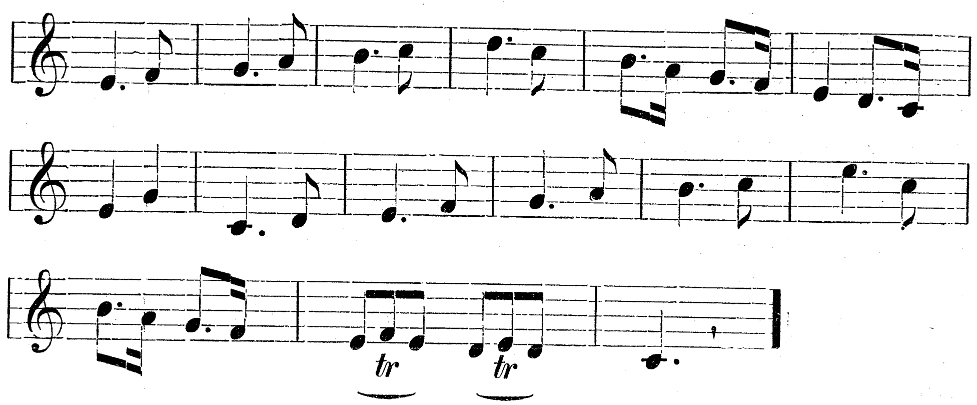

II

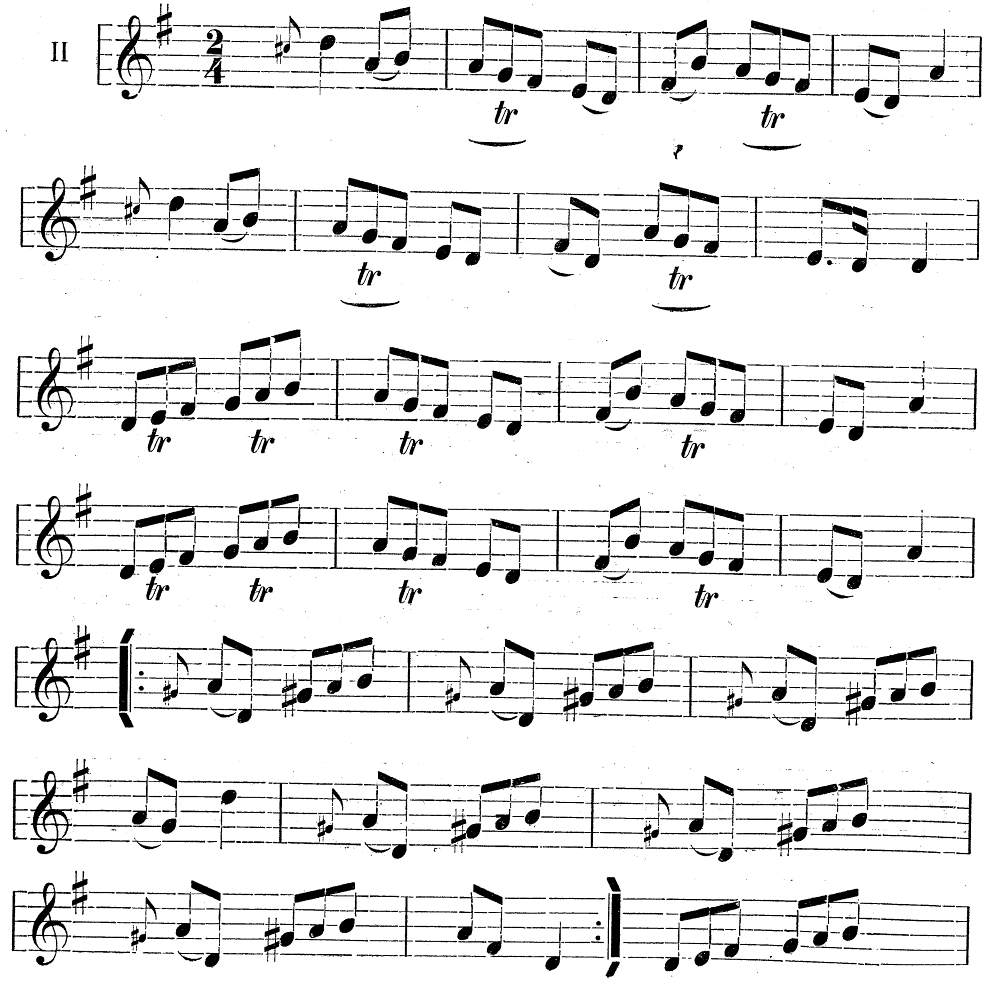

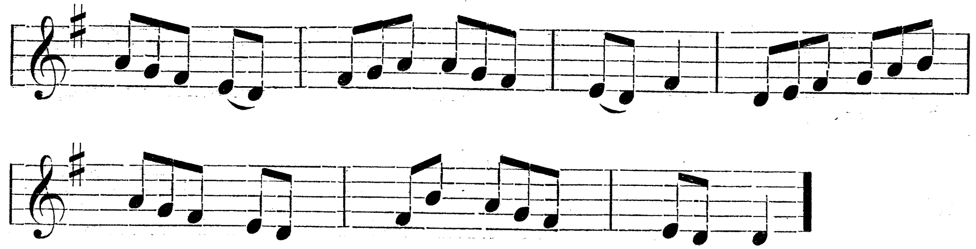

III

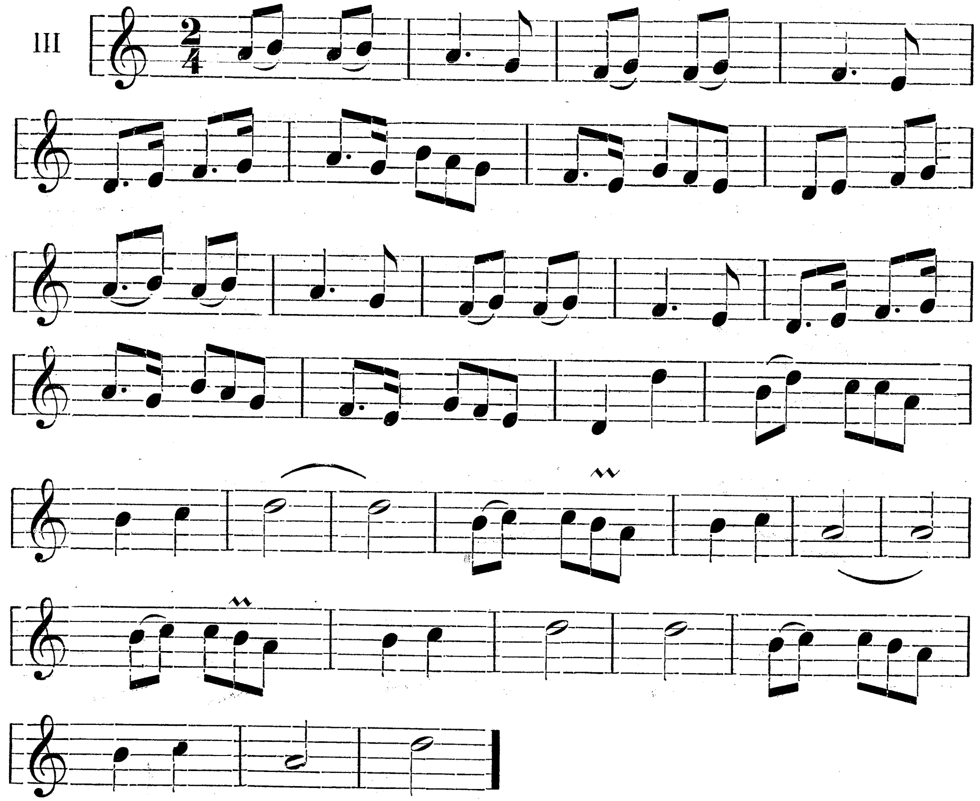

Sârba cea nouă sau *Sârboaica*, auzită în Țepu:

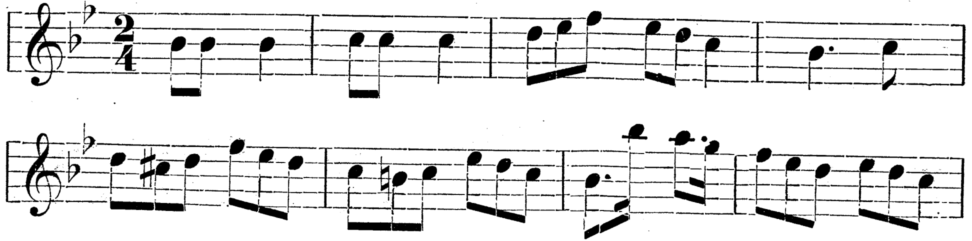

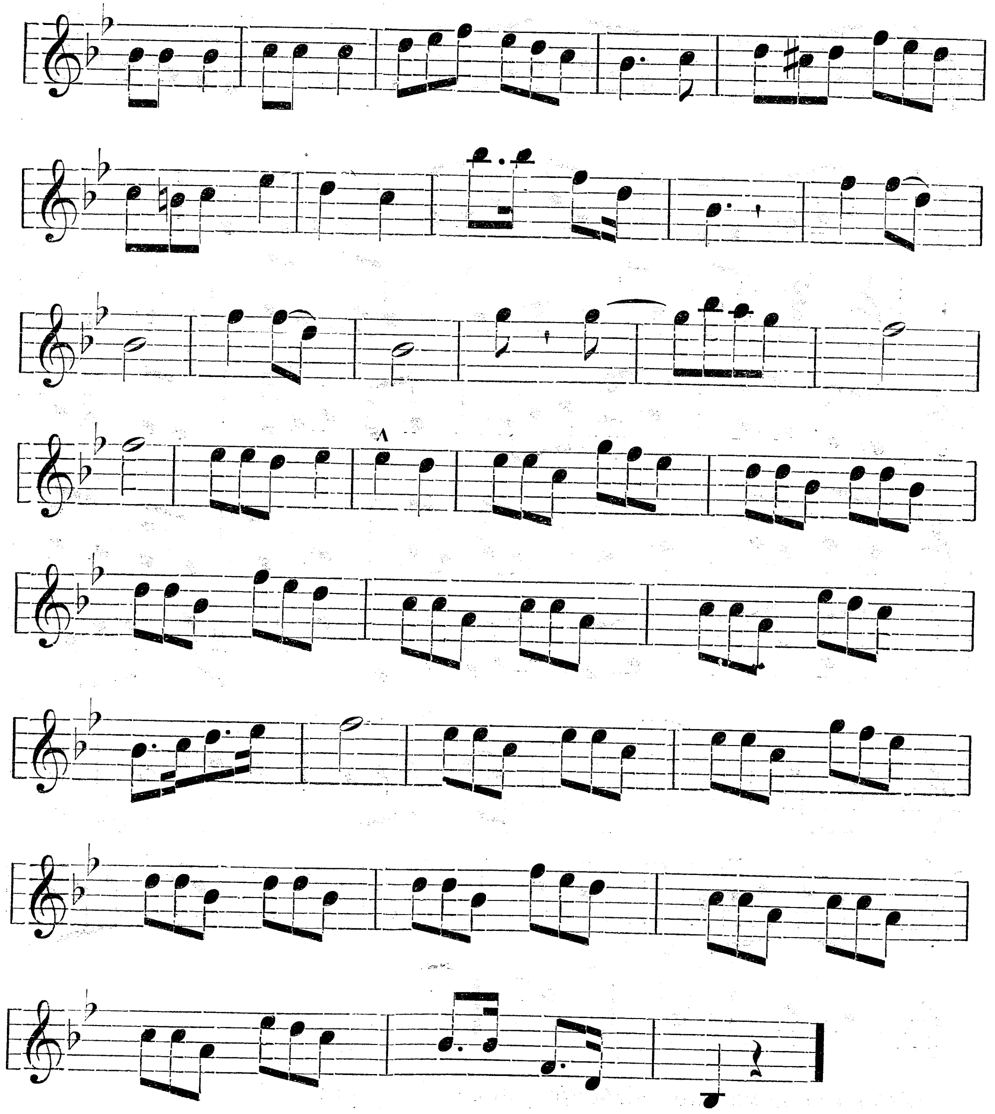

Noi țăranii dela țară e un joc nou, cred că are și cuvinte pe cari nu le-am putut aflà până acum. Aria sa, după cum se aude în județul Tutova, e următoarea:

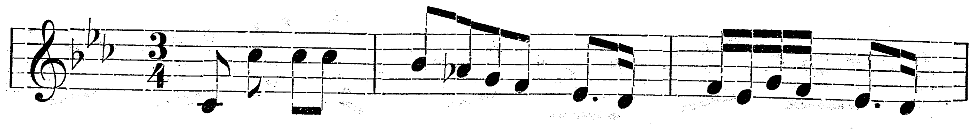

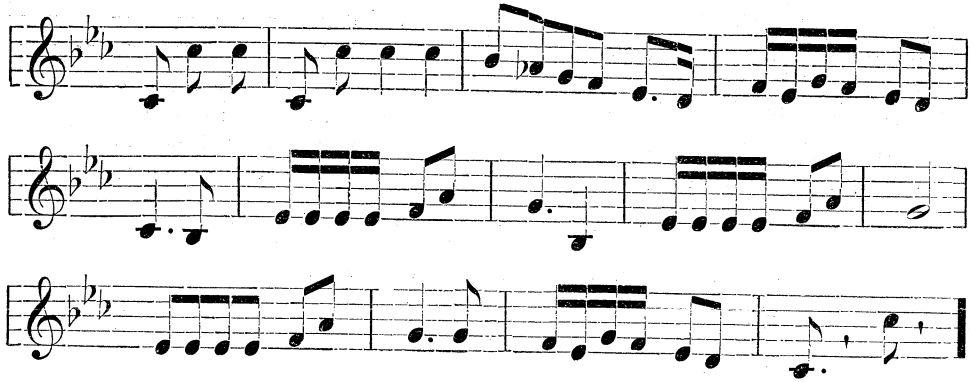

Țonțoroiul e numit așà din pricină că se compune din sărituri neregulate, întocmai cum face și țânțarul care fuge când e alungat, dar vine îndată și înțapă unde a fost mai înainte. Și sborul lui e jucător și neregulat. Iată o chiuitură care cred că are legătură cu vorbele de mai sus:

— Hopa, hopa, *țânțăroiu,*
Că desar'am să te moiu
Intr'o oală cu uleiu,

— Ba-i muià și pe dracu.
Mai de grabă eu săracu,
Te-oiu face ca și bumbacu (1).

Alte jocuri: *Banul-mărăcine,* cunoscut de toată lumea,
Cimpoeasca,
Ciocănelele se joacă stând pe vine, svârlind și aducând pe rând picioarele sub șezută,
Dura,
Floricica, în căt. Viltotești, jud. Fălciu,
Focșeneanca, idem,
Galopul,
Gâscanul sau *gânsacul,*
Hangul,
Hora-unirii, legată de frumoasele amintiri ale înfrățirii,
Hora, care în Bucovina se mai chiamă și *moldoveneasca,* zugrăvită astfel de poetul Oct. Goga pentru părțile Ardealului:

. . . De-aceea venit-am să văd inc'o dat'
Senina și vesela horă,
Cumătră cu sufletul vostru curat,
Cu biata mea inimă, soră.

Așà!, să le văd închegându-se'n lanț
Vânjoasele brațe rotunde,
Și tropotul vostru din greu apăsat,
Tărâmul să stea să-l afunde.

---

(1) Sim. Fl. Marian, *Insectele*, ed. Acad. Rom., p. 329.

Aşà! M'aşteptaţi vin şi eu cu voi,
Cămaşa răsfrâng-o de mâneci,
Să'ncepem alaiul, vrăşmaşul alaiu,
De praznicul sfintei Dumineci:

Un pas înnainte şi doi înapoi,
La dreapta, la stânga'n nainte,

. . . Un pas — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Lăsaţi-mă! — Mă duc. Cetesc
In ochii voştí ai tuturora:
Nu e de rândul cetei noastre
Cel ce-a uitat să joace hora! (1).

Jidofcuţa, în Viltoteşti com. Băseşti, jud. Fălciu,
Joiana, (pronunţ. pop. *gioiana*), idem,
Oiţa, idem,
Strouana,
Ţârâitura,
Ca la Breaza.

Iată câteva vorbe despre jocurile noastre populare: „doi ţărani, tineri novăceni, zic unul din scripcă şi altul din cobză. In jurul lor, în roată largă se mişcă încet, în dulce legănare, strămoşeasca horă, joc potolit, tacticos, în care se prind şi oameni mai în vrâstă, oneori moşi cu barbă albă—,ca să-şi mai aducă aminte de când erau şi ei tineri. La ţară, hora e temeiul jocului. Ea înfăţişează în închipuirea poporului, ca şi în cântecele poeţilor, împăcarea, frăţiia, unirea tuturora într'un singur cuget, — e veche dela întemeierea neamului nostru şi aceeaş a rămas în toate părţile locuite de Români. Celelalte jocuri se mai amestecă, se mai schimbă după locuri. Unele sunt vijelioase, cu mişcări repezi şi smâncite, cu încleştări de braţe şi învârtejiri ameţitoare ce parc'ar da să închipue o luptă, o răpire, o rupere de fugă“ (2).

O relaţiune de samă din satul Sf. Gheorghe, aproape de Velestino din Macedonia: «Apoi în ploaia de soare, toată lumea o pornì spre o pajişte minunată, pentru petrecerea zilei: hora.

Innainte stătură bărbaţii, în urmă femeile.

In capul danţului erà un bătrân încărcat de ani, cu pletele albe aruncate pe spate.

El începù astfel cântecul:

Când eram tânăr şi gione,
Totna (3) corulu (4) trăiziam

Mi zulipseau featele,
Mi mutriau (5) şi niveastele.

---

(1) Oct. Goga, *Poezii*, Budapesta 1906, p. 43.
(2) Al. Vlăhuţă, *România pitorească*, ed. II, 1902, p. 111—112.
(3) Totdeauna.
(4) Hora.
(5) Priviau.

Amu lailu-mi auşii (1)
Nu-mi vor featele,

Mi-agunesc (2) şi măritatele (3).

29. *De-a luna*. Se joacă şi prin comunele din Vrancea, sara la priveghiu, mai ales împrejurul focului care se face în bătătura cu mortul. Deoarece cuvintele rostite sunt asemănătoare cu cele scrise în memoriul întâiu şi jocul *leuca* (lioca), trebue să fie la fel. Copii prinşi spete la spete căntă:

— Ce-i sus măi?
— Luna, stăi.
— Da dincoace?

— Leuca 'ntoarce.
Te-ai întors,
Dă-te jos.

In acest timp alţii se bat cu *ţuşca*, iar altcineva cântă următorul cântec din fluier, numit *cântecul priveghiului* (4):

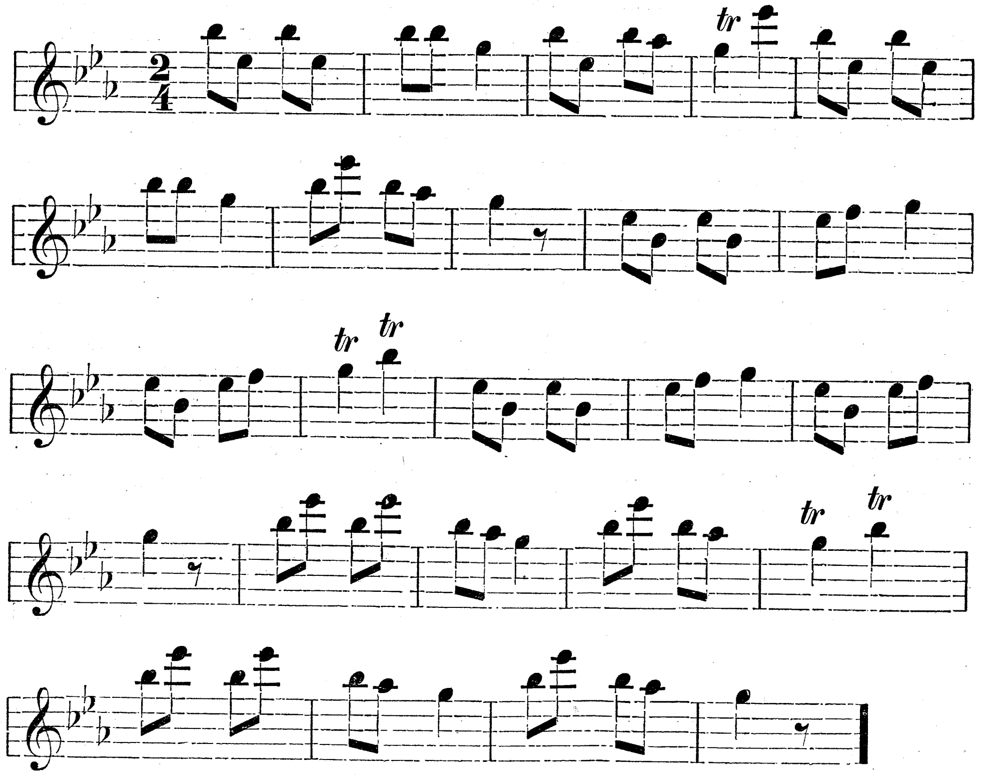

---

(1) Săracul de mine, am îmbătrânit.
(2) Mă gonesc şi nevestele (măritatele).
(3) ***Sămănătorul***, V, p. 636.
(4) T. T. Burada, *Dat. rom. despre îmmorm.* Iaşi 1882, p. 18--19.

30. *De-a lupul și oile.* Pomeneală despre acest joc: *Viața românească*, I, n. 2, p. 303.

33. *De-a mingea.* In satul Drăceni, județul Sucevei se joacă cam tot așà. Jocul se mai chiamă ***de-a hapuca*** sau ***de-a poarca.*** Cu toate că descrierea jocului nu-i așà de limpede, urmează întocmai:

a. *Țicu'n patru.*

Se fac patru gropițe în pământ. Două într'o parte la distanță una de alta de un pas (în urmă). La depărtare de 11 — 12 pași, se fac alte două, departe de un pas, una în urma celeilalte. Doi își ieau bețele în mână, mai cu osebire stăpânul mingei și cu tovarășul său și intră la bătaie. Acești doi se așează fața'n față cu piciorul drept în gropița (*baba*) dinainte. Ceilalți doi, câte unul la spatele fiecăruia, stând în ***prijma*** babelor dindărăt. Unul din cei dela spate aruncă mingea la celălalt. Cel cu bățul din calea ei dă să o lovească. Dacă a putut-o lovì și a aruncat-o departe, de regulă trebue să meargă unul la altul; după cum zic: ***dau țic.*** Dacă mingea n'a fost aruncată pe departe și n'au *(timp)* să dea țic, rămân datori ca de atâtea ori să lovească bețele, de câte ori au lovit mingea. Insă până acum nu erau obligați să stea numai decât la țic, adică cu călcâiul piciorului în baba dinainte; acum ei poruncesc cei din urmă «mă, ieșiți la țic!», așà ca să le vie lor bine de prins mingea în baba din urmă, când i-au scos pe acești doi dela bătaie și intră ei, rămâind ceilalți la porcărit (alergat). Când mingea e aruncată prea departe din lovitura bățului, cel dela porcărit înspre care a venit mingea, aleargă după ea. O iea repede. Dacă crede că-i vine mai îndemână, dă fuga și pune mingea'n babă păn'a nu fi sosit cel dela bătaie să fi pus piciorul. Dacă nu, o răpede la celălalt, care o prinde și caută să o puie dincolo în babă. Acești doi dela porcăreală (alergat) scot pe ceilalți în două feluri: sau când mingea a fost lovită și a luat-o unul de a pus-o în baba din urmă până a nu fi apucat a pune piciorul cel de la bătaie, sau când a trimis mingea din țic. Din țic se poate prinde mingea când, aruncată dela unul, cel ce se aține o atinge puțin (numindu-se că a *țicnit-o*), așà că nu i-a putut împiedicà mersul. Cel dela spate, de o poate prinde, intră cu tovarășul lui la bătaie. Cei doi rămân la porcăreală.

b. *Țicu'n șase.*

E tot ca cel în patru, cu osebire că acum au opt babe. Pe lângă rândul întâiu de babe (gropițe), ca la țicu'n patru, se mai alătură încă patru. Rândul întâiu de gropițe trebuie să fie îndepărtat de rândul al doilea, atât ca să nu se pălească cu bețele cei doi băieți cari stau umăr la umăr în fața celorlalți doi, asemenea așezați.

La joaca aceasta intră patru la bătaie și doi la porcăreală, câte unul la spatele celor doi dela bătaie. Unul din aceștia dela porcăreală asvârle mingea la celălalt printre aceste două rânduri, cum se zice: ***o dă prin bețe.*** Cei doi din fața celui dela porcăreală, care se aține s'o prindă, dau cu bețele s'o lovească. In baba cui poate pune mingea, sau din țicul cui o poate prinde, acela, dimpreună cu perechea (tovarăsul său), sunt scoși la porcăreală. Locul lor îl ieau cei cari îi porcăriseră până acum.

c. *Țicu'n opt.*

Este ca cel în șase, cu osebire că s'a mai adaos o pereche la porcăreală; aceștia sunt de ajutor celor doi, cari stau la spatele celor de prin babe. Ei stau pe departe, păzind mingea, să o prindă din țic sau s'alerge încotro a căzut și luând-o cu iuțeală, s'o svârle celui dinaintea sa, care se silește să o puie în una din babele celor doi la a(le) căror spate stă.

Regula de a-i scoate dela bătaie e ca mai înainte, deosebit că acuma a prins țicul sau a pus mingea'n babă numai la unul (1).

34. *De-a mingea'n cuc* se chiamă ***puricele*** în satul Drăceni, jud. Suceava (2). Și acolo, vedem că mingea se face întocmai ca și în Țepu.

35. *De-a mișca.* In alte părți din țară jocul se chiamă *de-a țușca* și iată cum e descris: flăcăii, se așează pe un scaun lung în mijlocul casei. Împletesc un stergar în două, formând ceeace se zice *țușcă.* Toți cei de pe scaun stau cu mânile la spate purtând țușca din mână în mână, unul dela altul. Unul stă în fața lor să caute țușca. Pe când se necăjește s'o găsească, mai nu prinde de veste când este lovit cu țușca și iar cu repeziciune (e) dată la spate, de unde o apucă alții și o trec mai departe. Când se repede s'o apuce dela care a zărit-o, alții de alături l-au croit din nou cu țușca, încât cel ce o caută, cum a fost în stare s'o prindă, i se coșesc spetele de lovituri. Dela care a prins-o, îi ocupă locul pe scaun rămănând (acela) să caute țușca.

Tot astfel se urmează până se satură de acest joc. (3).

In Bucovina se chiamă ***ciușcă*** sau ***șiuște,*** iar în alte părți (Stupca) ***motroașcă;*** când ciuștea se petrece dela un jucător la altul, se strigă: «ciu-ciu? ciu!» sau: ciuș! ciuș! ciuș! (4).

Jocul acesta e descris și de Al. Lambrior în ***Convorb. liter.***, IX, p. 152, vorbind despre «obiceiuri și credințe la Români».

In Transilvania se chiamă *de-a puha* sau *de-a merța* și se joacă întocmai (5).

Când mișca e înlocuită cu o bucată de draniță despicată la cap (de ce?)

---

(1) *Șezătoarea*, II, p. 62 — 64.
(2) S. Mihăilescu în *Șezătoarea*, II, p. 62 63.
(3) *Șezătoarea*, I, 272.
(4) Marian, *Immorm.*, p. 196 — 197.
(5) Idem, ***ibid.***, p. 199.

jocul se chiamă în Bucovina: de-a *prișcala.* Astfel se poate jucà și ca *leafa* sau *leașca* (1).

Jocul e mai pomenit sub numele de *de-a cârpa c.cată* (2), însotită de următoarele cuvinte: «In antichitatea elenică, el se numià σχοινοφιλίνδα și iată cum Pollux (Lib. IX, cap. 115) descriindu-l, pare-se că vorbește chiar de actualele îndeletniciri ale copiilor români: «Se formează un cerc împrejurul căruia ocolește unul dintre copii, având în mână o frânghioară (σχοινίον) pe care caută să o pună la spatele unuia din jucători, fără ca acesta să știe. Dacă în adevăr acesta nu bagă de seamă, atunci este osândit să alerge jur împrejur și să primească lovituri cu frânghia; iar dacă bagă de seamă, atunci dânsul aleargă după celălalt, lovindu-l pentru că n'a avut dibăcia să pună (lasă jos) frânghia».

39. ***Mortul** (cei nouă frați).* In Bucovina se chiamă *rădicare.* Sunt tot zece inși, iar cântecul rostit e acesta:

Suntem de toți nouă frați,
Din toată lumea adunați.
Hai să-l bâzâim
Și sus să-l svârlim.

Dacă unul nu cântă sau greșeste ceva, mortul nu poate fi ridicat cu cele nouă degete (3).

45. ***De-a paiul.*** In Drăceni, județul Sucevei, jocul se chiamă *de-a dracul* și se joacă întocmai (4).

46. ***De-a pânza.*** Sub numele de ***de-a zidul*** începe și se sfârșește, cum e descris în cealaltă parte. Acest joc reprezentă cucerirea unei cetăți. Copiii formează un lanț ținându-se de mână. Cei din capetele lanțului își adresează întrebările de mai la vale; apoi extremitatea pornește și trece cu tot șirul ca pe sub o poartă, pe sub brațele fiecărui jucător, întorcându-l astfel cu spatele. Aceștia reprezentă zidul, care se încearcă, dacă e solid ori ba. Când unul din jucători poate fi desfăcut, atunci se zice că a căzut zidul, și toți se țin după celălalt conducător spre a-i țiuì în ureche că n'a fost bun meșter.

— Ora, ora, morților,
Deschideți portițele!
— Ale cui?
— Ale lu Cataram-Vodă (5)
-- Ce dai vamă?

— Un cățel
Și-un purcel
Și pe (cutare)
De-un picior! (6).

---

(1) Marian, *Immorm.,* p. 212.
(2) G. D. Teod., *Poez. pop. ale Rom.*, p. 187.
(3) S. Fl. Marian, *Immorm.,* p. 209.
(4) *Șezătoarea*, II, p. 60.
(5) Uni pronunță Khan-Haran.
(6) Gh. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 197.

Jocul se mai numește și ***halea-malea.*** In Moldava se mai recită:

-- De-a halea-malea?
— Incotro ți-i calea?
— Deschideți porți!
— A (le) cui porți?
— A (le) lui Basarabă!

— Ce-i dai vamă?
— Un cățel
Și-un purcel
Și pe N de-un picior (1).

47. ***De-a pasărea sboară.*** In Bucovina se chiamă *de-a buvna = de-a bufna*; acelaș nume îl poartă și ***mișca.*** Când se dă la palmă celor ce greșesc, se strigă: «cum fac alții fă și tu!» (2). Tot în Bucovina, jucându-se la fel, îl mai găsim și sub numele de ***de-a cioara***, căci cu dânsa se începe:

— Cioara sboară'n sus!

Toți ceilalți trebue să ridice după dânsul mâna'n sus și să zică:

— Cioara sboară'n sus! (3).

48. ***In peniți.*** In județul Prahovei se joacă doi inși cu câte o peniță sau două. Unul iea penițele și le pune în mână cum vrea; apoi închide palmele și al doilea pune câte o peniță dealungul buricelor degetelor. Primul întreabă:

— Ce vrei?

— Cioc în cioc; sau: cioc în c.r.

Primul deschide palmele și dacă cele două peniți sunt indreptate cu vârfurile în aceeaș parte, al doilea le iea, pentru că el a cerut: cioc în cioc; dacă sunt așezate altfel, el le pierde. Dacă tuspatru penițile au aceeaș așezare, el iea pe toate.

53. ***De-a prinsul.*** Se mai chiamă *de-a baba-oarba*, când se apropie foarte mult de jocul *de-a mija.* Alte numiri: In Muntenia i se zice *de-a-v'ați-ascunsele* sau *de-a v'ascunsul.* In Transilvania și Bucovina: *de-a mâța oarbă* (4). Intr'un loc închis, casă ori poiată, unul e legat c'o basmà peste ochi sau i se înfundă căciula tare întocmai ca *dubasului.* Acesta e picat prin sorți. Așà începe a căutà pe ceilalți cari, firește, se păzesc. Care-i prins, îl înlocuește și jocul urmează.

55. ***De-a puiu-a-gaea.*** In Muntenia se mai numește și *de-a baba-gaea*, sau *de--a trei-colăcei*, iar în Oltenia *de-a cloața* (cloșca). Reprezintă lupta găinii pentru apărarea puilor în contra eretului (uliului) sau găii.

Jucătorul ***cloșcă*** se pune în cap, etc.

---

(1) ***Etym. Magn. Rom.***, p. 2540—2541.
(2) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 918.
(3) Idem, ***ibidem,*** p. 213.
(4) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 221.

*

—Ce cauți babo?
—Acul Doamnei.
—O fi ăsta (arătându-i piciorul drept)?
—Ptiu! nu-i ăsta.

Cloșca aruncă departe bățul ce i l-a dat gaea și apoi zice:

—Trei,
Trei,
Colăcei, (1)
Pân'o venì baba-gaea (2)
Cu tigaea.

Trei,
Trei,
Colăcei,
Pân'o venì baba-gaea
Cu tigaea,..

După venirea găiii:

— Mi-că ți-oiu luà un puișor!
— Mi-că ți-oiu scoate-un ochișor!
— Mi-că ți-oiu luà un puișor!
— Mi-că ți-oiu scoate-un ochișor! (3).

G. Dem. Teodorescu (2) zice că acest joc se întâlnește și la Grecii vechi, dacă nu cumva al nostru e o rămășiță din el, și-i descris de Homer în Iliada (Raps. XVIII, vers. 595—605) sub numele de Γέρανος, șirul cocoarelor.

In satul Drăceni, Suceava, se joacă astfel: Cloșca are puii după dânsa, iar gaea cu numele de *moșneag* («uliul răpitor») stă jos scociorând cu un băț în pământ. Cloșca făcând trei ocoluri împrejurul moșneagului, îl întreabă:

— De trei ori cu puii mei, ce faci moșule-acolè?
— Fac o gropiță, răspunde moșneagul.

Pe urmă, după alte trei înconjururi:

— De trei ori cu puii mei, da cu gropița ce ai să faci?
— Am să fac un foc.
— De trei ori cu puii mei, da cu focul ce ai să faci?
— Am să pun o oală la foc.
— De trei ori cu puii mei, da cu oala ce ai să faci?
— Am să pun apă.
— De trei ori cu puii mei, da cu apa ce ai să faci?
— Să spăl pușca.
— De trei ori cu puii mei, dar cu apa de pe pușcă ce ai să faci?
— Cu apa de pe pușcă am să spăl polița.

---

(1) Adecă trei încolăcituri (roate, ocoluri, trei învârtituri).

(2) In Țepu: Pân'o venì mama-gaea,
Să-mi dea lapte cu tigaea.

(3) G. Dem. Teodorescu, *o. c.*, p. 198.

(4) Idem, *ibidem*, 187.

— De trei ori cu puii mei, da cu apa de pe poliță ce ai să faci?
— Am să opăresc un puiu de-a tăi (de al tău).
— Ba de-a tăi.
— Ba de-a tăi.

Moșneagul se scoală; cloșca și toți puii ei scuipă pe bețișor, apoi luându-l cloșca, întreabă pe moșneag.

— Dincotro ți-a cumpărat mă-ta ciobote?

Moșneagul arată dintr'o parte; cloșca îl svârle într'acolo, moșneagul se duce către el, iar cloșca cu toți puii s'așează jos și începe să scormone. De odată moșneagul se scoală și cărăind se repede în pui. Incepe apoi lupta. Dacă moșneagul a luat un puiu, cloșca cu toți puii sar asupra lui și-l ciupesc cloncănind și cărăind până îl scapă (1).

57. *Scaun.* In Transilvania acest joc se chiamă *de-a butea cu curechiu*. Cel care ține în brațe se chiamă *bute*, iar ceilalți *curechi* (verze). «Unul însă e liber și acela apropiindu-se de bute zice:

— Am venit să-mi dai o căpățână de curechiu.
— Despre mine numai de vei puteà scoate, căci e foarte înghețat. Acesta se trudește să scoată din șir pe unul. Dacă poate, vine și a doua oară, cere și apoi slujindu-i la scoaterea căpățînii de curechiu și cel dejà scos, jocul urmează (2).

62. *De-a țara.* In dimensiuni mai mici, jocul acesta se chiamă și *de-a împăratul* și se închipue astfel în satul Drăceni, jud. Sucevei: «Doi băieți se prind de mână și se țin puternic. Unul se duce departe și stă în fața cestor doi. Aceștia îl întreabă:

— Ce vrei, învățate împărate?
— Bătaie.

In fuga mare se repede groaznic peste mânile lor. Dacă le-a putut desprinde, zice că i-a rămas» (3).

67. *De-a ulcicuța.* Mai mulți copii șed jos în cerc pe câte un semn. Unul din ei stând în picioare, întreabă pe conducătorul jocului:

— Cum dai ulcicuța? După ce i se răspunde, *ulcica* se scoală și apucă la dreapta iar celălalt la stânga. Cel ce ajunge mai întâiu, acela apucă locul și întreabă din nou: «cum dai ulcica».

— Cum dai ulcica?
— Cum o vezi,
Cu ochii verzi;

Pe-o lingură de păsat,
Să nu mai zacă de vărsat (4).

---

(1) *Șezătoarea*, II, p. 57—58.

(2) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 220—221.

(3) *Șezătoarea*, II, p. 60.

(4) G. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 196.

70. *Vânătorul și ursul.* Se joacă întocmai și în Bucovina.

— Unde te duci?

— Să împușc ursul!

— Unde ți-i pușca?, unde ți-i praful? unde-ți sunt plumbii și capsele? (1).

71. *Inelul pe sfoară.* Cât de mulți inși stau roată pe scăunașe ori jos; toți țin în mână un inel mare de sfoară pe care alunecă un inel de deget. Acesta e mânat din mână în mână, așà că nu se știe unde este ascuns, toți se prefac că-l trec dela unul la altul. In mijloc stă unul, care trebue să afle unde-i inelul. Dacă bănuește pe cineva, apucă de sfoară cu amândouă mânile, așà ca să aibă la mijloc mânile celui bănuit. Dacă se adeverește că inelul a fost sub mânile lui, luându-i-le, cel din mijloc îi iea locul și cel gâcit vine în mijloc spre a căută și el. (Se joacă, după cum l-am văzut, în județul Prahovei).

72. *Foc-foc, apă-apă!* Fiind mai mulți băieți la un loc, unii ascund (*pitesc*) un lucru de al unuia dintr'înșii, fără ca acesta să vadă unde. Când totul e gata, i se dă voie celui cu lucru să și-l caute. Dacă el caută lucrul ascuns de departe, toți ceilalți strigă:

— Foc! foc!

Dacă el începe să se apropie de lucru, ceilalți încep să țipe:

— Apă! apă! apă!

Când e gata să-l găsească, strigătele sunt grozave. (Se joacă, după cum am văzut, în județul Prahovei).

73 *Gioalele* (*în gioale, de-a gioalele = de-a arșicele, în arșice*).

A. *Cioaca.*

Gioalele sau *arșicele* sunt oscioarele paralelipipedice dela încheieturile genunchilor picioarelor de dinapoi ale mieilor. Observându-le, ele au o *burtă* A, un *spate B* numit și *om,* două laturi M și N, dintre cari cea netedă se chiamă *siciu,* și două capete C și D.

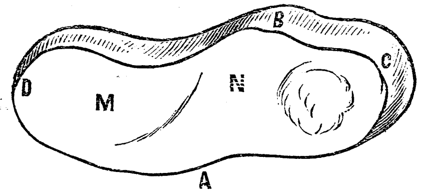

La joc, ele se aruncă cu mâna dreaptă, cu spinarea în sus și după cum scobitura ce e pe o parte e la dreaptă sau la stânga, gioala se chiamă *din dreapta* sau *din stânga.* Piciorul drept dinapoi al mielului ne dă gioala din stânga; cel stâng, gioala din dreapta. Inainte de joc, gioalele se învârt, «de enervare», de nerăbdare, între degetul arătător, cel mare și prin ajutorul celui mic.

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 214.

Soalbele sunt tot niște gioale, însă fiind de oi bătrâne, sunt mai mari; apoi fiind găsite prin gunoaie, pe unde de obiceiu stau aruncate oase diferite, ele s'au albit din pricina timpului. Ele valorează cât o *capră.*

Caprele sunt gioale dela *buturile* de oi, făcute pastramă. Ele valorează 2 gioale sau mai mult.

Ichiurile se fac din capre, dar mai ales din soalbe, cărora prin ajutorul pietrelor li se roade pântecele și spatele (se *târșiesc*), ca să se facă netede. Apoi unei capre i se face gaură prin mijlocul spatelui ce dă în mijlocul pântecelui sau al burții, slujindu-se la aceasta copiii cu o sulă. Din ceilalți pereți A, B, se dau alte două găuri, până ce le dau (ajung) în gaura din mijloc. O altă gaură se dă printr'un capăt. Aceste găuri au forma din schița alăturată.

In aceste găuri se toarnă plumb topit, fie că se pune ichiul într'un bolovan de lut și plumbul se toarnă prin M, fie că se înfășoară în hârtie și se toarnă prin N. Astfel ichiul e mai greu. Meșteșugul cel mare constă în a face ichiul echilibrat, adecă să nu-i atârne un capăt mai mult ca altul. La urmă se taie cu briceagul plumbul care erà mai în afară. Când echilibrarea nu se poate căpătà cu dispoziția de mai sus, se pot da și alte găuri spre a căpătà cumpăneala deplină.

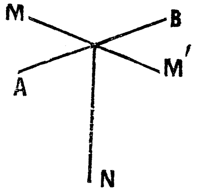

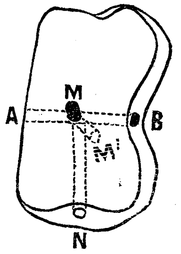

Acum când cunoaștem gioalele, numirea în de obște, să trecem la felurile de joc și să începem cu *cioaca.*

Se joacă cel puțin doi inși. Să luăm exemplul cu patru, spre a se puteà lămuri mai bine. Se trage un cerc pe pământ de o rază de una sau două palme, care se chiamă *perghel.* Numărul doi strigă:

— Dă-mi cioaca.

Numărul 1 svârle ichiul său în direcția jocului cam la un pas de perghel. Nu-l poate svârlì la mai puțin de o talpă (labă) de picior de perghel. Departe, îl poate svârlì ori cât. Să zic că-i în I_1. Numărul 2, din II, svârle cu ichiul său în I_1, pe care, să zic că-l mută în I'_1; apoi, își iea ichiul său și svârle în gioalele din lăuntrul perghelului. Aici, dacă le lovește, pe cari din ele — lovindu-le — le-a răsturnat într'o poziție asemănătoare cu aceea a ichiului său, dătătorul (Numărul 1) își iea gioala lui sau una din gioalele căzute la fel cu ichiul său. Ichiul I_2 rămâne acolo unde a căzut.

Numărul 3, svârle în I_2 pe care-l mută în I'_2; svârle apoi în gioalele din perghel, întoarce să zic pe una într'un fel asemănător cu al său, și o iea. Rămâne cel din urmă jucător, numărul 4. Acesta se uită la chipul cum sunt împrăștiate gioalele și ichiurile pe pământ. Să zicem că avem figura F. El se uită și caută, care gioală e mai apropiată de centrul C al perghelului.

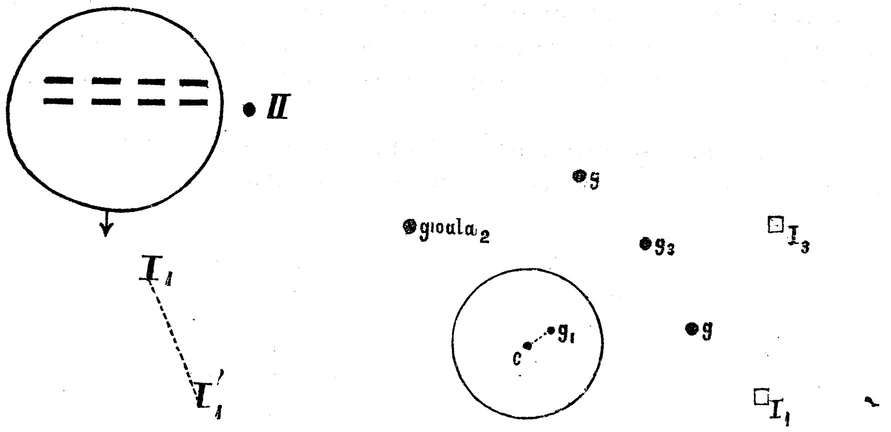

Fig. F.

In figură e g_1, care *face lenchi*, adecă depărtarea dela ea la centrul C al perghelului e mai mică ca o talpă de picior. Tot așà și g_2 poate să *facă lenchi*. Numărul 4 iea gioala 1, și ichiul său într'o mână și le svârle pe pământ. Dacă pică amândouă la fel, ceilalți strigă:

— *Om cu ea*, dacă arșicile au căzut cu spatele în sus;

— *Gaură cu ea*, dacă ambele gioale au picat cu burta în sus;

— *Om cu gaură* (!), *om cu picioare*, *gaură cu picioare* (!), dacă n'au căzut la fel.

— *Om cu cățeà*, *gaură cu cățeà* dacă ori ichiul ori gioala au căzut și au rămas vertical, adică într'un cap.

Să zicem c'au căzut la fel. Acea gioală devine a lui și o pune în buzunar. Apoi își iea ichiul său, I_4, și svârle în I_1, pe care, dacă îl atinge, îl scoate pe numărul I din joc, luându-i și gioala pe care acesta o luase când svârlise în perghelul cu gioale. Apoi, cu I_4, numărul 4 svârle în I_2 și la urmă în I_3, după care, dacă-i bate, le iea toate gioalele lor, plus pe cele cari mai rămân jos.

Dacă numărul 4 a scos din joc pe numărul 1, însă la I_2 n'a putut să reușească, rândul datului vine numărului 1; acesta e scos; rândul vine numărului, 2, care svârle în I, și apoi în I_4.

Acestea se fac, când numerele 1, 2 sau 3 n'au ***lenchiuri***, adecă când nici o gioală nu-i aproape de ichiurile lor cu o talpă de picior. Dacă, de pildă, g_3 ***face lenchi*** cu I_3, numărul 3 iea în mână pe g_3 și I_3, le aruncă, ceilalți strigă, cum am spus mai sus, și numai după asta cu I_3 svârle în I_4, etc.

Va să zică, rândul de ***dat lenchi***, rândul de dat cu ichiurile, sunt hotărîte de mai înainte. Dacă însă numărul 1, dând lenchi cu o gioală, i-a căzut ichiul său I_1, aproape de I, astfel că I_1 cu I_2 *fac lenchi* amândouă, I_1 nu va mai puteà lovì în I_2, fiind lucru prea ușor. I_1 va lovì întâiu într'o gioală sau în I_3, I_4 și apoi în I_2.

Când jocul s'a isprăvit, numerele se schimbă. 1 devine 2; 2, 3; 3, 4 și 4, 1.

In loc de ichiuri, copiii se pot jucà cu capre târșiite (roase cu piatra). In general, caprele și soalbele joacă rolul de monede: Unul are o soalbă, dar n'are arșice. Dă soalba lui pe 2 gioale și joacă înainte. Unul are zece bani: își cumpără câteva soalbe sau capre pe cari le va schimbà în gioale. La urma urmei, tot gologanul e ochiul dracului.

B. *Țigăneasca*.

Se joacă doi sau mai mulți copii cu gioale sau ichiuri. După câți sunt, gioalele se așează în chipul următor, după numărul jucătorilor:

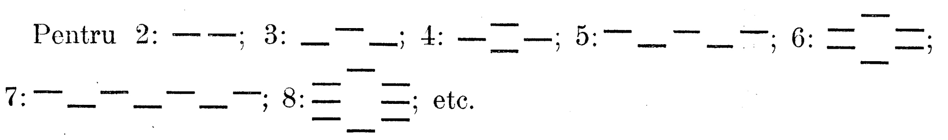

De pildă, să zicem că se joacă patru inși: 1, 2, 3, 4 cari își așează gioalele în ***perghel*** (cercul), cum arată figura M. La 6—10 pași de perghel se așează cei patru jucători pe un hotar, numit încă și *bar*; de aici vor svârlì cu ichiurile lor în gioalele din perghel. Care le va atinge, care le va ***strică***, adică vor strămută din loc și din poziție gioalele, va luà pe toate cari cad. Ele au fost puse dela început pe o coastă.

Să zic că a aruncat 1 și 2 și n'au putut atinge nici o gioală, ci ichiurile lor au ajuns în I_1 și I_2. Dacă 3 lovește (strică) o gioală, o iea, iar ichiul se oprește în I_3. După depărtarea ichiurilor de perghel, 1 va zice:

— ***M-a luat***, vorbind de 2, care de altfel a luat și pe 3. Al patrulea jucător, ultimul, poate face două lucruri:

a) Aruncă cu ichiul în gioale și să zic că a luat una; ichiul său s'a oprit în I_4. Ichiul numărului 2 fiind cel mai depărtat de perghel, dă el în gioale și iea pe care o dărâmă; rândul vine apoi lui 1, 4 și la urmă lui 2.

b) Numărul 2 poate strigà:

— *Pe ele*; în acest caz, 4 nu mai dă în gioale ci svârle ichiul său în I_4; vine rândul de dat lui 2, 1, 4 și gioalele cari rămân le iea 4.

Pentru ca cineva să iea gioalele stricate, trebue să le scoată afară din perghel.

Dacă, de pildă, 3, svârlind la rândul său, lovește ichiul lui 1, toți cari au jucat înaintea lui și au luat gioale, adecă 1 și 2, le pun la loc în perghel.

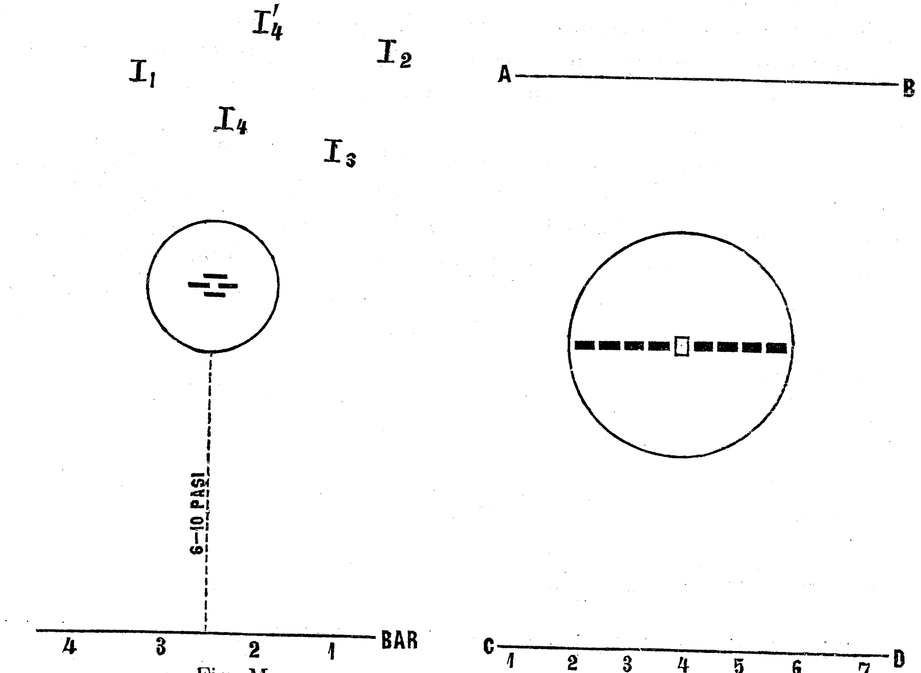

Fig. M.

La această parte ca și la altele, rândul la dat se face și în chipul următor: fac bețișoare de diferite mărimi după numărul jucătorilor și le pun cu un capăt la aceeaș înălțime; apoi, fiecare trage câte unul. Pe urmă se vede care-i întâiu, care-i al doilea, etc.

C. *Cățeaua sau perghelul.*

Se joacă ori cât de mulți copii, în chipul următor: Se face un cerc, perghelul, cu un diametru de 2—4 pași; se trage un jar prin mijlocul perghelului. In mijloc se așează o gioală verticală, iar pe de lături se pun celelalte gioale pe o coastă (partea cea mai îngustă), câte 1, 2, 3, etc., de fiecare jucător. La 6—10 pași de marginile cercului și pararel cu linia gioalelor se trag două *baruri* A B și C D. Jucătorii se așează pe una din baruri, pe șir. Interesul fiecăruia este de a izbi, cu ichiul său, *cățeaua*, gioala pusă în mijloc, într'un cap. Svârle întâiu numărul 1. Dacă acesta scoate cu

ichiul său cățeaua afară de perghel, iea toate gioalele. Dacă o dă numai jos, el e dator să puie o gioală de a sa pe linia gioalelor. Dacă lovește o gioală numai, și o scoate afară din perghel, o iea; dacă n'o scoate, și gioala rămâne în năuntrul perghelului, acela iea gioala sau cățeaua și întreabă:

— *Siciu* ori *bei*? *Siciu* se chiamă partea cea mai îngustă a arșicului (arșicei) care e mai netedă; *bei* (*beiu*), partea cu scufundături.

— *Bei*, i se răspunde de unul din jucători, de pildă.

Arșicul, ichiul, e svârlit în sus și dacă pică cu beiul în sus, gioala sau cățeaua de pe jar e a lui; dacă nu, dă a doua oară. Dacă nici acum nu iese, dă a treia oară. Aceasta hotărește; iea gioala ori n'o iea (iea toate gioalele, dacă era vorba de cățeà) ori lasă o gioală jos.

Cel care a dat trece pe barul A B și după ce toți au venit aici, jocul se urmează până la sfârșit.

D. *Țuțuiul.*

Se face perghelul larg de o palmă, două, astfel ca toate gioalele jucătorilor să încapă pe o linie. La 6—10 pași, pe un *bar*, se pun jucătorii: 1, 2, 3, 4, 5, 6.... Svârle 1 în gioale și se zic că dărâmă una; o iea, iar ichiul său a ajuns în I_1. Dă 2, doboară o gioală, o iea, iar ichiul său a ajuns în I_2. Dă 3 peste perghel și svârle ichiul său în I_3, cu gândul de *a luà* pe ceilalți toți; urmează apoi toți ceilalți.

După figură, cel care a luat pe toți, e numărul 6. Apoi: numărul 3 dă cu ichiul în gioale, dărâmă sau nu (prin urmare iea ori ba); dă numărul 4, dau apoi 1, 2 și 5. Gioalele rămase sunt ale lui 6, căci el dela început a zis:

— *Pe ele*, înainte de a-și svârlì ichiul.

Totuș numărul 6 poate să facă acelaș lucru ca și ceilalți. Pentru al doilea dat, începe numărul 6, din locul de unde e; rândul îl ieau apoi 3, 4, 1, 2, 5.

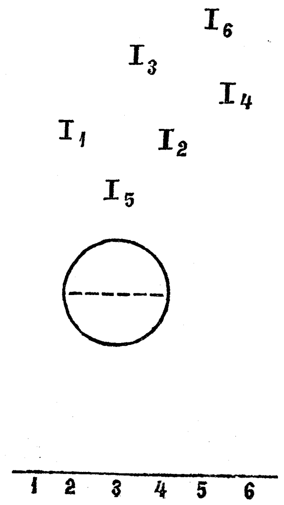

Dacă primii jucători și-au svârlit ichiurile prea departe de perghel, având fiecare în gând să *iee* pe toți ceilalți, ultimul va socotì că aceștia nu vor puteà lovi de acolo gioalele și prin urmare el svârle ichiul său mai aproape.

D. *De-a scoasa.*

Se joacă de mai mulți, pot fi și doi, pe câmp ori mergând pe drum. Numărul 1 svârle ichiul înainte; 2 caută să lovească ichiul lui 1, cu al lui. Dacă-l lovește, 1 dă lui 2 o gioală. Apoi 1 caută să lovească cu ichiul său, ichiul lui 2 și tot așà. Dacă sunt 3, cel de al treilea va căutà să lovească cu ichiul său ichiul lui 1 și tot cu el, de acolo de unde a căzut, să lovească ichiul lui 2. Apoi 1 va căută să lovească ichiul lui 2 și apoi pe al lui 3, etc.

Prin urmare, copiii mergând pe drum se și joacă.

F. *Siciu ori bei.*

Din punctul C, al acestui joc, știm care-i ***siciul*** și care-i ***beiul*** la o gioală. La acest joc se pot jucà ori cât de mulți. De pildă sunt patru; fac sorți și se rânduesc. Intâiul iea apoi cele patru gioale, câte una dela fiecare și le aruncă jos. Dacă cade una cu ***beiul*** în sus, iar celelalte sunt ***moarte***, acesta câștigă o gioală. Dacă pică o gioală cu ***siciul*** în sus și celelalte sunt ***moarte***, jucătorul adaugă la cele patru gioale încă una. Dacă cad 2 beiuri și un siciu, câștigă numai o gioală (câștigă două și pierde una). Dacă sunt 2 siciuri și un beiu, iar a patra gioală e moartă, pune o gioală jos (câștigă una și pierde două). Dacă cad trei siciuri, pierde trei. Dacă pică 4 beiuri, câștigă patru. *Dacă cade numai un siciu și un bei, jucătorul iea toate gioalele.*

Fiecare dă numai o singură dată. (Gioalele astfel descrise, le-am văzut jucându-se în multe sate din județul Prahovei).

Despre acest joc pomenește și G. Dem. Teodorescu, *Poez. pop. rom.*, p. 188; Filimon, *Cioc. vechi și noi*, p. 139; Ion Ghica, *Scris.*, XV; Laurian și Massim în Dicționar. Despre etimologia arșicei, în *Etym. Magn. Rom.*, p. 1471—1472.

74. *Zanga-zanganeli.* Se joacă cât de mulți băieți. Dintre toți se aleg doi, fie prin sorți, fie prin bună învoeală, și aceștia sunt ***Dumnezeu*** și ***Diavolul.*** Ceilalți se pun jos, la șir, sau pe altceva. Din aceștia unul e mai mare. Acesta pune la toți câte un nume de ***floare.*** Asta o știe și Dumnezeu și Diavolul, însă fiind de o parte nu aud nimic.

Vine Dumnezeu și zice:

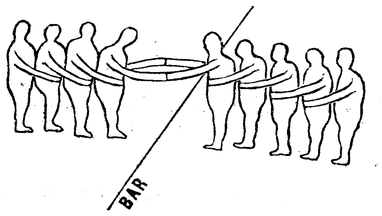

— Zanga-zanganeli!

— Ce vrei?, îl întreabă căpetenia celor în rând.

— Să-mi dai ***bujorul.***

Dacă printre cei din șir erà unul botezat cu numele acestei flori, Dumnezeu și-l iea și se dă cu el de o parte. Dacă nu-i nici unul cu acest nume, vine Dracul strigând:

— Zanga-zanganeli!

— Ce vrei?

— Am venit să-mi dai ***crinul.***

Dacă este unul cu acest nume, și-l iea; dacă nu, nu.

Când toți au fost luați, fie de Dumnezeu fie de Diavol, Dumnezeu dă poruncă ca toți ai lui să se apuce de sub brațele lui; tot așà face și Dracul; în sfârșit, Dumnezeu și Dracul se apucă de brațe de o parte și de alta a unei scrijălituri făcute pe pământ, numite ***bar.*** In urmă încep să se tragă de mâni. Partida care-i trasă dincolo de bar e socotită ca bătută. (L-am văzut jucându-se în unele sate din județul Prahovei).

Sub numele de *de-a fețele*, seamănă întru câtva cu jocul *de-a paiul*, A. I. 45, dar și cu *Zanga-zanganeli.* Conducătorul dă copiilor câte un nume, mai ales de flori. ***Ingerul*** și ***dracul*** vin pe rând și ieau pe acela al cărui nume îl gâcesc. Apoi ambele cete se ieau la luptă spre a se învinge una pe alta.

Intrebările și răspunsurile:

— Cioc! cioc! cioc!	— Cioc! cioc! cioc!
(— Gliu! gliu! gliu!)	(— Bum! bum! bum!)
— Cine e?	— Cine e?
— Ingerul.	— Dracul.
— Ce caută?	— Ce caută?
— Fețe.	— Fețe.
— Ce fel de fețe?	— Ce fel de fețe?
— (Zambila).	— (Garoafa)(1).

75. *Trenul pleacă.* Stau mai mulți la un loc și fiecare își pune câte un nume: 1=Iași, 2=București, 3=Tecuciu, 4=Vasluiu, 5=Ploești, 6=Piatra, 7=Cilibia, 8=Azuga, 9=Sinaia, 10=Pitești,.., nume pe cari le știu și ei. Să zic că 7 strigă:

— Trenul pleacă!

— Unde pleacă?, îl întreabă 10 ori altul.

La Vasluiu! Acesta, numărul 4, trebue să fie băgător de seamă și să strige repede:

— Trenul pleacă!; iar când altul îl întreabă:

— Unde pleacă?. să poată să răspundă îndată:

— La Tecuciu!

Cine greșește și așà și altfel, dă câte un *gaj*, un obiect mic, un creion (se zice: plumb de hârtie), cuțitaș, etc.

La urmă mai rămân doi, trei, cari nu se pot prinde ușor. Ei trebue să cedeze, *să se lase* și să dea câte un gaj celui ce le strânge. Acesta iea apoi câte un gaj în mână și fără să-l arăte, îl ridică în sus. Stăpânul gajului va trebuì să facă acea ce-i poruncește unul din jucători.

— Ce să facă?

— Să cânte cocoșește, de o pildă; Cel cu obiectul desface mâna și se vede ai cui este obiectul. Stăpânul face ce se sorocise.

---

(1) G. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 197.

Altul trebue să sbiere ca măgarii, altul (alta, mai ales) se face icoană nemişcată pe cari ceilalţi pot foarte bine s'o sărute. (Se joacă, după cum am văzut, în satele Prahovei).

In unele sate din judeţul Tecuciului, jocul poartă numele de *gajurile.*

76. *Soţ ori fărdă* (dela : *fără de:* fără de soţ = nesoţ). Se joacă cu sâmburi de caisă (zarzără) pe cari copii le mănâncă. Unul iea din buzunare un număr oarecare şi fără să le arate, scoate pumnul închis afară întrebând:

— Soţ ori *fărdă ?*

— *Fărdă*, de pildă, răspunde al doilea. Primul deschide palma, numără sâmburi şi dacă-i găseşte *fărdă* îi dă gâcitorului. Dacă-i găseşte *soţ*, iea dânsul dela cel ce n'a putut gâci tot atâtea perechi (1).

77. *Groapă cu pietre.* Se joacă cu şase pietricele şi în două feluri. Dacă sunt numai doi jucători, jocul se chiamă cu *şoţ ori fărdă.* In acest caz copiii se aşează lângă *bar* şi unul svârle cele şase pietricele în groapă. Groapa se face pe o parte de pământ puţin înclinată, aşà ca să i se vadă gura întreagă. Dacă cel ce a svârlit pietricelele le-a vârât pe toate, el zice că le-a *făcut oală* şi fiind că *şase* e număr soţ, câştigă rămăşagul (un număr oarecare de sâmburi de caisă, de pildă). Poate băgă şi două şi de câştigat tot câştigă. Pe celelalte le poate svârli şi în lături.

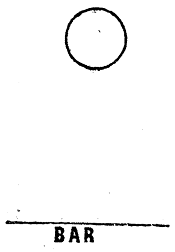

Se pot jucă şi mai mulţi înşiraţi pe bar şi asvârlind pe rând cele şase pietricele. Care svârle mai multe, câştigă *tot ce-i jos* (sâmburi de caisă, nasturi, etc.)

Dacă sunt mai mulţi cari *au făcut* pietricele *oală*, ori cari au pus *cinci,* îşi împart câştigul. (Se joacă în judeţul Prahovei.)

O variantă: «*jocu 'n gaură* se joacă de fete, după ce se face o gaură şi se aruncă apoi într'însa cu monede de valoare, *găzeti*, şi cine nimereşte mai bine, adună *găzetele* celelalte şi le câştigă» (2).

78. *Capra cu paşi.* Fiind mai mulţi şi vrând copiii să se joace acest joc, trebue să se aleagă care-i întâiul, care-i al doilea, etc., care-i cel de pe urmă; iar jocul constând din sărituri, alegerea se face din sărituri. Se trage un *bar*, şi copiii vin pe rând, se aşează cu vârful degetelor picioarelor lângă bar, sar în sus, îşi fac vânt şi cad înainte cu picioarele unite; apoi trag o linie tangentă la urmele ce au lăsat călcâiele. După ce au sărit cu toţii, se vede care-i mai departe. In figură se văd clasificaţi: A, B, C, D, E, F, cel din urmă e G.

Acesta vine şi se aşează cu un picior dealungul barului, cu celălalt alături. Peste el trebue să sară F, E, D, C, B şi A, în această rânduealâ. G îşi pleacă capul sprijinindu-şi mânile sau coatele pe genunchi. La sărire nu trebue să atingi barul cu picioarele, căci altfel înlocueşti pe cel de jos. Dacă C a atins barul, C se pune în locul lui G, iar rândueala jocului se schimbă : A, B, D, E, F, G, C (Fig. M.).

Dacă toată lumea a sărit *la unul*, cel ce stă plecat, *capra*, se pune *la doi:* pune piciorul drept perpendicular pe cel stâng, în partea dreaptă a acestuia, iar piciorul stâng, tot perpendicular, lângă degete ; apoi aduce piciorul drept lângă cel stâng, în poziţia ca mai înainte, aşà că din poziţia dela început, *sd* a venit *s'd''* (Fig. N.). Acum el stă *în doi.* Săritorii urmează cu sărirea, şi cel ce greşeşte, înlocueşte capra. *Din doi*, capra, tot ca mai sus, se duce *în trei* şi aşà mai departe. Insă, *la trei, la şase, la nouă* şi *la doisprezece*, cel ce sare în urmă, trebue să-i spue caprei încet, la ureche :

— *Coarăna* (corona), dar aşà de încet, încât să n'audă decât capra. Cel ce uită, înlocueşte capra.

Dela patru, cinci, e greu de sărit dintr'o singură săritură, dela bar. Atuncea *i se iartă* (i se permite) să facă săritorul un pas şi apoi să sară, însă dacă cel de după dânsul sare fără a mai face pasul, acesta îi iea înainte celui ce a sărit cu pas făcut. (Tot din judeţul Prahovei).

79. *De-a clincea.* Are mare asemănare cu *jocul mingei în şase.* (Memor. I, pag. 295 (23). Aici găştile se numesc *bibe*, sing. *bibă ;* cei doi părcăraşi se chiamă *aruncători*, iar în loc de minge, au clincea. Clincea nu-i altceva decât o *ţurcă*,. (Fig. vezi-o tot acolo). Un aruncător svârle clincea către ceilalţi doi bătăuşi din faţa tovarăşului său. Aceştia stau cu beţele în bibe şi le ridică atunci când clincea vine pe sus. Dacă unul o loveşte «şi o trimite să bea apă», departe, cei patru bătăuşi vin la mijlocul distanţei între bibe şi câte doi îşi lovesc beţele ; cu aceasta îşi schimbă şi locurile lor, tot doi câte doi.

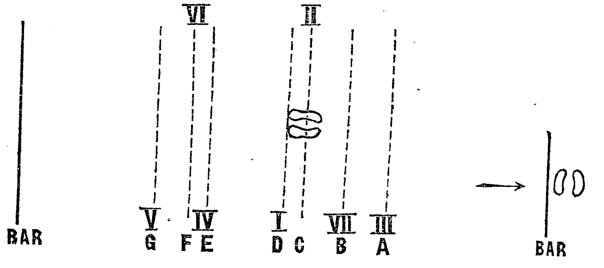

Fig. M.

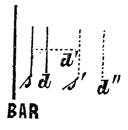

Fig. N.

---

(1) Se poate jucă şi pe sâmburi de roşcove, etc. după arătarea d-lui Căpitan medic Dr. Gh. Steriu.

(2) Pericle N. Papahagi, *Megleno-Românii.* Studiu etnografico-filologic. Partea I. (ed. Ac. Rom.), p. 91.

Dacă unul din aruncători pune clincea într'o bibă, cel căruia îi venià s'o apere, e scos afară și e înlocuit cu vechiul alergător. (Am văzut-o jucându-se în Bucovăț, lângă Craiova).

80. *De-a călăritea.* Sunt patru inși (fig. C) A_1, A_2; B_1, B_2, tovarăși câte doi, cari se așează în colțurile unui dreptunghiu. A_1 svârle mingea către A_2; dacă acesta o prinde, e bine. Pe urmă o svârle lui A_1 și dacă și acesta o prinde, iarăș e bine. B_2 are grija să împiedice pe A_2 s'o prindă și, ori că-i dă peste mână, ori îi iea înainte. Dacă A_2 n'a prins-o, ci B_2, B_2 încalică peste A_2, iar A_1 vine alături de ei. B_1 caută să svârle mingea lui B_2 tovarășul său din cârca lui A_2 însă A_1 se aține și el. Dacă A_1 o prinde, B_2 descalecă de pe A_2. Dacă B_2 o prinde, B_2 încalecă pe A_1 și apoi după puțină chinuire jocul începe. Se poate face invoeală ca în cazul când B_2 n'ar puteà prinde mingea, luând-o din mâna lui A_2, A_2 să încalece pe B_2 (Ploești și vecinătatea).

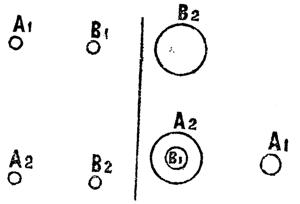

Fig C.

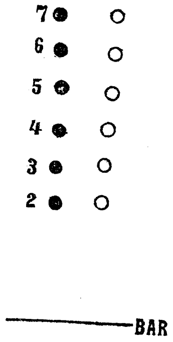

Fig. D.

81. *Cu mingea în găuri.* Se fac atâtea găuri în linie dreaptă câți jucători sunt, mai puțin unu (fig. D). Depărtarea între găuri e de o jumătate de pas. La un capăt se trage un bar, la 5—6 pași, unde stă unul c'o minge. Svârle mingea de alungul găurilor și să zicem că mingea intră în gaura cu numărul 4. Numărul 4 trebue să iea îndată mingea și să svârle în ceilalți jucători cari fug și cel lovit iea locul celui dela bar, iar acesta pe al lui.

Dacă cel dela bar, după trei aruncături n'a putut prinde mingea într'o gaură, e scos afară și înlocuit cu următorul, care-i cel mai aproape de bar. (Ploești și în vecini).

82. *Bon-jurnal.* Cules din mahalalele Ploeștilor, își are de sigur originea în străini, dacă nu cumva vorbele ce s'aud sunt introduse de copii cu câteva clase gimnaziale, văzând în vorbele franțuzești niște vorbe încurcate, *cu cheie.*

Se stabilește o rânduială (clasificație) ca la jocul *capra cu pași* și cel care pică în coadă iea numele de *măgar*. Peste el vor sări toți.

La întâia săritură, toți îi vor spune încet: *bonjurnal* (de sigur că-i vorba de *bon jour*). Cine uită, înlocuește pe cel de desubt.

La a doua săritură i se zice *abiolan.*
» » treia » » » » *mon.*
» » patra » » » » *ton.*
» » cincea » » » » *son.*
La a șasea săritură i se zice *două palme pe măgar* (sare cu 2 palme rezem. pe el)
» » șaptea » » » » *o palmă* » » (» » o palmă » » »)
» » opta » » » » *doi pumni* » » (» » doi pumni » » »)
» » noua » » » » *o palmă la c.rul măgarului* (îi dă o palmă măgarului)
» » zecea » » » » *două palme* » » » (» » două palme »)
» » unsprezecea » » » *un pinten* » » » (» » un pinten »)
» » douăsprezecea » » *doi pinteni* » » » (» » doi pinteni »)

83. *Ciubetul.* Se înșiră flăcăii unul lângă altul, cuprinși pe după cap ca la *hora-brâu*, Doi flăcăi, din (cei) cari știu bine acest joc și cuvintele ce se urmează între ei, se aleg. Unul poartă cârma la joc, și altul se așează jos în mijlocul casei. Lăutarii cântă hora *ciubetul* ce se aseamănă cu alta, *cernita.* Jucând se învârt de câteva ori împrejurul celui de jos, când de odată se opresc în dreptul lui și zic toți de odată:

«Iho!.. Măi băieți! Ce să fie asta pe vreme de noapte?... Să fie urs?.. Prea'n drum s'a pus. Să fie lup?.. Prea lung în trup. Poate o fi o cucurigitoare. Hai s'o cucurigim. (Se pleacă toți la urechea lui și strigă tare: «cucurigu!»).

Se începe cântecul, pornind și ei jocul iar, împrejurul celui de jos. Nu mult și stau. Iar zic: «Iho!, măi băieți... Ce să fie asta la vreme de noapte? Să fie urs..., prea'n drum s'a pus. Să fie lup?.., prea lung în trup... Să fie cucurigitoare..., am cucurigit-o. Poate-o fi bahuitoare! Hai s'o bahuim. (Se apleacă toți la urechile lui și strigă: «bahu!»)

Iar începe jocul și după câteva înconjurări pe lângă cel de jos, care stă neclintit, se opresc și zic:

«Ho!, măi băieți. Ce să fie asta la vreme de noapte? Să fie urs..., prea'n drum s'a pus. Să fie lup..., prea lung în trup. Să fie cucurigitoare..., am cucurigit o și n'a fugit. Să fie bahuitoare..., am bahuit-o și n'a fugit. Poate o fi o cioată. Cum se pișă lupul pe cioată? Hai s'o pișăm!».

Toți ridică un picior deasupra celui de jos. Acum se scoală și el de jos, se pune în puntea jocului (și jocul urmează). Se joacă în Giulești, Suceava (1).

84. *De-a buvna.* «Fetele și feciori se joacă de-a *buvna* astfel: se pun cu toții *rotiș*, iar la mijlocul lor se pune pe un scaun sau și pe un alt obiect, un teanc de cărți de joc. Fiecare are să ridice câte o carte și dacă unul dintr'înșii ridică o *inimă*, trebue s'o puie degrabă la inimă; dacă ridică o

---

(1) *Șezătoarea*, I., p. 272—273.

verde, o pune la nas; dacă ridică o *cruce*, o înalţă în sus, iar cel ce ridică *de dobă*, capătă dela fiecare jucător cu buvna (mişca) la palmă. Cel ce-i dă la palmă, zice:

Buvna, buvna, buvnuliţa,
Care bate pălmuliţa.

Uitând vreunul din cei ce dau la palmă cuvintele acestea, atunci capătă şi el la palmă. Şi tot aşà se perindează, până ce nimeni nu face o greşeală (1).

85. *De-a inelul.* «Toţi câţi voesc a se jucà de-a inelul, se înşiră într'un cerc, ascund apoi inelul în palmele unuia şi pun pe unul să-l caute. Cel ce caută zice:

Fă-te, drace,
Nu te face,
Scoat'inelul şi-l dă'n coace;
Scoate unul,

Scoate două,
Scoate nouă,
Scoate câte-ţi place ţie,
Iar pe unul mi-l dă mie.

Cel ce l-a aflat, îl ascunde din nou şi în locul lui trebue să-l ascundă acum acela la care l-a aflat».(2)

86. *Lumânărica.* Băieţii şi fetele se aşează în cerc sau pe două rânduri faţă'n faţă: băieţii de o parte, fetele de alta. Unul dela un capăt iea o surcică care se mai chiamă şi *lumânărică* sau *focuşor*, o aprinde la un capăt şi o dă altuia; acesta unui al treilea şi aşà mai departe. Cel în mâna căruia s'a stins, e pedepsit: anume, dacă-i fecior, sărută copilele în faţă, iar feciorilor le sărută mâna(3).

87. *Capra.* «Un fecior iea o secure şi leagă de muchea acesteia două linguri cari au să închipuească urechile şi coarnele caprei, iar sub muche puţină lână lungă, care are să închipuească barba. După aceasta întoarce un cojoc pe dos, îl pune pe spate, vâră toporâştea în una din mânecile cojocului, care însemnează grumazul caprei şi face fel de fel de bazaconii, încât sunt siliţi să râdă toţi cei ce se află în casă, până chiar şi casnicii cari de almintrelea sunt foarte supăraţi (Jocul se întâmplă mai ales pe la priveghiuri). Unul dintre cei de faţă, văzând că capra sbiară prea tare, îi spune să nu sbiere şi să se ducă mai bine la mort şi să-l bocească. Ea nu răspunde nimic şi ducându-se lângă mort, începe a da din cap, făcându-se că-l boceşte. După aceasta spun unii că i-i sete. Unul se duce şi-i aduce o strachină cu apă şi i-o dă să bea. Capra moaie barba în apă şi

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 198.
(2) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 201—202.
(3) Idem, *ibidem*, p. 202.

dând din cap stropeşte pe toţi câţi se află în apropierea ei. Cei stropiţi încep a strigà pe dânsa şi a o alungà. Capra mai sbiară ce mai sbiară şi apoi ieşind afară se desbracă» (1).

88. *De-a ursul.* Unul se face ursar, iar altul urs. Cel dintâiu iea un băţ pe care ursul va jucà, fiind legat de cap c'o aţă. Ursul morăie, se dă peste cap («şezi, măi Martine, cum şade mireasa când nu-i bărbatu-său acasă»), iar ursarul îi cântă:

Joacă bine,
Măi Martine,
Că-ţi dau pâne
Cu măsline,

Să mănânci odată bine.
Şi inele
Şi mărgele,
Să mi te găteşti cu ele (2).

In altă parte mai găsim:

Din călcâiu încetişor
Şi din talpă binişor.
Sus Martine

Şi mai bine,
Că-ţi dau pâne
Cu măsline (3).

89. *Craiul.* «Se înşiră mai mulţi inşi, fete şi feciori, împrejurul unei mese şi pun mânile una peste alta; după aceasta începe unul a numără dela 1 până la 9, trăgând în acelaş timp la fiecare numărătoare câte o mână, începând dedesubt. Acela a cărui mână se trage ultima oară, e ales ca craiu (4). Atunci unul dintre jucători strigă: «*Craiu!*. Iar craiul întreabă: «*pe ce stai?*» Acela: «*pe ce mă-i aruncà!*». Craiul zice mai departe, dacă jucătorul e fecior:

— Du-te şi sărută pe cutare fată, sau: mâna cutărei femei ori babe, ori icoana de pe pieptul mortului — sau îi dă altă poruncă prin care crede că ar puteà face pe cei de faţă să râdă. Dacă e o jucătoare, adică o fată, îi porunceşte bună oară să meargă şi să sărute mâna cutărui moşneag sau cutărei femei, sau pe cutare fecior, iar la urmă să-l sărute şi pe dânsul, adică pe craiu. Apoi strigă altul: «*craiu!*», şi tot aşà merge jocul mai departe, fiind fiecare îndatorit a împlinì ori ce i-ar poruncì craiul»(5).

90. *Moara.* «Cinci flăcăi închipuesc *moara*. Doi inşi aduc un scaun şi punându-l în mijlocul casei, se culcă cu faţa în jos pe dânsul, astfel ca să

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 204.
(2) Versuri apropiate în: Marian, *Sărbătorile la Rom.*, I., p. 254.
(3) *Noua Rev Rom.*, IV, 477.
(4) D. Dan, *Comuna Straja şi locuitorii ei.* Cernăuţi 1897. La p. 89: «celor prezenţi, să nu le fie urît şi somn (la priveghiu), cântă unii din fluier, alţii spun poveşti, iară tineretul joacă felurite jocuri: de-a palma, *craiuri*, ş. a. la cari *ciuştea*, adică un ştergar bine răsucit joacă un rol însemnat şi roşeşte palmele....».
(5) S. Fl. Marian, *Immorm*, p. 204—205.

*

vie cu capul la capetele scaunului, iar cu picioarele la mijloc, ţinând în acelaş timp câte o *leafă* de doniţă în mână. După aceasta, doi inşi îi acoperă cu un ţol ca să nu vază. Un al cincilea, făcându-şi barbă şi mustăţi de lână şi de cânepă, ungându-se cu funingine pe obraz şi îmbrăcându-se cu un cojoc întors pe dos, zice că e *morar*. Fiind toţi gata, morarul se porneşte şi începe a măcinà, mişcându-se cei de pe scaun neîncetat şi bătând în picioarele scaunului, în timp ce ceilalţi doi scutură ţolul. Iară morarul bătând în dreapta şi în stânga la pene, se face foc şi pară de mânie că nu umblă moara bine. Tot atunci alţi feciori vin unul câte unul şi zic că au de măcinat ba orz, ba grâu, ba săcară, etc.»(1).

91. *Gâsca*. Se pun mai mulţ flăcăi, fete şi bărbaţi roată, pe scaune în mijlocul casei. Se alege apoi unul mai bătrân dintr'înşii şi se numeşte *căpitan* ori *gâscar*, care are să joace *gâsca*. Acela iea o bucată de lemn în mână, cu care să bată la talpă, şi aceea se numeşte *gâscă*. După aceea începe a jucà şi a descântà gâsca zicând:

Astă gâscă bătrână,
Dela mine din mână,
E a lui Popa Vlad
Din oraşul Bârlad,
Care 12 ouă s'a ouat
Şi penele i-au picat.

La aceste cuvinte, cel din dreapta comandantului zice:

— Are gâsca ou?

— Are unul, răspunde comandantul, dând-o în acelaş timp mai departe celui dintăiu din mâna stângă. Acela luând-o în mână, strigă:

Cine vrea să cumpere
Astă gâscă bătrână,
Dela mine din mână?
Astă gâscă a lui Popa Vlad
Din oraşul Bârlad
Care 12 ouă s'a ouat
Şi penele i-au picat!

Cel ce vrea să o cumpere, întreabă:

— Are gâsca ou?

Cel ce o ţine în mână întreabă la rândul său pe comandant:

— Are gâsca ou?

— Are unul! răspunde comandantul.

Acum cel ce o ţine în mână, întorcându-se către cumpărător şi dându-i gâsca zice:

— Are unul!

Acesta iarăş întreabă:

— Cine vrea să cumpere gâsca dela mine?

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 205.

Şi tot aşà se poartă şi se vinde gâsca, din mână în mână, până ce ajunge la 12 ouă. Şi dacă unul în răstimpul acesta greşeşte a întrebà sau a răspunde cum se cuvine, atunci căpitanul, adică purtătorul gâştii zice:

— Cutează de leapădă gâsca jos!

— Nu cutez, răspunde respectivul.

— Indrăzneşte!

Cel ce a greşit, pune acuma jos, în mijlocul jucătorilor.

— Cutează N. N. de te scoală şi iea pe dumnealui de un picior! zice mai departe căpitanul către un alt jucător.

— Nu cutez, răspunde provocatul.

— Indrăzneşte!

Acela se scoală şi ridică pe cel ce a greşit de un picior.

— Cutează de iea gâsca de jos! zice căpitanul mai departe către ce provocat.

— Nu cutez, răspunde acela.

— Indrăzneşte!

Provocatul ridică gâsca.

— Cutează şi-i dă dumisale 12 gâşte la talpă, zice căpitanul iarăş.

— Nu cutez.

— Indrăzneşte!

Acela îi dă 12 gâşte la talpă, dar n'are voie să numere, ci numai să strige «*de-a gâsca*» şi dacă împlineşte numărul 12, norocul lui; de nu, capătă şi el la talpă asemenea 12 gâşte.

Şi tot aşà *prourmează* jocul, până ce ajung la 12 ouă.

După aceasta iarăş începe căpitanul a descântà gâsca şi a zice:

Astă gâscă bătrână
Dela mine din mână,
Erà a lui Popa Vlad
Din oraşul Bârlad,
Care 12 ouă s'a ouat
Şi penele i-au picat.
Ba!..., nu e adevărat;
Astă gâscă nu-i a lui Popa Vlad
Din oraşul Bârlad;
Astă gâscă-i din Bacău
Şi stăpânul ei sunt eu.
Şi s'a ouat câte un ou
Şi-a avut 12 ouă
Şi-am pus-o de le-a clocit
Şi-a scos 12 bobocei,
De-a dragul să te uiţi la ei.
Şi după ce mi i-a scos,
Am luat boboceii în poală
Iară gâsca subsioară
Şi-am dus-o pân' la moară
Şi-am dus-o pe-un *tăpşan*,
La moara lui Rotopan
Şi-am lăsat-o acolo
Şi-a venit vulturul sur,
Nu s'apuce un boboc, doi,
Ci să fugă într'un *fundoiu*.
Da el, măre, a apucat
Şi în ghiare mi-a luat
Găscuşoara cea bătrână
Ce i-a fost mai dindămână
Şi mie de treabă bună.
Da mie nu mi-i de gâscă,
Cum mi-i de pene,
Că făceam din ele

Douăsprezece care de nuiele
Şi îngrădiam *Ieşii,*
Să nu intre *plişeşii.*
Ingrădiam Burdujenii,
Să nu intre Armenii.
Ingrădiam Şeptelicii,
Să nu intre calicii ;
Ingrădiam Iţcanii,
Să nu intre Ţiganii,
Şi îngrădiam tot *cutul,*
Să nu intre mutul.
Dar nu mi-i de pene,
Cum mi-i de piele,
Că o dam la *dubălar*
Şi făceam 12 *săftiele,*
Şi o dam la ciobotar
Şi făcea
Papuci din ea,
Şi îi dam la domnişoare
Şi mi-i purtà în picioare
Şi mi-ar fi umblat încălţate.
Dar nu mi-i de piele,
Cum mi-i de picioare,
Că-mi făceam din ele
Douăsprezece râşchitoare,
Le dam fetelor fecioare,
Să le aibă 'n şezătoare.
Dar nu mi-i de picioare,
Cum mi-i mai ales de cap,
Că făceam un comănac
Şi-l puneam lui N. în cap.
Şi nu mi-i de cap,
Cum mi-i de ochi,
Că făceam dintr'înşi *plochi,*
Şi-i puneam
Pe drumul împărătesc
Şi mergeam
In zile de sărbătoare
Pe lângă ei la plimbare.
Şi nu mi-i de ochi,
Ci mi-i de bot,
Că făceam din el un pod,
Şi-l puneam la Badeuţ
Să treacă la Rădăuţ.
Şi nu mi-i de bot,
Cum mi-i de nas,
Că făceam din el un bas.
Şi nu mi-i de nas
Cât mi-i de limbă
Că făceam din ea o drâmbă.
Şi o dam la o domnişoară,
Să-mi cânte o doinişoară.
Şi nu mi-i de limbă,
Cât mi i de *gâtlan,*
Că făceam un *flueran*
Şi-l vindeam unui cioban.
Dar nu mi-i nici de gâtlan
Cum mi-i de rânză,
Că din rânză
Făceam 12 putini de brânză
Şi le dam la brânzari să vânză.
Dar nu mi-i de rânză,
Cât mi-i de maţe,
Că din maţe
Făceam 12 cârnaţe
Şi le dam la cârnăţari
Să le vânză la *drumari.*
Şi de nu le făceam cârnaţe,
Făceam 12 gheme de aţă
Şi le dam la cojocari,
Să coase cu ele
Pieptare şi cojocele
Pentru fete tinerèle
De sama drăguţei mele.
Dar nu mi-i de maţe,
Cum mi-i ales de fiere,
Că făceam 12 putini de miere,
Că le dam la negustorii mari
Să le vândă la hoştinari.
Da nu mi-i de fiere,
Cât mi-i de plămâie,
Că făceam 12 alămâie
Şi le dam la băcălie
Să le vândă.
Nu mi-i de plămâie,
Cum mi-i de maiu,
Că din maiu,
Făceam un buhaiu,
Şi'n târg îl duceam
Şi-acolo îl vindeam
Şi mă 'mbogăţiam.
Henca,
Henca,
Pe sub cenca,
Cenca,

C'un pocriş (1) în cap,
C'un şoric (2) pe după cap,
C'un talger de brânză 'n buze,
Na-ţi ţie de sămânţă (3).

92 *De-a craiu slujesc.* Acest joc se joacă în familie şi cu cărţile de joc. Acela căruia îi cade regele, e recunoscut de *craiu*; cel ce are de fante, e *slujitor.* Craiul îi dă diferite sarcini.

Slujitorul: — Craiu slujesc (= pe craiu îl slujesc, sunt la serviciul lui).
Craiul: — Ce-mi slujeşti?
S: — Ce mi-i poruncì.
C: — Dă o palmă tare lui (cutare).

. . . .

— Dă-te peste cap; sărută pe cutare; adă-mi oglindă, etc. (4).

93. *De-a ghicitele.* Cel ce nu ghiceşte, pierde dreptul de a mai fi întrebat, cedând altuia.

— Bibas (5)
Uude-ai mas?
— La un cap
De oraş!
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O barză
Şi-un bărzoiu
Şi trei puici.
Cine sunt?
— (Cutare) cu femeia
Şi trei fete.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap de oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut o natră
In vatră
Şi-un gonitor
După cuptor.
Cine sunt?
— Bunica (cutăruia)
Şi cu bunicul lui.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai păţit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
Două puici
Şi doi cocoşi.
Cine sunt?
— Două fete
(Ale cutăruia)
Şi doi copii.
— Bibas,
Unde-ai mas?
-- La un cap

---

(1) Pocriş = un fel de talger cu care se acoperă oalele când au ceva în ele sau când fierb.
(2) *Soric* = piele de porc, după tăiere şi pârlire. In Ţepu se zice: *cioriciu* (cu *ci* muiat). Este şi o familie numită aşà. Se mai zice şi celor cari nu se spală: «Ai prins cioriciu (ca porcii) nespălându-te».
(3) S. Fl. Marian, *Immorm.,* p. 214—218.
(4) G. Dem. Teodorescu, *o. c.,* p. 196.
(5) In alte variante se pronunţă *Ispas.*

De oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai pătit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O barză
Şi-un cocoş.
Cine sunt?
— Femeia (cutăruia)
Cu fiu-său.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai pătit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
Un bărzoiu,
Un cucoş
Şi-o puică.
Cine sunt?
— Bunicul (cutăruia)
C'un nepot
Şi-o nepoată.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai pătit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O barză
C'o natră
In vatră
Şi c'o puică
In şatră.
Cine sunt?
— Femeia (cutare)
Cu mă-sa
Şi fii-sa.
— Bibas,
Unde-ai mas?
— La un cap
De oraş.
— Ce-ai văzut,
Ce-ai pătit,
Ce-ai auzit?
— Am văzut
O natră
In vatră
Ş'o puică
In şatră,
Cine sunt?
— Bunicul
(Cutăruia)
Cu nepoată-sa (1).

94. *De-a lumânărica.* Unul din copii se face babă, iar ceilalţi se ţin după dânsa, rostind dialogul următor. Mergând puţin zic din gură: *pârţ, pârţ*, şi baba aleargă după dânşii cu băţul.

— Unde-ai plecat, babo?
— La biserică, maică.
— Da ce să faci acolo?
— Ia să mă închin şi *io.*
— *Ie*-ne şi pe noi, babo.
— Haideţi şi voi cu mine.
Dar să nu mă daţi de ruşine.
— Nu, babo, ferească Dumnezeu!
. . . .
— Pârţ!.... pârţ!... pârţ...
— M'aţi făcut de ruşine; îndărăt,
ticăloşilor! (2).

95. *De-a vrăbiile.* Copii se aşează în diferite locuri şi cel ce pronunţă recitatorul, schimbă repede locul cu altul, care, la rândul lui, devine strigător:

---

(1) G. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 199—200.
(2) Id., *ibid.*, *o. c.*, p. 198.

Cuibul,
Cuibărelele,
Toate păsărelele,
Schimb!

Cuibul,
Cuibărelele,
Toate păsărelele
Schimb! (1).

96. *De-a asvârlita.* Copiii când asvârl unul într'altul cu mingea, cu fructe, etc., se lovesc *de-a asvârlita* (2). In Ţepu jocul cu mingea poartă acelaş nume, dacă se joacă aşà.

97. *De-a pirosteile.* «Aceasta e de preferinţă joaca fetelor». Unul înfinge un băţ în pământ şi se culcă lângă el şi se preface că adoarme. Alţii stau într'un rând cu faţa către cel adormit. Unul din aceştia iea pirosteile dela capul adormitului şi venind la locul lui îl înfinge lângă sine. Cel adormit se trezeşte şi negăsindu-şi băţul la locul lui întreabă pe la unul şi altul:

—N'ai văzut pirosteile mele?
—Nu, i se răspunde.
Iar la cel ce i l-a luat:
—N'ai văzut pirosteile mele?
—Nu.
—Da eu le văd sub vadră.
—Acelea-s a (le) mele.
—Ba-s a mele.
Stăpânul îl înhaţă zicându-i:
—Hai la închisoare!

—Il duce de o parte, îl lasă de stă câtva timp şi apoi îi dă drumul (3). (Se joacă în Drăceni, Suceava).

98. *De-a petrecul.* «Copiii se adună într'un loc mai deschis şi se împart în două tabere de câte 6—10 băieţi ori mai mulţi; se trage apoi la sorţi să se vadă care tabără pică *la vacă* şi care *afară. Vacă* se chiamă o grămadă de gunoaie făcută de băieţi, peste care mai pun şi straiele mai grele, ca să se facă mai sprinteni de fugit. Acì şed şi copiii mai mici, precum şi cei cari nu pot fugì. Sorţirea se face cu ajutorul *paiului*: două păişoare, unul mai lung şi altul mai scurt, puse la unul în mână, cu câte un capăt afară; câte un jucător din cele două tabere le trag şi tovarăşii celui ce a tras paiul mai lung sunt la vacă, ceilalţi afară. Cei dela vacă vor căutà «să taie» pe cei de afară, adecă să puie mâna pe ei şi să-i aducă la vacă, unde vor şedeà şi nu vor mai luà parte la joc. Dacă cei dela vacă au tăiat pe toţi cei de afară, partidele îşi schimbă rolurile. Aceasta însă e greu, căci dacă unul

---

(1) G. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 199.
(2) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1944.
(3) *Şezătoarea*, II, p. 59.

de afară fuge repede pe lângă vacă și nu e tăiat, toți cei căzuți se duc de drept la tovarășii lui de afară. Dacă unul de afară trece netăiat printre doi din partidul celor dela vacă, cel din afară iese din joc și se duce la vacă. Când a rămas numai unul din cei de afară, cei dela vacă se ieau după el; alungatul poate trece printre ei și vacă, și toți cei căzuți la vacă din rândul celor de afară își ieau locurile lor și jocul urmează. Cu acest prilej alungătorul strigă: «a dat vaca». Această *minciună* sau *șârâclâc* al alungatului o caută dinadins cei dela vacă, dacă aceștia au dintre ai lor mulți căzuți la vacă. Dar cei de afară în acest caz nu vor să dea vaca, mai ales dacă sunt căzuți dintre ai lor tovarăși». Se întâmplă să rămâie numai câte unul din ambele șiruri: în accastă clipă, jocul are mult haz, asteptându-se cele mai sus spuse. (In Heciu-Lespezi, Suceava) (1).

99. *De-a bostănica.* «Se așează mai mulți copiii jos, în rând, unul la spatele altuia. Celui din frunte i se zice *mătușă.* Unul iea un băț mai lung, îl pune în brâu, și altul scurt pe care îl tot sucește între degete, imitând torsul din furcă. Acesta se face că vine din cotrova la acești de pe jos și zice:

— Mătușăi (=mătușă, hăi) m'*o* mânat mama să-mi dai un bostănel.

— De abià am arat.

Se duce într'o altă parte și iar vine.

— M'o mânat mama să-mi dai un bostănel.

— De abià am grăpat.

După fiecare răspuns se duce și iar vine de cere un bostănel. In atâtea rânduri îi răspunde mătușa: «de a abià-s ca nucile, de a abià-s ca un măr, de abià-s în lapte, îs copți, dar nu bine, acuma-s copți, du-te și-ți alege». Se duce și caută pe care-i copt, tot ciocănind cu degetul în cap pe fiecare. A luat pe unul, l-a dus până mai încolo, l-a lăsat și vine după altul de cere.

— M'o mânat mama să-mi dai un bostănel.

— Da, cu acela ce ai făcut?

— L-am pus pe-o policioară
Și l-*o* mâncat o ploșnicioară!

Ii mai dă unul tot după regula dintăi. Iar vine.

— Da cu acela ce ai făcut?

— L-am pus pe-o muche,
Și l-*o* mâncat un păduche!

---

(1) *Șezătoarea,* I, p. 19-20.

Tot cu acea regulă îi mai dă unul. Iar vine și-l întreabă. Răspunde:

— L'am pus pe-o poartă
Și l'*o* mâncat o haită moartă.

Mai vine încă odată. La întrebare răspunde:

— L'am pus pe horn
Și l'*o* mâncat Simion.

Acuma îi zice să și-i iea pe toți. Ii iea și-i duce la ceilalți. Mai vine încă odată și-i zice:

— M'*o'* trimes mama să mergi până la noi.

Mătușa-i zice:

— Azi îi zi de sărbătoare, *la ce* torci (pentru ce torci)?

El își stupește furca și-o lasă jos.

—Aș merge, dar mă tem de câni.

—Hai că te-oiu apără și eu.

Mătușa pleacă și, gârbovă, se sprijine în un băț. Băieții ce fuseseră luați ca bostănei, se închipuesc (prefac) câni, sar la babă și o trântesc jos.

Cel ce purtase furca zice:

— *Țibă, țibă,* hii de-acole.

Apoi scoate baba dela câni și așà s'a terminat joaca. (Drăceni, Suceava) (1).

100. *De-a dracu 'n cânepă.* Mai mulți copii se pun roata, unul lângă altul pe picioare. Unul numit *dracul,* se ascunde în mijlocul lor. Altul, numit *Dumnezeu,* pe dinafară, umblă pe la spatele roții de jur împrejur, tot întrebând.

— N'ați văzut pe dracul?

Cei din roată ridică câte un picior și zic:

— Poate aista-i.

Dela o vreme, iese dracul din *cânepă* (din mijloc). Dumnezeu dă fuga după el. Dacă-l prinde până a nu se ascunde din nou în cânepă, intră el drac. Așà se continuă cu alții (Dăceni-Suceava) (2).

101. *De-a cuca* (cu mingea). Unul iea un băț în mâna dreaptă și cu stânga aruncă mingea înaintea sa, cam în sus. Iute o și lovește cu bățul, de sboară în sus. Ceilalți se ațin cu mânile împrejurul lui. Care-i mai *ghibaciu* și o prinde, intră la bătaie de o lovește. (Idem) (3). Vezi A. I. 34, pag. 296 (24).

---

(1) *Șezătoarea,* II, p. 61.
(2) » II, p. 62.
(3) » II, p. 62.

II. Sorţi.

Pomenire despre sorţi: Intre *sorţi* sau vorbe întrebuinţate în jocurile copilăreşti, se aude şi

Tat-to cojoceà
Mă-ta androceà.

(androc = ondroc = handroc = hondroc = un fel de fustă) (1).

5. Unga,
Donga,
Tringa,
Panga,
Cinga,
Rânga,
Oghir,
Poghir,
Ţilibichiu,
Pichiu (2).

* * *

Unga,
Donga,
Tringa,
Panga,
Cinga,
Rânga,
Onghir,
Ponghir
Ţilibichiu,
Pichiu (3).

20. Dela una,
Dela buna,
Dela cioara
Din pădure,
De ici,
Până ici.
După casa
Lui Tivici (4).

21. Unili,
Tunili;
Douăle,
Ouăle;
Treile,
Cheile;
Patruli,
Impăratuli;
Cincili,
Clincili;
Săşâli,
Vasâli;
Şăptili,
Laptili;
Optili,
Coptili;
Nouli,
Ouli;
Zecili,
Berbecili (5).

22. Inilica,
Tililica,
Tilipana,
Ogolana,
Dal de uciu-cică
Cică verde,
Bobârnete,
Ţânc (6).

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1187—1188
(2) *Sezătoarea* III, p. 239.
(3) » » p. 24.
(4) » VI, p. 149.
(5) » » p. 149.
(6) » » p. 149.

23. Opa,
Topa,
Uite popa,
Tivicana,
Berbecana,
Altă bală,
Portocală,
Cioc,
Boc,
Treci la loc! (1).

24. Una mara
Două para,
Treia ruga,
Cocioruga,
Solomon,
Socodon,
Sogodiţa,
Podobiţa,
Gheorghieş,
Clanţ!

Uneori în loc de *socodiţa, podobiţa*, se zice: *şindilita impodobita* (2).

25. Una gana,
Câştigana,
Panaitu rachiţa,
Corcodel lişiţa,
Avram,
Bursucan,
Umflă-te bursucule
Şi de c.r ardică-te
Terevenchi,
Ţenchi (3).

26. Ana mana,
Şodrogana,
Şopotiţă,
Mărgăraţi (mărgăriţă ?)
De-unde focul te luară?
Dela moara pruncului,
C'un cojoc
De motoc,
Ca o pară stricătoare,
Ţanc, fată mare (4).

* * *

Ana, mana,
Şodrogana,
Şi-o popiţă,
Mărgăriţă,
De-unde focul te luară?
Dela moara pruncului
C'un cojoc
De motoc,
Ca o pară stricătoare,
Ţanc, fată mare (5).

27. Uni lichi,
Fischi lichi,
Fischi pana,
Panaite,
Lichiţana,
Cucuveaua,
Tat-to bojoacele
Mă-ta buf. (unii zic: *cojoacele* în loc de bojoacele) (6).

28. Acest sorţ, spune G. Teodorescu (7) ar aveà ca original 6 versuri greceşti, puţin cuviincioase.

---

(1) *Sezătoarea* an. II, p. 149.
(2) » » III, p. 199.
(3) » » » p. 199.
(4) » » » p. 199.
(5) » » » p. 239.
(6) » » » p. 239.
(7) G. D. Teodorescu, *o. c.* p. 192 şi Alex. Florini, *Poveşti populare*, 1904, p. 169.

O pi | sec na | sec na | pi
Ke's tin | boli | na co | sti
Tzang găr | man găr
Na c'af | to
Ti of | to be
Len cher | buf.
Grecește: ὁποτος νὰ ποιεῖ καὶ σ' τὴν πόλι ν' ἀκουσθῇ.
(Etym. Magn. Rom., p. 1831).

29. Trântii una,
Trântii două,
Trântii, vere, pân' la nouă.
Trântii fata Grecului,
Pe malul *petrecului*.
Veni grecul mânios,
Cu cuțitul ruginos.
— Dă-mi, Voico, cheițele,
Să-mi deschid lădițele,
Să-mi scot cununițele,
Să-mi cunun fetițele!
— Vai de mine, nu-s la mine,
Ci-s la popa din Popești,
Sus în casele domnești,
Unde fată vacile,
Unde ouă rațele (1).

30. — Unde-ai fost Nanițule? (2).
— La Isiva, la Isiva.
— Ce-ai făcut Nanițule?
— Doi pui,
De pupuzui.
— Cum făceà Nanițule?
— Hârța,
Pârța,
Panițá,
Dă-i cu strămurarița,
Și în sus
Și în jos
La copilul drăgostos,
Und'se joacă Ivănuș
C'o cunună de păiuș (3) (4).

31. A plecat nenea Ion
La lemne de foișor,
Și-a lăsat calu'n pridvor.
Nu mai plânge și oftà,
C'Anicuța este-a mea (5).

32. Una mia,
Cu scumpia,
Ce-ai mâncat,
De te-ai umflat?

— Șapte pite
Și-un pitoiu
Și-un găvan
De usturoiu (6).

33. Ala,
Bala,
Portocala,
Cioc,
Boc,
Treci la loc.
O găină
Și-un boboc
Și c'o rață
Făr'de cioc (7).

34. Oce nașca tașca,
Da, bună-i budașca

---

(1) Idem, *ibidem*, p. 193.
(2) Nanițule — nea Nițule (nene Nițule, nene Nicolae); mai probabil însă dela *nan* — naș — nânaș. Nanu, nanule, nanuțule (vocativ).
(3) Alte variante se sfârșesc cu: *cu cununi de piperuș*.
(4) G. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 193.
(5) » » » » » p. 194.
(6) » » » » » p. 194.
(7) » » » » » p. 194.

sau:

O ce nașe ije
Iese
Și ne b.se.
Dă prinde țarca.
Dă-i buleașca
Și chiliban.

E o parodie a rugăciunii slavonești, *Tatăl nostru: Otce nașu...* (1).

35. Ije, ije (sau: mije, mije), panimatca, koțobeica, cuțitele Domnului, sabia curcanului, limbirici, custirici, cioc, boc, treci la loc.

«Toate cuvinte fără nici un înțeles (No. 34 și 35), precum erà limba slavă pentru Români și pe cari le repetesc până astăzi copiii la jocul lor numit *mijoarcă*. Eu cred că aceste cuvinte reprezentă o parodie a imnului heruvic pe care dascălii slavoni îl începeau cu zicerile: ije, ije» (2).

36. Tatos,
Tatos,
Nantos,
Ceres,
Dimi,
Dovel,
Dimi,
Popinel,
Popinel,
Feștila,
Plesnica,
Buf.

37. Unea,
Donea,
Trinea,
Panea,
Cinca,
Rânca,
Sava,
Alba,
Ghilț,
Ținchi.

38. Musca mare treierà
A mai mică vânturà,
Două mere,
Două pere,
Două fuse daurele (d'aurele).
Mă dusei la Măgurele,
Cu rochița daurele,
Bou'n cinci,
Bou'n cinci,
După casa lui Tibiș,
Tibișoara,
Rodoșcana. (3).

39. Ion Ghica, vorbind despre jocul *baciu* spune (Scris. XV) că copiii obișnuesc să cânte:

Opus, pocus imperator,
Țangăr, mangăr, nacaftu,
Tacaftu, melengher, bof!

«Și le potriviau așà de bine, că *buful* cădeà totdeauna pe ceilalți jucători și rămâneà tot el *baciul*» (joc cu arșici).

---

(1) *Rev. p. ist. arch. și fil.*, an. II, vol. I, p. 54.
(2) » » » » » » » » » » »
(3) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1832.

III Jocuri cu pâcâleli.

1. *Apă din coardă.* In Bucovina poartă numele de *de-a scurge sânge din grindă* sau *de-a lipitul sticlei în grindă.* Se joacă întocmai ca în Țepu, numai atâta că scamatorul vestește pe copii că el va face să se scurgă sânge din grindă sau va lipì sticla (sticlă cu apă, când nu are ulcică) de grindă (coardă).

3. *Bătălie cu tunuri.* Sub numele de *de-a lupul și oile*, se joacă prin Ploești și comunele vecine, după cum îmi spune camaradul meu Teodor Vișinescu, acum sub-locotenent în Regimentul de Infanterie din Ploești.

Se joacă de doi inși: unul e stăpânul staulului cu oile, celălalt are în conducere lupii. Oile trebuesc băgate în staul, prin urmare mânate încetul cu încetul din pozițiile ce se văd pe figură, în partea neocupată, trecând pe dinaintea lupilor. Dacă vor izbutì să intre nouă oi, cel cu lupii e bătut; dacă lupii mănâncă 12 oi din totalul de douăzeci, mocanul e bătut. Mutarea se face în modul următor: mocanul are drept să mute o oaie, pe una din linii, fie către, fie înapoi de staul. Lupul din A sare peste o oaie, care poate fi în 1, 3, 5, etc. și se oprește în 2, 4, 6, etc., numai dacă aceste încrucișări de linii sunt goale. De pildă, dacă mut pe 3 în 5, lupul sare în 6 și mănâncă oaia din 5. Apoi dacă are loc, lupul își urmează cu mâncarea din oi. De exemplu din A el poate mâncà oaia 1 oprindu-se în B; de aici pe 2 oprindu-se în C și pe 3 oprindu-se în A. Dacă acum el, lupul din A, nu mai poate mâncà nimic, e ținut să se mute și el cu una, de pildă în 4. Băgarea de seamă a lupului să fie ca nu cumva mocanul să-l înșele și îndepărtându-l de intrarea staulului, să-și furișeze înăuntru oile. Dacă i se dă să mănânce și nu mănâncă, e scos din joc.

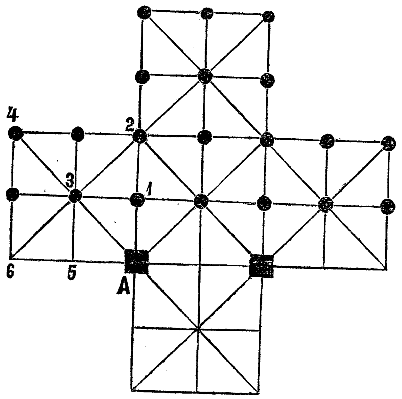

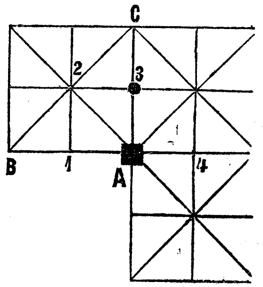

6. *Clopotul.* Jocul se numește, în Giuleștii Sucevei, *clopotniță.* Se așează flăcăii roată cuprinși cu brațele pe după cap. Amăgesc pe unul care nu știe cum e urmarea și-l pun în mijlocul lor. Unul se suie deasupra pe umerile (umerii) lor și apucând cu mânile de cap pe cel din mijloc, îl trage în toate părțile, zicând că trage clopotul. Pe când acesta răcnește să-l lase de cap, ceilalți fac haz (1).

Tot așà se joacă și în Bucovina, cu deosebire că cel ce se suie deasupra celorlalți se chiamă *mănăstioară.* Unul, *pălimarul*, amăgește pe altul, *limbă de clopot*, să intre în cerc. Mănăstioara îl apucă de cap, urechi ori de ce-i vine mai bine, iar apoi pălimarul îl bălăngănește într'o parte și alta. Alții doi, *popa* și *dascălul*, cântă în acest timp (2).

In munții Apuseni, jocul se chiamă *limbă de clopot* (3).

8. *De-a cumpăna.* In Bucovina se chiamă *huță* sau *huțunătoare*, *punte* sau *cumpănă.* Dându-se huța, copii cântă:

Huța,
Huța,
Cu căruța,
Păn' la lelea Mariuța;

sau:

Dura,
Dura,
Cu căruța,
Pân'la lelea Măriuța,
Măriuța

Nu-i acasă,
Numai fata cea frumoasă,
Cu cercei
De ghiocei,
Cu salbă de nouă lei (4).

30. *Legarea în părângă.* Unul, care nu știe, e legat, zicându-i că-i pentru alt joc, cu mânile sub picioare, el stând jos cu genunchii întinși. Altul, care are vreun ciomag în mână, i-l bagă pe sub picioare și luându-l «în părângă» se tot duce cu el. Dacă-l lasă jos, copilul legat stă așà, neavând nici o facere de deslegat, mai ales dacă nu poate trage înapoi genunchii. Acest joc aduce aminte copiilor culesul viilor ori coptul popușoilor, când ei își umplu

---

(1) *Șezătoarea*, I., p. 273.
(2) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 203.
(3) Frâncu și Candrea, *Rom. din munții apuseni*, p. 174: «La priveghiu se adună oamenii din sat, cărora li se dă mâncare și băutură și privigherea se petrece în râsuri și glume. Se fac o mulțime de jocuri, cari de cari mai comice, precum: cristei, foi, scroafă, *limbă de clopot*, palma furată, baba-oarba, etc. și uneori se fac chiar jocuri gimnastice, precum: ciurul, moara și altele, încât, chiar și cei mai triști, nu-și pot stăpâni râsul».
(4) S. Fl. Marian, *Sărbătorile la Rom.*, III, 136—149.

trăistele și punându-le pe mijlocul unui harag sau băț, sunt aduse pe umere.

31. *Maimuța.* Mai mulți băieți s'apucă și mânjesc căciula unuia cu funingine, apoi, fără ca acesta să știe, i-o pun în cap. Unul, în urmă, zice:

— Măi, să faceți ce voiu face eu.

El se freacă cu mânile peste ochi și toți trebue să facă acelaș lucru.

Se bate cu palmele peste obraz și toți trebue să facă acelaș lucru.

La urmă își scoate căciula și se freacă cu dânsa pe față; toți făcând acelaș lucru, celui cu căciula mânjită îi rămâne fața cu desăvârșire neagră. Ceilalți râd cu poftă.

32. *Cu oglinda.* Se joacă într'o odaie pe jumătate întunecoasă. Unul iea un hârb (ciob) de sticlă de oglindă sau o oglindă mică și o ascunde între pânzeturi sau straie. Apoi se duce la altul și-l întreabă dacă vrea să vadă o momiță (maimuță) de pildă. Cela, firește, stă nedumerit.

— Cum?

— Ai să vezi.

Merg amândoi și cel știutor îl duce la locul cu oglinda. Când cel nerăbdător își vede chipul în oglindă, începe să râdă, surprins oarecum. (Ploești și vecinătatea).

33. *Cu spicul.* Spicurile de cereale (pâne) ori oschigă, dacă se pun pe sub mânecă cu țepii către degete, sunt scoase cu greu afară. Mișcând mâna în mânecă, ele se ridică tot mai sus, pricinuind înțepături și gâdileli. Știind asta, copiii se furișează și bagă spice în mânecile altora.

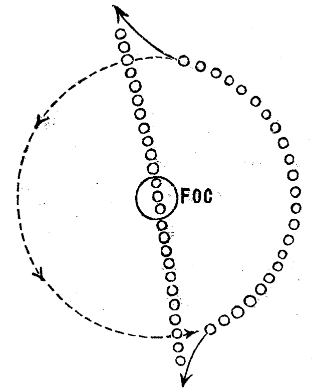

34. *Șubetul.* Se joacă împrejurul focului pe la priveghiuri. Se apucă de poalele cămășii câte doi-trei și mai mulți și începând a fugì împrejurul focului cântă:

Cine joacă șubetul,
Că mi-i drag ca sufletul.

Șirul acesta se tot mărește mereu, până când cel din frunte mergând la un semn drept înainte, iar cel din coadă stând pe loc, coarda copiilor se întinde și mijlocul ei trebue să dea prin foc.

35. *Poștele.* Când unul doarme, alți copii caută să-și facă de râs (de petrecere) cu el. Ba îl leagă cu ață de ceva, ba îl coasă, lucru care se face și pe la priveghiuri, ba îi pun în mână bețe și câte ceva pe piept ca un fel de lumânare, toiag și icoană, ba altele. Iar o năzdrăvănie mai groasă de cât toate e *poșta*, de care Ion Creangă aducându-și odată aminte, scrie mai frumos decât ori cine:

«Multe sunt de făcut și puține de vorbit, dacă ai cu cine te'nțelege. Mă sfătuesc eu într'o zi cu Gâtlan, c'aici ar trebui ceva de făcut să putem scăpà de câțiva mâncăi, căci tovărășia nu ni se păreà dreaptă. Și găsim un mijloc nu se poate mai nimerit. Noaptea, când vor adormì toți, să punem poște la talpe, cum vom socotì noi, mai ales că vr'o câțiva dormiau duși, cum începea moș Bodrângă a spune povești. Și după ce am pus la cale unele ca aceste, pândim când erau ceilalți duși de acasă și ne apucăm de făcut poște, ca s'avem pe mai multă vreme. Câteva pături de hârtie, lipite una peste alta cu seu de lumânare topit pe lângă foc, puse încet la talpe când doarme omul greu, și aprinse cu un chibrit, mai sfânt lucru nici că se poate!.... Și fiind că pe Oșlobanu toți aveam ciudă mai mare, lui i-am făcut pocinog întâiu. Și când l-a ajuns arsura la os, a sărit din somn răcnind ca un taur și nu-și găsià loc prin casă de usturime. Dar neaflând care-i vinovatul, și nebizuindu-se în putere a se bate cu toți, se puse la făcut mătănii și ne blestemà de-i curgeà foc din gură. Noi însă, cu toate blestemile lui, mai puindu-i în alte nopți câte o poște și făcându-i-se tălpile numai o rană, a fost nevoit să'și iee tălpășița spre Humulești, lehămetuindu-se de popie și lăsând toate merindele sale în sama noastră. Indată după asta, Gâtlan scrie lui Oșlobanu:

Iubite Oșlobene,

— Mă închin cu sănătate dela golătate, despoieții din urmă. De n'aveți ce mâncà acolo, poftim la noi să postim cu toții.

Al tău voitor de bine

Zaharia
Mare Căpitan de Poște».

Tot așà păți în urmă și «Nic'a lui Constantin al Cosmei din Humulești», și Trăsnea «care răbdă el cât răbdă și dacă vede că-l răsbim cu poștele, se mută la altă gazdă, luându-și partea de merinde» (1).

36. *Cu mântaua.* Unul care nu știe această păcăleală, se pune jos, iar peste el se pune o mantă cu mâneca în sus, întinsă. I se spune că pe mânecă i se va vorbì ceva de samă, de către altul. Când lucrul e gata, celui învălit, nevăzând nimica, i se toarnă pe mânecă o oală cu apă. (In județul Prahovei).

37. *Cu betele.* Se păcălesc mai ales fetele.

— Eu am să scot Mărioarei un măr din sân, zice un nătărău, cu toate că nici el nici Marioara n'are mere, cu toate că-i primăvară ori iarnă, poate.

— Cum? e treaba mea.

---

(1) I. Creangă, *Opere complete*, ed. II. Minerva, p. 79–81.

Leagă pe fată la ochi c'o batistă, iea niște bete late, le îndoaie cu un uluc și un capăt îl pune în sânul fetei, ori îl ține altul, iar el ține de celălalt capăt. Toarnă apoi apă pe ulucul betelor și fata se vede pâcâlită.

38. *De-a untul.* Se înfinge un băț în pământ și la 7 pași departe băieții, pușii în șir, își sapă câte o gropușoară numită *babă*. Țărâna scoasă este pusă de o parte și se chiamă *unt*. In urmă, fiecare băiat caută să lovească cu bățul său, bățul cel dinaintea lui asvârlit; dacă unul nu poate să-și scape bățul, trebue să fugă după el. In acest timp ceilalți sapă țărâna din *baba* lui și cu țărâna lui (untul) își astupă babele lor. Baba celui nedibaciu făcându-se mare, n'are cu ce s'o umple; pentru aceasta toți ceilalți îl ieau de mână și de picioare, îl trântesc în groapă zicându-i că *bat untul*, până se îndură și-l lasă. (Drăceni-Suceava) (1).

IV. Joace.

18. *Drum.* Jocul copiilor în colb e cunoscut în de obște. Pomeneli mai recente în «*Viața românească*», I, No. 2, p. 206 și «*Viața literară*» I, No. 36, p. 6.

20. *Flori de cerneală.* Câte odată însă unii copii, în loc de cerneală, obișnuesc a prinde muște, bondari sau fluturi, le rup capul și strivindu-l între filele cărților sau caietelor, capătă diferite flori cu părți roșii de sânge, sau albe. Iată cum ne descrie această joacă meșterul Ion Creangă: «In lipsa părintelui și a dascălului, intram în ținterim, țineam ceaslovul deschis și cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele și când clempăneam ceaslovul, câte zece, două zeci de suflete prăpădiam de odată; potop erà pe capul muștelor! Intr'una din zile ce-i vine părintelui, ne caută ceasloavele și când le vede așà sângerate cum erau, își pune mânile în cap de necaz. Și cum aflà pricina, începe a ne poftì pe fiecare la Bălan (un scaun) și a ne mângâià cu sfântul Ierarh Nicolai (o vărguță) pentru durerile cuvioaselor muște și ale cuvioșilor bondori cari din pricina noastră au pătimit (2).

21. *Fluturii.* Prin Ploești și împrejurimi, fluturii se prind abătându-i din sbor cu ajutorul unei mături făcute din bălării bățoase. Ca să-i păstreze, copiii le fac gropi cubice, adânci de o palmă, două, pe cari le căptușesc cu frunze mari, iar pe deasupra le pun bucăți de geamuri. Peste marginile geamului pun țărână; numai într'un loc lasă o mică deschidere, pe unde să se poată băgà fluturii prinși. Totul s'acopere cu frunze. E foarte frumos jocul fluturilor de diferite colori în groapa cea verde.

---

(1) *Șezătoarea*, II, 59.

(2) I. Creangă, *Opere complete*, Ed. II, p. 5—6.

55. *Roate de fum.* Sunt flăcăi fumători («cari beu tiutiun»), meșteri în a scoate rotocoale de fum din gură sau «colaci», cum le zic. Meșteșugul constă în a lăsà fumul să iasă din gură, fără a-l suflà, ci numai izbindu-l cu limba îndoită dela vârf. Alții inspiră acele rotocoale prin nas, îndată. Alții dau fumul prin sfârcul mustăților, lipind mijlocul buzelor și lăsând loc la cozile gurii. Vrednicia e cu atât mai mare, cu cât cel ce vrea s'o arate, nu se «strâmbă», nu-și forțează expresia figurii.

56. *Chipurile cu ața.* Se iea o ață lungă cam de un metru și se leagă la cele două capete, apoi se dă după cele patru degete ale mânilor, printre cel arătător și cel mare, astfel ca la încheietura degetelor, pe dosul palmelor, firul e de două ori, iar în podul palmei numai odată. Cele două palme stau față în față (fig. 1), iar ața în proiecție orizontală e ca în fig. 2.

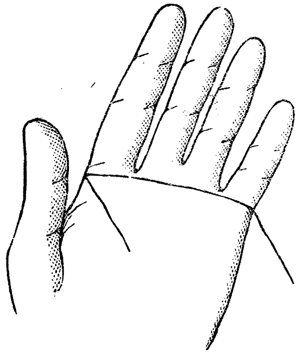

fig. 1.

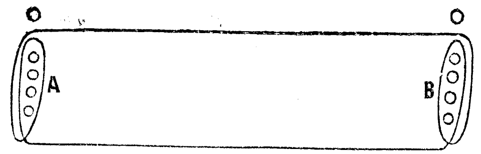

fig. 2.

Apoi degetul mijlociu al mânii drepte intră pe sub firul de ață, pe sub A, dela mâna stângă; mijlociul dela mâna stângă intră pe sub B, și avem tot în proiecție orizontală, fig. 3.

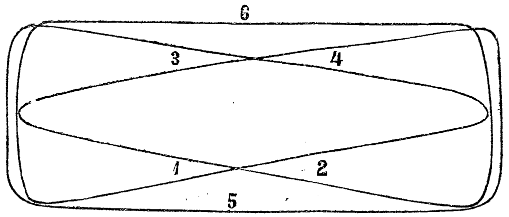

fig. 3.

Alt jucător pune, pe deasupra degetelor, cele mari în 1 și 3, arătătoarele în 2 și 4, trage în lături pe deasupra firelor 5, 6; bagă cele două perechi de degete pe sub 5, 6 și întinde. Astfel se capătă fig. 4. Cum am căpătat fig. 4 din fig. 3, tot așà din fig. 4 căpătăm fig. 5. Dacă cu degetul cel mic dela

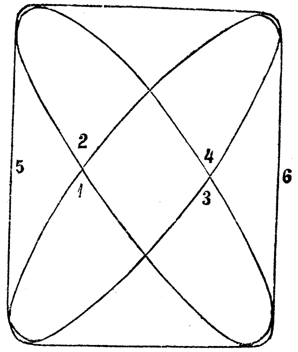

fig. 4.

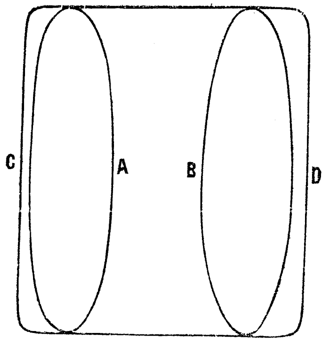

fig. 5.

dreapta, apuc pe dedesubt de A, iar cu cel mic dela stânga, apuc pe dedesubt de B și pe dedesubtul lui A, dacă apoi cu unghia dela mâna stângă

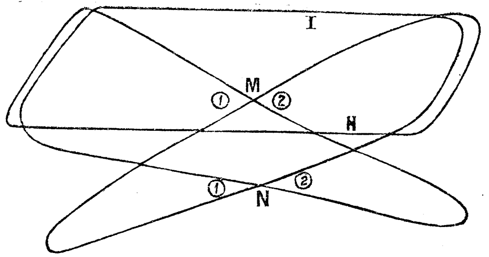

fig. 6.

ieau pe dedesubt firile C și cu unghia degetului mare, dela dreapta, pe dedesubt firile D, am fig. 6 numită *scaun*. Apoi ieau cu degetul cel mare ⊙

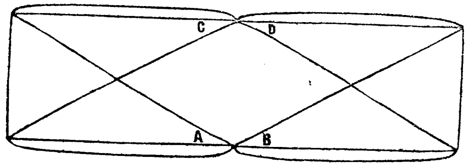

fig. 7.

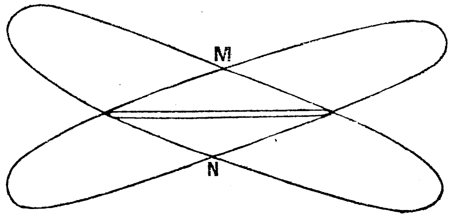

fig. 8.

și cu cel arătător ⊜ de N și de M și dau pe deasupra firelor H și I și capăt fig. 7, dar care are altă alcătuire de fire. Din această, după cum s'a

făcut fig. 4 din fig. 3, căpătăm fig. 7, numită ***privată***. Pun apoi degetele în A, B, C, D cu buricele în jos și le scot apoi în sus, și am fig. 8, numită ***peștele și apa***.

Luând cu degetele în jos de M și N, și scoțându-le printre cele două ațe, dela mijloc am din nou fig. 5.

Apoi altele.

Din fig. 7, dacă se trage de A, B; C, D, drept în lături am fig. 9.

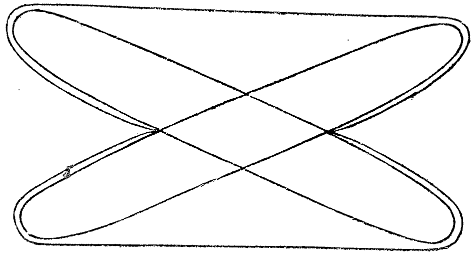

fig. 9.

Tot cam aceste figuri sunt și în alte părți desemnate și numite astfel (1):

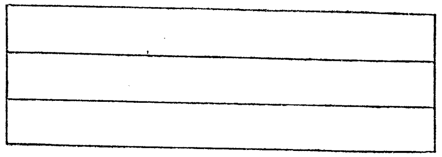

oglindă sau apă

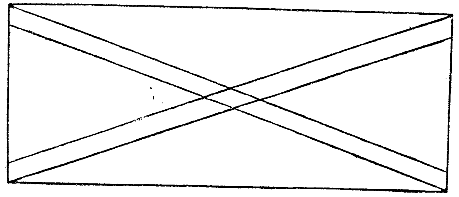

cruce

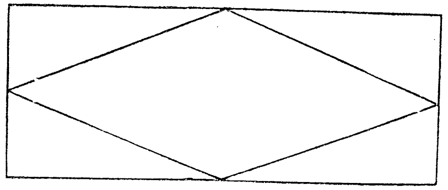

masă

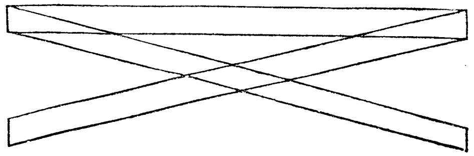

scrânciob

57. *Ostropul.* Unul se razămă cu mânile de scară sau de un perete, cu spinarea orizontală. Altul de departe își face vânt, așà că vine călare pe spinarea celui dintâiu. Peste al doilea se asvârle, cu mai mare vânt și dela mai

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 2092—2093.

mare depărtare, al treilea, al patrulea, până când nu se mai poate. Ca voinicie i se cere celui de jos, ca să poată ținea în spinarea lui pe toți ceilalți. Și ce se poate întâmplà, dacă acesta s'ar trage la o parte sau înapoi! (L-am văzut în județul Prahovei).

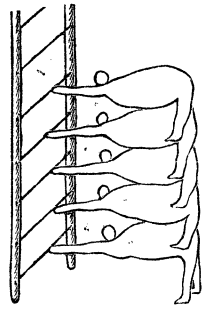

58. *De-a băcănia.* Pisează copiii cărămidă, clisă uscată ori praf de pe drumuri, cenușe, puțină făină, o fălie de pâne, cartofi, etc. și le așează în cutii de chibrituri sau hârburi. Fac apoi o cumpănă cu două talere atârnate. Talerele sunt făcute tot din capace de chibrituri legate de brațele pârghiei cu patru ațișoare. Alți copii vin și cumpără marfă în schimbul unor pietricele sau nasturi (Ploești și vecinătate).

59. *Prâcĭa* sau *a prâcĭa.* Se joacă precum urmează în doi băieți. Amândoi au câte un toiag și dela un semn numit *jereșcă*, fiecare aruncă toiagul cât poate mai departe. Al cui toiag e mai depărtat de jereșcă, acela dă întâiu în fesul celuilalt, tot dela jereșcă (1).

60. *Teasc.* Când copiii se află într'un loc închis, se vorbesc câte doi, trei și la un semn dat încep a îngrămădì pe ceilalți într'un colț strigând:

— Teasc! teasc!

61. *Bu, mamă.* Copiii umflându-și pereții obrajilor cu aer, îi izbesc cu pumnii, zicând pe rând pentru: dreptul, stângul, dreptul, stângul...

Bu, mamă,
Bu, tată,
Buchea 'n bu,
Buchea 'n bu...

62. *Sculare de jos.* A se sculà de jos fără mâni, fără ajutorul coatelor, nu-i lucru așà de lesnicios. Copiii se încearcă și cari izbutesc se socotesc ca voinici.

63. *Care ține mai mult gura și nasul închis?* Se pun mai mulți pe un rând și ceilalți, mai mulți sau numai unul singur, bagă de seamă cât stau ei așà fără să respire; alții spun diferite lucruri cari pot aduce râsul și astfel mulți bufnesc în hohot.

64. *Cântare cu foile de carte.* Lăsând foile cărții nu prea mult apăsate, se poate cântà din ele suflând. Ele mai mult țipă.

65. *Cântare din tocul condeielor* de fier, degetare, se face ca și din cartușe.

66. *Asvârlirea clisei cu bățul.* Se pune unui băț o căciulă de clisă, și făcându-i vânt, clisa se duce sbârnâind și prefăcându-se în bucăți.

---

(1) Papahagi, *Megleno-Românii* I, p. 90.

67. *De-a vornicul.* «Toți aleg pe un vornic și-i dau un băț în mână. El svârle bățu'n sus. Ceilalți svârl cu bețele să-l pălească pe al lui din sbor. De câte ori a căzut jos bățul lui, fără să fie atins de celelalte, zice că a făcut atâțea ani de slujbă. Care a putut păli bățul vornicului, intră el vornic» (1) (Drăceni, Suceava).

V. Jucării.

3. *Beșica de porc.* Iată ce scrie Ion Creangă despre beșica porcului și petrecerile copiilor la Crăciun: «La Crăciun, când tăià tata porcul, și-l pârlià și-l opărià și-l învălià iute cu paie, de-l înnădușià ca să se poată rade mai frumos, eu încălecam pe porc de asupra paielor și făceam un chef de mii de lei, știind că mie are să-mi dee coada porcului s'o frig și *bășica* s'o umplu cu grăunțe, s'o umflu și s'o zurăesc după ce s'a uscat; ș'apoi vai de urechile mamei, până ce mi-o spărgeà de cap» (2).

18. *Fluiere și mijloace de cântat. Fluierul.* Iată ce zice o legendă despre fluier și rostul lui în lume. «Dumnezeu când a fost pe pământ, a păscut oile. El a făcut fluierul și l-a pus sub lâna oii; când la tunsul oilor, ciobanul a dat de dânsul. Dracul a căutat să facă și dânsul cevà; așà a făcut scripca, dar ca să n'o găsească nimeni, a ascuns-o într'o capră. Cum capra mergeà cu coada bârligată, un Țigan zări gâtul scripcei și o scoase de acolo. Fiindcă fluierul e făcut de Dumnezeu, așà-i blagoslovit: cântecul din el să fie plăcut iar scripca, lucrul dracului, să se bată dela dânsa (3).

Cimpoiul (4). Se compune din următoarele părți, după scrisele lui M. Pompiliu:

Foalele, burduful, făcut din piele de oaie (în Broștenii Sucevei se face numai din piele de capră, fiindcă-i mai trainică).

Hârgoiul, pentru bas, o țeavă lungă făcută din patru țevi de soc.

Carabă, de prun, corn, sau cireș cu pliscoaie de soc înlăuntru.

Suflătoare, de soc (fără explicații).

Cutye, tot de soc, vârâtă în corabă.

Cioacă, o unealtă de soc, în formă de luleà în care e vârît capătul inferior al coadei.

In *Almanach muzical*, An. II, de T. T. Burada, la fața 74, se găsește descris *cimpoiul* pe lângă toate celelalte intrumente muzicale ale Românului.

---

(1) *Șezătoarea*, II, p. 59—60.
(2) I. Creangă, *o. c.*, p. 34.
(3) *Șezătoarea*, I, p. 156. Vezi și povestea tipărită de mine: *Feciorul orbului* in «*Viața literară*», an. I.
(4) *Șezătoarea*, VII, p. 190.

Ţâcnal de tablă. Se taie tabla, foaia de fier, sub chip de cruce, lipsindu-i un braţ (ca un teu). Se îndoaie cele două aripi şi formează lumina ţâcnalului. Se îndoaie apoi şi aceea ce a rămas, limba de jos, şi se capătă pântecele ţâcnalului. Cele două deschideri de o parte şi de alta ale pântecelui se astupă cu buricele degetelor în timpul cântatului.

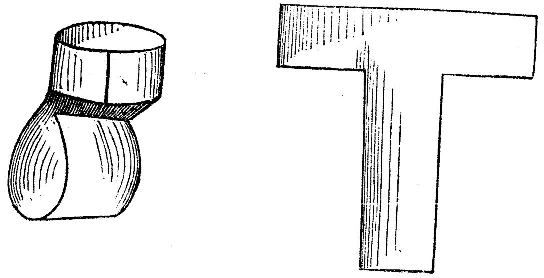

Solz de peşte. Sunt unii copii cari pot cântà şi din solz de peşte mare.

38. *Sania.* «Dar la *dănăuş* în vârful dealului! Câte zece, cincisprezece, dau drumul săniuţelor, unul după altul, şi până în vale nu ştiu de ajung trei sau patru; ceilalţi toţi, dând buluc unul peste altul, se rostogolesc de intră cu capul în omăt; ş'apoi să vezi ce haz fac şi cum se laudă, că de data asta au s'o scoată la capăt, şi atâta se tărbâcesc să se urce la deal, alunecând unii cu opincile pe umăt de te tăvăleşti de râs văzându-i» (1).

40. *Scrânciobul.* Scrânciobul cel mare, în care se dau flăcăi şi fete mari, e descris cu toată amănunţimea în: Sim. Fl. Marian, *Sărbători*, III, p. 136—149, cu un bogat material de limbă şi cu cântece macedonene după Per. Papahagi, *op. cit.*

49. *Smeu.* Smeul se face dintr'o foaie de hârtie c'o lungime egală cu odată şi jumătate lăţimea. Hârtia nu trebue să fie aşà de proastă, ca să se rupă îndată ce va fi udată cu cleiu sau cocă. Hârtia poate fi dintr'un sfert de coală, dintr'o jumătate («*din jumătate*»), dintr'o coală («*din una*»), din două coli cari ar fi egale ca întindere cu o jumătate de coală roşie sau vânătă sau altfel colorată. In acest caz, smeul se zice că-i *dintr'o jumătate mare*, *dintr'o jumătate vânătă*, etc. Poate fi făcut şi dintr'o coală mare, vânătă, lungă de peste un metru, dar a-l face mai mare, din hârtie, e greu; mai mare se face din pânză.

Marginile foii de hârtie, cari-s pe părţile mai lungi, se îndoaie cam de un deget; pe îndoitură se pune o sfoară şi se lipesc cu cleiu (*cleiu de peşte*= cleiu de oase, fiert în apă) sau cocă (de făină de grâu), ca să nu se rupă marginea. Se iea apoi o făşie de trestie, de scândură de brad veche geluită şi lustruită bine cu sticla, sau făşii dela transparenturile (!) ferestrelor cari au de cele mai multe ori coloarea verde. O altfel de făşie se pune pe diagonala A B şi se chiamă ***încrucişătoare***. A doua încrucişetoare se pune pe ***dos***, căci dacă s'ar pune pe faţă, nu s'ar puteà lipi bine peste A B. Aceasta e C D. Tot pe dos se pune altă făşie E F, care se numeşte ***birlic*** şi trece prin mijlocul foii dealungul. O altă făşie G H e *capul*, iar alta M N e *c.rul*. P R este *mijlocul*.

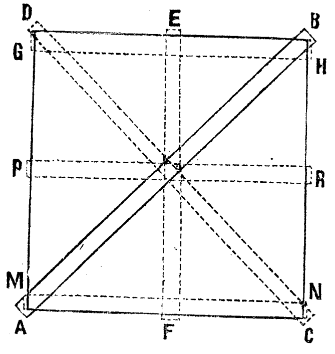

fig. 1.

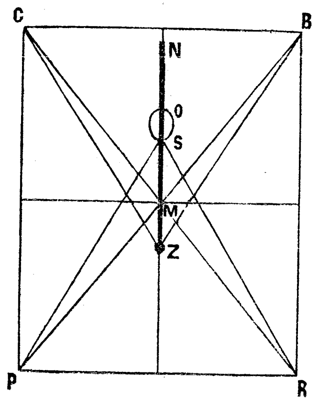

fig. 2.

Pentru a se lipi bine lemnele, când ele vin una peste alta, sau se leagă cu sfoară sau ele se coasă la a doua hârtie.

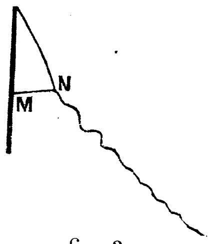

fig. 3.

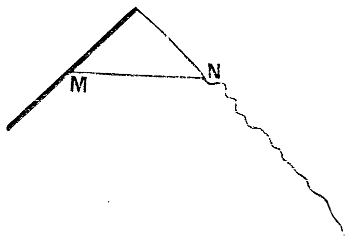

fig. 4.

Aţele de pe laturile lungi se leagă în colţurile A, D, B, C.

Pentru a face gura smeului, se leagă de D şi B o aţă lungă cam de două ori lungimea D B, astfel că întinzându-se în chip de unghiu peste smeu, să-i fie vârful în Z, (fig. 2). Din mijlocul M al smeului (centrul) se leagă o aţă care, dacă ar fi întinsă, ar veni până în N. Se leagă N cu partea Z şi gura e gata. Dacă ne închipuim smeul suit, ***înălţat***, dacă ne închipuim partea M N scurtă, avem o *gură trăgătoare*, iar despre smeu zicem că *trage* (fig. 3), din pricină că opune o foarte mare rezistență aerului. Dacă M N ar fi mai lungă decât C Z ori B Z, am aveà o *gură suitoare* (fig. 4), iar despre smeu zicem că suie. Nici acest smeu nu e bun, căci dacă gura trăgătoare nu-l lasă să se suie sus, gura suitoare îl lasă, dar nu-i dă stabilitate.

---

(1) A. G. Mihăilescu, *op. cit.*, p. 83.

Pentru a-i face smeului *sbârnâitoare* sau *vâjiitoare*, se leagă colțul C de B cu o sfoară mai scurtă, pe care e lipită o hârtie în chipul unui segment de cerc. Din cauza bătăii vântului, această sbârnâitoare va vâjii, iar vâjâeala, fie că se va auzi de jos, fie că va fi ascultată punând urechea la ața smeului.

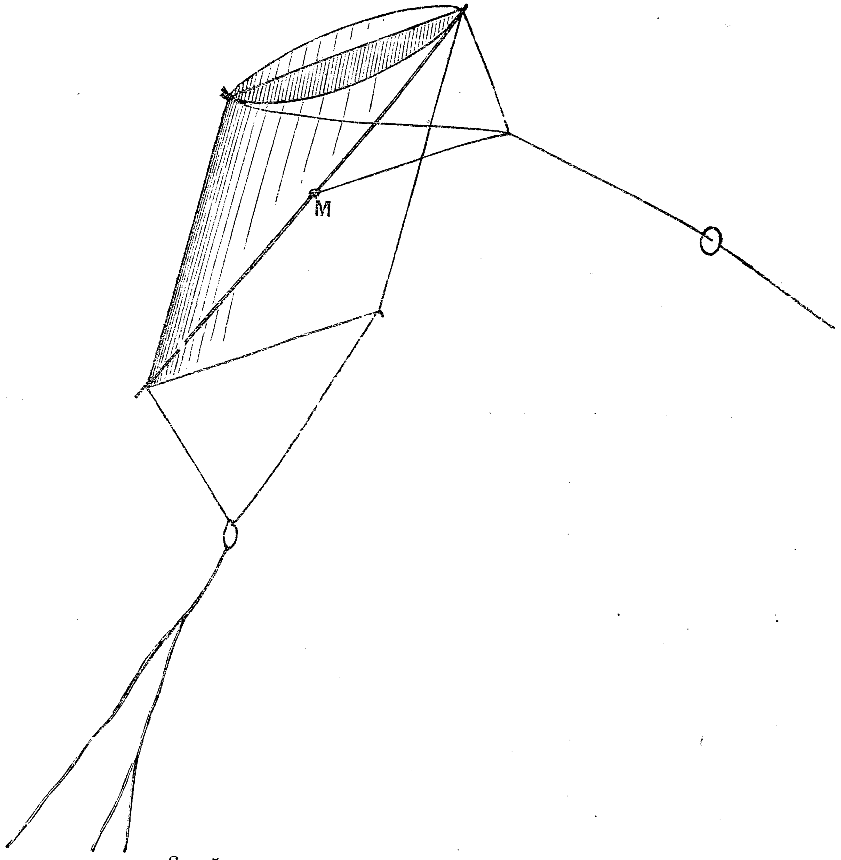

fig. 5.

Pentru a face smeului *coadă*, se leagă de P și R (fig. 2) o ață, așa că dată peste smeu să vină până în S. Acolo i se face ochiul O. De acest ochiu se leagă coada, a cărei mărime atârnă de mărimea smeului. Coada se face din cârpe subțiri. Smeul atunci e cumpănit, când coada e puțin mai grea decât smeul; astfel smeul va face *volte* în aer, *se va jucà, va jucà*.

Lungimea aței, înfășurată de copii cu atâta dibăcie de *păpușoiu* (dela: *păpușă*), atârnă iarăș de mărimea smeului și de grosimea ei.

Pentru a înălță un smeu, unul îl apucă de M (fig. 5), se duce la 30—40 de pași de cel cu păpușa în partea încotro se duce vântul, îi dă drumul și smeul se suie.

Băieții meșteri în facerea smeielor le vând pe parale până la 1 leu.

Câte odată smeiele se leagă de câte ceva, așà că le transformă în smeie captive.

Certuri se întâmplă când mai multe cete jucându-se cu diferite smeie, li se încurcă. Aceasta se chiamă *încurcăreală*.

Pe ața smeului, când acesta e înălțat, se pot trimite *scrisori*, cari se suie (fig. 5).

50. ***Porumbărie*** (cotețe de porumbei). Se iea un patrat de hârtie groasă și se îndoaie în două, după o diagonală. Se îndoaie apoi de patru ori cele două triunghiuri isoscele, îndoiturile fiind paralele cu diagonala dela început. Acelaș lucru se face și pe cealaltă diagonală. Se taie apoi cu foarfecele, după cum e însemnat pe figură cu linii mai groase. In două colțuri alăturate se taie iarăș părticica A B, în care va intrà colțul M; cele două aripioare ale sale C D M și F E M se vor răsfrânge. In mijlocul patratului se fac ușa și fereastra. Apoi porumbăria se încheie cum s'a spus. Părțile G H I L se răsfrâng înlăuntru, împrejurul țâțânilor G L. De altfel ele nu sunt cu desăvârșire de trebuință (Ploești și Prahova).

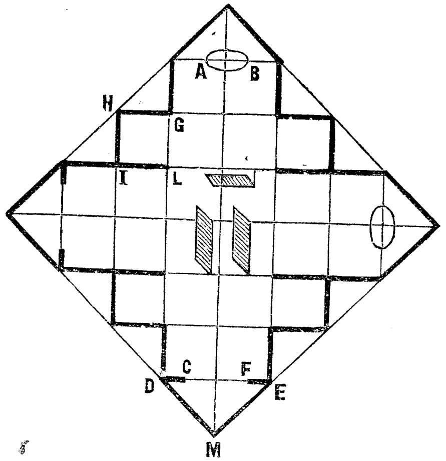

51. *Colane de coji de teiu.* Teiul tânăr se despoaie, se *beleşte*, de coajă şi beligele cari se capătă sunt gata pentru a li se luà *teiul*, partea mâsgoasă, textilă. Pentru a o scoate, se curmă această parte cu cosorul şi apoi se despoaie. Din ceea ce rămâne se fac *coşărci* pentru a mestecà în ele ceaunul cu mămăligă, când se iea de pe foc.

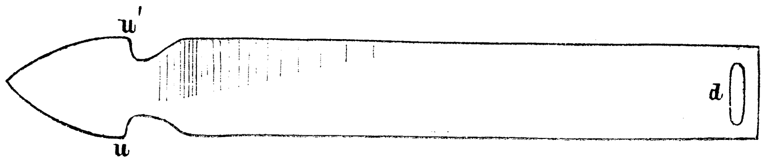

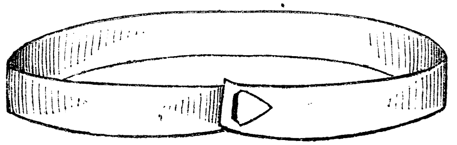

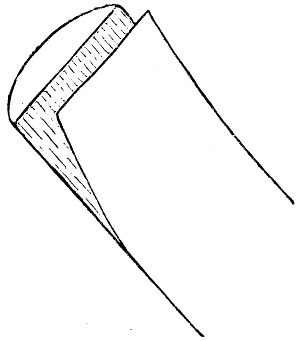

Cojile sau beligile slujesc încă la joaca copiilor spre a-şi face din ele colane de încins: la un capăt i se fac beligii două urechi *u*, *u'*, apoi i se ascute capătul. La celălalt cap i se face o deschizătură *d*, în care se vor băgà urechile. Măsura colanului se iea după trup.

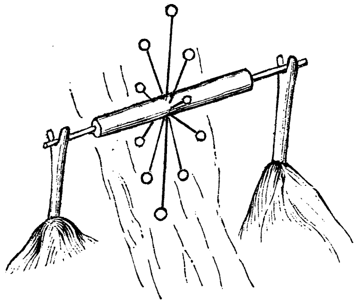

52. *Morişcă pe apă.* Când plouă sau când se topesc ometii (omăturile) şi pornesc scursorile la vale, copii fac morişti din hluj de popuşoiu. Se iea o bucată de hluj, se înfinge într'însa un băţ şi se capătă astfel un osâeac. In osâeac se înfing beţe perpendiculare, în al căror vârf se pune măduvă sau miez moale de hluj. Morişca se pune apoi în două *crăcane*, două furculiţe mici înfipte în pământ sau răzămate de două moviliţe de omăt. Apa curgând, izbeşte în mezul din capătul beţişoarelor şi morişca se'nvârteşte.

53. *Cercul.* Acest joc se cunoaşte, cred, de toată lumea; prin reclamele de modă, se văd copii în diferite costume mânând asemenea cercuri, făcute

dinadins. Se pot jucà copiii şi cu cercuri de poloboace, etc. Se pot jucà mânând c'un singur băţ şi c'o singură mână două cercuri egale sau nepotrivite în mărime. In acest caz e frumos când vezi cercurile egale atingându-se unul de altul sau cele mici intrând în fuga lor prin cele mari.

La câmp deschis, se înşiră câte mulţi băieţi unul după altul.

In loc de a mânà cercul cu băţul, se poate şi altfel. Se bat pe dinăuntrul cercului patru ţinte în chip de cruce, şi de câte două, faţă'n faţă, se leagă câte o sfoară. La încrucişarea lor se leagă altă sfoară, lungă cam de o palmă şi de aceasta un beţişor. Cu el se face vânt cercului, însă după câteva învârtituri, sforicica se răsuceşte şi atunci trebue dat drumul băţului să se desucească în palmă. Pentru înlăturarea acestui neajuns, se poate face la încrucişarea sforilor un ochiu, în care se poate pune capătul băţului care are o mică sugrumătură ca coada biciului.

54. *Scârţiitoare.* Se iea un căpac de cutie de vacs, i se dă în mijloc o gaură cu un piron şi pe acolo se bagă o sfoară care se opreşte în nod. *Dând* sfoara cu sacâz pisat şi trăgând-o prin mâni, produce nişte sunete foarte ascuţite şi nesuferite pentru alţii (Ploeşti şi judeţul Prahovei).

55. *Cornuri de hârtie.* Pe la şcoală mai ales, copiii fac cornuri de hârtie (cornuri), iar în vârf le pun câte un grăunte, tot de hârtie, mestecat în gură. Pe urmă, făcându-le vânt, cornurile sunt svârlite în sus şi ele se prind cu partea cleioasă (hârtia mozolită) de podele. Când vine *domnul*, aceste cornuri sunt date jos cu căciulele sau pălăriile, dar locurile lor tot rămân şi se pot cunoaşte.

56. *Plumb.* Băieţii de şcoală cred că plombaginile de scris (*plumburile* de hârtie=creioanele) sunt făcute din plumb. Acest plumb însă este ars(?) Ei topesc plumbul (metalul) şi apoi îl toarnă în trestii, etc., căpătând sârme. Fac aceasta şi cu cositor («costor, a costori») şi fiind-că sârma nu scrie, ei cred că au greşit întru ceva, de nu le-a ieşit lucrul aşteptat.

57. *Căruţ*, cărucior, fac cu roate de scândură sau cu roate de mosorele de aţă, *macarele* (vezi partea I, A. V. 20). In loc de lemn se pot folosi de coji de pepene sau bostan ori clisă, făcute când aceasta e udă, şi puse apoi la uscat.

58. *Morişcă de vânt.* Se ciopleşte o scândurice, însă în aşà chip, încât cele două jumătăţi ale ei să nu fie în acelaş plan. In mijloc i se face o gaură pe unde bagă un băţ, ca osâeac, acesta fiind împănat la un capăt cu o pană de lemn sau cu un cuişor de fier ca să nu iasă. In partea cealaltă are iarăş un cuişor, între cari se poate învârti morişca. Osâeacul morişcăi este crăpat la celălalt capăt, unde intră într'o bucată de tablă. Mijlocul osâeacului este găurit, iar în gaură intră un piron sau vârful ascuţit al unui par. Această morişcă are două învârtiri: una a scânduricei, alta împrejurul parului.

Tabla dela capătul opus morişcăi *ţine cumpănă* şi se opune mai bine vântului.

Această morişcă se pune în prăjini înalte, în vârfuri de casă, etc. Pe şuri (girezi) de paie, etc., alungă pasările stricătoare.

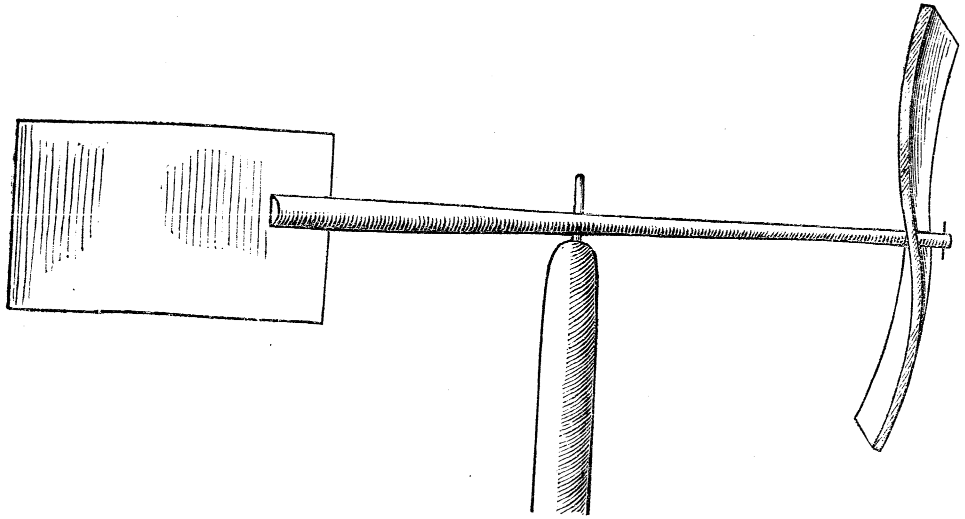

59. ***Morişcă de hârtie.*** Se iea un pătrat de hârtie şi după diagonale se rupe către aproape de mijloc. Patru din cele opt colţuri ale pătratului rupt se prind la mijloc printr'un spine care se înfinge într'un băţ. Dacă se suflă către dânsa, morişca se'nvârteşte. Dacă ar fi făcută din tablă şi s'ar pune pe un loc înalt, într'un vârf de prăjină, ar învârti-o vântul ori din care parte ar bate dânsul.

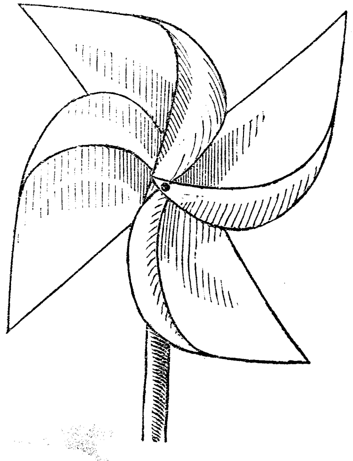

VI. Diverse.

28. *Bou bălţat.* De câte ori mănâncă în casă brânză, copiii mici cer să li se facă *bou bălţat.* Mamele ieau mămăligă fierbinte, o amestecă cu brânză şi au astfel un fel de papară crudă. Apoi le fac bucăţele sau bucături, tipărind mămăliga între degete. Brânza din mămăligă se cunoaşte ca nişte bălţături (pete), de unde şi numele de bou bălţat (*Bălţături* se chiamă şi atunci când pereţii casei se coşcovesc şi se strică, iar petele se dau cu lut şi apoi cu var).

29. *Ce mănâncă copiii.* Copiii în diferite timpuri ale anului mănâncă:

Napi sau *nachi*, curăţindu-i de coajă;

Conopide, asemenea ;

Gulii sau *napi porceşti;*

Măcriş, care creşte prin pârloage. Prin jud. Tecuciu este şi un spine cu frunza ţepoasă şi lungăreaţă, al cărui gust e tot acru. Copiii i-o mănâncă botezând-o tot frunză de măcriş. Spiritualizat, *măcrişul* e botezat *măchişu* (cum ar zice copiii prea mici = *mă-p.ş):*

Frunze de fag, când cresc tinere, au un gust acrişor;

Baraboiul care creşte prin lunci, mâncându-i hlujul când e tânăr, după ce l-au curăţit ;

Antonigă sau *laba-gâştei*, tânără, curăţită de coajă;

Susaiu, dela care se mănâncă hlujul.

Urechea-porcului, care creşte pe la munte;

Brustur dulce, care creşte la munte;

Săcărica, dela care se mănâncă frunzele, iar seminţele se pun în rachiu (1).

La acestea se mai adaugă de prin părţile Ţepului:

Lăstari şi *cârcei de vie*, când aceştia sunt tineri;

Brănduşi, pentru cari vezi Partea I, A. V. 37.

Alunèle, cari se găsesc prin locurile mrăniţoase, prin poenile viilor.

Cireşe, *vişine*, *pere*, *prune*, *persici*, *perje*, *curcudele* (corcodele, corcoduşe, curcuduşe), *gutue, zarzăre*, numite c'o vorbă cuprinzătoare *gorgoaze*, chiar când sunt crude;

Agrişe, (acrişe);

Alune, pentru cari se duc dinadins la pădure;

Porumbele, (porumbrele, prin alte părţi) cari le fac gura pungă. Mulţi le strâng pentru iarnă, când le fierb cu bostan şi fac ceeace se chiamă *gorgoliciu*;

Agurida şi *poama* (strugurii), ei le încearcă întâiu;

---

(1) M. Lupescu în *Şezătoarea*, IX, p. 39.

Boz copt, bobițe, ca să li se deschidă repede norocul de a afià poamă coaptă;

Pepenii, înțăncușați cu țăncușe de ei întâiu, cât păzesc vitele sub coasta bostănăriei (păpănăriei);

Popușoii copți (știuleții), cât sunt *în lapte* sau *în ținte.* Cu acest prilej fac deosebițe rămășaguri: «Măi, eu mănânc douăzeci de știuleți.... Mi-i coci tu? — Ți-i coc; dar dacă n'ai mâncà, să-ți ieau pălăria?»;

Bostani, cari se coc în cuptoare dinadins făcute, ori în vatră, ori atunci când cunoscuții lor *coc (ard)* cărămida *făcută cuptor;*

Măciețe, toamna când sunt coapte.

Sgorghine, din sgorghin, numele trandafirului sălbatec. Prea multe nu-s bune, căci au semințe pufoase și scăpate pe gât, se opresc în șezută producând dureri la ieșirea afară;

Lăuruscă, struguri acrișori (viță sălbatică);

Coarne coapte, pe cari le și usucă pentru iarnă;

Scaiu, tânăr, tăiat de frunze și de rădăcină și fără coajă;

Barba-caprei, asemenea;

Păpădie, după ce i s'a rupt floarea și rădăcina;

Jir de fag, copt;

Căline, roșii și amare;

Cotor de *mărar* tânăr;

Nucile fac epocă anumită. De cu primăvară, copiii se închipuesc (închipurluesc) de bricege (își fac rost) pe cari le leagă cu ațe, încingându-se totodată cu dânsa. Umblând după nuci văratice (cari se coc în frunte), le scobesc (pron: scoghesc)=le desghiocă (des-ghioacă; dela găuace, ghioace, ghiòc), adecă le desfac în două. Fiecare jumătate se chiamă *rață*. Rațele se *rățuesc*, adică li se scoate miezul cu cuțitul, cosorul sau briceagul, tăindu-le de jur împrejur. Ceeace i iese (*miezul*, pron. *gnez*, partea dulce a nucii) se chiamă tot *rață*. Rața are doi mieji (pron: *gn*ej'), cari desfăcuți de pelița cea gălbue și amară, se mănâncă.

Când nucile sunt prea crude și miezul nu e bine închegat, se zice că nucile au *muci*, aceasta prin asemănarea părții cleioase cu mucii din nas. Când nucile sunt coapte, ele se *gogesc*, adecă li se desface coaja verde de partea lemnoasă și nuca devine *gogă* (v. Glosar, partea I). Inăuntrul gogei sunt cei 4 mieji, cari, dacă-s nerupți, se numesc *cucurig*-uri sau *cucoși.*

Copiii mănâncă nucile și coapte în vatră. (Vezi și A. V. 42);

Cleiu de cireș, vișin, perj, zarzăr, pe care-l culeg din pomi;

Florĭ de popușoiu, *floricele* sau *berbeci*, cari se fac în chipul următor: *a)* pe sobă (*plită,* când e de fier) se pun grăunțe cari se încălzesc și pocnesc sărind ca un berbece (berbece, după cum: mugur-mugure, ciucur-ciucure, strugur-strugure, șoarec-șoarece, grangur-grangure, știulet-știulete, scaiet-scaiete, stigleț-stiglete, vrăbet (brăbet)-vrăbete (brăbete) . . .) sau ca o floare; *b)* pe vatra fierbinte, fără cenușă, tot așà; *c)* în ceaun cu nisip (năsâp), punând și amestecând grăunțele cu el, după ce se înfierbântă.

Pur de baltă, de vie, cât e tânăr.

Coarjă de pe ceaun, după ce s'a răsturnat mămăliga.

Caș dulce când iese întâiu, înainte de a se scăldà copiii, căci altfel nu li se face pielea albă. In loc de caș copiii zic a râdere: *c.ca-m'as* sau «mănânci tu, măi, c.că-maș dulce în patru muchi?»;

Purici, *puricei* (purec-purece). După ce s'a mâncat scrobul sau *balmușul* [talmeș-balmeș și a râdere=hara*gn*is-balmuș (dela cumătra)] din tigaie, se fac puricei în tigaie, căci puriceii sunt foarte gustoși și copiii se bat după ei. Se frământă mămăliga în tigaie și se prăjește pe foc. Dacă a fost scrob în tigaie ori *varză călită* ori sarmale, apoi puriceii au pe lângă aroma de mămăligă prăjită și pe acea a bucatelor, în afară de unsoare.

30. *Frecatul ridichii.* Pui nodul degetului mare în capul copilului și apoi îl răsucești ca să iea părul în răspăr. Prin *ridiche* aici se subînțelege capul cu păr mic.

31. *Insectele și copiii.* A. *Țiganul* este o insectă neagră cu două dungi albe pe spinare. Bărbatul e mai mic ca femeia. Copiii îi prind și-i scuipă în cap. Ei încep să țârâe și țârâitul acesta s'aude dacă se pun la ureche. Țigan = lăutar.

B. Copiii Românilor din Macedonia leagă gândacul numit *gĭungĭunar*, care se mai numește și *dzunzunar*, *dzăngănar*, *iujunar*, *zăngănar*, *zângânar* și *zungânar*, cu o ață de mijloc și îi dau drumul să sboare apoi ținându-l de celălalt capăt al ației. Aceasta o fac pentru că gĭungĭunarul sbârnâe de năcaz (1).

C. Cu *cărăbușii* se joacă copiii mai în toate părțile. Prin Bucovina (2), îndată ce-l prind, încep să-i cânte:

Vai sărace cărăbuș,
Că 'n buni mâni mai încăpuși;
De-acum ori cât vei cercà,
Din mâna mea nu-i scăpà;

Și pe urmă:

Cărăbușe, cărăbuș,
Că din tine-oiu face-acuș,
O morișcuță de vânt
Pe faț' acestui pământ;

Și-așà mi te-oiu învârtì,
Pământul de nu-i zărì,
Până ce te-i amețì
Și tu tot nu vei pierì.

---

(1) S. Fl. Marian, *Insectele*, (edit. Ac. Rom.), p. 12.
(2) Idem, *ibidem*, p. 23—24.

Morişca o fac în chipul următor: ieau două furcuţe şi le bat în pământ la oarecare distanţă. In crăcanele lor pun un lemnişor, numit *sul*, care e crăpat la mijloc. In această despintecătură (spintecătură) se pune alt beţişor, care face cu sulul un fel de cruce. Când această jucărie e gata, ei au dejà prinşi doi cărăbuşi, un bărbătuş şi o femeiuşcă, cărora le-au rupt câte un picior. In locul piciorului înfig capetele ascuţite ale băţului băgat prin cruce, cari au fost ascuţite pentru acest scop. Cărăbuşii întind aripile ca să sboare, morişca se învârteşte, iar copiii râd şi cântă:

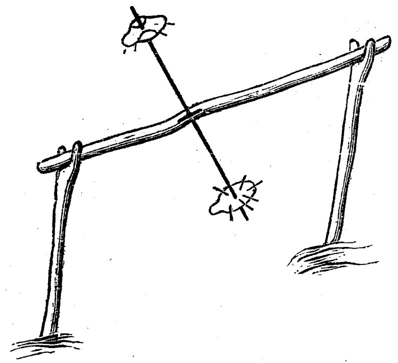

Hâz, bâz,
Hâz, bâz,
Invârte-te,
Desvârte-te;
Femeiuşcă suie-te,
Bărbătuş scoboară-te.
Hâz, bâz,
Hâz, bâz,
La moară la Ilişeşti,
Cum pui mâna piclueşti (?)
Şi de vamă nu gândeşti,
Dar cum macini, cum plăteşti,
Şi mai mult nu zăboveşti,
Ci spre casă te porneşti;
Hâz, bâz,
Hâz, bâz,
Femeiuşcă urcă-te,
Bărbătuş scoboară-te.

Sbârnâitoarea se face mai la fel în toate părţile. Am văzut-o în judeţul Tecuciului, în Râmnicul-sărat şi în Oltenia, cum o descriem pentru Bucovina(1).

«Ieau mai întâiu o aripă deasupra (elitră) dela cărăbuş şi îndoind-o în două, bagă prin capetele ei un spin vârtos (spin-spine) de perj sau de păr sălbatec. Fiind aceasta gata, prind (copiii) un alt cărăbuş cât se poate de vioiu, îi rup un picior de dinapoi de prin încheietura cea din urmă despre corp şi în partea rămasă, pun spinul cu aripa îndoită. După aceasta caută un paiu sau o nuieluţă subţire, bagă nuieluţa în îndoitura aripii şi apoi suflă asupra cărăbuşului». Cărăbuşul voind să scape, începe să sbârnâe şi să se învârtească împrejurul nuieluţei. Invârtirea se face din pricină că spinele nu-i băgat în mijlocul corpului, ci într'o parte; apoi tot corpul său rămâne în afară de axul de rotaţie.

---

(1) S. Fl. Marian, *Insectele*, p. 24, 25.

Tot în cartea d-lui Marian despre *Insecte*, p. 25, se află descris alt chip de a face sbârnâetorile, anume la copiii din Banat. Ei le mai numesc şi *svârnaice*, sing. *svârnaică*. Lucrează aşà: ieau o aripă tare a unei femeiuşti şi la fiecare cap îi înfig câte un spine, numai că unul e mai mic şi celălalt mai mare. Puind apoi un bărbătuş, botezat *popă*, îi rup un picior de dinapoi şi-i înfig în loc vârful spinelui mai gros. Cum se învârteşte, e lesne de înţeles, dacă se suflă asupra cărăbuşului. Acesta întinde aripile şi începe a se învârti întâi în jurul spinelui A, şi apoi în jurul spinelui B, înţepenit într'un lemn, gros cam de un deget şi lung de o palmă. Copiii ţin acest lemn in mână.

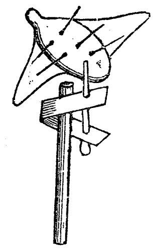

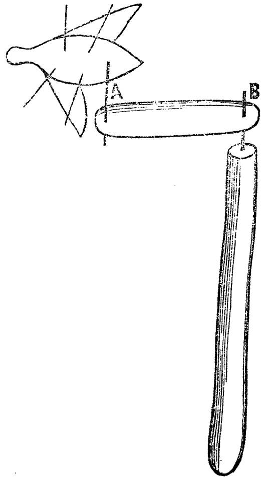

Tot aşà e şi sbârnâitoarea copiilor din Oltenia (Idem, p. 26) numai că spinele A nu se leagă deadreptul cu corpul cărăbuşului; piciorul nu i s'a rupt de tot, ci dela prima încheietură de sus, astfel că i-a rămas un *ciotoiu*. Vârful spinelui A se bagă în acest ciotoiu, care are un gol în mijloc. Jucăria se mai chiamă şi *sfârlează*. «Mai e un joc în care copiii se pun în cerc şi unul dintre ei arată pe rând pe fiecare din tovarăşii lui spunând câte unul din cuvintele frazei:

Scărăbuş,
Scărăbuş,
P'a cui mână ai ajuns !"

Va să zică avem de a face cu un sorț.

D. Cu *buburuza*, insectă (lat. Coccinella septempunctata L.) care are o mulțime de nume, printre cari cele mai răspândite sunt *vaca Domnului* (v. lui Dumnezeu) și *Măria* (Măriuța-popii), copiii din Bucovina, se joacă în chipul următor, care se aseamănă mult cu cel cunoscut (1). P pun în palmă și zic:

Buburuză,
Uză,
Incotro-i sburà,
Intr'acolo m'oiu însurà;

ori: Buburuză,
Ruză,
Incotro-i sburà,
Acolo m'oiu însurà;

ori: Buburuză,
Buburuză,
Incotro-i sburà,
Intr'acolo m'oiu însurà.

Zicând așà, ei cred că încotro le va sburà buburuza, într'acolo le va fi «partea și norocul», adică se vor însurà. Dacă însă această gânganie nu sboară, ci-și strânge picioarele sub sine, dacă stă locului ca și cum ar fi moartă, și la urma urmelor se rostogolește și pică jos, atunci e semn rău. Prin părțile Țepului, acest semn rău nu este. In Bucovina, se crede că cel ce a rostit spusele de mai sus va murì în scurt timp (2).

Tot în Bucovina, precum bună-oară feciorii din Câmpulung ori de prin împrejurimea acestuia, cred că dacă vor prinde un buburuz și-l vor luà în mână și-l vor lăsà să umble pe unde va voì el, buburuzul umblând încolo și 'n coace, dela un timp are să sboare numai decât într'acolo, încotro va fi partea și norocul, încotro se vor însurà feciorii. Dacă însă gângania nu sboară, e semn că feciorul acela nu se va însurà de grabă, ci va sta mai mult timp holteiu (va *flăcăì* mai mult), stând *fecior tomnatec* sau chiar *burlac*, adecă pentru totdeauna neînsurat (Prin Țepu, vorba *burlac* mai înseamnă și văduv, *văduoiu* și nu se întrebuințează la femenin. Dela *burlac*, vine *burlăcie*). In timp cât gângania e plimbată, feciorul rostește următoarele cuvinte:

Buburuz,
Tuz,
Incotro vei sburà,
Acolo m'oiu însurà;

La răsărit de-i sburà,
Acolo m'oiu însurà;
La apus de vei sburà,
Acolo mi-oiu căutà.

---

(1) Tudor Pamfile, *Jocuri de copii*, partea I, p. 364.
(2) S. Fl. Marian, *Insecte*, p. 364.

Mie
Soție,
Numai să fie
Tinereà
Și frumușeà
Ca și-o floriceà;
Și după ce-oiu aflà-o,
In brațe că voiu luà-o
Și 'n guriță voiu sărutà-o.

Fetele zic și ele:

Buburuză,
Buburuză,
Unde-i sburà,
Acolo m'oiu mărità;

sau: Buburuză, buburà,
Incotro vei sburà,
Intr'acolo m'oiu mărità;

sau: Buburuză,
Ruză,
Incotro-i sburà,
Intr'acolo m'oiu mărità;

sau: Măriuță,
Măriuță,
Incotro-i sburà,
Intr'acolo m'oiu mărità (1).

Acelaș rost despre părțile Moldovei. Cântecul:

Buburuz,
Buburuz,
In cotro-i sburà,
Intr'acolo m'oiu însurà;

De-i sburà la răsărit,
Bărbatul va fi *zărghit;*
De-i sburà către apus,
Bărbatul mi-o fi supus.

In Țepu, zărghit (și totdeauna: *zărghiet*) =smintit, nebunatec.

Și iarăș: numai versurile cele patru dela început, însurarea înlocuindu-se cu măritarea, după cum e vorba de un băiat ori fată (2).

Acest obiceiu îl au întocmai și copiii din Muntenia.

Gărgăriță,
Mărgăriță,
In cotro vei sburà,
Acolo m'oiu însurà (3).

Despre Transilvania (Hunedoara) avem de arătat cântecul *păpăruei* (gărgăriței, buburuzei) așà:

Păpărue, rue,
Suie-mă'n *cărue;*
Că de mă-i suì,
Eu ți-oiu spune,

Unde-i mumă-ta
Și tată-tău;
Mumă-ta e'n furci,
Tatăl tău la Turci (4).

---

(1) S. Fl. Marian, *Insecte*, p. 110—111.
(2) Idem, *ibidem*, p. 111.
(3) T. G. Djuvara, *Superstiții* în *Țara-nouă* II, 1886, p. 226.
(4) S. Fl. Marian, *Insecte*, p. 116.

Pe lângă acest cântec, să știm, e și cel general.
Alt cântec din Ungaria:

Măriuță,
Mariuță,
Suie-mi-te'n căruță,
Că iată vin Turcii,
Și-ți mănâncă toți pruncii.

Apoi cântecul comun cu buburuză și păpărugă.
In Banat, avem vorbele *păpărul* și *păpărugă* (1).
In sfârșit, cercetând literatura populară cunoscută despre Macedonia, găsim acest obiceiu al copiilor și acolo. Iată 3 cântece:

1—. Ncaltâ-ti,
Mbalțâ-ti,
Că-ți fuḑiră soațâli,
Dihuva s-Mirihuva.
C'un birlibiu di viin,
Ș-cu nà mnatà di sari.
2—. *Puliu, puliu aroș,*
Zamă, zamă di gugoș,
Spuni-nĭ calea oilor,
A oilor și-a boilor,
Că ti talĭu cu coarda,
Cu coarda-l Dumniḑău,
3—. *Păscăliță*, liță,
Adà-ni pipuță,
Pipuță nouă
Și-nĭ ti bag tra Paști
Cu oauli aroși.

1—. Incalță-te,
Inbalță-te,
Că-ți fugiră soațele
La Dihuva și la Mirihuva.
Cu un pahar de vin,
Și c'o mână de sare
2—. *Puiu, puiu roș,*
Zamă, zamă de gugoș,
Spune-mi calea oilor,
Oilor și-a boilor,
Că te taiu cu sabia,
Cu sabia lui Dumnezeu.
3—. *Păscăliță*, liță,
Adâ-mi papuci,
Papuci noi,
Să-i încalț la Paști
Cu ouăle roșii (2).

Avem dară prilejul să pipăim această contribuție la demonstrarea unității noastre naționale.

E. Furnicile trăesc în mușiroaie (moșinoaie) de furnici, numite *furnicari.* Ele, și mai cu seamă furnicile de pădure, au în partea de dinapoi a corpului o beșicuță din care, când vor, lasă un lichid acru numit în unele părți *borș*. Copiii din Bucovina (ca și de prin părțile Țepului) ieau un băț sau un paiu, îl udă în gură și apoi îl pun liniștit peste furnicile din mușuroiu. La urmă gustă cu limba. Ei zic că cer borș furnicilor prin cântecele următoare:

---

(1) *Familia*, XXVI, p. 492.
(2) Papahagi, *Din lit. pop. a Arom.*, p. 191—192.

1—. Furnicilor, dă-mi borș,
C'o tăiet mam'un cucoș,
Că voi borș de nu mi-ți da,
Eu bordeiul v'oiu stricà.
2—. M'o trimes mama după borș,
C'o tăiet tata un cucoș,
Că de nu mi-ți da,
Casa v'oiu stricà.
3—. Luați-vă furnici sama,
Că m'o trimes mama,
Să-mi dați un pic de borș,
C'o tăiet un cucoș.
4—. M'o mânat moșu,
Să-mi dai borșu,
C'o tâiet cocoșu.
5—. M'o trimes mama,
Să vă dați sama,
C'un budăeș de borș,
C'a tăiet un cucoș.
6—. Am venit să-mi dati borș,
C'am tăiet un cucoș,
Că voi borș de nu mi-ți da,
Eu căsuța v'oiu stricà.

F. Omida. Băieții de Români din Macedonia, când prind o omidă (*câne* di la oi), o așează pe un băț și apoi îi cântă:

Oĭ, oĭ dela oĭ,
Cu ciumaga dinâpoi;

Măi, măi, dela oi,
Cu ciomagul înapoi.

sau:

Câni, *câni di la oi*
Cu ciumaga dinâpoi.

Câne, câne dela oi,
Cu ciomagul înapoi.(1)

G. Copiii mai umblă și după *calul-popii* sau *calul-dracului.*

32. *Intreceri cu mâncări și băuturi* sunt dese între copii, după cum am mai pomenit. La băuturi se încearcă numai flăcăii mari și oamenii bătrâni, după ce au prins chef. Se pune rămășag unul că bea două oci de rachiu, cinci de vin, etc. Am văzut și de alt soiu de întreceri. «Cine o puteà da la șir 100 de b.șini»!

33. *Păpușele.* «Jocul acesta *de-a păpușele* sau *de-a băiții* se joacă astfel: se fac doi copii din draniță, un băiat și o copilă și se îmbracă în forma păpușelor în lungime cam de $^1/_2$ metru. Se iea apoi un scaun mai lung și se pun păpușele pe dânsul și se acopere cu un țol, care spânzură de *ambe părțile* până în pământ. După aceasta, vârîndu-se un flăcău sub scaun, se iea scaunul, se aduce încetișor în casă, astfel ca și cel de sub dânsul să se poată târî neobservat, se pune în mijlocul casei și unul începe a cântà diferite cântece de joc. Cel de sub scaun se întoarce cu fața în sus, prinde păpușele de picioare și scoțându-le de sub țol de o parte și de alta, de sub scaun, fără a-și arătà mânile, le joacă'n felurite chipuri, făcându-le să salte, să se sărute, să se bată, să se cuprindă și iarăș să se joace, producând prin aceasta râsul celor de față. In fine după ce s'au săturat de joc, scot scaunul dimpreună cu păpușele afară și-l pun la locul său, de unde l-au luat» (2).

---

(1) Papahagi, *Din. lit. pop. a Rom.*, p. 192.
(2) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 208—209.

34. *Mărul.* In Bucovina se joacă astfel: «Se pun rând două lăviți pe cari stau alăturea câte patru inși, astfel ca să vie față în față. Se aduce apoi o strachină plină cu mere, și se pune la mijloc. După aceasta trebue ca fiecare să spună câte o minciună. Acela care a spus cea mai mare minciună, dimpreună cu cei ce stau în rând cu dânsul, capătă apoi câte un măr. Așà trebue pe rând să spuie fiecare câte o minciună» (1).

Intrecerea aceasta în spusul minciunilor se află de multe ori și în povești. Ca pildă, întrecerea dintre feciorul cel mic care s'a fost dus la moară, și între morarul care erà spân, care ne-a lăsat cunoscuta expresie: «tăceți din gură că turta e-a băietului», fiindcă el a spus cea mai gogonată minciună: «Aveam odată un măgar, care mâncă atâți dovleci, încât crăpă; nu trecù mult și din pântecele său crescù un dovleac, care se înălță așà de mult, încât ajunse pân' la cer; el aveà însă pe cotor atâtea noduri, că puteam să mă urc pe ele în cer și să mă cobor iarăș pe pământ, etc.» (2).

35. *Lăsarea și scularea cu mâinile.* Se apucă doi copii de mâini și-și apropie vârful picioarelor; apoi întinzând brațele, caută să se lase jos, pe șezute. Lucrul este foarte greu, deoarece cea mai mică necumpăneală îi face să cadă amândoi jos.

Tot așà, după ce au izbutit să se pună jos, caută să se ridice, sprijinindu-se acum pe vârful piciorului și pe genunchi.

36. *Drâmba.* Copiii și-o cumpără din târg și cântă dintr'însa aspirând și expirând aerul, iar cu mâna lovind vârful acului, care are o mică întorsătură. Tonul se dă prin mișcările limbii, cari măresc sau micșorează cavitatea ce face să răsune sunetul.

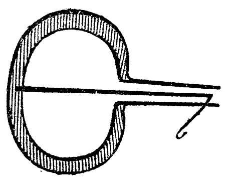

A se drâmboià însemnează a fi bosumflat; adj.: *drâmboiat.*

37. *Dare peste cap.* Unul stând în picioare, altul vine pe furiș și se pune la spatele lui în brânci. Al treilea făcându-se că nu se învoește cu anume lucru zice:

— Taci, bre, că n'ai dreptate; și zicând, îl împinge de piept și-l răstoarnă peste spate.

38. *Cerneluri.* Pe lângă cernelurile făcute gata în târg, copiii mai obișnuesc să le facă și din:

cârmâz roș sau albastru (violet);

boabe de boz, mestecate și strecurate. O zi, două, e bună, însă pe urmă fermentează (fierbe) din pricina căldurii și miroase rău.

---

(1) S. Fl. Marian, *Immorm.*, p. 213.

(2) Șeineanu, *Basmele Românilor* (ediț. Ac. Rom.), p. 451–454.

39. *Cățeaua* e un joc nu tocmai frumos, pe care îl fac, la vedre sau la mesele mari, flăcăii, cu prilejul nunților, sara, când gazda nu-i pe acolo. Anume se stânge lampa și flăcăii încep să se bată cu căciulele, cu curelele peste ce apucă. Această joacă proastă, numită *cățeaua*, nu se mai poate întâmplà, dacă unul prevestește zicând:

— Măi, a venit cățeaua dela moară.

40. *Intrarea celor tineri în joc*, nu-i totdeauna plăcută flăcăilor în vârstă, din pricină că mâine, poimâine, acești «mici își vor lungì nasul și dacă s'a suit scroafa 'n copac, cu greu o mai dai jos.» Aceștia le-or furà ibovnicile și le-or zice pe nume și nu ca mai înainte: nene cutare, bădiță cutare.

Când hora sau brâul sunt mici, și se prind și flăcăi începători, unul vechiu intră înăuntru cercului, apucă o basmà cu amândouă mânile de două colțuri opuse și tot jucând singur, apucă cu basmaua pe unul de gât. Ceilalți sar asupra lui și înfundându-i căciula în ochi ori dându-i *sprențurul* (spențul) peste cap, îi fac fel de fel de necazuri.

41. *Râs și bajocură* (batjocură). Un copil neștiitor se culcă jos după îndemnul altora, cu brațele în lături. Doi se culcă alături, peste brațele lui, iar al patrulea se pune cu spinarea pe picioarele lui. Al cincilea vine și poate face celui răstignit ori cear vreà, «își poate face râs și batjocură de el», mai ales dacă băieții sunt ei în de ei.

42. *Destăinuire.* Pe la priveghiuri, când înăuntru se petrec fel de fel de jocuri în veselia și râsetele celorlalți privitori, băiețani sau flăcăi ies afară și dela ferestre strigă în gura mare diferite întâmplări, mai ales de dragoste, cari se întâmplă între flăcăi și fete mari și cari ar trebuì lăsate în taina lor.

De pildă:

— Iiu, hiu, hiu! Fată lui A. B. a șezut aseară după colțul gardului de către râpă, cu flăcăul lui C. D.

— Iiu, hiu, hiu! Mătușa Mărândița face deseară de dragoste Zamfirei lui Botencu și-l iea pe Tomiță al Olarului, etc.

Se poate mâniă cel destăinuit, dar de unde se afle pe pricinaș?!

B. Cântece de luare în râs și altele

1. Către oameni.

11. *Unui Gheorghe.* Altă variantă începe cu:

Gheorghieș,
Coteieș,

și se sfârșește cu:

Și le mănâncă fripte cu ceapă!

14. *Unui Ion.*

Măi Ioane,
Bazaoane,
Șterge nasul
De ceauane (ceaun, ceaunuri).

Măi Ioane,
Bazaoane,
Sui în vârful nucului,
Dă b.șina Turcului;

Dă în pat,
Dă su-pat,
Dă cu nasul în c.cat.

39. Vezi aici și C. I. 21.

45. *Lui Vasile.*

Măi Vasile,
Cotrasâle.

46. *Celor surzi.* Când unul n'aude când îl întreabă cineva, acela-i zice:

Acu-i lună veche,
Tu n'auzi de-o ureche;
Dar când o fi lună nouă,
N'ai s'auzi de amândouă.

47. *Unui Piti* (La fecior la cari ari numea Piti).

Piti-pituluță (1),
Paști poarca prin Ḻiumnită
C'un cumăt di pọĭu̴ di bărniță
Tupĭa, tupĭa, curișniță,.

Pite-țigăită,
Paște poarca prin Lumniță,
Cu o bucată de pâne de bârniță.
Topește, topește, găinați (2).

48. *Celor tunși.*

Tunsul,
Felegunsul;
Tunsul,
Felegunsul,
Cânii după dânsul,
Hai că-mi joacă ursul (3).

49. *Intre școlari.* La școala din Țepu, unde vin copiii din Țepu-de-sus (cătuna) și Țepu-de-jos (reședința comunei), se întâmplă deseori ceartă între copii asupra întâietății satului.

---

(1) Arom., pl. «tigăñii, cu untdelemn sau fără untdelemn. Aici poate fi o simplă formațiune după Piti. In Veles se zice *pitulice*».

(2) Papahagi, *Megl.-Rom.*, I, p. 47.

(3) I. Creangă, *o. c.*, p. 27 (fără versul din urmă, care se aude în Țepu).

— Voi sunteți niște Broscari, măi, și toată ziua faceți *gn*iorc! *gn*iorc! oaca-ca-ca *gn*iorc, *gn*iorc!, zic cei din jos, susănilor, al căror cătun stă pe o coastă, dincolo de pârâul Ipoteștilor. Aceia le răspund cu altele. Se mai aude și cântecul acesta zis de joseni:

Țăpu din (de) jos,
Se 'nchină lui Isus-Hristos;
Țăpu din sus,
Se 'nchină lui Modruz.

Modruz a fost un om nevoiaș, care a murit nebun din pricina pelagrei (beliturii), acum vreo 10 ani. Dacă susenii se mânie, josenii caută să îndrepte lucrul zicând:

— Măi, da ce sunteți voi proști?

Că Țăpu din jos
Se închină lui Hristos;
Țăpu din sus,
Se închină lui Isus.

50. *Țiganilor ce trec pe drum.*

Pe cel munte nant,
Vărgat,
Fugià un iepure bălțat;
Așà goană cel gonià
Vătavul Țiganilor,

Moartea coțofenelor,
Să-l ajungă,
Să-l împungă,
Să-i scurteze zilele
Și săptămânile.

Și se mai spune că asta-i rugăciunea cea mare a Țiganilor.

51. *Lui Pascal.*

Dascăle
Pascăle,
Bea-hea-hea,
Dracul să te iea!

Variantă: Dascăle
Pascăle
Be-he-he
Dracul să te ie! (1).

Sau: Dracu'n capul tău să dea!

52. *Unei fete.*

Fată mare,
B.șitoare,
Umple casa de putoare.

---

(1) I. Creangă, *o. c.*, p. 66.

II. Către vietăți, lucruri, diverse.

Vezi aici A. VI. 31.

2. *Cântecul ariciului.*

Ariciu, ariciu,
Pogoniciu (1),
Du-te la moară
De te'nsoară
Și iea fata lui Cicoară
Cu mărgele
De surcele,
Cu cercei
De ghiocei,
Cu salbă
De nouă lei
Și iea zestre
Nouă țeste
Și-un ogar
După car (2).

In Oltenia găsim varianta:

Frunză verde trei aglici,
Ariciu pogoniciu!
Cu plântici
De sfârc de biciu,
Ariciu pogoniciu (3).

7. *Cântec către lună nouă.* O variantă a acestui cântec foarte răspândit îl găsim și la Macedoneni. La ei se obișnuește ca în sara ce apare luna nouă, mama să iea pe unul din copiii săi care încă n'a văzut *luna nouă* și după ce-i pune în cap *nă cârvealĭi*, o pâne sau un colac, preparat într'adins, iar pe colac atâtea linguri, câți membri sunt în familie, îi spune să iasă la lună, unde după ce se întoarce de trei ori în jurul său, să adreseze lunii următoarele versuri:

Lună, lună nŏaŭă
Ghini câtă arŏaŭă,
Câtă arină n-vale,
Punga ali tati.
Câtă sprună n-casă,
Atâți ŏaminĭ pri mĕasă;
Tine ca mine,
Ș-ĭo ca tine.

Lună, lună nouă,
Binele (să fie mult) ca roua,
Cât nisip în vale,
Atâta (așà plină să fie) punga tatii.
Câtă spuză în casă,
Atâți oameni să fie la masă;
Tu ca mine,
Iar eu ca tine. (Cules din Moloviște).

sau:

Lună, lună nŏaŭă,
Câtă arină n-vale

Punga ali tati;
Tini ca mini
Ș-io ca tini.

Lună, lună nouă,
Cât nisip în vale
Punga tatălui (cu așà multe parale
să fie plină).
Tu ca mine
Iar eu ca tine.

La Vlaho-Clisura se zice precum urmează:

Lună, lună nŏaŭă
Io ca tine,
Tine ca mine;
Barba ta până din cheptu,
Barba mea până di padi.

Lună, lună nouă,
Eu ca tine,
Tu ca mine;
Barba ta până la piept,
Barba mea până jos.

La Gropeși:

Ghini viniș lună,
Lună a Paștilui;
Ntreḍi n-aflașĭ,
Ntreḍi s-n-alașĭ,
Di vâră ŏară,
Ma ntreḍi s-n-afli.

Bine ai sosit, lună,
Lună a Paștilor;
Intregi ne-ai găsit,
Intregi să ne lași,
La anul
Mai întregi să ne găsești.

Uneori acela care spune cuvintele de mai sus ține în mână două vase pline cu apă, *mută*, neîncepută, pe cari, mergând, și le umple, nu privește spre *luna al Pasti*. Și în Gropeși se zice *lună al Paști*, pentrucă obiceiul se practică la Paști. In vase se mai pun bani de argint *(aspri)*. La Vlaho-Clisura banii de argint se pun în buzunar, înainte de a se umpleà vasele cu apă; aceasta, ca luna să nu-l nimerească cumva gol. Colacul sau pânea *(cârvĕaliu)* nu lipsește niciodată, căci după credința Românilor, e simbolul cel mai bun pentru îmbielșugare.

După ce copilul adresează de trei ori formulele de mai sus, merge în casă, unde toți membrii din familie gustă din colac.

Credința populară pretinde că cine păstrează acest obiceiu, are să fie norocos în tot timpul anului, «binele nu-i va lipsì din casă și luna la anul îl va găsì tot așà de bogat, după cum a lăsat pe copil».

Un obiceiu asemănător cu acesta, l-am văzut în căt. Bahna, com. Vârciorova, jud. Mehedinților, la un locuitor bogat, pe nume Pătru, în malul drept al Bahnei. Pe acolo se îndătinează a se face colaci în prourul lui Sf. Gheorghe, pe cari gazda îi ține toată ziua în cuiu, iar a doua zi îi duce la munte ciobanilor, cari îi așteaptă nemâncați. Acel care va luà bucata cea mai mare, mult se va lăudà.

Asupra acestui obiceiu, vezi și Marian, *Sărb. la Rom.* III, p. 230 urm.

In celălalt timp al anului, când nu vrei să practici obiceiul cu colacii și cântecul la lună, la lună nouă să te ferești de a vorbi, căci îți va merge foarte rău, deoarece toate bolile *lângorli* se aruncă, de femei cari descântă în lună nouă, sau cum se mai zice: când *gnișcă luna* — când luna mișcă, sau când *se-aprindi luna* — când prinde luna (V. Glosar. Partea I, la *lună*) și dacă vorbești, te apucă boala ce în momentul acela se aruncă în lună nouă (1).

---

(1) Pogoniciu — care măsoară pogoanele, care se află pe pogoanele arate. Epitelul de pogoniciu «face aluzie anume la rolul cel cosmogonic al ariciului care, după credința poporului, umblà cu ghemul la urzirea pământului» (*Etym. Magn. Rom.*, p. 1653).

(2) G. Dem. Teodor., *op. cit.*, p. 190—191.

(3) *Etym. Magn. Rom.*, p. 515.

Alt cântec din țară:

Lună, lună nouă,
Taie pânea 'n două.
Și ne dă și nouă:
Ție jumătate,
Mie sănătate,

Lună, lună nouă,
Taie pânea 'n două
Și ne dă și nouă,
Ție jumătate,
Mie sănătate (2).

Următorul se cântă atingând fruntea de nouă ori cu o monedă oarecare:

Lună nouă,
Lună nouă,
Sănătoși ne-ai găsit,
Sănătoși să ne lași.
Lună nouă,
Lună nouă,

Tari ca argintul ne-ai găsit,
Tari ca argintul să ne lași.
Lună nouă,
Lună nouă,
Cu bani ne-ai găsit,
Cu bani să ne lași (3).

Altul:

Lună nouă,
Lună nouă,
Taie pânea 'n două

Ție jumătate,
Mie-a treia parte (4).

Altul:

Lună,
Lună nao!
Dă-mi cămașe nao

S-ți dau patru nao,
S-ți li bagi tu frașe (în făraș),
S-ți li mâți ti (mânci, mânânci) Pasce (5).

9. *Ca să scoată apa din ureche.*

Auraș,
Păcuraș,
Scoate apa din urechi,

Că ți-oiu da parale vechi,
Și ți-oiu spălà cofele,
Și ți-oiu bate dobele (6).

11. *Ca să treacă ploaia.*

Treci ploaic trecătoare,
Că te-ajunge sfântul soare,
Și-ți taie picioarele,

Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu sabia lui Mihaiu. (Prahova).

---

(1) *Șezătoarea* IV, p. 167—8.
(2) G. D. Teodorescu, *op. cit.*, p. 190.
(3) Idem, *ibidem*, p. 190.
(4) *Țara-nouă* 1887, p. 100.
(5) I. Nenițescu, *Dela Rom. din Turcia europ.* 1895, p. 525—526.
(6) I. Creangă, *op. c.*, p. 52.

Treci ploaie,
De nămaie,
Că te-ajunge soarele,
Și-ți taie picioarele,
Cu un maiu,

Cu un paiu,
Cu căciula lui Mihaiu,
Plină de coji de mălaiu,
Uscată de nouă *ai* (1).

Cântec de pe lângă Sibiiu:

Treci ploaie trecătoare,
Că vine soarele,
Si-ți taie picioarele,
Cu un maiu,
Cu un paiu,
Cu căciula lui Maihaiu,
Sus pe cap,

După cap,
Curge sânge mohorît;
Dă-mi căciula,
Să prind murga;
Murga a fugit,
Ploaia s'a risipit (2).

12. *Istoria feței.* Se cântă în Moldova de sus.

Barbă, bărbărie;
Gură, gurărie;
Nas, năsălie;
Ochi, bazaochi;

Sprâncene, coțofene;
Frunte, tăvăluc;
Hap de țuluc (3).

Acest cântec îl găsim și la Francezi «enumerațiunea comică a diferitelor părți ale obrazului».

Menton fourchu,
Bouche d'argent.
Nez cancan,
Joue bouillée

Joue rôtie,
Oeil de Picard,
Oeil de saint Martin,
Tape, tape, tape sur le robin (4).

16. *Când li se schimbă copiilor dinții.*

Cọn lu scoati micu dințili di prima.	*Când schimbă copilul un dinte pentru [prima dată.*
Cĭọru, bọru,	Ciọr, bọr,
Dọ-m̃i un di blizna,	Dă-mi unul de fier,
Na-țĭ un di os.	Na-ți unul de os.

* * *

Cĭoară, boară	Cioară, boară,
Na-ți un dinti di os.	Na-ți un dinte de os,
Dọ-m̃i un dînti di ĭer.	Dă-mi un dinte de fier (5)

---

(1) *Șezătoarea*, VIII, 17
(2) Hașdeu, *Cuv. d. Bătr.* II, p. 5.
(3) *Etym. Mag. Rom.*, p. 1534.
(4) Rolland, *Jeux de l'enfance*, p. 19.
(5) Papahagi, *Megl.-Rom.*, I, p. 47.

19. *Când plânge unul.*
Din Ardeal:

Râs cu plâns,
Balegă de mânz;
Iapa fuge,
Mânzul suge (1).

In Macedonia, un cântec semănător se zice mânzului.

La mọnḍ.
Cucu mata!
Cu cumata n-vali,
Mọnḍu suzi,
Ĭẹpa fuzi cọtru vali.

La mânz.
Cucu-mata! (?)
Cu bucata 'n vale,
Mânzul suge,
Iapa fuge către vale (2).

Iar cel adevărat:

Cọn plọnḍi vriu ficiòr.
Urli, urli, lupu,
Pristi Bila-lungâ (localitate),
Țe-m̃i măncàșĭ luțọlu
Di nu-m̃i măncàși cățọlu.

Când plânge vreun băiat.
Urli (sbieri), urli, lupule,
Peste Stânca-lungă,
Ce-mi mâncași aloatul,
De nu-mi mâncași cățelul (3).

26. *Cântec soarelui.* Băieții și fetele din Țepu, dacă stau pe valea Berheciului și e nour, cântă cântecul următor. Noi îl mai cântam, când erà să ne desbrăcăm spre a ne svârli în apă, ca să iasă soarele.

Luci,
Soare, luci,
Că ți-oiu da un pumn de nuci,
Și-o pereche de papuci.

In alte părți, ca să iasă soarele primăvara, copiii beau cât pot mai multă apă și așezându-se în rând pe prispă (mai adeseori pe vine) cântă aceste versuri, uitându-se spre răsărit:

Ieși soare
Din chisoare (închisoare)
De 'ncălzește oase goale;
Ieși moș
Din coș,
Că vine cocoanele (4)
Și dă cu pistoalele
Buuu (5).

---

(1) *Etym. Mag. Rom.*, p. 2383—2384.
(2) Papahagi, *Meg.-Rom.* I. p. 45.
(3) Idem, *ibidem.*
(4) Poate aici e o aluzie la faimoasele amazoane ale antichității.
(5) Gh. D. Teodorescu, *op. cit.*, p. 190.

Altul:

Vino soare
Pe răzoare,
Că ți-oiu da o cingătoare!
Una mie,
Una ție,
Una popii-Irimie.
Și un paiu,
Și un maiu,
Și sabia lui Mihaiu,
Capul Turcului să-l taiu (1).

Asupra acestui lucru, iată ce scrie Gh. Dem. Teodorescu (2): «Din cele mai vechi epoce, copiii Elenilor invocau soarele întocmai ca în formula românească. ῎Εξεχ’ ὦ φίλ ἥ ’λιε erà, după cum spune Pollux (Pollux, cap. IX, 123, edit. Didot), «o exclamațiune cu care copiii își petreceau adresând-o soarelui, ori de câte ori vreun nor acoperià fața acestui zeu». Amintirea invocațiunii către soare, *(apari, o amice soare,* ἔξχ’ ὦ φίλ ἥ ’λε: *ieși soare din închisoare)*, se întâlnește adesea în autorii clasici. Strattis o aveà în *Fenicienele* sale; Eustațiu o reproduce după Eliu Dionisiu, Suidas o consideră ca o frântură dintr'un vers proverbial, pronunțat de copii pe timpul friguros când norii întunecau soarele și reproduce fragmentul respectiv din comedia lui Aristofane, ***Insulele.*** Până și Euripide face aluziune la dânsa (Euripide în ***Feniciene,*** vers **523**).

27. *Cântul oii.*

Oaie
Bocăṇoaie,
Șede'n c. r și deapănă
Și se roagă rugului
Și se închină cucului:
— Cucule, măria ta,
Eu mă rog, la dumneata,
Să-mi dai calul porumbac,
Să mă duc la mama de olac (?)
C'a făcut trei feți,
Logofeți,
Cu părul de aur creț;
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unul în puț s'a dat.

Altul:

Oaie, oaie rapănă,
Șede'n c.r și deapănă,
Și se 'nchină cucului:
— Cuculeț, măria ta,
Venii pân' la dumneata,
Să 'mĭ dai ăl cal porumbac
Să mă duc pân' la Novac,
C'am auzit
C'a făcut
Trei feți,
Logofeți,
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unu'n munte s'a suit.
Muntele s'a surpat,
Apele s'au turburat,
Peste-un gros,
Furnigos,
Țâști un iepure flocos.
Mă dusei la *musca mare,*

---

(1) *Etym. Magn. Rom.*, p. 1627.
(2) Gh. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 186.

*

Musca mare treierà,
Cu fetița lângă ea,
Cu fetița cu chitie
De spanghie,
Cu pană de ciocârlie.
— Dă-mi fetiță cheile!
— Nu-s la mine,
Vai de mine,
Sunt la badea 'n București,
Sus la curțile domnești,
Mă dusei la alburuș (albina ?)
Alburuș ceara s'aprindeà (își a...),
Raiul se deschideà,
Crucea 'n casă,
Cruce 'n masă,
Dumnezeu cu noi la masă,
Iomete
Inflorește,
Dumnezeu să ne ierte (1).

Altă variantă:

Oaie, oaie rapănă,
Șeade jos și deapănă
Și se roagă rugului
Și se 'nchină cucului:
— Cucule măria ta,
Dă-mi un cal de porumbac
Să mă duc la sora-mea,
C'am auzit
C'a făcut
Trei feți,
Logofeți,
Unul a murit,
Unul a pierit,
Unu'n munte s'a suit.
Trii-trii, tangarana.
Incălecai pe pestricioară,
Mă dusei la musca mare,
Musca mare treierà,
Și-a mai mică vânturà,
Păduchele premeteà,
Puricele măsurà.
— Ieși Vochiță
La portiță,
Că te-așteaptă Talion,
Talion,
Fecior de domn,
Cu tichie
De frânghie,
Cu pană de ciocârlie (2).

28. *Zilele săptămânii.*

Luni, luneiu,
Marți, marcoveiu,
Miercuri am plecat la târg,
Joi am târguit,
Vineri am venit acasă,
Sâmbătă m'am odihnit
Duminică ce-o face popa, oiu face și eu.

Altul:

Luni îi Luneni (adică e un fel de sărbătoare și de asta nu lucrez),
Marți îi Marcoveni,
Miercuri m'am dus la târg,

---

(1) Gr. G. Tocilescu, *Mater. folcl.*, Vol. I., 512.
(2) Idem, *ibidem*, p. 513, 516. Și la mine, partea I, p. 317.

Joi târguesc,
Vineri viu,
Sâmbătă mă hodinesc,
Duminică dac'o lucrà popa, oiu lucrà și eu (1).

Sunt și alte cântece (2), foarte multe, cu aceeaș temă, pe cari mulți nepricepuți, multe frunți asudate, multe degete pline de urmele condeielor, le-au declarat ca niște simbole de credință pentru țăranul nostru la cari cred ei că țin și le ascultă, nevoie mare. De aici au explicat ei sărăcia și nevoia țăranului nostru.

Ține țăranul român la Dumnezeu? E credincios? Ași! De unde! Nu l-auzi?
A. «Pân' la Dumnezeu, te mănâncă sfinții!»
Țăranul toată ziua stă și bea'n crișmă.
B. «Mâncarea e o fudulie, băutura este ce este!»
Ține țăranul le familie, la frați, surori? Ași! De unde! De ce zice?:
C. «Frate, frate, dar brânza-i pe bani!»
Muncește el ceva în cursul săptămânii? Ași! De unde! Nu se știe că crezul lui este:

D. Dela părinți am apucat,
Lunia, Marția n'am lucrat,
Miercuria e o zi de sărbătoare,
O țiu pentru multe boale;
Joile sunt legate, (3)
Nu vreau să fac păcate;
Vineria e o zi scumpă,
Nu mă prea silesc la muncă,
Sâmbăta m'am apucat
Și-am lucrat
Și-am făcut o bubă 'n cap!
Ce să fac, să sar în pat
Să scap de buba din cap?
Duminica-i zi împărătească,
Toată lumea s'o cinstească (4).

Dar tot cu aceleași argumente se pot răsturnà cele zise.
A. «Doamne, apără-ne și ne păzește! Dă doamne ploaie și bine!»
B. «E mai aproape cămeșa decât sumanul (neamul decâ străinul).
C. «Gâtul plin, traiul venin» (cine bea, o duce rău).
D.

«Că săracul n'are soare,
Nici zile de sărbătoare,
Ci tot zile lucrătoare!»

Intr'alt fel s'ar puteà face aceste cercetări asupra psicologiei poporului nostru!

---

(2) *Șezătoarea* III, p. 201.
(2) Alte exemple în Marian, *Sărbăt.* I, p. 99—101.
(3) Ale mele *Jocuri*, Glosar I.
(4) *Șezătoarea* III, 201. Alte exemple tot acolo, p. 199—201.

29. *Cântec către ciori.*

Kar! Kar! varona (r),
Ditem Kașe varela (r),
Idit, dite, potriske,
Dam vam Kașki isticiki.

Care va să zică:
Crr! Crr! ciorile,
Copiilor fierb cașcă,
Mergeți copii după surcele,
Vă dau cașcă să mâncați.(1)

(*Cașca* e un fel de mâncare făcută de grisă de hrișcă, fiartă în apă).

Apoi după ce se repet versurile în cor de toți copiii, odată cu sfârșitul, toți strigau: «cr! cr! cr! crrrr! și mânile se desfac de-odată tocmai ca un strat de cioare cari s'ar împrăștià».

Domnul Grigore Goilav, care a cules acest cântec, îl însoțește cu următoarele lămuriri: «Indelungata stăpânire a Slavilor a lăsat în părțile noastre (Dorohoiu și Botoșani) multe urme, atât în limbă [cât] și în moravuri. Afară de cuvintele cari s'au asimilat cu desăvârșire și făcând parte integrantă din tezaurul limbii noastre, nu mai pot fi elemente, deoarece au mai mult drept de cetățenie decât franțuzismele sau chiar neologismele latine, cum în cuvintele: *a iubì*, *drag*, *da*, și celelalte, se mai găsesc în popor o sumă de denumiri, ziceri, proverbe slave, sau semi-slave, mai cu seamă însă nume proprii, cari s'au păstrat până în zilele noastre, dar tind dela sine să dispară și prezentă acuma dejà un aspect mai mult sau mai puțin anacronistic; d. e. nu cântă șo, mikikel ale bătrân (?)

«Această din urmă evoluție e bine caracterizată prin zicătoarea ce mai circulă prin satele odinioară «rusești», dar azi cu desăvârșire românești, din județele Botoșani și Dorohoiu, sate unde numai bătrânii vorbesc limba ruteană (malo-rusă) și de unde vine vorba:

Tata rus,
Mama rus,
Numai Ivan
Moldovan(2).

«Cuvintele în felul de mai sus sunt mai cu seamă un șir de denumiri de sărbători și de biserici, închinate acelor sărbători, căci în slujba bisericească mai mult ca ori unde, s'a păstrat limba slavă. Așà avem *Uspenia* (cum se zice catedralei din Botoșani: *Ospenia*)=Adormirea Maicii Domnului; ***Vovidenia*** (Uwidenia). ***Trisfetitele*** (trei ierarhi) și c. l.; apoi ***Probajine*** (preobrajenie)=schimbare la față; ***Prohoda*** (Mănăstirea lui Petru-Rareș de lângă Heci-Lespezi)=Pobrota; ***Dorohoiu*** (dorna berladska) adică: o stație de pe drumul din țara leșască la portul Galați al republicei bârlădene, etc.

---

(1) *Șezătoarea*, IX, p. 46–47.
(2) Vezi și N. Iorga, *Lupta pentru limba românească* 1906, p. 26, jos.

«Aceste cuvinte au făcut poate pe unii autori, cum bună-oară pe *Martonne* în a sa recentă «*La Valachie*», să spună că: «le sang slav coule largement dans les veines des Roumains.»

«Dacă-i așà, am puteà zice și noi: Sângele german curge cu îmbelșugare în vinele jidanilor(!). Imi amintesc între altele din copilărie, un cântec curat slavon (rutean) pe care-l întrebuință dădaca noastră, când copiii erau prea din cale afară de neliniștiți, pentru a-i adunà împreună și a-i ținea un moment pe loc. Ea (care nu erà de loc rusă ci get-beget botoșeneancă), ne chemà pe toți în jurul ei, prindeà pe unul din noi cu două degete de dosul mânuței, țiindu-i astfel în *slavă*; acelaș copil sau altul, apucà la rându-i cu degetele celeilalte mâni dosul mânii bătrânei, și tot așà alternând, până ce toți cei din casă, prinși de amândouă mânile, formau cu mânile lor un lanț pe care-l legănau în cadența versurilor de mai sus».

Și apoi la urmă: «De alfel cred că acest obiceiu subsistă încă, cel puțin în părțile locuite de Ruteni».

30. Pe unii copii mititei îi auzim pe drum zicând cu glas tare:

— Unde-ai fost mițicule?
— La pârâul repede.
— Ce-ai văzut mițicule?
— Doi pui de scripete.
— Cum făceau mițicule?
— Ița, ița, banița.

— Și mai cum mițicule?
— Dă-i cu strungărariță.
— Și-unde sunt mițicule?
— La podul lui moș-Coman,
Unde jucà Ivănuș
Cu cunună de păiuș(1).

31. *Cọn ved di prima lăstoviță* (când se vede pentru prima dată rândunică).

Copiii când văd o rândunică, se cere să fi mâncat, că dacă îi apucă flămânzi, le va merge rău în acel an. Tot așà și la Români. In Moldova, în împrejurimele Țepului, e rău să te *spurce* cucul sau pupăza, adică să-l auzi sau s'o auzi cântând dimineața, înainte de a fi pus cevà în gură (pe limbă). Este și o vorbă de ocară: Stupì-te-ar cucul (stuchì-te-ar cucu), stupì-te-ar pupăza.

Çicir, picir,
Cicir, picir,
Crať nọŭă cămẹșă.

Cicir, picir,
Cicir, picir,
Crați! nouă cămeșe!

Si roagă si talia lăstovița cu coada ună cămeșă, con aŭ coada anclidi și-ŭ dișclidi ca foarfiți.

Se roagă să taie rândunica cu o cămașe, când o inchide și o deschide ca foarfeci.

Crať, imitează sunetul foarfecelor.(2)

---

(1) *Șezătoarea* VII, p. 10.
(2) Papahagi, *Megl. Rom.* I, p. 45.

31. *La cuc.*

Cucu, cucu!
S-ti mâncă lupu!
Si-ți pică mucu!

Cucului.

Cucule, cucule,
Să te mănânce lupul,
Să-ți pice mucul(1).

32. *La turtureà.*

Gùgufcù,
Isufcù,
Țe porți au gusă?
— Un cap di cătușă.
— La cari a̰li la duțĭ?
— La maĭ micu frati.

La turturică.

Turtureà,
Isufcu (?)
Ce porți în gât?
— Un cap de pisică.
— La cine să-l duci?
— La mai micul frate (2).

33. *La curcubèi.*

Curcubèi, bei,
Pǫn s-ti pleți si beĭ
Ună pică di apu,
Meu per pǫnă-n pimint.

La curcubeu.

Curcubeule, beule,
Până să te pleci să bei
O picătură de apă,
Al meu păr până la pământ (3).

Se zice ca să crească părul la fete.

34. *La cìufingă* [Brv. cĭfingă]=pițigoiu.

Zuŭa mari,
Turta mică,
Coș am,
Ghipt nu am,
Ghipt am,
Coș nu am,
Strinḑi cur, strinḑi cur!

Ziua e mare,
Turta mică,
Coș am,
(Vipt) cereale nu am,
Cereale am,
Coș nu am,
Strânge curul, strânge curul(4).

36. *Cǫn mẹrzi ploaie cu soari.*

Si nsoară ghiupțili.

Când plouă și e soare.

Se însoară țiganii (5).

37. *La fum.*

La tini alb, la mini negru
La cañĭa,
«Cañĭa»,
Mañĭa,
Tini lẹne,
Mini scoc.

La fum (ca să meargă drept prin coș, ca să nu mai afume pe cinevà).

La tine alb, la mine negru
La barza albă (pete tot)
Barză,
Manie (?)
Tu lene,
Eu joc (6).

---

(1) Papahagi, op. cit., p. 46.
(2) Id., *ibid.*
(3) Id., *ibid.*
(4) Id., *ibid.*, p. 47.
(5) Id., *ibid.*
(6) Id., *ibid.*

38. *La „teta-todu“ sau „sticupèĭ“.*

Sticupèĭu! pèĭu,
Dǫ-m̃ĭ dichĭè l̰ĭu,
Să-m̃ĭ sap viñĭa
— Țe-ŭ (aŭ) verĭ c-ùa?
— Sa-m̃ĭ da răchia.
— Țe-ŭ veri cu răchia?
— Si fac nuntă.
— Țe-ŭ (aŭ) veri cu nunta?
— Si lẹŭ nivẹstă.
— Țe-ŭ veri cu nivesta?
— Și facă ficĭórĭ
— Țe-l̰ĭ veri cu ficĭori l̰i?
— Con sa lunzẹscă, si-l̰i bat.

La grangure.

Grangure, grangure,
Dă-mi sapa
Să-mi sap via,
Să-mi dea struguri.
— Ce vrei (ce o să faci cu) struguri?
— Să-mi dea rachiu.
— Ce-l vrei (ce o să faci cu) rachiul?
— Să fac nuntă.
— Ce o vrei nunta?
— Să ieau nevasta.
— Ce o vrei nevasta?
— Să facă feciori (băieți).
— Ce vrei feciori?
— Când nu s'ar purtà bine să-i bat(1).

39. *La pălgiòc.*

Pălgioc, pălgioc,
Scoati coarnil̰i si scoc.

La melc.

Melc, melc.
Scoate coarnele să joc (2).

Altul din țară (vezi B. II. 4);

Melc,
Melc,
Codobelc (3)
Scoate coarne bourești (4)

Și te du la Dunăre
Și bea apă tulbure
Și te suie pe bustean
Și mănâncă leuștean (5).

40. *Ursului* (Vezi și A I., 88).

Joacă bine,
Moș-Martine,
Să-ți dau pâne
Cu masline,

Joacă bine,
Moș-Martine,
Că mă dau
Pe lângă tine.
Diha (6).

41. *Către fluture.* Copiii cred că acest cântec face pe fluturi să nu mai sboare ci să se așeze pe flori și iarbă.

Fluture,
Fluture,
Flutură pe buture,

Flutură pe floare,
Flutură sub floare,

---

(1) Papahagi, *Megl.—Rom.*, p. 48.
(2) Id., *ibid.*
(3) Codobelc = codobesc = berc de coadă.
(4) ***Bourești*** = dela bour. Pierind bourul, a pierit și înțelesul adevărat; bouresc a devenit boieresc.
(5) Gh. D. Teodorescu, *o. c.*, p. 191.
(6) Id., *ibid.*

Fluture,
Fluture,
Fluture pune-te,
Punete pe punte (1)
Pune-te sub punte,
Fluture,
Fluture,
Flutură pe foaie,
Flutură sub foaie (2).

42. *Cântecul sângericăi.* Copiii au răul obiceiu de a-şi băgă pe nas iarba numită *sângerică*, spre a le curge sânge pe nas. Când fac aceasta cântă:

Sângerică,
Rică,
Zeamă de pisică;
Sângeroiu,
Roiu
Zeamă de pisoiu (3).

Prin Ţepu se cunoaşte un lemn, tare ca cornul, cu coajă pătată roşietec, care se numeşte *sânger* şi cu el nu trebue să baţi vitele, deoarece le dă îndată sângele.

43. *Cântecul Păpădiei.*

Păpădie-die,
Zi mă-tii să vie
Pân 'n deal la vie,
C'a murit Ilie
P'o scândură lată
Cu gura căscată (4).

C.

I. Jocuri de cuvinte, spirite, formule de pâcâleli.

11. Să dea Dumnezeu şi Maica-Domnului,

Să n'ajung soarele,
Cu picioarele
Şi luna
Cu mâna!

dacă ţi-am luat eu briceagul tău.

Harap-alb, fiind cu calul său în văzduh: «Ei stăpâne, cum îţĭ pare? Gândit-ai vreodată ca s'ajungi

Soarele
Cu picioarele
Şi luna
Cu mâna
Şi prin nouri să-ţi cauţi cununa?

---

(1) Vezi în ale mele *Jocuri*, frământarea No. 11.
(2) Teodorescu, *o. c.*, p. 190.
(3) » *o. c.* p. 190, 191.
(4) Vezi şi ale mele *Jocuri*, Mem. I, C. II 21.

— Cum să mi se pară, dragul meu tovarăş!» (1).

Alt jurământ poporan glumeţ:

Să mă bată untu(l),
Pe din 'nuntru
Şi zară
Pe din'afară (2).

21. Vezi şi B. I. 39.

Copiii când aud că un cocoş cântă, îi adresează formulele următoare:

Cucuricu, ricu,
Baba-u doari buricu!
Cucurigu, rigu,
Pe baba o doare inima (buricul) (3).

45. Aceste răsbunări se întâmplă şi în Banat, scrie d. Alex. Ţânţariu: «Se întâmplă însă că în unele locuri colindătorii nu capătă nimic. Atunci îşi bat joc de acela, care îi lasă să plece cu mâna goală.

Rădăcina socului,
In vatra focului;
Măţi Boldăni
Prin Bădăni;
Lupii sbeară
Prin ciubeară,
Nu-i nici câtă brânz.

Apoi îndată îşi ieau tălpuţa, se pun pe fugă şi fug, fug din toate puterile, ca nu cumvà să o încurce cu gazda casei».

Iată acum cum povesteşte şi Ion Creangă o păţanie a lui cu popa Oşlobanu «pe care-l găsise de vreme tare, tăind lemne afară». Asta i s'a întâmplat, spune el, la un Sfânt Vasile. «De abià s'au culcat găinile şi voi aţi şi început? Ia staţi o leacă, blăstămaţilor, să vă dau eu!

Noi atuncea am pârlit-o la fugă. Iar el svârr! cu o scurtătură în urma noastră; căci erà om hursuz şi păclişit popa Oşlobanu. Şi din spaima ceea am fugit noi, mai jumătate din sat înapoi, fără să avem când îi zice:

Drele
Pe podele
Şi bureţi
Pe păreţi;
Câte pene de cocoşi
Atâţia copii burduhoşi,

Cum obişnuesc a zice plugarii pe la casele ce nu-i primesc.

— Măi! al dracului venetic şi ciapcân de popă, etc.» (4).

Tot cu pluguşorul, în Ungurenii Tecuciului, când gazda nu-i primeşte:

---

(1) I. Creangă, *o. cit.*, p. 288.
(2) *Etym. Magn. Rom.*, p. 426.
(3) Papahagi. *Megl.-Rom.* I, p. 47.
(4) I. Creangă, *o. c.*, p. 35.

Aho! Aho! Stoica Spătare,
Ai uitat c'ai fată mare;
Nu vrei ca să ne primești,
Mi te-ai pus să odihnești,
Da-o'ar Sfântul să plesnești!(1).

68 Către copiii de Țigan:

— Haș cocar cu varză fiartă!

69. Când un copil amenință pe altul cu bătaia, acesta-i răspunde:

Nici nu-mi pasă
De Năstasă!

In Bucovina se aude:

De Chirică
Nu mi-i frică
De Tănasă
Nici nu-mi pasă;
De Nichita,
Nici atâta (2).

70. *Imitarea broaștelor*. Ci-că broaștele se'ntreabă:

— Cât a dat tata pe cojoc?
Cât a dat tata pe cojoc?
— Un ort,
Un ort!

71. *Urare*. Câteodată, când copiii urează, sau după ce alții strănută, zic:

Noroc,
Cât stă apa'n loc;
Sănătate la scândurile patului,
Ani mulți și zile trei;
Să ți se lungească gâtul,
Să ți se scurteze timpul.

72. *Către purici*. Când copiii dau peste purici și vor să-i prindă ca să-i omoare zic:

Nu-s rari,
Da's mari;
Is mărunței ca nucile,
Ies la drum ca curcile
Și sburdă ca viței.

Se zice și despre păduchi, întrebuințându-se și ca gâcitoare.

---

(1) A. G. Mihăilescu, *o. c.*, p. 96.
(2) S. Fl. Marian, *Sărbăt.*, I, p. 238.

73. *Colind* — Măi, care știe un colind frumos? zice unul pe vremea când copii încep să se întovărășească pentru colindatul Crăciunului.
— Eu.
— Pe care?... Ia zi-l.
— Să-l zic:

Colindă,
Colindă,
Bagă iapa'n tindă,
O leagă de grindă,
Ii dă fân să roază
Și-o sărută'n găoază!

74. *La sfezi*. — Măi, mai urit și mai pocit de cât tine, unde mai găsești?
— Eu sunt, măi, cum sunt, dar tu cum ești?
— Eu sunt:

Cum mă vezi
Cu ochii verzi,
C'o lingură de păsat,
Să nu zacă de vărsat.

75. *La jurământ*. — Jură tu, că nu mi-ai spus așà.
— Eu, mă? Eu? Iacă mă jur:

Să fiu afurisit
Din tălpi până'n pământ.

76. *La gâdilire*. Gâdilindu-se, copii zic:

Gâdi,
Gâdi,
Borș cu știr,
Mămăligă nici un fir!

77. *Tatăl-nostru*. — Măi, care știe tatăl-nostru?
— Eu.
— Ia zi-l.

— In numele tatălui,
Pre tatul făinii,
Pre fiul slăninii,
Pre cum un călbaș
Și ne iartă pre căpățina porcului,
Și ne izbăvește pre mațul purcelului,
Am-vin!

Această parodie se mai chiamă și tatăl-nostru țigănesc.
78. *Injurături*.

«De noră mă-tii!(?)»
«De soacra nevestii tale!(?)»

79. *Veste.* — Nu ştii ceva?
— Nu.

— A murit nebuna,
Du-te de-i sărută mâna.

80. *Blagoslovire.* Unul izbeşte pe altul, cu dosul palmei peste gură şi-i zice:
— Domnul să te blagoslovească!

81. *Vrâstă.* Despre un al treilea:
— Măi, cam ce vrâstă crezi tu că are N.?
— De, cred eu, să fie de o samă cu măgarul lui Cincu (Propietar în Tecuciu).
Sau: — E de o samă cu măgarul Mitropolitului.

82. *Răspuns.* Copiii sfăduidu-se adeseori între ei, caută să-şi spune unul altuia diferite lucruri urîte.
— Măi prostule, zice unul.
— Prost e *feciorul lui tat-to*, îi poate răspunde celălalt sau:
— Cunoşti la proşti?

83. Bre, naustù (n'auzi tu)!
— Mai brexâna, că n'am tras mâţa de coadă amândoi (nu suntem de o samă şi de o măsură).

II. Intrebări, probleme.

19. *Legare.* Pe la priveghiuri se leagă copiii şi chiar oamenii bătrâni în modul următor: se 'ndoaie o frânghie drept în două, se bagă prin sân şi se scoate prin mânecă. Prin ochiul îndoiturii se bagă capetele frânghiei şi se face un laţ, arătat teoretic în figura alăturată. Apoi omul legat e lăsat în tindă, pe când unul ţine prin crăpătura uşii capetele frânghiei.

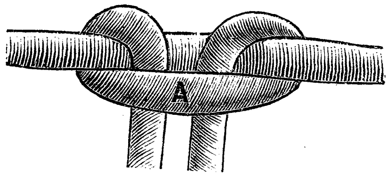

Mulţi se trudesc mult, se desbracă dacă văd şi văd că nu-i chip, se îmbracă iar şi tot legaţi rămân. Meşteşugul deslegatului constă în a face ochiul cât mai larg şi a-l da peste cap şi pe sub picioare şi funia iese. Identic poţi lega un picior ori o stinghie de scaun.

20. *Cu aţa* câştigi dacă pui degetul în figura 1 în ori care ochiu şi pierzi în ori care ochiu din figura 2 ai pune; se trage de capătul aţei.

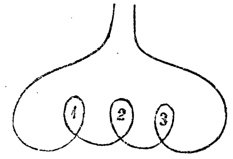

Fig. 1.

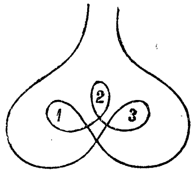

Fig. 2.

21. *Cu cureaua* fac copiii scamatorii îndoind-o, apoi învârtind-o în jurul îndoiturii. Ca să gâceşti, pui degetul în mijlocul care se vede lesne în figura 1. Scamatorul lasă atunci o parte a curelei să se desvârtă sau mai învârte odată pe A (asta se observă lesne) şi atunci partea din afară vine înăuntru şi punctul din mijloc se schimbă. Desvârtirea unei părţi din cureà se face lesne, la dosul mânilor, ca să nu se bage de seamă.

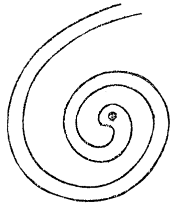

Fig. 1.

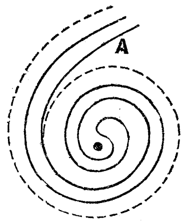

Fig. 2.

22. *Gâcire cu cărţile.* I. Fac din cărţi trei sau mai multe teancuri, de pildă patru. Cele patru grupuri de cărţi le pun cu faţa în jos. Cartea de deasupra grupei a 4-a o cunosc, căci mă uit la dânsa, fără ca altcineva să bage de seamă.

Să zic că-i *popă de spatie;* apoi:

Ieau din grupa I o carte şi zic că-i *popă de spatie*, pe când ea-i asul de cupă.

Ieau din grupa II o carte şi zic că-i *asul de cupă,* căci l-am văzut, dar el e fata de caro.

Ieau din grupa III o carte şi zic că-i *fata de caro*, dar ea-i concina cea mică.

Ieau din grupa IV o carte şi zic că i *concina cea mică*, dar ea-i *popa de spatie.*

Pe urmă întreb pe numărul 1 din cei de faţă.
— Ţi-am spus că din grupa întâiu ieau popa de spatie?
— Da, îmi răspunde.

— Uite-o, și-i dau cartea luată din partea IV.

— Din grupa II am luat asul de cupă?

— Da, răspunde altul. Și i-l dau, etc.

II. — Ieau un număr nepereche de cărți, de pildă 9, și cu ele fac trei grămezi. In acest timp spun altuia să-și ție în minte o carte. Apoi îl întreb în care grămadă este cartea. El va spune că-i în grămada II, să zic.

Ieau grămada II, o pun la mijloc între grămada I și II și împart din nou cărțile câte trei, punând pe șir câte una în cele trei grupuri. Il întreb din nou și el îmi va spune, să zic, că-i tot în grămada II. Iau această grupă, o pun tot la mijloc și încep a număra cărțile. Cartea cu numărul 5, mijlocul celor 9 numere, e cartea pe care și-a însemnat-o în minte, cel cu care mă jucam.

Cum se face, e foarte lesnicios de priceput. Când pentru întâia dată pun grupa ce cuprinde cartea, între cele două grupuri, cartea poate fi a 4-a, 5-a, 6-a. Incep să pun jos trei cărți, ca *întâiele* în cele trei grupuri. Peste *întâiele* vor fi cărțile bănuite adinioarea (a 4-a, 5-a, 6-a). Deasupra lor vin celelalte cărți. Deci cartea căutată e la mijlocul uneia din grupuri. Mi se spune apoi care grup: il ieau și-l pun între cele două grupuri; acelaș *mijloc* e *mijlocul* tuturor cărților. Număr și-l dau pe față.

Acelaș lucru se poate face cu 25 de cărți împărțite câte 5 în 5 grupuri și deci cu n^2 cărți împărțite câte n în n grupuri.

III. Ieau douăzeci de cărți și le împart în două grupuri, fiecare pe două șiruri, după cum se vede în figură. Pun pe unul să-și aleagă două cărți, ambele din acelaș grup și alături amândouă, de pildă 2_1, 2_2; 4_3, 4_4; 3_1, 3_2, etc. Ieau apoi pe 5_4 și îl pun peste 5_3; ambele peste 4_4, 4_4, 3_4 . . . 5_2, 5_1, 4_2 . . .; vin toate peste 1_1. Prin urmare am cele douăzeci de cărți astfel, că ori care din cărțile alese, ele sunt alături.

1_1	1_2
2_1	2_2
3_1	3_2
4_1	4_2
5_1	5_2

1_3	1_4
2_3	2_4
3_3	3_4
4_3	4_4
5_3	5_4

Dacă ele vor fi înșirate într'un dreptunghiu cu patru cărți pe o hârtie și 5 pe alta, așezând întâiu latura de 4 câte două cărți, ar venì alături, dar care-s anume, nu s'ar puteà gâcì. Pentru aceasta, nu pot până acuma ști cine anume, a recurs la patru vorbe latinești de câte cinci litere.

M U T U S
D E D I T
N O M E N
C O Ç I S

și cari sunt compuse din 10 litere, de câte două ori, după cum avem cele 10 perechi de cărți. Imi închipuiu aceste cuvinte și pun cele douăzeci de cărți astfel.

5_4	4_4	3_4	4_3	2_4
1_4	5_2	1_3	4_2	3_3
3_2	2_2	5_3	5_1	3_1
1_2	2_1	1_4	4_1	2_3

Intreb pe cel care și-a ales perechea de cărți, în cari rânduri se află. Mi se răspunde, de pildă că în rândul 2 și 3. Deci cele două cărți înlocuesc litera E; prin urmare cărțile sunt 5_2 și 5_1 (După observări în căt. Viltotești com. Bășești, jud. Fălciului).

23. ***Măr sub căciulă.*** — Vedeți, zice unul, asta-i căciula mea, aista-i un măr. Il vedeți? Bun! Pun căciula deasupra lui. O vedeți? Iarăși bine. Măru-i sub căciulă?

— Sub căciulă, răspund alții.

— Ei, acuma am să mănânc mărul; ce-mi dați voi mie, dacă v'aș încredință că mărul rămâne tot sub căciulă.

— Că asta nu se poate, că una, că alta.

— Uitați-vă la mine; eu am mâncat mărul. Ați văzut?

— Am văzut.

— Acuma-mi pun căciula în cap. Mărul e tot sub căciulă?

— Este!

— Ei, ați vazut? De altă dată să credeți.

23. *Scoaterea sfoarei prin deget.* I. Fac o circomferență de sfoară și prin ea trec degetul cel mic și arătătorul; fac apoi ceea ce arată figura: dau îndoitura A înapoi printre cele două degete până în A_1; apropiu apoi vârful

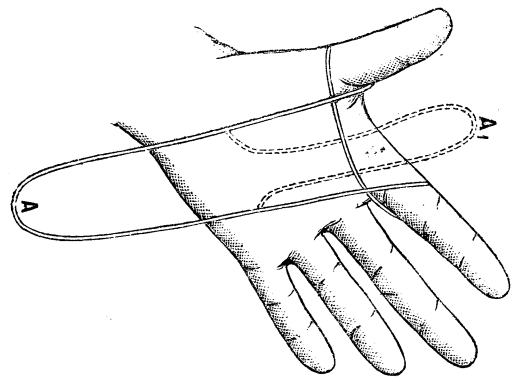

degetului arătutor de cel mare şi pe deasupra ambelor, trag de A_1 în spre A. Sfoara iese cu totul afară. Se pot pune rămăşaguri cu prilejul acestui joc.

II. Se împresoară degetele unei mâni ca cu un fel de îngrăditură, după cum arată figura. Numărul 1 arată degetul cel mic; 2 inelarul, 3 mijlocul, 4 arătătorul, 5 degetul cel mare. Să băgăm de seamă ca cele două ramuri ale sforii B, C, socotindu-le că pornesc din A, sunt date *ambele* după degetul cel mare, iar la a doua îngrăditură, aceeaş ramură să vie pe aceeaş parte a degetelor. Dacă vom scoate sfoara din degetul cel mare, fără a da drumul din calelalte degete, şi dacă vom trage de părţile A A′, sfoara va ieşì afară.

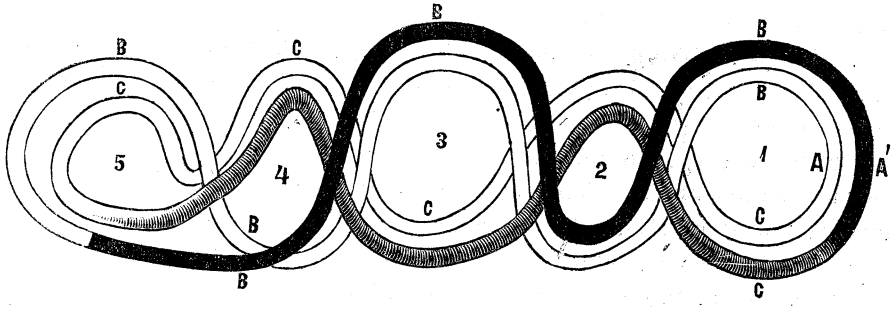

25. *Şiriclicul călugărilor.* Erà o mănăstire, iar gospodar într'însa erà un stariţ orb. Noaptea se duceà de-şi numărà călugării cari erau de toţi douăzeci şi patru, câte trei în cele opt chilii zidite împrejurul mănăstirii (Fig. 1); dar cum erà el orb, îi pipăià pe cap şi-i ţineà minte să fie de aceeaş parte câte nouă. Cu acest chip, nu se puteà să lipsească nimeni. Dar călugării făcură ce făcură şi în loc ca să stea câte trei în fiecare odaie, ei se adunară câte patru în odăile din colţuri, iar în cea din mijloc rămase numai câte unul. Când stariţul venià de-i numărà, găsià tot câte nouă în fiecare parte.

(Fig. 2). Cu acest meşteşug, patru dintre prea sfinţii călugări se plimbau noaptea pe unde voiau. Dela o vreme însă, voiră ei să aducă nişte călugăriţe în chilii. Aduseră patru şi se împărţiră câte doi în odăile din colţ şi câte cinci în cele din mijloc (Fig. 3). Pe urmă, câte şapte în cele din mijloc şi câte unul în cele din colţ (Fig. 4). Astfel încăpeau în totdeauna 4 ori 8 călugăriţe în mănastirea stareţului orb.

3	3	3
3	♁	3
3	3	3

Fig. 1.

4	1	4
1	♁	1
4	1	4

Fig. 2.

1	7	1
7	♁	7
1	7	1

Fig. 3.

2	5	2
5	♁	5
2	5	2

Fig. 4.

27. *8+6=10.* Ieau opt beţe de chibrit şi le aşez astfel ca'n figură. Ieau alte şase beţe de chibrit şi le aşez peste celelalte şi capăt ca'n arătarea de mai sus.

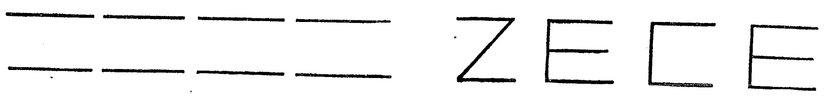

28. Un om aveà doi feciori: unul însurat şi altul care-şi făceà nunta. Pe amândoi i-a trimis să cumpere vin şi pentru nuntă şi pentru casă. Cum însă n'aveau vase mari, le-a dat trei poloboace: unul de trei vedre, altul de 5 şi altul de 8. Mergând ei n'au găsit decât 8 vedre de vin, cu care au umplut polobocul cel mai mare. Venind acasă, au trebuit să-l dea în două, din cari 4 vedre să se petreacă la nuntă şi 4 în casă. Cum au putut ei să împartă cele 8 vedre de vin drept în două, ştiind că n'aveau alte măsurători decât poloboacele arătate? (Au umplut vasul de 3 din cel de 8 şi l-au turnat în cel de 5. In vasul de 8 au mai rămas 5 vedre. Umplură din nou vasul de 3, pe care l-au răsturnat în cel de 5. In cel de 3 mai rămâne o vadră, iar în cel de 8 rămân 2 vedre. Toarnă vasul de 5 în cel de 8 care are acum 7 vedre. Toarnă vadra din vasul de 3 în cel de 5, umple vasul de 3 vedre şi-l toarnă în cel de 5, care are acum 4 vedre, iar în vasul de 8 care aveà 7 vedre, luând 3, îi rămân tot 4 vedre) (1).

---

(1) Tudor Pamfile, Mihai Lupescu şi Leon Mrejeriu, *Carte pentru tineretul dela sate.* Bârlad 1907, p. 205–206.

*

29. Se dau o serie de puncte așezate în chip de cruce, cu alte ramificații tot în chip de cruce. Se cere a le împrejurì pe toate cu o linie curbă, care să se sfârșească tot de unde a pornit.

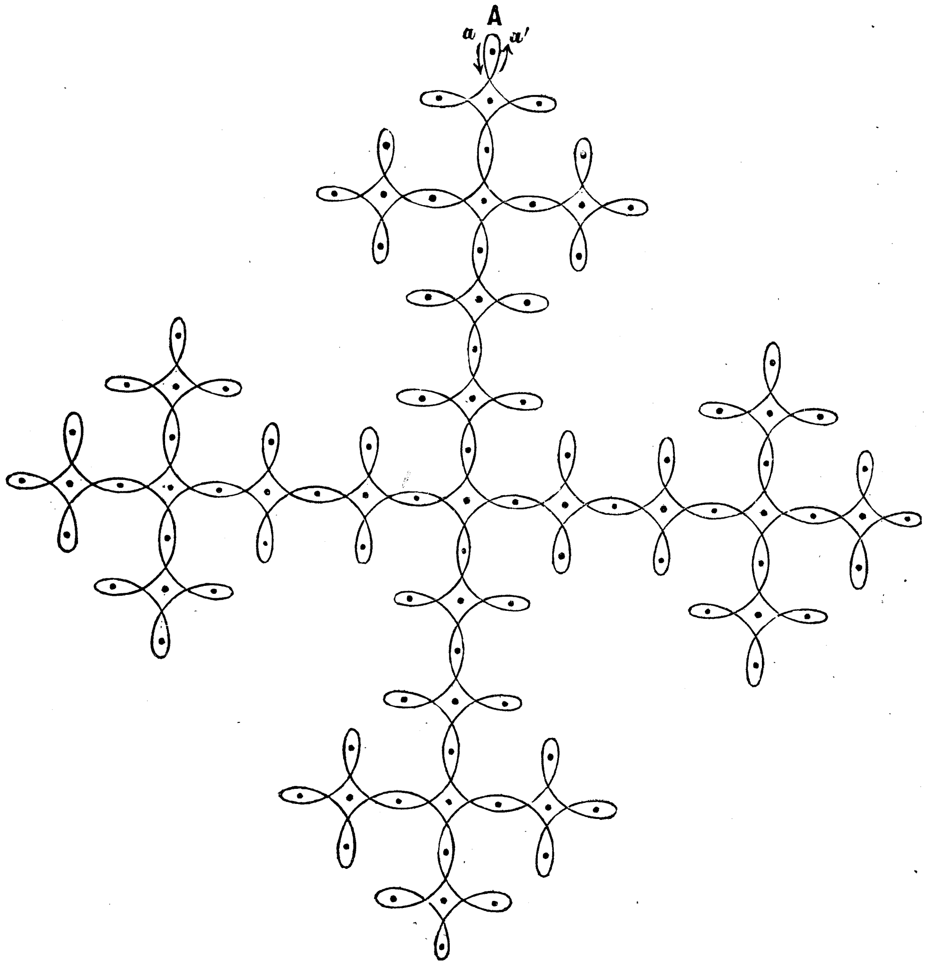

Plec din *a*, cum arată săgeata, și mă întorc prin *a*' cum arată iarăș săgeata.

30. Mama mamei,
Cu soacra tatei,
Cu bunica mea,
Câți ochi aveà? (Doi ochi) (1).

---

(1) *Ibid.*, p. 205.

---

31. *31 de linii* Se cântă:

Una, una, una, una, una,

Una, una, una, una, una,

Și cu una, una, una,

Toate fac treizeci și una.

Una, una, u-na, u-na, u-na,
1 1 1 1 1 1 1 1
Una, una, u-na, u-na, u-na,
1 1 1 1 1 1 1 1
Și cu u-na, u-na, u-na,
1 1 1 1 1 1 1 1
Toa-te fac trei-zeci și una.
1 1 1 1 1 1 1

32. *15 linii.*

Toacă, popă, toacă,
1 1 1
Dacă n'ăi tocà,
1 1 1
Dracul să-te iea;
1 1 1
Cinci popă cinci,
1 1 1
Cincisprezece, fiți(1)
1 1 1

33. A face figura alăturată, dintr'o tragere necurmată cu condeiul, crida ori sgâriind. Cea din urmă tragere e cercul. Dacă se întâmplă să-l facă începând din A, îi dai altă figură, despre care-i zici că-i mai greu, dar pe care poate s'o facă din *două* trăsături. Figura însă e peste putință de făcut.

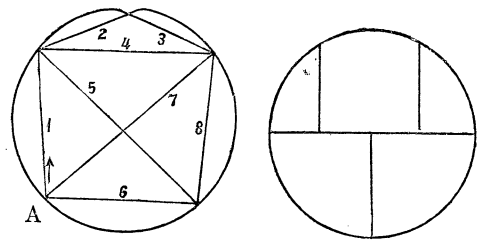

34. *Jumătatea lui 12 este 7.*

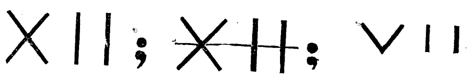

Tot așà, jumătatea lui 9 e 4, a lui 13 e 8, etc.

35. Când e o basmà de bucurie?

— La Paști (altfel poți căpătà o basmà dela un mort, ducând un sfeșnic, un prapur ori un fănar).

---

(1) După arătările Păr. Gh. Botez din Țigănași-Iași:
Cincisprezece ici!

36. Un băiat trecând cu altul pe lângă alții, zice către tovarășul său, spre a-și bate joc de ceilalți:

— Aiștia-s feciori de-ai Hâncului,
Cari se c.că în mijlocul câmpului
Și-l cară cu căciulele la drum. (1)

37. *Gâcire.* Sunt într'o casă mai mulți copii. Unul se prinde că dacă va ieși afară, va gâcì pe al câtelea grăunte altul îl va luà de jos. In casă sunt zece grăunțe. După ce gâcitorul a ieșit afară, cel din năuntru îl întreabă:

— Să-l ieau? (a întrebat odată).
— Iea-l, îi răspunde cel de afară.
— Ei, pe care l-am luat?
— Pe cel dintâiu, bre.

Și mai departe:

— Să-l ieau? (odata).
— Nu-l luà.
— Să-l ieau? (de *două* ori).
— Nu-l luà.
— Să-l ieau? (de *trei* ori).
— Iea-l.
— Ei, pe care l-am luat?
— Pe al treilea.

Cel din năuntru poate să se prefacă că nu ține socoteală de voia celui de afară.

— Să-l ieau?
— Nu-l luà
— Să-l ieau?
— Nu-l luà.
— Ba-l ieau, pe care l-am luat?
— Pe al doilea. (La privighiuri).

38 *Gâcire.* Tot astfel se pun doi rămășag, numai prefăcându-se că nu-și au învoeală. Unul iese afară, iar altul întreabă:

— Măi, vezi tu ușa asta?
— O văd.
— Icoana asta o vezi?
— O văd.
— Chirostiile istea le vezi?

---

(1) După arătarea Păr. Gh. Botez din Țigănași-Iași, se termină astfel:

Și-l măsoară cu prăjina
Și-l cară cu căciula.

— Le văd.
— *Da cleștile* ista îl vezi?
— Îl văd.
— Făcălețul ista îl vezi?
— Il văd.
— Cana asta o vezi?
— O văd.
— Da acum pe ce-am pus mâna?
— Pe cleşte. (Pentru că la întrebarea respectivă a început cu *da*, iar cel de-afară ține aminte). Ceilalți se minunează și nu știu ce să creadă. (La priveghiuri).

III. Frământări de limbă.

«Firea glumeață a țăranului român a scornit fel de fel de vorbe șăgalnice și iscusite pentru a stârnì și a mai mărì veselia tuturor. In rândul acestora intră cu drept cuvânt frământările de limbă. Ele se spun mai ales pe la strânsuri de tineri sau la șezători. In totdeauna ele se spun cu o repeziciune foarte mare și bine răspicate (pronunțate).

«Ele sunt sucite, încâlcite și învârtite într'adins, ca cel ce le-a spune, într'adevăr să-și frământe limba, ca să le spuie bine. Unele din ele sunt și versuite.

«Aceste frământări au darul de a fi cele mai bune cercături pentru cei străini, nedeprinși cu firea limbii noastre. Cel ce nu poate să pronunțe bine aceste frământături, de multe ori, fără ca să vrea, spune cuvintele rău, producând râs. Și aceasta se întâmplă prin săritura unui diftong, unei silabe, prin schimbare sau înlocuire de sunete și îndulciri de consoane, mai ales *s* în *z* (*p* în *f*; *m* în *z*), și de aceea frământăturilor acestora de limbă li se mai zice și ***pâcâlituri***.

«Când s'a întâmplat și s'a spus din greșeală sau din neghibăcie (nedibăcie) vreo vorbă uricioasă, atâta-i trebue aceluia — ori care ar fi el, — acela e râs de toți; și apoi să se ție la batjocură din toate părțile, fiindc'a îndrăznit să grăească așà cuvinte față de băieți și fete. Dar dacă rostitorul știe să le dea altă frământătură, și mai și, adică să poată înșelà (și el pe alții), atunci i s'a spălat obrazul de rușinea ce a tras.

«Frământăturile de limbă se spun de obiceiu de flăcăi și mai ales de unii, cari au la îndămână, vorba Românului: «pentru multe'ntâmplări», și aceasta le asigură multe isbânzi în fața întregului tineret din sat. Unde se întrebuințează vorba pâcălitură, depozitorului de acest soiu i se zice Păcală (în Țepu și *Pâcăliciu*) și când începe a spune, ceilalți îl întâmpină cu vorba: «tăceți că'ncepe Păcală cu pâcăliturile».

«Tot în rândul frământăturilor intră și gâcitorile greu de spus iute, și chiar unele cuvinte lungi și grele de a se da cu limba așà iute.» (1) Mi-aduc aminte din şcoală de astfel de vorbe grele ca: *Nabucodonosor, Constantinopolitanismului*, etc.).

---

(1) *Șezătoarea*, VI, p. 157.

8. Vânturai vara mălaiu, vânturângă, poală lungă (1).

10. Fata popii Enachi, nachi (napi) săpà, printre gard, nachi îți da (2).

11. Flutur pe punte, flutur sub punte, câte de trei ori fluturi pe punte, trei sub punte (3).

14. Bou breaz, bârlobreaz; dar nu-i greu a zice bou breaz bârlobreaz, ci-i greu a disbârlobrezì boul cel breaz, cu răsbârlobrezăturile'napoi (4).

16. Ioane în pungă lungă, ce pilești punga pe dungă; *pila'n pungă, punga'n pilă* (finalele subliniate se rostesc de mai multe ori) (5).

Variantă: Pe valea lui Tălălungă, trece-un om cu punga lungă; hătălângă pungă lungă, titili cu pila'n pungă. (6)

17. Tibdă titiribdă, dar nu-i greu a zice tibdă titiribdă, ci-i greu a distitiribdì tibda titiribda cu răstibdiribturile înapoi (7).

19. Vânturai sara mălaiu, vânturângă pungă lungă, chirichiciu cu pila'n pungă (8).

24. Au venit pețitori la noi și-au legat caii, *de coamă, de coadă, de cuiele podului* (9).

Variantă: Au fost asară în gazdă la popa oaspeți proaspeți și-au legat caii de cozi, de coame, de cuiele podului popii (10).

26. Trecui punte lunecoasă,
Tânchinai fată frumoasă;
De trei ori o tânchinai,
De trei ori o sărutai,
Când în ismă,
Când în chismă,
Când în isma ismelor,
Când în chisma chismelor. (11)

Variantă: Trecui puntea lunecoasă, întâlnii fată frumoasă; unde-o întâlnii, acolo o tânchinai,

In isma ismei
In fruntea chismei,
Și'n ismuța
Și'n chismuță (12).

---

(1) *Sezătoarea* VI, p. 158.
(2) » IX, p. 228.
(3) » I, p. 373.
(4) » VI, p. 159.
(5) » VI, p. 158.
(6) » IX, p. 32.
(7) » VI, p. 195.
(8) » IV, p. 228.
(9) » VI, p. 159.
(10) » I, p. 273 și IV, p. 228.
(11) » VI, p. 158.
(12) » I, p. 273 și IV, p. 228.

27. Intâlnii popa pe punte și-i sărutăi poala iute (1).

28. Trei prune roșii la mama'n poală, ***trei în poală, trei sub poală*** (2).

29. Vine pârciul dela munte
Și'ngenunche pân'la punte;
Trece pârciu *iutĭ* pe punte
Puntea pute-a pârciu,
Pârciul pute-a punte (3).

Variantă: Merge pârciul puntea'n brânci, pârciul pute-a pârciu (4).

Variantă: Vine pârciu dela munte, și trece pe punte. Puntea pute-a pârciu, pârciu pute-a punte (5).

30. Țuțurel cu pila'n grindă, de trei ori cu ghiu cu pilugul închină-adâncă (6).

31. Țuști puri printre horn, na puri, puri'napoi (7).

Variantă: Tuști purea pe cuptioriu, na puri purea'nnapoi (8).

32. Pe un vârf de moșinoiu,
Este-o cotorbatură c'un cotorbaturoiu;
Cotorbaturoiul cotorbatură pe cotorbatură.

(Se zice și codobatură, codobăturoiu, etc.) (9).

33. Pe cea punte lunecoasă,
Mă'ntâlnii c'o preoteasă;
In childă o întâlnii,
In childă o sărutai,
In childă, în chidulicii,
Sub talpa cismulicii (10).

34. Capră neagră în piatră calcă, piatra'n patru bucăți crapă; așà să crape capul caprei, cum a crăpat piatra'n patru (11).

35. Focul pute-a petică, petica pute-a foc (12).

36. Eu pup poala popii, popa pupă poala mea (13).

---

(1) *Şezătoarea*, VI, p. 158.
(2) *Idem.*
(3) *Idem.*
(4) *Şezătoarea*, I, p. 227.
(5) » I, p. 273.
(6) » VI, p. 158.
(7) » Idem.
(8) » I, p. 228.
(9) » VI, p. 158.
(10) » VI, p. 159.
(11) » I, p. 273 și IX, p. 31.
(12) » I, p. 227.
(13) *Idem.*

37. Cupă cu copac, copac cu cupă (1).

38. Am o latnică, platnică, chiscofalnică; acea latnică, platnică, chiscofalnică, are douăsprezece lătnicele, plătnicele, chiscofălnicèle și pentruca cineva să lăinicească, plăinicească, chiscofăinicească, să aibă douăseprezece lăinicele, plăinicele, chiscofăinicele. (2)

39. Calcă capra'n clenci, clenciul crapă'n cinci; crapă capul capri'n cinci, precum crapă clenciu'n cinci (3).

40. — Cintenezică mică, cine te-a cintenezit? — Cintenezoiul meu; n'a venit alt cintenezoiu din Țara-Ungurească să mă cintenezească, ci tot cintenezoiul meu m'a cintenezit (4).

41. Ceapă albă 'ncepătoare, putină pritocitoare, puiu de pricicinătoare (5).

42. Ulcelușă răsbuzățălușă (6).

43. Pusei pila pe poliță; pila luai, pila pusei și pilii cu ea prin pungă (7).

44. Iapă albă, ceapă albă.

45. Am o mâță motoșâcă, căpăținoșică; a făcut cinci mâțâșei, căpățânoșei că și mă-sa mâțoasă-i, căpățânoasă-i.

46. Capra calcă pe măciș.
Scoarța crapă'n curmeziș.

---

(1) *Șezătoarea*, I, p. 228.
(2) » IX, p. 31.
(3) Idem.
(4) Idem. (Acolo-s trecute sub două numere; mai probabil e o singură frământare de limbă cu întrebare și răspuns).
(5) *Șezătoarea*, IX, p. 31.
(6) Idem.
(7) Idem, p. 32.

GLOSAR

A.

A a a! interj. (unul cască) — a a..! (altul, a râdere:) — ce face?!

abioian? p. 303.

abrudeana, s. joc cu lăutari, p. 266.

acătarea, adv. Ion e om acătarea (de treabă, cum se cade); am dormit acătarea (bine, pe deplin).

acolo, adv. — vrei să-mi furi fata? — aș! crezi că m'aș gândi eu păn' pe-acolo (la una ca asta)?

acum, adv. — ei, acum e acum (greu, clipa hotărîtoare).

adăp, v. otrăvesc. | dau apă.

adunare, s., p. 251. | în adunare (între oameni mulți) nu se vorbesc taine. | înțelesul obișnuit.

ageamiu, adj. nepriceput, profan, la începutul unui meșteșug.

aghios, s. înjurătură: — ... aghiosul mătii! | somn: am tras un aghios țapăn (am dormit mult).

aglică, s., p. 348.

agriș, s., p. 335.

aguridă, s., p. 335. | cu răbdare și tăcere, se face agurida miere.

ai, s. pluralul dela **an**, p. 351.

ajung, v. mi-i de-ajuns și de rămas (sunt foarte mulțămit). | a ajuns la mine (la ajutorul meu).

ala? p. 316.

alămâia, s. joc cu lăutari, p. 262.

alb, adj. (către unul cu fața negrie, care se spală) — spală-te că dai de alb (a râdere). | s'a înroșit până'n albul ochilor | că-i alb, că-i negru... spune-mi hotărît.

alba, s., p. 260. | s'a ivit alba pe deal (zorile zilei). | ho, alba tetei (a râdere, cailor albi). | p. 317.

albesc, v. casele satului nostru albesc la soare (formă mai rară pentru: *înnălbesc.*

alburuș, s. (poate, albină), p. 354.

aldămaș, s. = adălmaș. | când cu aldămașul, iaca păgubașul.

alivenci, s. pl. un fel de plăcinte. | alivenci-plăcinte, alivenci-plăcinte-moi, joc cu lăutari, p. 264.

alunaș, s. joc cu lăutari, p. 264.

alunel, s. joc cu lăutari, p 264.

alunele, s. pl., p. 335.

alunică, s. joc cu lăutari, p. 264. | semn negru ca un punct pe obraz sau pe corp (frumușeță); sunt fete cari și le fac tatuându-se.

aman, s. sunt la aman (la greul cel mare); să nu te aud zicând: aman puiule!

amandeà, adv. și până să caut cu un ciomag, el amandeà pe ușă afară și nici nu l-am mai zărit.

amânar, s. nu mai iea amânarul foc (nu mai este putere în trup).

amar, adj. s. își dă amarul pe scaun și pe clește (bate pe cei din casă, de năcaz, cu scaunul și cu cleștele). | un amar de oameni (mulți).

amărăsc, v. nu mă mai amărî (supărà)! | urît, amărîtul pământul (despre unul foarte urît).

ambe, n. ambe părțile (ambele părți), p. 343.

amezeşte, s. cireada amezeşte între fântâni (îşi face *de-ameaza*, la umbră de sălcii, la apă).

amuma, adv. acuma, acum. (Crasna-Oltenia).

Ana, s. mă mână dele Ana la Caiafa (mă poartă cu vorba). | p. 315.

angarèle, s. pl. = *angarale*, greutăţi, mai ales băneşti.

angărie, s. mulţime de paseri de curte, galiţe multe.

antonigă, s., p. 335.

apă, s. om ca Gheorghe, mai rar; acela scoteà apă din piatră (om sdravăn şi priceput). | foc-foc, apă-apă, joc, p. 246. | ştiu lecţia ca apa (bine şi o pot spune repede). | apă din coardă, joc, p. 318. | peştele şi apa, joc., p. 325. | bea apă (n'are ce face). | se 'mbată şi cu apă (despre un om slab). | nu i-a venit apa (nu i-au venit apele). | apă goală (despre ceva fără nici o importanţă). | i-a luat apa (i-a luat înainte) (l-a întrecut).

aplà, adv. a rămas întâmplarea aplà = a rămas baltă, nerezolvită.

ar, v. umblă nearat, nesămănat = fără nici un rost.

arar, adv. = *arare*, rar, câteodată.

arăt, v. nu prea arăţi = nu prea pari om de ispravă.

arcan, s. joc, cu lăutari, p. 265.

arcanà, s. joc cu lăutari, p. 265.

arcaneà, s. joc cu lăutari, p. 265.

arcau, s. joc cu lăutari, p. 265.

ard, v. cu vorba asta, l-ai ars (l-ai pus cu botul pe labe). | înţeles pornografic. | ard cărămidă (făcută *cuptor*, spre a o înroşì. | îmi arde a însurătoare. | apa arde (frige). | arde soarele (e căldură mare).

ardelean, s. joc cu lăutari, p. 266. | ca adjectiv.

ardelenească, s. joc cu lăutari, p. 266. | ca adjectiv. | ardeleneasca de învârtit, joc cu lăutari, p. 266.

ardeleneşte, adj. joc cu lăutari, p. 266.

ardic, v. ridic.

argat, s. slugă. | pune-te argat la mine iar eu m'oiu pune unde-oiu găsì.

argea, s. răsboiu de ţesut pânză. | stative.

ariciu, s. joc cu lăutari, p. 268. | cântecul ariciului, p. 348.

armată, adj.? să ştiu la un fel: că-i armată, că-i bălţată.

armean, s., p. 308. | =*arman*, arie sau locul unde-s multe arii (se zice şi *ării*).

armenească, adj. joc. cu lăutari, p. 269.

armez, v., p. 262.

armurariu. s. dare-ar armurariu 'n tine (se strigă vitelor la supărare).

arnăuţească, adj. joc cu lăutari, p. 269.

arşic, s. joc (în arşice), p. 292, 260.

ascund, v. om ascuns, celui care nu-şi prea arată firea.

ascuns, s. de-a ascunsul, joc, p. 250.

ascunse, s. pl. de-a ascunsele, joc, p. 250.

aştern, v. m'aştern pe şedere, mă pun să şed pentru mult timp (= încep, m'astern la drum pornesc).

asvârlita, s. de-a asvârlita, joc, p. 311.

aţă, s. istoria asta e cusută cu aţă albă (se pricepe taina). | chipurile cu aţa, joc, p. 323. | nu face aţa cât faţa (folos puţin şi trudă multă).

aţică, s. joc cu lăutari, p. 271. | un fel de pânză de târg; este rară şi subţire.

ating, v. l-ai atins cu vorba asta = i-ai tras una, să priceapă. | înţeles pornografic. | nu m'atinge că mă rup (nu mă face, că...)

àu? àu-late (**u** e pe jumătate lung), p. 252.

auleu, interj. = *auliò*, vai (cu înţeles ironic). | inel de-auleu (de aur, mai ales în înţeles ironic).

auresc, v. nu mănânc (pâne să ştiu că-i aurită).

avântur, v. te avânturi la moşie, dar n'ai parale; hasardezi.

Avram, s., p. 315.

az, s. întâia slovă a alfabetului vechiu. | ce carte ştii tu, mă? az, buche şi-un păduche?

azbuche, s. de abià eşti la azbuche (început).

B.

Ba, adv. nu zic ba (nu mă împotrivesc). | şi vorbirăm ba de una, ba de alta. | nu m'ascultă; ba, încă mai mult, nici nu vrea să ştie de frică.

babă, s. a trecut baba cu colacii (a trecut pleaşca). | de-a baba-oarba, joc., p. 289. | de-a baba-gaea, joc., p. 290. | de-a baba şi unchiaşul, joc., p. 250.

băbăşcuţă, s. pepene mic.

bâca, interj. se zice copiilor când stau pe pat, ca să s'astâmpere, căci cad jos: şezi, bâca!

băcălie, s. băcănie, joacă, p. 308.

Bacău, s. p. 307. | să nu te mai pui de pricină, că-ţi găseşti Bacăul.

baciu, s. mocan, mai mare peste mocani. | joc., p. 317.

băciuesc, v. locuesc.

bădăni, ? p. 361.

Badeuţ, s., p. 308.

bădie, s. = **bâdie** = **bade** = **bădiţă, bădiţică, nene;** prescurtat: **bă'ţa** (bă'ţa Ion).

bahadârcă, s. unei femei mari şi greoaie.

bâhlesc, v. se bâhleşte = se împuţeşte = dă b.şini.

bahu, interj., p. 303.

bahuesc, v., p. 303.

bahuitoare, s., p. 303.

baieră, s. oftează din băierile inimii (din adânc).

băiet, s. (de-a băieţii) joc., p. 343.

băieţel, s. joc cu lăutari, p. 272.

bàiu, interj. = nu vreu. | hai cu mine! — bàiu. | — sui în pat, bàiu; — dă-te jos, — bàiu (despre unul veşnic nemulţumit).

bâja, interj. copiilor, ca să nu se frigă: vezi, mamă, bâja c'are să te frigă tăciunele.

bâjbâiu, v. caut, mai ales pe dibuite. | despre hoţi cari umblă noaptea.

bajocură, s. batjocură, p. 345 | fire-ai de râs şi de bajocură.

bala?... p. 316.

bălăbănesc, v. mă trudesc; se bălăbăneşte cu nevoile | venià bălăbănindu-se pe două cărări.

bălălău, adj. s. neghiob, prostănac | fem.: *bălălâie*.

baltă, s. au rămas lucrurile baltă (tot încurcate şi date tăcerii). | las-o moartă în baltă.

bălţătură, s., p. 334.

băltog, s. baltă mare, mocirloasă şi urîtă.

Băluţă, s. joc cu lăutari, p. 272 | = hora lui Băluţă. | nume.

ban, s. îţi spun eu, acuş-acuş, câţi bani cere francul! (amenințare). | par'că-i cer banii ghirului (birului, aşà se mânie). | lasă-mă să trăesc în banii mei (cum voiu puteà). | bată-te binele şi norocul şi banii cu oborocul! | nu i-am luat banii din pungă (să se supere pe mine). | banu-i ochiul dracului | cinci bani pe lună şi o bătaie bună. | banul, cine (îl) îndoapă, îl duce la groapă. | ban bun = bani gheaţă. | n'au nici un ban chior. | ban la ban trage. | strânge bani albi, pentru zile negre. | are bani = bani mulţi, e bogat.

bănicior, s. baniţă.

baniţă, s. îi dai cu baniţa şi-ţi dă cu ciurul. | (despre unul care uită lesne ajutoarele). | căp. | căciulă.

banul, s. banul-mărăcine, joc cu lăutari, p. 283.

bar, s., p. 295, 300.

bâr, interj. când mânăm oile.

baraboiu, s., p. 335.

barâm, adv. = încaltea, măcar; nu-i cer să vorbească cu mine, dar barâm să nu mă vorbească de rău.

bărăngesc, v. ce tot te bărăngeşti? (plâng, tare, urlător).

barbă, s. barba. caprei, p. 336.

bărbărie? p. 351.

bărbătuş, p. 338.

bărbieresc, v. rad. | bat. | înşel.

bărbunc, s., p. 267.

bărbunţă, s., p. 267.

Bârlad, s., p. 306.

bârligat, v. p. 327.

bârlog, s. casă, gospodărie, cu înţeles modest; să-mi am și eu bârlogul meu. | vizunie = vizuină.

bârneț, s, vezi *datorie.*

barosan, adj. mare; par'că ar fi vorba țigănească *barro,* mare.

bas, s., p. 308.

Basarabă, s., p. 289.

băsău ? c. r.

băscăcărău, s. = c. r.

bâschi, adv. când se mână oile.

bat, v. pricep eu unde bate el (cu aluziile). | dovedesc. | înfrâng. | bat drumurile (umblu fără spor). | bat la pește (mă trudesc de geabă; la pește, unii umblă cu năvodul iar alții *bat* înainte, ca să stârnească peștele din ascunzători). | bate câmpii. | bate apa'n piuă. | nu se dă bătut (convins). | prea bate la ochi purtarea ta. | îmi bat gura de geaba. | se bate (ca) de muscă. | o capră bună bate o vacă din lapte (o întrece).

băț, s. l-a dat pe bețe (l-a pus rău, i-a pregătit neplăceri).

bată, s. juc., p. 321.

bătaie, s. două bătăi strică, dar două mâncări nu. | bătaia-i din raiu.

bătàl, adv. s. | șede bătal (ca un trântor). | berbec ne întors (cu aptitudini).

bătălie, s. pe urma bătăliei mulți viteji s'arată. | bătălie cu tunuri, joc, p. 318.

batâr, adv. vezi *barâm.*

bătrân, s. adj. trup de moșie, lan. | vechiu (limbă bătrână). | noi o știm asta din bătrâni.

bătuta, s. joc cu lăutari, p. 273.

bàu, interj. ? p. 252.

bâz, interj. așà face musca.

bazaconie, s. minune, comèdie, drăcie, p. 304.

bazaochi ? p. 351.

bazaon ? p. 346.

bea-hea-hea, interj., p. 347.

be-he-he, interj., p. 347.

beiu, s. p. 297 | astăzi nu-i mai pasă de nimeni; e beiu mare | par'că-i un beiu, p. 298.

belesc, v. p. 332 | să știi c'am să te belesc, dacă te mai prind. | belește ochii (uită-te cu atenție).

benchetuesc, v. chefuesc.

benga, s. drac. vorbă țigănească: *gea bengasi* = du-te la dracul.

berbec, s., p. 336.

berbecana ? p. 315.

berbeniță, s. putină.

bes, v. dela a se *b.șì* | eu strig la el și el nici nu b.să (nici nu-i pasă).

beșică, s. beșică de porc, juc., p. 327 | în înjurături.

beștelesc, v. ocărăsc, fac de ocară.

bibă, s., p. 301.

bibas, s., p. 309.

biciu, s. haide măi, dă-i biciu odată (pornèște, chiar și pe jos).

bilă, s. o bilă e o mică scurtătură de brad, spintecată apoi în *clepți,* cari date la cuțitoaie (cuțitoite), ne dau *frăștilă* (Polovraci).

bine, adv. — cum trăești moșule? — de când bine. | = de când binele (ca 'n vremea veche de demult). | unde-i bine, nu-i de mine; unde-i rău, hop și eu.

birlic, s., p. 329.

bișag, s. sloată, bielșug.

bivol, s. gras. | mare.

blănăreală, s. vezi **blăneală.**

blănărească, s. joc cu lăut., p. 269.

blăneală, s. = *blănăreală,* bătaie, scărmăneală.

blăneasa, s. vezi *gea.*

blănesc, s. înțelesul propriu. | bat.

blăstăm, s nu-ți face blăstăm de noi (râs, batjocură).

bleah, s. face cuie de bleah, (tremură de frig, dârdâie = face piroane).

blendău, adj. s. un căscat, un prost.

blendoiu, adj. s. = *blendău.*

bliojdesc, v. bliojdesc ochii = casc ochii.

bliot, adj. prost, nătâng.

bliotocăresc, v. vorbesc fără socoteală, într'aiurea.

boaită, s. se zice boilor; nea, boaită, nea! | preoților, în desprețuire.

boală, s. se zice vitelor cornute; cea, boală, cea!. | tifos. | m'a băgat în boală = înspărieți = în fierturi = în răcori, la grijă. | i-am dat să-mi spele o cămașă și mi-a băgat-o 'n boale (nu mi-a spălat o cum se cade). | îi fac eu boala = i-o fac pe piele.

boancă, s. oilor: o boancă de oaie.

boarcă, s. Țiganilor și Țigăncilor mai ales. | babelor cicălitoare.

bob, s. când ți-oiu da o palmă, îți s'ar bobii din nas (mucii, sângele). | i-s numărați bobii (gata îi este primejdia).

bobârnac, s. i-a tras un bobânac peste nas.

bobârnete, s., p. 314.

bobic, s., p. 252.

boboc, s. nu pasc bobocii cum crede el (am eu grijă). | par'că te-au păscut bobocii (așà ești tuns de rău). | floare nedeschisă. | tânăr într'o ocupație: aista-i boboc de două luni. | bobocelul (frumosul) meu!

bobote, adv. umblă 'n bobote (de geaba, fără folos).

boc! interj., p. 315, 316.

bocănoaie, adj.? p. 353.

bogat, adj, s. tot grasu-i frumos și bogatu-i om de treabă (azi). | bogatului îi ține dracul de sac. | bogatul bolește de mult și săracul de puțin. | bogatul pierde cinstea și cinstea pe sărac. | cine-i bogat, e bogat în toate; cine-i sărac, numai bani nu are. | bogat de aș fi, că sărac (aș puteà fi), când oiu vrea.

boghează, s. un porcoieș de fân, cam un sfert de car.

boghiu, s. paserea. | toată noaptea stă boghiu (ca și paserea, treaz).

bojoc, s, plămân. | p. 315.

bojog, s. plămân.

bojogăresc, v. fur, golesc furând.

boldăni ?... p. 361.

bolearcă, s. vin, rachiu rău.

bolesc, v. zac. | duc dorul cutărui lucru.

boleșniță, s. boală molipsitoare, epidemie.

bolocan, adj. prost. | nume de bou.

bolovănesc, v. bolovănesc ochii, îi holbez.

bon ? bon-jornal, p. 302.

boncăluesc, v. plâng tare și urît, | se boncăluesc (rag, mugesc) buhaii.

bonghesc, v. bonghesc ochii, îi holbez.

borcănos, adj. nas borcănos (mare, umflat ca o patlăgică).

borhaie, s. pl. mațe.

borhăiesc, v. toată ziua mă borhăie (mă bate la cap, îmi bate capul).

borș, s. când ți-oiu da una, te umple borșul (borșul cel roș) = sângele. | să nu mănânci borș (furnici), că dai de beleà = să nu mai îmmulțești (cu vorba). | acuși îi dă borșu 'n foc = îi sare țandăra. | s'a umplut de borș (n'a folosit nimic). | aista nu mai este vin, aista-i borș (acru). | p. 342.

borșesc, v. = *sborșesc* = mă răstesc la el.

bostancă, s. postață.

boștora, adv. au venit hoții și l-au lăsat boștora (fără nimic).

boștorogesc, v. las pe cineva boștora. | cotonogesc.

bosumflat, adj. supărat, mâniat.

botez, v. bat. | a botezà vinul sau rachiul = a-i turnà apă ca să fie mai mult.

bou, s. vită. | ești un bou. | ești un bou încălțat. | la omul sărac, nici boii nu trag. | nu ți-s boii acasă? (ești supărat ?). | auzi boule, pricepe-te măgarule! | boii ară și caii mănâncă (cine muncește și cine trage folosul!). | bou-bălțat, p. 334. | nu fac eu boi bălțați cu tine = nu mă voiu împăcà mult timp.

bouresc, adj., p. 359.

boz, s. plantă, p. 336, 344.

br, interj, când se mână oile. | br! că frig e!

brăbèt, s. = vrabie.

brăndușă, s., p. 335.

brânză, s. poftim la noi, la brânză de oi! (crezi că-i pleașcă ?). | brânză 'n sticlă (sgârcit). | sgârie-brânză (sgârcit). | nu face brânză bună (nu-i bun de nimic). | nu-i de nici o brânză (de nici o treabă). | a prins brânza viermi (nu-i mai merge bine). | i-a picat brânza 'n poală (a dat norocul peste el). | brânză bună 'n burduf de câne! | brânza bună se face la stână (fiecare treabă cu rostul ei).

brânzos, adj. nu-i cine știe ce brânzos mare (om de ispravă).

brasdă, s. pune-o pe brazdă odată (hotărăște-te).

brață, s. sing. nu mai am decât o brață (un braț, cât pot cuprinde 'n brațe) de fân.

brâu, s. țin cheful brâu (necurmat). | vorbește de-a brâul cu mine (într'aiurea). | un târâe-brâu (o nătăfleață, un pierde-vară). | hora de brâu, joc cu lăutari, p. 303, 265.

brâuleț, s. joc cu lăutari, p. 274.

breaz, adj. vita care are o pată albă 'n frunte e brează. | nu-i cine știe ce om breaz (de samă). | te cunoaște lumea (din pricina apucăturilor tale) ca pe un cal breaz.

Breaza, s. ca la Breaza, joc cu lăutari, p. 284.

brexâna ?... p. 364.

briciu, s, ascuțit. | buză-briciu (om și mai ales femeie care te taie cu vorba).

broajbe, s. pl. glume, minciuni, fleacuri. | farmece.

broască, s. vezi *genunchiu*. | trage nădejde cu broasca de păr.

brustur, s., p. 335.

bu, intej., p. 326, 352.

bububuruză, s., p. 340.

buc, adv. s. într'un buc (repede). | grămegioare de lână pieptănată (mai ales de calitate mijlocie).

bucate, s. pl. bucate pregătite, fasole făcălite. | stă 'n capul bucatelor (e de frunte). | bucate ? — răbdări, măi frate. | bucatele-s bune dar n'a știut cumătra a a le pune. | cereale.

bucățică, s. dim. din *bucată*. fata asta e bucățică toată, mă-sa (samănă cu mă-sa, e *leită-poleită*, mă-sa. | bucățică bună (expresie senzualistă pentru o femeie ticăloasă.)

buche, s. — știe cutare carte ? — aș ! știe și el *az-buche* și-un păduche.

bucsaiu, s. adj. unui copil gras și urîțel.

bucur, v. bucură-te și te veselește, c. că-te și te tăvălește. | mă bucur și dau din coadă.

bucurie, s. găsesc o căciulă și când colo, bucurie în mână străină, că iacă și păgubașul. | bucuria lui nu erà proastă (erà foarte mare).

budăieș, s., p. 343.

budașcă ? p. 316.

buf, interj., p. 315, 317. | este și un cântec:

Bună-i brânza din burduf,
Buf, mocane, buf,
Dar mai bună-i din găleată,
Buf, mocane-o dată...

bufnă, s. de-a bufna, joc, p. 289. | stă ca o bufnă (= îmbufnat), supărat, morocănos.

bugean, adj, cal bugean, (gras, gros).

buginesc, v. dorm (cu înțeles de lenos, desprețuitor).

buhab, adj. puhav, puhab, buhav = gălbigios și umflat la față.

buimac, adj. ne treaz de somn sau beție.

buleandră, s. haină, adesea veche = *leancă*.

buleașca?... p. 317.

bulibașa, s. mai marele Țiganilor ; ar venì din țigănescul *barri-bașà (pașà)* = pașă-mare. | a dat bulibașa (bulibășia) peste el (norocul).

bulibășia, s. vezi *bulibașa*.

Bulichi, s. ai făcut și tu ce a făcut Bulichi sub pod (?) | copiii rostesc o vorbă țigănească:

Da Bulichi mișchi da,
Hacanà broșticuleà (?)

buluc, adv., p. 328.

bum, interj., p. 299.

bumb, s. în bumbi, joc., p. 251. | te joci cu Evropa 'n bunghi ? (crezi că e glumă ?)

bun, adv. bun ! (bine).

burcă, s. turtă de făină de popușoiu, opărită și coaptă 'n vatră. | învălește-ți burca bine = trage-ți spuză pe turtă (apără-ți interesele).

Burdujeni, s., p. 308.

burdușesc, v. bat pe 'nfundat. | îl bat și-l leg.

burete, s. nu fac bureți cu el (n'am s'o

duc bine). | s'a umplut de bureți (n'a folosit nimic).

buric, v. mă buric = mă umflu 'n pene.

buric, s. copilul cu două moașe moare cu buricul netăiat. | la înjurături.

burlac, adj. s. om căruia i-a murit nevasta și nu s'a mai însurat, dar nici n'are de gând să se maî însoare ; cam prostuț.

burlăcie, s. traiul celui burlac.

bursucan ?... are tema din *bursuc*, p. 315.

burzuluesc, v. = *mă buric*.

buș, s. în buși, joc, p. 251.

bușeală, s. izbeală. | bătaie.

bușesc, v. izbesc ceva de ceva. | bat.

busna, adv. dă busna *(năbusna, busna-gni-te)* la om, (se repede, oaiea deadreptul).

busna-gni-te, adv. v. *busna*.

busnat, înfățișare busnată.

but, s., p. 293.

bute, s. din bute, pute, dar din poloboc, îți iea nasul din loc. | umflat bute. | vorbește ca din bute (gros și urît).

butnăreală, s. bătaie înfundată.

butnăresc, v. bat înfundat.

butuc, s. are slugi din butuci (el e singur, cu toate că se fălește).

butur, subst. un fir de papură.

buvnă, s. de-a buvna, joc., p. 289. | miscă (*gn*iscă).

buză, s. l-am scos din buza morții (dela moarte).

buziș, adv. merge buziș = merge într'o parte.

C.

Càchiu, adj. nebun sau aproape.

căciulă, s. ei, altă zi, altă căciulă (rost, nevoie). | îmi pot eu purtà căciula mea (cinstea, rostul).

cadână, s. unei femei voinice.

caftan, s. naibei. | caftan de popă-i trebue (= săracului chitie de mărgăritar)?

cal, s. de-a calul, joc, p. 256. | p. 252. | p. 258. | cal bătrân, unui om bătrân și vrednic. | se bate ca calul de muscă (are o nevoie și nu știe cum s-o descurce.)

călătoresc, v. mă calătoresc = plec la drum.

călăritea ?... de-a călăritea, joc, p. 302.

calc, v. cutare nu calcă à om cum se cade (nu pare să se facă). | astă noapte m'au călcat hoții. | cocoșul calcă găina.

cald, adj. cu claca nu te mai vezi cald (nu-ți merge bine).

cale, s. își face cale până la puț, ca să se întâlnească cu el. | cum grăești acum, calea-valea (mai merge). | a fugit cale de o poștă. | în descântece aproape în totdeauna:

A plecat (cutare).
Pe cale,
Pe cărare...|

nu găsesc cu cale să plec acum (nimerit). | îmi stă 'n cale (mi se împotrivește). | mi-am luat calea 'n picioare (am plecat). | cale bună și bătută, cin'te-o prinde să te. . .). | calea robilor, (drumul lui Traian.)

călesc, v. varză călită, p. 337.

calic, adj, s. calicu-i viță de domn, că ține la ce a apucat. | vrabia mălaiu visează și calicul prasnicul. | par'că i se bat calicii la gură (așà mănâncă de repede). | sărac, cu înțeles uricios. | calicului chitie (scufie) de mărgaritar îi trebue?

călină, s. fruct de călin, p. 336. | nume femeiesc.

călindar, s. mi-a făcut capul călindar (mi-a tocat verzi și uscate). | om care știe de multe.

câlmău, adj. om înalt și sdravăn.

caloean, s., p. 253. | pomana caloeanului, p. 254.

căluean, s., p. 253.

călușar, s. călușarii, joc cu lăutarii, p. 265.

cămilă, s. de-a cămila, joc, p. 258. | unui om înalt, măhălos.

când, adv. nici când (nici odată).

câne, s. nu-i nici câne nici ogar. | trăește ca cânele la stână (bine). | trăește ca cânele 'n car (rău). | un câne de om, un câne. | porc de câne (s'a tradus a râdere pe franțuzește *(cochon de chien)*. |

nici câne, nici jupâne (ci, zi-mi într'un fel). | frig, să nu dai nici cânii afară. | du-te, la târg umblă cânii cu colacii în coadă. | și-a schimbat purtarea; acuma-i ca un câne cu coada 'ntre vine. | trăesc ca cânii. (în nelegiuire) | taie cânilor frunze. | și-a băgat capu 'n gura cânilor. | trăesc ca mâța cu cânele. | au să te latre cânii și la anul (pentru fapta ta de acum). | latră ca cânele la lună. | în satul fără câni, te plimbi fără băț. | trăește ca cânele 'n puț. | îl fac eu de nu-l linge nici cânii (cum l-oiu botjocorì. | cânele care latră, nu mușcă.

cânepă, s. de-a dracu 'n cânepă, joc, p. 313. | cânepa dracului (părul).

cânt, v. ți-am cântat eu c'ai s'o pățești.

cântăresc, v. e cântărit de mine (studiat, cercetat).

cântec, s. cântecul prìveghiului, p. 285. | asta-i, povestea cântecului (vorbei, celuia...): dai c'o mână și iei cu două. | aista ți-i cântecul (vorba)?

cap, s. ție-se de capul lui, ce a făcut. | eu îl sfătuesc, da el cap are (și n'ascultă).| n'am cap (nu pot) să ies pe drum din pricina lui. | nu-mi văd capul de treabă (multă ce am). | mi-am pus mânile în cap, când am auzit. | să-ți rămâie de cap. | halal să-ți fie, de cap să-ți rămâie. | îi bate pe un cap (mult). | nu-mi leg eu capul de fata asta. | și-a pus capul teafăr sub evanghelie (s'a prins la ceva greu). | p. 329.

capăt, s. pune capăt trebii (o sfârșește). | cu mine, n'o scoți la capăt (cum vrei tu).

căpestreală, a doua cusutură la un petec pus la o haină, de un diametru mai mic.

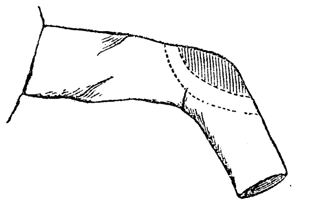

căpitan, s. ei, ce mai faci, căpitane (nene, bade,...). | ori Stan, ori căpitan, să s'aleagă. | ai să dai de căpitan Tăvălici (beleà, bătaie).

capră, s., p. 293. | capra cu pași, joc, p. 300. | p. 309. | barba-caprei, p. 336.|

căprior, s. la casă. | falcă; îți mut căpriorii.

căptușesc, v. bat.

căpuesc, v. prind pe cineva cu scop de-ai face un rău.

car, s. când pornește carul, să-și știe cărarea.

carabă, s., p. 327.

cărăbănesc, v. cărăbănește-te (cară-te) de aici că dai de beleà. | mi-am cărăbănit toate lucrurile acasă. | și a început să-i cărăbănească la pumni.

cărăbuș, s. juc., p. 337. | țiganilor.

cârcă, s. l-a luat în cârcă (spate). | l-a luat sub ochii și sprijinul său. | nu mă luà în cârcă (la vale, în râs).

cârcel, s. caută cârcel (sfadă). | cârcel de vie, p. 335.

cârcotesc, v. cârtesc.

cariciu, s. organul genital al bărbatului.

cârlig, s. caută cârlig (ceartă). | nu scoți vorba cu cârligul din el.

cârmâz, s., p. 344.

cârn, s. adj. tunde cârna oile (!)

cârnaț, s. a 'nghițit cârnațul (a înghițit-o). se ține cârnaț (într'una). | ceva pornografic.

carne, s. carne și oase tată-seu (samănă bine). | cine poate oase roade, cine nu, nici carne moale.

cârpă, s. de-a cârpa căc.ată, joc, p. 288. | moale: s'a 'mbătat și s'a făcut cârpă. | broboadă: are cârpe frumoase.

cârpesc, v. s'a cârpit (îmbătat).

carte, s. joc, p. 326.

cârtesc, v. îmi arăt nemulțămirea.

cărstață, s. o gramadă de câțiva snopi,

cărucior, s. juc., p. 333.

căruie, s., p. 341.

căruț, s., juc. p. 333.

căruță, s. are căruță dar n'are boi. | a rămas cu căruța în drum (la mijlocul trebii).

caș, s., p. 377. | alb. | ai caș la gură (ca puii de pasăre) (ești mic).

câș, interj. se zice puilor de pasăre când copiii vor să le deschidă gura spre a le da mâncare.

câș, adj. c'o mână beteagă sau paralizată.

cașcă, s., p. 356.

cașcacaval, s. s'a întins la cașcaval. | pe un călugăr dela Neamț l-am auzit prin 1900: s'a 'ntins la cașcaval, ca și Boerii din Transval.

câștigana? p. 315.

castravete, s. nu vinzi castraveți grădinarului (că mă pricep). | ceva pornografic.

cât, adv. i-a spus câte și mai multe (i-a umplut capul cu minciuni) | cât ce-ai sta cu el, face treabă.

cataram, s. Cataram-Vodă, p. 288.

cățeà, s. om cu cățeà, p. 294. | gaură cu cățeà, p. 294. | femeie ticăloasă. | cățeaua până când nu ridică coada, cânele nu-i ba.... | p. 296. | cățeà de nouă uși (unei femei umblătoare= cățeà de nouă praguri) joc, p. 345.

cătran, s. rău.

cazanie, s. toată ziua-mi toacă la câzănii (îmi spune verzi și uscate).

ceac, s. cu el se mână butucii pe apă.

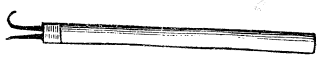

ceacâiu, adj. ceacâr.

ceafă, s., să te văd când mi-oiu vedeà ceafa. | vorbește până ți s'o duce gura la ceafă. | — mănânci? — păi, cred că nu duc la ceafă. | am să te stric la ceafă (bat). | să nu ne stricăm la ceafă (sfădim). | a făcut ceafă (s'a îngrășat). = a prins la colț (s'a obrăznicit). | tare'n ceafă (obraznic.)

ceambura, adv. umblă ceambura (fără nici un rost).

cenătuesc, v. curăț (de pildă, copacii de uscături).

cenca? p. 308.

cenușá, s. n'are nici cenușă 'n vatră. | bate para 'n cenușă (s'a stins focul). | toate s'au prefăcut în cenușă, a pierdut tot. | un vântură-cenușă.

ceapă, s. l-a făcut ceapă cu apă (de râs).

ceas, s. rabdă un ceas că trăești un an.

ceas, interj. se zice vacii, ca să stea la muls.

cerc, s. juc., p. 332.

cern, v. cerne (plouă mărunt.)

cerneală, s. flori de cerneală, juc., p. 322.| p. 344.

cernita, s. joc cu lăutari.

chan, (Khan). s. Khan-haran, p. 288.

checheriță, s. parazit în lâna oilor. | te-ai umplut de checheriți (ai nădăjduit mult, și n'ai folosit nimic).

cheie, s. vorbe cu cheie (taină), p. 302. | asta-i cheia și lacătul (totul). | cum voiam s'aduc vorba, el întorceà cheia (o da pe altă foaie). | nu-s cheie de biserică (sfânt) dar la lege țiu.

chelbe, s. s'a umplut de chelbe (sărăcie).| s'a umplut de chelbe și de rapăn. | chelbea-năsdrăvanul (povești).

chelfăneala, s. bătaie.

chelfănesc, v. bat.

chichiiu, v. despre copiii mici cari chichie cu păsările.

chicotesc, v. pirotesc. | vorbesc încet și rar.

chem. v. ți-oi arătà (spune) eu, cum mă chiamă (amenințare).|pe mine doar nu mă chiamă X (ca să fiu ca el).

chifteală, s. sgomotul pe care-l face apa de sub o scândură sau niște paie când calci.

chilă, s. cu chila cu *saha***gn***ila*. | (cu *nemiluita*).

childă, s. vorbește în childa mea (mă atinge) =bate șaua ca să priceapă iapa.

childulicii? p. 374.

chilihoaie, s. namilă, mătăhală.

chilipir, s. pron. pop. *chiliperiu.*=pleașcă.

chiomp, adj. care n'are vederi limpezi.

chip, s. a fost ieri slugă și astăzi e chipuri, *(chip, chipurlea)* boier. | n'am nici un chip să-ți dau banii (mod, putință. la chip (față) samănă cu mine.

*

chipătă, s. org. genit. al vacilor.

chiprindel, s. metateză din *prichindel* (mic și al dracului).

chirichiciu? p. 374.

chirie, s. chiria deșteaptă pe cărăruș.

chiscofalnic? *chiscofălnicel, chiscofălnicesc*, p. 375.

chismă? pismă? p. 374.

chisoare, s. închisoare, p. 352.

chită, s. pită. | când se face vinul e chita lui (norocul). | o *chită* de cânepă are 12 sau 13 fuioare.

chitanță, s. e deprins să vorbească fără chitanță (drept).

chițcuiu, v. chiscuim ca puii mici | vorbesc de geaba.

chitesc, v. nimeresc.

chitie, s. săracului chitie de mărgări(n)tar îi trebue!

chitulică, s. = chitulice, pasărea: pitulic(e)a. | copil mic.

chix, adv. a dat chix (n'a făcut nimic, cum credeà).

cică? uciu-cică, p. 314.

cicoară, s., p. 348.

ciflic, s. moșie sau parte de moșie.

cimpoeasca, s. joc cu lăutari, p. 283.

cimpoiesc, v. chiuiu, p. 267.

cimpoiu, s. juc., p. 327 | unui om gras și umffat.

ciuca? p. 314.

cinci, num. face numărul cinci = cumpără cu cinci degete (fură).

Cincu, s. familie de mari proprietari în jud. Tecuciu și altele | p. 364.

cinga? p. 314.

cinste, s. am să-ți fac o cinste (am să te batjocoresc). | fac cinste = cinstesc (dau de băut). | e plin de cinste (beat).

cintezesc, v. ? *cintenezică, cintenezoiu*, p. 376.

cio? ce folos că e *la cio*, dacă nu-i la *ciom baru*, vorbe țigănești, rostite de copii.

cioacă? joc, p. 293 | p. 327.

cioară, s. (când unul întreabă pe un neștiutor, aude): păi, dă, să întreb și eu ciorile de ieri, de alaltăieri. | de-a cioara, joc, p. 289 | nu vreau să mă ciupească cioară fără plisc (un prost ca tine). | dă-l ciorilor să-l scobească.

ciob, s. hârb. | râde ciobul de strachină.

ciobănaș, s. joc cu lăutari, p. 266.

cioc, s. interj. plisc. | p. 299. gura omului: tacă-ți ciocul | p. 315, 316.

ciocan, s. rău ciocan la capul meu. | ceva pornografic.

ciocănele, s. joc cu lăutari, p. 283.

ciondănesc, v. mă ciondănesc (mă sfădesc).

ciopor, s. vând cu ciopoorul = cu *toptanul*, «en gros».

ciorbagiu, s. s'aude ca titulatură, fără regulă.

cioriciu, s., p. 309.

ciornăi, s. pl. vite slabe și mici.

ciorogăesc, v. = *ciorovăesc* = mă sfădesc, fac gură mare.

ciot, s. aici e ciotul și nodul *(buba)*.

ciotă, s. = *ciotcă*, rădăcină.

ciotcă, s. s'au strâns ciotcă (mulți la un loc, îngrămădiți).

ciotoiu, s. p. 339.

ciotroage, s. pl. încălțăminte veche.

cireadă, s. c'o vită cufurită, cufurită-i toată cireadă.

ciric? p. 251.

cirica? p. 125.

cisluiesc, v. stau de vorbă.

ciu! interj., p. 287.

ciubet, s. joc cu lăutari. | joc de copii, p. 303.

ciufulesc, v. fudul, minte seacă. | tuns prost.

ciufurluesc, v. ciufulesc, tuns prost.

ciumulesc, v. ciugulesc, mănânc câte puțin.

ciur, s. am un ciur de noroc! | cât apa'n ciur și b.șina în cur (de loc) | — ce face A? — cară apă cu ciurul (își trece vremea de geaba). | joc., p. 319.

ciuș! interj., p. 287.

ciușcă, s. joc, p. 287.

ciuște, s., p. 305.

clacă, s. o clacă de oameni (mulți). | vorbește clacă (fără rost).

clanț, interj., p. 315.

clapă, s. mahalagescul *chiul*; adj.: *clapist* = *chiulangiu* = *clapagiu*.

cleapșă, s., p. 261.

cleiu, s. la lecție, cleiu! (n'a răspuns nimic). | p. 336.

clenciu, (i), s., p. 375. | cată clenciuri (bucluc).

clepeți, s. pl. vezi *bilă*.

clepșesc, v. p. 261.

clepșit, adj. adv., p. 261.

clește, s. cu clește, nu te frigi pe dește (degete) | zamă de clește (leacul durerii de măsele). | mă ține—, îmi face zile grele.

clincea, s. de-a clincea, joc, p. 301. | p. 314.

clisă, s. grăsime de porc topită (Novaci) | juc., p. 326.

clit, s. teanc, p. 279.

cloață, s. cloșcă. | de-a cloața, joc., p. 289.

clocitură, s. *cuibar*, oul care-i lăsat în cuibar (cuib), spre a-l vedeà găinile și a ști unde să se ouă. | vin rău. | pepene copt mai mult de soare.

clopot, s. trag clopotele (fac curte cuiva) | vezi *gură*. | limbă de clopot, joc, p. 319

clopotniță, s. joc, p. 319.

cloșcă, s., p. 289.

coadă, s. trage cu coada ochilor (privește pe furiș). | din coadă de câne, sită de mătasă nu se face. | vin la noi, că pe aici umblă cânii cu colacii în coadă. | a ajuns coada cap. | la vânturatul grânelor, partea care se face din grăunțele uscate înainte de vreme sau tăciunate = *codină* | a pus coadă la (secure, topor, a 'nceput treaba). | abià a luat treaba de coadă. | p. 330.

coardă, s. apă din coardă, juc., p. 318:

coarjă, s. a prins coarjă (a înjghebat...) | p. 337.

coarnă, s. p. 336, s'a urcat (ca o) coarnă.

coasă, s. la toată casa bate coasa, numai la mine n'are cine. | l-a bătut ca pe o coasă rea.

coastă, s. am să te las pe coaste (am să te fac să zaci).

cobâlă, s. unui om înalt și slab.

cobiliță, s. gras (ca o) cobiliță.

cobilițez, v. îndoiu de mijloc.

coc, v. coc cărămidă (ard), p. 336 | de multă vreme îl coc eu (îi port sâmbetele). | copt (gălbigios).

cocar? p. 362.

cocioruga? p. 315.

cocis? p. 366.

coclauri, s. pl. pustiuri. | du-te pe coclauri = du-te coclaurilor.

cocnesc, v. când te-oiu cocnì odată (lovì).

codină, s. vezi *coadă*.

codobatură, s., p. 375.

codobaturez, v. p. 375.

codobăturoiu, s., p. 375.

codobelc, adj., p. 395. | = codoberc (bere de coadă).

codoberc, adj. vezi *codobelc*.

codru, s. vorbești, par'că ai fi în codru (tare) | ce? te trezești în codrul-Vlăsiei? | un codru de mămăligă. | popușoi, codru (frumoși și înalți).

cofăiel, s. cofă mică = cofiță.

cohâltesc, v. am cohâltit (nu mai pot, sunt prăpădit trupește).

coiu, s. umbli (fără rost) ca un coiu într'o căldare.

cojoc, s. am să-ți scutur cojocul (bat). | cojoace, p. 315. | am eu ac de cojocul lui (îi taiu eu apa). | taci din gură că îndată întorc cojocul pe dos.

colac, s. colac peste pupăză (nu se mulțămește, ci mai vrea). | pe la noi umblă cânii cu colacii în coadă. | vită de colac (fără stăpân). | poate mai vrei și colaci? | i-a mâncat cioara colacul. | p. 323.

colăcel, s. de-a trei colăcei, joc, p. 289.

colăcesc, v. aduc cuiva (mai ales fete) fără voie acasă. | la mine s'a colăcit un câne.

colan, s. joc, p. 332.

colindă, s., p. 363.

coloean, s., p. 253.

condeiu, s. când ți-oiu da un condeiu (ghioagă). | p. 326.

conopidă, s., p. 334.

constantinopolitanismului, s. genetiv. p. 374.

controbond, s., p. 262.

copil, s. copil cu minte și babă frumoasă ai mai văzut? | nu fii copil! | a dat în doaga copiilor (bătrân care se *copilărește)*.

corăbiasa, s. joc cu lăutari, p. 262.

corabie, s. ce ești supărat? ai scăpat corabia (pe apă)?

corănă, s. coroană, p. 301.

corb, s. corb la corb nu scoate ochii. | Țiganului. | crapă ouăle corbului (de ger). | dă-l corbilor (să-l mănânce) = dă-l dracului = lasă-l corbilor.

corcodel, s., p. 315.

corènie, s. din corenia locului trebuià să-mi spui (dela început).

coroană, s., p. 352.

corn, s. e venit dela coarnele plugului. | joc, p. 333.

cort, s. ca la ușa cortului, joc cu lăutari, p. 262.

coșarcă, s., p. 332.

coșesc, v. l-am coșit în bătaie.

cosor, s. l-a ras cu cosorul (i-a făcut-o)

costor, s., p. 333.

costóresc, v., p. 333.

cotac, s. ce cotac a fi mai având pe mine? (pizmă, pricină).

cotarlă, s. zicem cânilor cu înțeles de rău.

coteiu, s. și coteiul Turcului a mâncà mere pădurețe.=(ursul nu joacă de voie). | coteiul cutăruia (umblă veșnic după el).

coțobeică, s., p. 317.

cotonogesc, v. schiopătez.

cotorbatură, *cotorbăturoiu*, s., p. 375.

cotrasâle? p. 346.

cotrentos, adj. sdrențos, rufos, p. 250.

cotrobăiesc, v. caut, răstorn.

cotrobond, s. joc, p. 262.

crișmă, s. crâșmă, cârciumă | crișma-i curvă mare: ori o vinzi, ori te vinde. | păcat că nu-i crișma 'n deal, eă m'aș da tăval!

cristeiu, s. joc, p. 319.

croiesc, v. lovesc, bat., p. 287. | croesc o cămesă. | am croit-o de fugă. | a croit o minciună. | croit (într'o parte).

croșnă, s. pare că bucceà: nu-s învățat să umblu cu croșna 'n spinare, de colo până colo.

cruce, s. umblă cu crucea 'n sân (se preface sfânt). | la crucea drumului (răspântene). | fă-ți cruce! | oiu da eu cu crucea peste el (l-oiu găsì și ce-o păți, numai el o vedeà!). | crucea căruței. | îmi fac cruce cu stânga (și mă mir). | înainte cu cruce-ajută! | cruce de aur cu voi cu toți (când se pomenește diavolul).=Dumnezeu. | i-a pus cruce școalei (s'a lăsat de ea). | p. 325. | fă-ți cruce să nu te apuce.

cuc, s. de-a cucul. joc, p. 258. | stă cuc (singur). | joc, p. 250. | beat.

cuca, s. de-a cuca, p. 313.

cucoș, s., p. 336.

cucurig, s., p. 336. | partea cea mai înaltă a unei case, unde se locuește: stă la cucurig.

cucurigesc, v., p. 303.

cucurigitoare, s., p. 301.

cucurigu! interj., p. 303.

cuiu, s. cuiu cu cuiu se scoate. | nădejde pe el ca pe-un cuiu de teiu. | mai pune-ți pofta 'n cuiu. | sâta cât e nouă șede 'n cuiu. | cuiul răstoarnă căruța. | fac cuie de bleah (tremur de frig.) | îi stă cuiu în coastă (piedică).

cumpănă, s. de-a cumpăna. joc, p. 319.

cumpăr, v. cum am cumpărat-o, așà ți-o vând. (cum am auzit-o, așà o spun). | cutare e cumpărat de boier (să ne asuprească).

cununiță, s. cununie? p. 316.

cuprind, v. om cuprins (bogat).

c. r. s., p. 329.

curmeiu, s. stă ca o curcă plouată. | stă ca o curcă beată. | dacă-i curcă, ce se încurcă? (dacă-i prost, ce se mai amesteca?). | Țiganul, îndreptățindu-și un furtișag de curci:

Dacă-i curcă,
Ce se 'ncurcă
In zorii zorilor
In calea vânătorilor?. |

poreclă infanteriștilor = curcan (dela pana de pe căciulă). | are haz de curcă chioră! (n'are nici un haz, noimă).

curmeiu, s. și curmeiul a fost funie (și eu am fost ce am fost odată!).

curmeziș, adv. bogat în curmeziș (putred de bogat).

curvă, s. a luat ca curva prăjina. | și-a dat ca curva poalele peste cap (și nu mai ține socoteală de nimic).

cusniță, s. vatra pe care lucrează fierarul.

cut? p. 308; poate *cot*, o parte dintr'un sat: cotul Mâțului (unde trăesc familiile Mâțu).

cuțit, s. cuțitele Domnului, p. 317. | cu el îs la cuțite (trăesc rău).

cutye, s., p. 327.

cuvânt, s. dacă alții au, nu-i cuvânt să furi ca să ai și tu | omul se leagă cu cuvântul, nu cu frâul. | pe unde iese cuvântul, iese și sufletul. | vorbă mare.

D.

da, interj. da de! (ei, aș!).

dă, interj.—mergi?– dă (de), știu eu?!)

dal? p. 314.

dălcăus, s. sfătuitor priceput.

dâlmă, s. o mică ridicătură lungă pe un șes.

dănac, s. feciori, holtei.

dănăuș, s., p. 328.

dar, s. dar din dar se face raiu.

darac, s. pieptene de lână cu două rânduri de dinți, cam de zece centimetri.

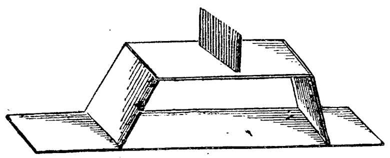

dârdâiu, v. tremur de frig. | ia nu mai dârdâì (vorbì din gură).

dare, s. darea vede marea. | masă cu dare (plată).

dârlâesc, s. chiuiu, strig în horă. | cânt, fredonez.

dârloagă, s. și-a luat și el de nevastă o dârloagă (o bicisnică, o păcătoasă). | slugă la dârloagă (om păcătos).

dârz, adj. mândru.

dascăl, s., p. 319. | toată ziua îmi stă dascăl pe cap (mă cicălește).

datorie, s. datoria o uiți, dar ea pe tine nu.

datornic, s. adj. datornicul plătește 'n toate zilele.

dau, v. ușa asta dă 'n odaia de alături. | de acum dau copacii (frunze). | omului îi poți luà, dar de dat, nu.

daurel, adj. d'aurel, d'aur, de aur, p. 317.

deabă, s. cap, minte, mai ales poartă.

deal, s. greu la deal, greu la vale. | să nu-ți pară dealul șes (când oiu pune mâna pe tine).

deavol, s., p. 292.

deciocălat, adj. uscățiv, subţire, deșirat la trup.

dedit?... p. 366.

deget, s. a pus degetul (la iscălituri). | l-a prins cu degetul în oală. | doar cu degetul (neputinciosului). | al tău e și degetul și unghia.

dehăimat, adj. rupt, prăpădit.

dehulat, adj. dehulat de muncă = rupt, sfârșit.

depăn, v. vorbesc.

departe, adv. cu purtarea asta, ai s'ajungi departe (rău).

descânt, v. bat capul cuiva. | chiuiu (strig la joc).

descos, v. ispitesc, cercetez.

desgheț, v. vorbește mai desghețat (limpede, tare). | s'a desghețat (deșteptat).

despintecătură, s., p. 338.

deșt, s. deget.

dician?... p. 355.

diha! interj., p. 359.

dihònie, s. drăcie, drăcovenie, comèdie.

diletnic, adj. neocupat: mâne sunt diletnic.

dîjmuiesc, v. fur.

dimi?... p. 317.

distitiribdesc, v., p. 374.

diùdiu, adj. închide ușa, mamă, c'afară-i diùdiu (frig) (copiilor mici).

doagă, îți lipsește o doagă (ești țicnit), ești sărit din doage.

dobă, s. de-a doba, joc, p. 304. | p. 350.

dodă, s. lele, țață; doda-Măriuca.

doftor, s. bun doftor te-ai găsit! (bun sfătuitor!). | eu i-s doftorul (o pățește cu mine).

doftoresc, v. îl doftoresc eu (în rău sau bine).

dòldora, adj. plin; straie doldora de pete; pântecele doldora (plin).

dolofan, adj, grăsuliu, bun: am un dolofan de copil. | copil mic.

dolofănel, s. copil mic.

domn, s. de-a domnul, joc, p. 260. | vaca-Domnului (gâzuliță), p. 340. | dă-mi Doamne ce n'am avut, mă mir ce m'a găsit (despre norocul nesocotit al altuia). | l-oiu căpătà eu la mână și pe urmă, dă Doamne bine! (ce a păți!). | hai înainte cu Doamne-ajută. | de casa bețivului, nici un Doamne-ajută nu-i.

dondănesc, v. vorbesc încet, ocărăsc.

doneà ? p. 317.

dònga ? p. 314.

doniță, s. cofă, p. 306.

dop, s. i-a pus dop (pornografic).

doprică, s. boală fără leac, de care omul se umflă și moare.

Dorosan ?... badea-Dorosan ?

două, num. dă cu două, iea cu nouă. | două și cu două fac patru. | una din două (ori, ori).

dovel ?... p. 317.

drac, s. calul-dracului p. 343. | de-a dracu'n cânepă, joc, p. 313. | trag pe dracul de coadă (o duc greu). | acuma când se bat dracii în capete? (când e atâta nevoie). | fă crucea mare că-i dracul bătrân. | fă-te frate cu dracul, până-i trece puntea. | —a murit cutare !—ai mai văzut vr'un drac mort? | dracul la bătrânețe se face călugăr (și omul sfânt). | a râs dracul de el (a ajuns rău). | să nu te faci frate cu dracu (să nu-ți treacă prin cap...). | par'că-i dracul pe comoară (urît) =parcă-i dracul pe uscat = drac gol. | să te astâmperi că te bag în draci. | ți s'au dus boii dracului (ai pățit-o) | al dracului drac (mirare). | al dracului e dracul, dar mai al dracului tat-*so*). | dracul n'a rupt numai o pereche de opinci (nu se sfârșește cutare nenorocire numai cu atâta. | — mănânci varză ? — mănânc și pe dracul (așà mi-i de foame). | par'c'a arat dracul cu el (așà-i de slab).

drâmbă, s. juc., p. 344. | a cheltuit cât a avut și-acum bate 'n drâmbă (cântă) (rabdă).

drâmboez, s. ce te drâmboezi așà? (bosumfli).

dreg, v. na-ți-o bună că ți-am dres'o (frânt-o). | borș dres cu ou. | dreg un puiu (îl jumulesc și-i scot măruntaiele).

drele, s. pl. drele pe podele (nimic). | mânâncă drele (rabdă).

drept, adj. s. să nu știe stânga ce face dreapta. | începù să dea din mâni în dreapta și 'n stănga. | dreapta (mâna dreaptă).

dreptate, s. mai bine puțin cu dreptate, decât mult cu strâmbătate. | dreptatea leului.

dric, s. patașcă, car funebru. | dricul carului. | în dricul iernii (toiul).

drum, s., p. 322. | drum bun (urare).

drumar, s. drumeț, p. 308.

dubălar, s., p. 308.

duc, v. o duc greu (trăesc). | când se duce, par'că vine (așà de încet merge). | s'a dus (numit). | se duce afară (excrement). | doarme dus (greu).

ducă, s. e pe ducă (gata să plece).

dudău, s. fân.

dulce, adj. văr dulce (văr primar). | în dulcele Crăciunului (câșlegi).

Dumnezeu, s., p. 298. | p. 313. | de unde nu-i, nici Dumnezeu nu cere. | par'c'a prins pe Dumnezeu de un picior (așà-i de vesel). | m'a uitat Dumnezeu (am îmbătrânit rău de tot). | n'are nici un Dumnezeu (nici o calitate). | ce Dumnnzeu, de nu mai vine?!

Dunăre, s. acuși te trec Dunărea (încep să te ocărăsc). | popușoi Dunăre (frumoși)

dupac, s. pumn, ghiont; ți-oiu da vr'o doi dupaci.

dura, s. joc cu lăutari, p. 283. cântecul:

Hai de-a dura, dura, dura,
Săruta-v'ar neica gura,
Nu la toate ci la una,
Pe care o cheamă Păună....

durdură, s. frică: am tras o (durdură. | neînțelegere (am o durdură cu el.

durn, adj., prost, nebun.

E.

Ea? om cu ea. | gaură cu ea, p. 294.

Eș, s. Iași, p. 308.

Enache, s. îmi vine Enache pe la ochi (somn).

F.

Fac, v. cine o face, cine o trage! | de cap și-a făcut, de cap să-i rămâie. | i-a făcut (de dragoste, de urît). | ți-o fac eu, lasă.! | nu face pentru tine, averea asta.

facere, s. n'am nici o facere (putință). | a murit din facere (naștere).

făcut, s. par'că-i un făcut (de nu mai plouă).

fag, s., p. 335.

făgăduială, s. făgăduiala dată e datorie curată.

falangă, s. bătaie.

fandosesc, v. mă fandosesc (mă fudulesc, cu prost înțeles).

faptă, s. din faptele lui (pricină) nu pot ìeșì din casă afară. | nici o faptă fără răsplată | după faptă și plată.

fărâmă, s. fărmătură, fărămiță, bucățică, sdrob.

fărmàc, s. unitate de lungime, a opta parte dintr'un palmac, a 64-a parte dintr'o palmă. Cu prilejul turburărilor agrare din anul acesta, am aflat la Părintele Gheorghe Botez din târgușorul Țigănași, jud. Iași, o lungime de fier, oficială, palma moldovenească pe care o reproduc aici pe scara 1 : 4. Grosimea e de 4 milimetri; pe ea se află: 2 găuri, mai strâmte înlăuntru și mai largi la suprafețe, două capete de bou și semne încrustate, spre a arătà subdiviziunile.

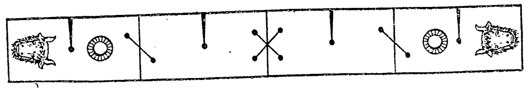

faraon, s. Țigan.

fărdă ? fără de (soț), p. 300.

farmazonie, s. farmece, șiriclicuri.

făt, s. făt-logofăt, p. 257. | Gheorghe, fătu lui Costache (feciorul). | fătul iepei se chiamă mânz. | făt-frumos. | ei, fătul meul tu n'ai trăit zilele mele !

fată, s. cu b.șini de fată mare nu se înroșesc ouăle (fără muncă, nu..) | de când (erà) mama fată. | de când bunica erà fată mare | par'că-i o fată mare (frumos, cuminte).

față, s. de-a fețele, joc, p. 299. | decât te-oiu mușcà de c. r, mai bine te mușc de față (îți spun curat). | l-a sucit și pe față și pe dos. | cum am început să înșir istoria, îl văzui că făceà fețe-fețe. | uită-te la față și mă întreabă de vieață.

fâștoacă, s. bucată.

favor, s. m'a făcut de râs în favorul de oameni (adunare).

fel, s. fel de fel de oameni. | l-am luat în fel și chip și n'am aflat nimic. | n'am de fel (de loc) lemne. | eu făceam într'un fel, el într'altul. | de (alt) fel, are dreptate el, dar numai că... | își schimbă felul de a trăì.

feleguns ? p. 346.

femeie, s. ia-i și el: un om ca toate femeile!

femeiușcă, s., p. 338.

feredeu, s. baie. | bătaie.

fèrfeniță, adv., bucăți-bucăți: l-am îmbrăcat cu straie nouă și sara a venit cu ele ferfeniță.

feri, v. (ferește-te), p. 258. | feri de o lături, câne, (când îl alungă).

fericea, s. fericirea: să am doi boi și m'a bate fericea.

fes, s. fes roș îți trebue? | i-a turtit fesul (a făcut-o fiartă). | m'ai pălit în fes (pălărie).

feștelesc, v. murdăresc, terfelesc. | ai feștelit-o = ai feștelit mantaua (ai pățit-o).

feștilă, s., p. 317.

feteleu, s. flăcău rușinos, timid.

fețueală, s. bătaie.

fețuesc, v. bat.

fics? p. 252.

fier, v. Gheorghe are fierul mă-sei (samănă) | semnul viteler înfierate cu fier roș. | fier mort (de proastă calitate).

fiertură, s. l-a băgat în fierturi (spărieți, draci).

filosof, s. dacă tăceai, filosof rămâneai. | filosof prost (pretențiosului).

filosofie, s. nu-i mare filosofie (e lesne de priceput) | ce tot umblă cu filosofii (fleacuri)!

fir, s. am căutat fir cu fir. | = din fir în păr | n'am nici un fir de apă.

fischi? p. 315.

flenchea? toată ziua *trenchea-flenchea* |. (fără nici un rost) = umblă trenchea-flenchea, trei lei părechea.

flișchiesc, v., pocnesc din harapnic.

fliuștură, v., femeie cu apucături urîte.

flăcăesc, v., p. 340.

floare, s., p. 336.

floriceà, s., p. 336.

floricică, s. joc cu lăutari, p. 283.

fluier, s. juc., p. 327. | fluierul piciorului. | ceva pornografic.

fluieran, s., p. 308.

fluierar, s. a râdere: luna lui fluierar (Fevruarie).

flutur,(e), s., p. 308.

foaie, s. sătul foaie.

foale, s. pl., p. 327.

foame, s. foamea-i cel mai bun bucătar. | foame de lup. | -- ți-i foame? — da! -- nici mie nu mi-i sete.

foc, s. urît foc! | foc-foc, apă-apă, joc, p. 292 | p. 260. | unde-a zice el că-i foc, să știi că-i apă. | pentru tine intru în foc.

focșeneanca, s. joc cu lăutari, p. 283,

focușor, s, p. 304.

fofează, s. ca o fofează (repede).

foi, s. pl. joc, p. 319.

foesc, v. am să te foesc urît (bat). | toată ziua s'a foit de colo până colo și n'a făcut nimic. | mă foește (*țuhăește*) ca pe dracul (chinue, plictisește).

foltan, s. bucată, hliză de pământ.

forfa, adv. toată ziua forfa-forfa (forfăește), de colo până dincolo și treabă nimic.

forfăesc, v. vezi *forfa*.

forfota, adv. = *forfa*.

forfotesc, v. = *forfăesc*. | îmi tot spune multe.

frământare, s. frământări de limbă, p. 373.

frâng, v. na-ți-o bună că ți-am frânt-o. | s'a frânt (boală lumească). | bea de se frânge.

frăștilă, s. vezi *bilă*.

frate, s. cei nouă frați, joc, p. 288.

frâu, s îl ține în frâu. | își mușcă frâul (de năcaz).

frică, s. frica păzește bostănăria.

front, s. p. revin la front (mă întorc cu fața încotro fusesem mai înainte), p. 273.

frumos, adv. s., nu se întreabă de casa frumosului, ci de casa harnicului.

frunză, s. trăește ca frunza pe apă.

frunzăresc, v. ciupesc, iau, încerc, etc., de ici, de colo câte puțin.

fugă, v. a fugit fata lui M. (după flăcăul lui N.).

fuior, s. umblă ca fuiorul popii (fără rost). | fuiorul dracului (părul capului). | are să-ți iee fuiorul, foc.

fum, s. juc. p. 323. | fumul să se aleagă de tine (blestem).

fundoiu, s. poate înfundătură de văi și dealuri, p. 307.

funie, s. e aproape funia de par. | drept ca funia'n traistă. | o funie de pământ. | se ține funie pădurea, până'n Țepu. (necurmat).

furcă, s. dacă intri 'n furcă, pânza ți se'ncurcă (o pățești).

furcer, s. cârlig de scos fân.

furnică, s. p. 342. | taci, nu mai mâncà furnici (minciună).

G.

Găbșesc, v. = *găbășesc*. | prind la strâmtoare. | bat.

gădi, interj., p. 363.

găgălaș, adj. (copiilor) frumușel.

gâgâlice, s. o gâgâlice de pepene (mic).

găgăuță, s. un găgăuță (prost, ușuratec).

gaibe, s. pl. cu gaibele 'n sus (cu fața 'n sus).

gaie, s. de a pui a gaia, joc. p. 289. | se ține gaie de mine (nu mă mai lasă, slăbește).

găină, s. se culcă odată cu găinile (de vreme). | găina vecinului face oul mai mare. | decât un an găină, mai bine o zi cocoș.

gaj, s., p. 292. | p. 300.

gâjâiu, v. vorbesc gâjâit.

Galați, s. hătu-i mă-sa la Galați! | du-te la Galați după ceilalți.

gălătuș, s. îmi merge mâncarea pe gât, gălătuș (noduri).

galon, s. doar n'are să-mi iea galoanele (pe cari nu le am). | galoanele (gradele, gradații) stăteau de o parte.

galop, s joc cu lăutari, p. 283.

găman, adj. nesățios, mâncăcios.

gana?... p. 313.

gând, s. gându-i luntrea săracului. | cu gândul, gândac rămâi. | gândul bun, noroc aduce.

gândac, s. vezi *gând*.

gândăcesc, v. toată ziua gândăcește în grădină (lucrează încet și tacticos).

gânsac, s. gâscan. | joc cu lăutari, p. 283.

găoază, s., p. 363,

gârbă, adv. dă gârba 'n casă (nepoftit).

gârbaciu, s. jărdie, nuià (de bătaie).

gârbov, adj. fem.: gârbovă (gârboavă), p. 313.

gard, s. vrei bani? ți-oiu da din gard (nu ți-oiu da). | din gardul popii. | ce are a face gardul țăr(i)nei cu banii ghirului (birului) |. a legat cartea de gard (a lăsat-o) |. gardul fără poprele (proptele) se dărâmă.

gărgăriță, s., p. 341.

gâscă, s. joc, p, 306. | laba gâștei, plantă, p. 335. | altă gâscă 'n ceea traistă (asta-i altă vorbă).

gâscan, s. gânsac. | joc cu lăutari, p. 283.

gâscar, s., p. 306.

găsesc, v. ce ai căutat, ai găsit (bătaie de pildă). | o caută și n'o găsește. | să-ți dau cu fata ție?.. ce te-ar mai găsì! (fericirea, pleașcă). | găsì-te-ar să te găsească (o boală) (blestem).

gașpar, s. Țigan.

gât, s. un gât de vin (o înghițitură). | s'o potrivim ca lupul din gât (mult). | faci gât? (pretenție).

gâtej, s. hreșc, lemne uscate și subțiri pentru foc.

gâtlan, s., p. 308, pasere de gârlă. | plantă.

gâtos, adj. cerbicos, înfumurat, pretențios.

gaură, s. gaură cu ea, p. 294. | pornografic. | gaură cu picioare, p. 294. | gaură cu cățeà, p. 294. | jocu 'n gaură, joc, p. 300.

găvan, s. (lingură, poate), p. 316.

gazdă, s. gazda bătăilor (cel care mănâncă bătăi multe și din multe părți).

gea, interj. gea prin papură după pui de prepeliță (celui care pornește după dragoste). *gea* e țigănesc, imperativul dela *me geau*, eu merg, mă duc; *gea ando vârș* = du-te la pădure (*tu geas, o geal* = tu mergi, el merge). | tot de aici; *geasa la Blăneasa*, cred.

geaba, adv. de geaba, în zadar.

geasa, interj. vezi *gea*.

gebea, s. mers, horhăit; după multă gebea, ajung acasă.

gelesc, v. fur.

get-beget, p. 357.

genunchiu, s. a'nvățat carte, pân' la genunchiul broaștei (care stă pe pământ). | de căldură, mi-ajung genunchi de gură.

ghibaciu, adv. dibaciu, p. 313.

ghibirdic, s. pitic.

ghicite, s pl. de-a ghicitele, joc, p. 309.

ghiduș, adj. posnaș.

ghidușie, s. posnă.

ghidușlâc, posnă, caraghioslâc.

ghiers, s. viers, melodie, p. 277.

ghihorniță, s. viscol mare, cu ninsoare.

Ghilț, s. p. 317. | nume de proprietar în Nicorești.

ghioldiș, adv. i-a dat vr'o câțiva pumni ghioldiș (în coastă).

ghiondiriu, s. prăjină de măsurat.

ghiont, s. pumn (când bați).

ghiòtura, s. cu ghiotura (cu totul, fără socoteală. | = *ghiuturùm*.

ghiu ?... p. 375.

ghiuturùm, s. halcă, bucată. | a mâncat un ghiuturum de mămăligă, o ghiòtură.

gioală, s., p. 292 și urm.

giogleie, s. pl. picioare, oase.

giòsmă, s. ?

giumbușel, s. frumos. | care face năsdrăvănii, p. 264.

glonț, s. greu. | s'a dus glonț (repede). | să mor de glonț dacă nu te-oiu bate.

gliu, interj, p. 299. | așà fac porumbeii.

gnerăit, v. laptele se strică, îndulcindu-se

gniorc! interj. așà fac broaștele.

gniscurici, s. viermi. | ai *gni*scurici în c.r :

gogă, s., p. 336.

gogesc, v., p. 336.

gogonat, adj. minciună gogonată.

gogoriță, s. pretenție proastă.

gol, adj. gol, gol. dar sătul. | gol chistol (pistol, scripcă). | a mâncat mămăligă goală (fără altceva). | — ce să mănânc ? ! — mămăligă. — goală ? — ba nu : învelește-o 'ntr'o petică). | a da de gol pe cineva (a-l prinde cu mâța 'n sac).

golaș, adj. fără pene (pui golași). | gol.

golătate, s. sănătate dela golătate despoieții de pe urmă (vin pe urmă). | sănătate dela golătate, că vin și cei cu cămeșa subsioară.

gologan, s. pentr'un gologan se judecă un an. | bani.

gomâlteață, s. porcan, porcoieș, basalic.

gonesc, v. alung. | vacile se gonesc primăvara.

gong, adj. prost. tehuiu.

gonitor, s. junc *ne 'ntors*.

gorgoaze, s. pl. fructe.

gorgoliciu, s., p. 335.

grant, s. falā, lăudăroșenie.

grăntos, adj. fălos, lăudăros.

Grec, s., p. 316. | se poftesc ca Grecii la pușcărie.

grecește, adv. stă grecește, cu picioarele încrucișate.

grijuliu, adj. plin de griji.

grindă, s. de-a lipitul sticlei în grindă, joc, p. 318.

groapă, s. groapă cu pietre, joc, p. 300.

gulie, s., p. 334.

gunoiesc, v. am să te bat pân'te-oiu gunoì.| s'a gunoiat zăcând.

gunoiu, s. gunoiul pe urma lui (nimic).

gură, s. dau gură (strig). | =sărut. | ai ceva de ale gurii (de mâncare ?). | gura nu ține parale și nici limba oase n'are (vorbește !. | a rămas cu gura căscată (mirare). | un gură-cască. | = un cască-gură. | cască gură (privește). | gura bate c.rul. | tacă-ți gura. | vorbește până ce ți s'o duce gura la ceafă. | stă cu gura pe mine (mă ocărăște). | hai tăceți, gura vă meargă. | gura aduce ura. | să-mi spăl gura de vorbe rele (să mănânc ceva).| p. 330.

gurărie ?... p. 351.

gurguez, v. mă înalț, fălesc.

gustăresc, v. gust câte puțin, repede.

H.

Ha ?... l-am bătut bine-ha ; am mâncat bine-ha (foarte). | ha ? (întrebare = hâ) | ha-ha-ha ! (râs). | vezi *haide*.

hăbăuca, adv. a luat-o hăbăuca (rasna).

hăbùc, adv. a făcut paiele hăbùc (bucăți, fărâmat).

hăbuesc, v. mă hăbuiesc, hârjonesc, joc.

hac, s. boala asta mi-a venit de hac (m'a frânt, topit, dovedit). | vadeà.

hagealâc, s. v. *hagiurluc*.

hagiurluc, s. am ajuns la hagiurluc (rău cumplit = *haiurluc, hairluc*).

hăidămac, s. goblizan, prostălău.

haidău, s. om voinic, tânăr, dar leneș, fără căpătâiu.

haide, interj. haide-ha, haide-ha, c'ai s'o capeți.

haină, s. haina-i nouă, numai bortele-s vechi.

hairlùc, adv. vezi: *hagiurluc*.

hăis, interj. stigăt boilor ca să plece spre stânga. | nu știe nici de *hăis*, nici de *cea* (*ceală*) (nepriceput).

haită, s. lupului. | cânilor, p. 313. | adunare de lupi. | de câni. |

hàitie, s. noajă, cârd de lupi.

hala, s. a dat hala (jăgania: vulpea) la păsări.

haiurlùc, adv. vezi: *hagiurlùc*.

hălăciugă, s. pădure plină de hălăciugă (rămuri, uscături, încurcată).

hălăduesc, v. cum o mai hălăduești ? (trăeștì ?).

halal, interj. bravo: halal de tine !

halamùște s. lume, guri multe : azi la biserică era o halamùște întreagă.

halcă, s. bucată de carne, pâne, etc.

halea ?... halea-malea, p. 289.

hâlțin, v. hâtin, fac să tremure.

ham, s. interj. așà face cânele când latră. | casă mare, goală, negătită, netrebuincioasă. | trage 'n ham (o duce greu cu traiul).

hambèsa, adv. umblă hambesa (fără rost).

hang, s. în înjuraturi.

hanțușcă, s. o hanțușcă de muiere (femeie a dracului).

hăpăesc, v. mânânc repede.

hapca, adv. a luat cu hapca (pe nedrept).

hapuca, s. de-a hapuca, joc, p. 286.

hâra, interj. aud cânii: hâra-pâra (lătrând).

haraignis, s. hara*gni*ș-balmuș, p. 337.

hârâiu, v. trăesc greu.

haràm, s. nea, haram, nea! (vitelor). | ce are, de haram are (cu nedreptăți). | de haram a venit, de haram s'a dus.

harap, s. harap-alb, p. 360.

harapină, s. Țigan.

hârb, s. râde hârbul de strachină !

hârbeliște, s. car, plug, stricat.

hârbuesc, mi s'a hârbuit (stricat, învechit) carul.

hârgaie, s. pl, vase de bucătărie.

hârgoiu, s., p. 327.

hârjoană, s. joacă (cu sărutări, pișcături).

hârjonesc, v. mă hârjonesc, joc (cu o fată, de pildă).

Hârlău, s. măi, par'c'ați fi oameni dela Hârlău, carì muncesc încet dar rău!

harmàn, s. arie.

hărmănesc, v. treier.

hărmăsar, s. bărbaților posnași. | face din țânțar hărmăsar. | fierbe oala cu hărmăsari (draci, tare).

hârmuesc, v. uzez; cal hărmuit.

hărnicățel, adj. (harnic-cățel), copiilor.

hàrpa, adv. hàrpa-hàrpa (la mâncare repede).

hărpăială, s. mâncare repede.

hărpăiesc, v. mănânc repede.

hârșesc, v. nu plec de aici, măcar să te hârșești (plesnești).

harță, s. sfadă groasă.

hârță, interj, p. 316.

hârtie, s. cumu-i hârtia (alb). | fă-mi o hârtie la fecioru-*mio* (scrisoare). | a dat hârtie la *trebunal* (plângere). | joc, p. 332.

haș?... dela țigănescul *has* (mănânc). vezi *halesc*, memor. I, p. 395.

hasnà, s. casă de bani.

hat, s. brazda care nu se acopere cu grapa la grăpat, spre a arătà despărțirea între bucățile oamenilor. | cu mine nu ieși la hat (bine).

hătălângă?.. p. 374.

hatalău, s. amant.

hațegana, s. joc cu lăutari, p. 266.

hău?... cât e hăul nu mai vine pe la mine (niciodată). | =cât e hăul și dudăul.

hâz, interj., p. 338.

hèlbet, interj. lihàmite : spune că-i datoresc zece franci ? helbet!

heltiùgă, s. mâncare proastă.

henca ? p. 308.

hèriș, adv. numai: pădure hèriș stejar.

hindichiu, s. șanț.

hlentuit, adj. = *hlențuit*, vechiu : car hlent(ț)uit.

hlisă, s. clisă.

hobâc, s. groapă, adâncitură, pe drumuri.

hodâr, interj. când se alungă cânii.

hodoroagă, s. car vechiu (care hodorogește). | bătrân uricios. | gură care nu mai tace.

hogàș, s. drum de vite (când merg la păscut).

hoge, s. vezi *prăjină*. | ce hogea (focul negru, Dumnezeu, dracul) mai caută pe la mine?!

hoinar, s. fără căpătâiu.

hojma, adv. totdeauna.

hojmalău, s. un neghiob, telelău, blendău.

holteiu, s. neînsurat.

horă, s. joc cu lăutari, p. 275. | hora țărănească, p. 275. | hora țărancă, p. 275. | hora unirii, p. 283. | hora-brâu, p. 303. | hora lui Băluță, p. 272. | hora lui Livente, p. 264. | hora de brâu, p. 265.

horhăesc, v. umblu greu: toată noaptea am horhăit prin întunerec. | umblu fără rost.

horhot, s. sgomot.

horodinca, s. joc cu lăutari, p. 277, 262.

horțesc, v. mut cevà din loc fără a-i schimbà poziția.

hoștinar, s., p. 308.

hoț, s. de-a hoții, joc, p. 261. | (hoțul are un păcat (că fură) și păgubașul o mie (că bănuește pe mulți).

hotărăsc, v. ei, nu mă hotărî! (a-leu!)

hreapcă, s. lămurelele strânse după curățitul nuielelor pentru haragi; ea se pune, făcută malduri, pe gard, în vârful parilor.

hreșc, s. lemn subțire, uscat, pentru foc.

huchit, adj. grâu huchit (cu sămânța seacă).

huib, adj. nebun (supărare).

huimăceală, s, îmi vine așà, o huimăceală (amețeală).

huiùm, s. un huiùm de paseri (grămadă, stol).

hursuz, adj. ciudat, p. 361.

hurtă, s. cu hurta, cumpăr cu hurta, cu *toptanul*, «en gros».

huța, s. scrânciob mic.

huțunătoare, s. scrânciob mic.

hututuiu, adj. într'o ureche.

huzuresc, v. huzuresc de bine (nu mai știu ce să fac).

I. Î.

Ială, interj. se zice boilor ca să iea jugul în gât sau să-l lepede la dejugare (poate dela *ia-l*).

ialoghiță, s. (*ghi* pronunțat ca un *g-hi* neseparat), unei femei mari = *iloghiță íloiță, ialoiță.*

iama, interj. s. strigăt de bâlciu, panoramă. | a dat iama la poamă (au năvălit de au furat aproape tot).

Iane, s., p. 253.

iapă, s. bate șeaua ca să priceapă iapa. | iapa prăpădită, joc, p. 292. | sunt neam cu el după iapa popii.

iască, s. unei mâncări fără gust.

iasmă, s. duh rău.

ichiu, s., p. 293

icre, s. pl. când te-oiu trântì odată, iesă icrile din tine. | moalele dela pulpa piciorului se numesc icre.

ieau, v. m'a luat și m'a întrecut, p. 295. | iea-l de pe mine că-l omor. | iea de unde nu-i. | iea pe pune-l jos (la joc de cărți).

ieftin, adv., ai scăpat ieftin (ușor, dea greu).

Iene, s. p. nume de botez și de familie.

iepure, s. să nu-ți pară că ești iepure de hotar (când ăi scăpà din mânile mele). | departe-i ogarul de iepure. | dacă-ți place zama de iepure, trebue să-ți placă și b.șina de ogar. | cine aleargă după doi iepuri, nu prinde niciunul. | mai răpede (lesne) poți păzì un cârd de iepuri decât o femeie.

iert, v. nu mă iartă puterile (nu pot), p. 301.

iesle, s. pl. (despre un bărbat) l-a legat la iesle (i-a pus coarne).

ighesc, v. mă am bine c'o femeie. | s'a ighit un nour (ivit).

iha! interj. exclamare de oftare. | când alungăm uliul dela găini.

iho! interj., p. 303.

ihoa! interj., p. strigăt către uliu.

ije?... p. 317.

Ilie, s. eu-s ca Ilie Miercurea la stână (muncesc fără folos). |

La Ilie
'N magazie,
Joacă șoareci 'n călcâie,
Joacă și mărturisesc
Că făină nu găsesc.

Ilișești, s., p. 338. (locul de naștere a răposatului academician, S. Fl. Marian).

ilovită, s. vezi *ialoghiță.*

îmbăt, v. de cuminte ce-i, se'mbată.

îmbodolesc, v. îmbodolesc copilul. (îl învelesc, înfășur în petice).

îmburic, v. ce te tot îmburici așà (fandosești, arăți mare)?

împărat, s. de-a împăratul, joc, p. 291. | negru, roș, alb-împărat. | omul la casa lui e împărat. | ce? ești împărat? | până la împăratul, rabzi încăieratul. | Țiganul când s'a văzut împărat, întâiu pe tat'so l-a spânzurat.

împielețat, adj. e drac împielețat (în piele și oase, curat).

împing, v. am împins o poștă în ziua aceea (mers din greu). | are cine să-l împingă (susțină). | ceva pornografic.

împrejurare, v., p. 370.

încălzesc, v. nu mă încălzește averea altora (ce folos am eu!)

încap, v. nu încape de mine (îi sunt piedică).

început, s. la începutul începutului trebue băgare de seamă.

închipuesc, v. îmi fac rost să am ceva.

închipuluesc, v. = *închipuesc.*

încoa, adv. încoace, p. 259.

încolțesc, v. mă încolțesc nevoile (nu mă lasă, îmi dau ghies). | cartoafele încolțesc (dau colți).

încotoșmez, v. îmbrac în grabă, rău, cu ce am.

încrucesc, v. m'am încrucit când am văzut

încrucișătoare, s, p. 329.

încurc, v., p. 361.

încurcăreală, s., p. 331.

îndată, adv. a venit îndata mare (repede).

inel, v. de-a inelul, joc, p. 262.

ineluș, s. ineluș-învârteguș, joc, p. 262.

înger, s., p. 299.

înghiț, v. înghite și taci (rabdă). | a'nghițit-o. | a rămas pâcâlit.

îngrădesc, v. nu mă îngrădesc cu tine (împac).

inilica, ? p. 314.

inimă, s. mă doare inima (stomacul). | zace de inimă (boală de stomac). | și-a luat inima'n dinți și a plecat. | inima vinului (partea cea mai concentrată care de obiceiu se scoate când vinul îngheață, iarna). | n'ai inimă'n tine (duh, istețime). | inimă neagră. | inimă putredă, p. 303. | pe inima goală (nemâncat). | am pus la inimă toate supărările. | mă doare inima dar n'am ce face.

înmulțesc, v. să nu mai înmulțești (vorbești).

insectă, v. juc., p. 337.

înțânez, v. mă uit înțânat (aspru).

înțep, v. mândru. | supărat. | ating cu vorba.

întețesc, v. dau înainte, îndemn.

întocmesc, v. așez (soldații întocmesc muniția pe dulap și se culcă. | întocmire (termen militar).

întogmai, adv. întocmai, p. 268: tot așà întocmire = intogmire, tocmesc = togmesc, tongesc = tomesc.

înțolesc, v. fac bogat sau ajut pe cineva.

întorc, v. dorm ne'ntors (cum m'am culcat). | întors dela țâță (copilul care a fost înțărcat și pe urmă iar i s'a dat să sugă). | ar primăvara tot pe unde am arat toamna: întorc brazda. | m'a întors boala (m'a apucat din nou, cu toate că-mi trecuse). | bagă sama ce ai vorbit; să nu întorci! | am întors buhaiul (l-am făcut bou).

într'aiurea, adv. vorbește într'aiurea.

întreb, v. cine nu'ntreabă, nu găsește.

întreolaltă, adv. ne-am luat la bătaie întreolaltă (cu toții).

întruchipare, s. îndeplinire, fire.

într'un, adj. în nici într'un loc (în nici un loc).

învârteguș?... ineluș-învârteguș, joc, p. 262.

învârtesc, v. de 'nvârtit, joc, p. 266. | învârtesc capul cuiva (îl stăpânesc). | învârtește bine plugăria.

inversal, adj. pron. pop. pentru *universal* (plug inversal).

învises, v. visez. | cu cine te'nvisezi? (cu cine crezi că ai de a face?)

io, pron. eu, p. 310.

Iomete, s., p. 354.

Ion, s. vorbește și Ion că și el e om!

Isiva ? p. 316.

isminesc, v. smintesc, înnebunesc, îmbolnăvesc.

Ispas, s. nume. | p. 309. | Inălțarea Domnului.

istov, s. de istov (gata). | l-a bătut de istov (cumplit).

Istrate, s. — bună ziua, nea Istrate! — trei boboci de rață, frate=unde dai și unde crapă= una vorbim și alta ne 'nțelegem.

ița ! interj., p. 357.

Ițcani, p. 308.

Ivănuș, s., p. 316.

iz, p. miros de vasc de lemn.

J.

Jâganie, s. animal feroce, *bală.*

jâghirez, v. scurm cu ceva în spuza focului.

Jâiu, s. Jiul. | țipă Jâiul (e greu astăzi).

jalbă, s. cum e jalba, nene Joane! (ce mai nou?). | din jalbă nu ieși cu cămeșa albă. | a venit cu jalba 'n proțap.

jălbar, s. unul care veșnic e nemulțămit.

jânghez, v. a jânghit (zâmbit) a râde.

jap, interj. și de odată, jap la pământ.

japă, s. nuià, jărdie, l-a luat cu japa.

jârăghesc v. =*jighirez.*

jărchi, interj. pliosc!; nu i-a mai spus nici un cuvânt, ci jărchi două nuiele peste spinare.

jărdie, s. =*japă.*

jâtie, s. anecdotă, glumă, poznă, minciună.

jeliște, s. pe unde bate vântul tare. | bătaia vântului.

jghebez, v. injghebez.

jidancă, s. jidoafcă, jidaucă. | joc cu lăutari, p. 284.

jidofcuță, s. joc cu lăutari, p. 284.

jidov, s. o să-ți pară că te muncesc jidovii, când te-oiu apucà în mânile mele (ca pe Hristos).

jir, s., p. 336.

joc, s. jocu 'n gaură, p. 300. | asta-i bătaie de joc.

Joi, s. Joi sau Marți, p. 264, | și-a așteptat de Joi pân' mai de-apoi! | =*joimarți.*

Joiana, s. joc cu lăutari, p. 284. | melodia-i poate după cântecul:

Hai Joiană
La poiană,
Joiană, Joiană.
Să săpăm o buruiană,
Joiană, Joiană,
Buruiana dracului,
Joiană, Joiană,
Ca s'o dăm bărbatului,
Joiană, Joiană.
Să se ducă dracului,
Joiană, Joiană...

joimarți ? (Joi-Marți) vezi *Joi.*

josan, adj. care trăește în (Bolintineasca-de-jos).

judecată, s. nu-i cu lopata, ci-i cu judecata.

jujàu, s. jărdie, japă.

junghiu, s. nu mă slăbește, ca junghiul morții (cum nu slăbește junghiul morții pe om, așà...)

jurnal ?... bon-jurnal, joc, p. 302.

L.

La, prep. | la ce? pentru ce?

labă, s. mână: te am la labă, să știi. | laba gâștii, p. 335.

lac, s. lac să fie, că broaștele s'adună. | când seacă lacul, se văd broaștele.

lăcrimos, adj. plin de lacrămi, înlăcrămat.

ladă, s. l-a prins la ladă (cu mâța 'n sac). | cheia la tine, lada la mine.

laibăr, s. antereu, cojoc lung.

lainic, s. haimanà.

lăinicesc, v. umblu harhageaua.

lălâu, adj. prost, neghiob.

lână, s. unde-i una, îi curge lâna (oaie) (cu puțin, puțin folos).

lângoare, s. lingoare.

lăpșesc, v., p. 260.

lapte, s. i-a picat laptele 'n păsat (nevoie). | ai să pomenești și laptele care l-ai supt (dela mă-ta). | ce folos că-i lapte gros, dacă-i în burduf de câne! | cine s'a fript cu jântiță, suflă și 'n lapte acru. | l-a scăldat mă-sa 'n lapte dulce (de-i așà frumos). | ți-aș fi dat și lapte de pasăre. | frunză verde lapte acru, rău mă dor călcâile! | p. 336.

larg, adj. s. te-oiu prinde eu la largul meu!

las, v. lasă-mă să te las. | un lasă-mă să te las. | Românului (omului) i-i greu până s'apucă de treabă, că de lăsat se lasă el repede. | du-te la pădure. — lasă! (am să mă duc). | mă chinue el?, lasă.... (că i-o fac eu).

lăstar, s., p. 335.

laț, s. m'a lăsat cu lațu 'n gât (la greu), | ai să-mi pici tu la laț.

late ?... àu-late, bàu-late, p. 252.

latnic, *lătnicele, lăinicesc,* p. 375.

latru, v. vorbesc: latru eu?

lătunoiu, s. lătunoiul dela pânză, cu ciomagul se scoate.

lau, v. un lă-mă mamă (prost, lălâu.) | bat.

laudă, s. lauda de sine, nu miroase bine. | dela lauda mare, vii cu traista goală.

lăuruscă, s., p. 336.

leac, s. să nu te prind, c'atâta ți-i leacul! (o pățești). | nu-i fârmă (de leac). | îi știu eu leacul.

leafă, s. de-a leafă, joc, p. 288. | scândură, p. 306. | p. 260. | iscălitură de ministru și leafă de sacagiu.

leancă s. straiu vechiu.

leapșă, s. când ți-oiu da o leapșă (palmă!)

leașcă, s. de-a leașca, joc, p. 188. | p. 260.

lefăiesc, v. se lefăiește 'n bine, buicește în bine.

Lefele, s. pl. munte, p. 260.

lefter, adj. a rămas lefter (sărac, lipit).

leftereà, s. ți-ai mâncat leftereaua dela mine (numai am încredere în tine).

legănare, s. în înjurături.

lege, s. dacă-i lege, se 'nțelege.

lehămetuiesc, v. = limămetuesc. lehămetit. (mă... și de... și de..., p. 321.

leit, adj. leit tată-său (samănă bine). | leit-poleit (frumos).

lela, adv. umblă lela (fără rost).

lele, s. țața: lelea-Ioana. | puiu de lele ce-mi ești! | puiu de lele, cruce 'n sân! | nu plâng eu de dorul lelii (de geaba).

leleu, adj. prostănac.

lemn, s. beat. | doarme, de poți tăià lemne pe el. | încurcă lemnele de geaba (nu face nimic). | crapă lemnele de ger. par'că-i de lemn (nemișcat, nesimțitor)

lenchi?..., p. 294.

lene, s. lenea pierde vremea.

lepedeu, s. o scurtătură de lemn.

lepșesc, v. dau palme.

leșiesc, v. am leșiet dela inimă (nu mi-i nici foame, nici sete).

leu, s. partea leului. | dreptatea leului.

leucă, s. liocă. | joc, p. 185.

lichi, interj. lichi o palmă. | p. 315.

lichițana? p. 315.

lihamite? lihamite (prietenia lui): mă las păgubaș).

limbă, s. limba dulce, mult aduce. | limba îndulcește, limba amărăște. | toată pasărea pe limba (din pricina limbii) ei piere. | limba boului, plantă. | limbă de clopot, p. 319.

limbirici? p. 317.

lingurice, s. partea de pântece unde se isprăvește sternul.

lioarbă, s. gură care vorbește de geaba.

liocă, s. trăsnit cu lioca (smintit). | drept cu lioca și strâmb cu postioca.

liocaș, adj. liocaș de picioare (cu genunchii în afară).

liorbăesc, v. vorbesc de geaba.

lipă, s. palmă: îți dau o lipă.

lipesc, v. bat, dau palme.

lipici, s. pl. are lipici. | (îți cade dragă).

lipsă, s. secetă.

lipsesc, v. lipsește din fața mea (piei, fugi).

lișiță. s., p. 315.

Livente, s. hora lui Livente, joc cu lăut., p. 264.

loc, s. de loc (de fel=nu). | în locul tău aș plecà (să fiu eu în situația ta, aș plecà). | pământ (am o mulțime de loc de arat). | omul sfințește locul. | nu ești om în tot locul (cu mintea sănătoasă).

logofăt, vichil de moșie. | făt-logofăt, p.

257. | hei, logofete (nene, omule), dumnea-ta nu pricepi rostul lumii. | logofete, brânză'n bete!

losbă, s. bucată despicată dintr'un lemn, *lodbă*.

lostopană, s. bucată de lemn, piatră, brânză.

lovele, s. pl. când or venì lovelele (vremea potrivită).

lovesc, v. bat. | nu mă lovesc cu el (potrivesc în gând).

luci! v. lucește, p. 352.

lugoșanca, s. joc cu lăutari, p. 264, 266, 277.

luleà, s. pron. pop.: *liuleà*. | a prins luleaua neamțului (s'a îmbătat). | caută luleaua și luleaua'n gură. | vorba să fie pentru o luleà de tutun. | luleaua neamțului, (relativ la cel ce caută un lucru pe care-l are în mână) | s'a luat cu luleaua | (cu vorba și-a'ntârziat).

lumânare, s. drept ca lumânarea. | înjurături. | cauți bătaie cu lumânarea.

lumânărică, s. joc, p. 304. | joc, p. 310.

lume, s. un deapănă lume (vântură țară).| îmi imputà câte-s în lume, toate. | îmi ieau lumea'n cap. | lumea piere (de necaz) și baba se piaptănă = lumea piere de Tătari, baba cere lăutari. | s'a dus în lume (și nu se mai știe de el). | de când e lumea și pământul, (se știe că) în cuptor nu bate vântul. | mă duc în lume să-mi pui nume (a râdere). | cred că n'a ieșit din lume afară. | pe lumea cealaltă = pe cea lume. | săraca lume! de ce nu te strânge Dumnezeu de pe cele drumuri!

lună, s. de-a luna, joc. p. 285. | stă luna și merge soarele de atâtea minciuni. | câte'n lună și'n soare și'n stele mi-a spus.

luneiu?... p. 354.

luneni?.. p. 354,

luntre, s. se face luntre și punte și tot pe-a lui rămâne. | nu umblà cu curu'n două luntre.

lup, s. vorbești de lup și lupul la ușă. | de-a lupul și oile, joc, p. 185. | s'o potrivim ca lupul din gât (care fiind flămând a înghițit tot) | ce-a furat el, lup are să se facă (spre paguba lui). | s'a strâns lumea ca la lup. | povestește de pe când lupul cățel (de când tata Noe). | s'a dus pe gură de lup. | trăește ca lupu'n stână (rău). | de-a lupul și oile joc, p. 318.

lut, s. mănâncă lut și pământ și spune că nu-i așà.

M.

Macarà, s., p. 333.

măchis, s., p. 334.

măcieș, s., p. 336.

măcriș, s., p. 334.

măgar, s., p. 302. | om mare, ca măgarul între oi. | e un măgar. | nu-i nici cal, nici măgar. | să fiu măgar, dacă nu l-oiu bate. | ce? eu-s măgarul lui (să-i fac toată treaba)?

magiun, s., p. 260.

magnină, s. mare, urît: o ma*gn*ină de om.

măgură. s. movilă pe câmp (Gorj).

Măgurele, s., p. 317.

măhălos, adv. mare, greoiu.

mahamur, adv. mahamur de beție, de somn (ne treaz).

mai, adv. mai-mai să-l bat (gata-gata). | mai că m'aș duce (stau la gânduri să mă duc).

maimă, adv. n'are maimă (noimă?) (n'are rost, înțeles).

maimuță, s. joc, p. 320. | unui urit și caraghios. | celui ce imită.

mălaiu, s. vrabia mălaiu visează. | vrabia mălaiu visează și calicul praznicul (comândare). | planta care face păsat. | făină de popușoiu. | turta de făină de popușoiu opărită, dospită și coaptă în tavale. | mălaiu-tătărăsc, din care se fac mături.

malea, halea-malea, p. 289.

mamă, s. mama-gaea, p. 290. | mama-pădurii. | să-l vezi cât e de slab, mamă, mamă! | am vrut să-i cumpăr boul dar cereà cât pe mă-sa. | ei, dacă nu vrei, mă-ta pe gheață (mă-ta pe gheață cu tat'*to* în brață). | vai de mama lui... rău o mai duce! | să-l iert?; doar n'am văzut pe mama (dacă-i moartă). | să-i dau de geaba? dar nici mama n'a dat tatii. | să dea Dumnezeu să fie mama fată mare, dar nu cred (nu cred ce spui tu).

mămăligă, s. ca dorul de mămăligă, nici o boală nu te strică. | cât ai face o mămăligă (atâta timp). | rău e cu mămăliga în traista altuia.

mamot, s. drac.

mămulică, s. mămulică!... ce bătaie i-aș trage!

mana? p. 315.

mână, s. de-a mâna, joc cu lăutari, p. 266. | vrabia din mână nu se dă pe cioara din par. | își paște boii din mână (păzindu-i singur). | pe prost să nu-l strângi de mână, că ți-o iea de bună. | o duce greu, dar dă din mâini și din picioare.| mi-a descântat și par'că mi-a luat cu mâna. | ai dat cu mâinile pe foc (ai pățit-o). | te speli pe mâini după ce ai făcut-o? | lume-i de toată mâna (felul) | a picat la mână bună (stăpân). | iea cu o mână și dă c'un deget. | îmi vine peste mână, nu mi-i lesnicios. | dă-l pe mâna mea. | asta n'a fost minciună: dai cu mâinile și alergi cu picioarele. | amândoi mână'n mână. | o mână de făină (puțin). | cutare e mâna dreaptă a prefectului.

mânânc, v. nu toate câte sboară se mănâncă. | spune și el ce nu se mănâncă. | să nu mănânci ce nu-ți place. | a mâncat (bătaie, sudălmi, etc.). | vorba celuia: hai la noi ca să mâncăm și la voi să ne c. căm.

mănăstioară, s., p. 319.

mâncău, adj., p. 319.

Manda? că-i Tanda, că-i Manda (=că e laie, că-i bălaie).

manea, s. drug de lemn care se pune de-a curmezișul la ușă, noaptea, ca să n'o poată deschide cei răi.

mânecă, s. a tras-o pe mânecă (băut). | furat.

mânioasa, s. joc cu lăutari, p. 272.

mânjâluța, s. mai ades *mânjală*, mămăligă crudă.

mânjesc, v. murdăresc. | i-am mânjit o bătaie.

mantà, s. ai feștelit mantaua (ai pățit-o). | îți găsești mantaua cu mine, să știi. | joc, p. 321.

mânz, s. mânz după iapă (copiilor cari se țin de poala mamelor lor. | mai bine te făceà mă-ta un mânz și te mâncau lupìi. | firele din urzeală cari nu încap în spată.

mânzeac, s. mânzoc, fem: mânzeacă, noaten.

măr, s. — mă duc. — du-te pân'la mărul roș (departe). | ai gustat din mărul dracului. | i-a picat măru'n mână și nu știe cum să-l ducă la gură.

mara? p. 315. | ca fruct măr=mară (păr-pară).

marafet, s. naz, moft.

maramet, s. de maramet (de geaba).

mărar, s, p. 336.

marcoveiu? p. 354.

marcoveni? p. 354.

mardesc, s. bat. dela țigănescul *me marrau*, eu bat.

mare, s. darea vede marea. | cearcă și el marea cu degetul.

marfă, s. nu-mi vinde el mie marfă (că nu-l cred). | ce marfă bună-mi mai ești, doamne, doamne!

mărgărați? p. 315.

mărgăriță? p. 315, 341.

mărginesc, v. te mărginesc din urmă (urmăresc).

Măria, s., p. 340.

Măriuța, s. Măriuța-popii. p. 340 | joc cu lăutari, p. 278. | nume de femei. | p. 263. | ursarii așà-și botează ursoaicele.

marțafoiu, s. venetic pretențios.

Marți, s. Joi sau Marți, p. 264.

măruntel, adj. măruntele n'am, bătute nu ș'au întâmplat.

masă, s. mireasa vede masă. | tu-l poftești la masă și el se bagă sub masă. | masa așezată, oaspeți așteaptă. | masămare (la nuntă). | poftim la masă, dacă ți-ai adus de acasă. | p. 325.

Măsache, s. la Toader Măsache, la poştă (nu te ascult).

mâsgă, s. udeala de sub coaja copacilor.

măsoar, v. măsur. | bat. | l-am măsurat de sus până jos.

măsură, s. băietul meu care a murit, semănà cu al dumitale, să nu fie de o măsură (adică nu se compară morții cu cei vii). | omul ori când, e dator să-și tragă măsurile (să fie la locul lui).

maț, s. maț gol (calic). | are mațe acre (pestrițe), om rău la inimă. | în înjurături.

mâță, s. trag mâța de coadă (o duc greu). | mâța-popii (gâtul de pasere fără carne). | de-a mâța oarbă, joc, p. 289. | sburdă mâțele (de ger). | stupì-te-ar mâțele, să te stupe (stuche). | a prins mâța la smântână (și pe cutare la...). | trăește ca mâța pe rogojină (rău). | l-a prins cu mâța'n sac. | nu umblà cu mâța'n sac, că i se văd unghiile.

mâtcă, s. ghioagă.

mătrășesc, v. alung, gonesc.

mătură, s. a ajuns mătură după ușă (rău).

mătușă, s., p. 312.

mătușăi, s. ca și: mamăi, tatăi, bădițăi, p. 312.

mazere, s. trăește ca mazerea la drum (rău, căci toți o fură).

meac, interj. n'a zis nici meac. (a tăcut).

mehenchiu, adj. deștept, priceput.

melesteu, s. făcăleț de mestecat mămăligă.

mendre, s. pl. bătaie de joc: își face mendrele cu mine.

merchez, s. taină, rost: toată treaba-i cu merchezul ei.

merță, s. de-a merța, joc, p. 287. | jumătate de chilă.

meserie, s. — cutare s'a apucat de furat — bună meserie.

meșteșug, s. meșteșugul e brățare de aur.

meșter, adj. meșter de strică și drege de frică. | își cunoaște meșterul ciocanul. | da bun meșter îmi mai ești! (crezi că ți se prinde). | meșterul se cunoaște după lucru.

mertic, s. și-a mâncat merticul (ce i se cuvine).

meterez, s.=*merchez:* i-a aflat meterezul | de altfel: întăritură militară.

mie, s. cu mia și suta se mărită sluta. |= miile și sutele, îmi mărită slutele. | fac chef de mii de lei (mare), p. 327.

miel, s. are somnul mieilor (doarme mult). | mielul blând suge la două oi.

miere, s. cine umblă cu miere și nu-și linge degetele! | nu mănânc nici miere (n'am poftă de mâncare). | că doar n'a fi miere (așà de bun). | (nu toate muștele fac miere. | îți dau eu bani pe miere (te învăț eu minte).

Mihaiu, s.

Hai, hai,
Bade Mihaiu,
Multe fete ai
Și mie nici una nu-mi dai (oftare).

mija, s. de-a mija, joc, p. 250 | nume de familie.

mijloc, s., p. 329.

mije? p. 317.

mijoarcă? de-a mijoarca, joc, p. 250, 317,

milă, s. p. 329.

minciună, s. c'o minciună moldovenească, treci în Țara-ungurească. | anecdotă. | vorbă mare.

minge, s. de-a mingea, joc, p. 286. | de-a mingea'n cuc, joc, p. 287. | cu mingea'n găuri, joc, p. 302.

minte, s. ține minte de (de) mult (bătrân, vechiu). | ai minte! (fii cum se cade). | ai minte? (îți vine să crezi una ca asta?). | bată-te pustiă minte, cum n'ai fost mai înainte. | mai bine o sleamă de minte decât un car de noroc.

minune, s. Vasâlca a născut o minune de fată (foarte frumoasă). | monstruos. | minunea minunilor. | ei, mare ți-i minunea ta Doamne! | ei, astă minune. | măi, mare minune!

mire, s. râde ca mirele cel surd (prostește).

mișelie, s. vreme urîtă, geroasă și ploioasă.

mițic, adj. mititel? p. 357.

mitirisesc, v. îndrept, repar o casă.

mituțel, adj. mititel, micuț.

moară, s. joc, p. 305. | lasă să-i umble moara lui, ca pe urmă a umblà și a mea. | moară hodorogită (gură flecară), | joc, p. 319. | lasă moară și fuge după cioară. | morile huesc și babele își fac cruce. | ce tot mă trimeți dela moară la râșniță?

moarte, s. moartea găinilor (unui om slab). | nu-mi trebuești nici la moartea mea (să nu vii, așà te urăsc). | erà să se facă moarte de om (din cutare pricină). | tot c'o moarte am să mor. | după vieață e și moarte. | bolnav de moarte, și ar mâncà de toate. | a murit și moartea 'ntrînsul. | lucrul acesta nu mai are moarte, (așà-i) de bun.

moașă, s. moaș'ta pe ghiață. | odată vede moașa puța finului.

mocirlă, s. e mocirlă (burează de ploaie)

mocoșesc, v. fac treabă, nu fac.

moflicat, adv. vorbește boierește, ca la târg.

mohor, s. s'a spânzurat c'un fir de mohor pentru o coadă de topor.

moiu, v. m'am muiat în apă | p. 283. | am muiat pânza frecând-o între degete.

moleșag, ceață. | cu ploaie și noroiu.

molesniță, s. = *moleșag.*

moldovenească, s. joc cu lăutari, p. 283.

momiță, s. maimuță, pron. pop. mo*gn*iță, p. 320.

mon? p. 303.

mor, v. pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăești. | cine a murit ieri se căește azi (fiind că-i mai bine azi). | mor după cutare (de dragoste). | a murit și a inviat de bucurie.

morar, s., p. 306. | de acum vorba ceea: tui-te-a 'n cur morar că mi-ai măcinat. | își cunoaște morarul piatra.

morfotesc, v. cicălesc.

morghină, s. morbină?. | unui om păcătos, rău.

morișcă, s. joc, p. 322. | joc, p. 333. | joc, p. 334.

mort, adj. s. mortul (cei 9 frați) joc, p. 288, | p. 298. | faci pe mortu 'n popușoi (nevinovatul)? | mort, copt, trebue să mă duc (cu orice chip).

moșesc, v. ce tot îl moșești (stai lângă cineva)?

moșie, s. un sac de hârtie și un petec de moșie. | ce? am de'mpărțit cu tine vreo moșie (ca să zici că te persecut)?

moșmoesc, v. umblu fără nici o socoteală. | mănânc ceva încet, ca să nu stau degeaba.

moșmolesc, v. mănânc, ciupind de ici și de coleà.

moșneag, s. p. 290. | de-a baba și moșneagul, joc, p. 250.

moșnegărie, s. adunătură de moșnegi.

motoașcă, s. motoșcă, legătură de bani sau altceva, într'o basmà, cârpă.

motoc, s. motan. | p. 315.

motroașcă, s. joc, p. 287.

mozac, adj. om pâclisit, veșnic fără chef.

mozol, s. gunoiu, restul de făină de ferăstrău, etc.

mozolesc, v. frământ în gură ceva, fără a mestecà.

mrejesc, v. aș mai mrejì un gard (face, întinde).

muc, s. îi curg mucii de gras (îi curge grăsimea pe nas).

mucalit, adj. indispus, închis, cicălitor.

muche, s. tace (cum tace la un topor) muche. | am să-ți fărâm capul cu muchea (toporul),

muică s. mamă.

mult, adv. spuneà multe și mărunte. | să-i dai multul cu multul și tot nu-l mai saturi. | =să-i dai multul pământului. | mult-puținul cât îl am e al meu. | —mă duc. — du-te mult și bine (și să-ți aud de nume). | eu nu știu multe (acuși te apuc de păr).

mumă, s. mamă. | pentru unul mumă și altul ciumă. | muma-pădurii.

munte, s. un munte de om. | munte cu munte se întâlnește, dar om cu om. | se screme un munte și iese un șoarece.

mură, s. ochiu ca mura (negru). | vrea mură 'n gură (de-a gata).

mușamà, s. joc cu lăutari, p. 288.

muscă, s. nu toate muștele fac miere. | se bate (de nevoie) ca calul de muscă. | nu te luà după toate muștele. | albină. | când ar face toate muștele miere, ar fi și la coada iepei mele!

mușluesc, v. = *moșmolesc.*

mustață, s. îi râde mustața (de bucurie). | râde pe sub mustăți (de bucurie). | să-mi razi mustățile, dacă n'oiu venì.

muștruluesc, v. învăț pe cineva (mai ales la armată). | ocărăsc. | bat.

mutus?... p. 366.

N.

Năbârna, adv. dă năbârna în casă (intră fără să ție socoteală de ceva, nepoftit)

năboiu, s. puhoiu (de ploaie).

Nabucodonosor, s., p. 374.

năcaz, s. necaz, supărare. | s'a văzut deasupra năcazului.

năclăială, s. erà o năclăială pe drum (tină, glod).

nădejde, s. trag nădejde. | nădejde pe el ca pe un cuiu de teiu. | trage nădejde ca ursul de coadă. | = ca broasca de păr.

năduh, s. năduv, zăpușeală. | supărare, năcaz.

Naie, s. unui copil neastâmpărat.

năluc, s. are năluc în cap (e zăpăcit).

nămaie ? p. 251.

nandreș, s. flăcău (de samă).

nangotă, s. unui copil neastâmpărat.

nanițu ?... p. 316.

nantos ?... p. 317.

nap, s., p. 334. | nap porcesc. p. 304. | îmbrăcat, nap! (gol).

năpaste. s. cu năpaste să fie zece case (cel mult).

nart, s. fudulie.

nărtos, adv. fudul.

nas, s. îți taiu eu nasul (dacă te-ai întins). | ți-ai luat nasul la purtare, cum văd eu. | am eu nas de acel obraz (știu că ceea ce cer mi se cuvine). | nu-ți băgă nasul unde nu-ți fierbe oala.

naș, s. ți-ai găsit nașul cu mine, să știi. | = eu ți-s nașul. | mă duc la nașul că freacă cașul (pleașcă).

năsadă, snopii de grâu deslegați și înșirați pe fața ariei, pentru a fi treierați.

nașca ?... p. 316.

Nastasie, s.

Bravo ție,
Nastasie,
Că ești albă la călcâie! (ai făcut
și tu atàta treabă!)

năstav, adv. năzdrăvan. | ca subsantiv: mare putere dumnezeească.

natră, s. partea de urzeală dela pânză, dintre ițe și sulul de dinapoi.

naustù ?... din: n'auzi tu? p. 364.

năzuros, adv. care face nazuri, mofturi.

ne! interj ne câne, ne! | boală, *ne* boală, trebuià să vii. | la verbe: vine, *nu* vine, treaba lui.

Neaga, s. râde cu Neaga, umblă ca Neaga fără nici un rost. | se ține ca Neagareaua de mine.

neam, s. neam după iapa popii (cea albă). | n'am neam de făină (de loc).

Neamț, s. de când Nemții cu coadă (demult). | ai prins luleaua Neamțului (te-ai îmbătat).

nebun, adv. ești un nebun! | nebunului, nici să-i...., nici să-ți. | cine se iea după nebuni, mai mare nebun este. | un nebun svârle o piatră 'n apă și zece înțelepți se trudesc s'o scoată. | nebun de legat. | a plecat nebuna la iepuri (și tu...)

neghiob, adv. nebăgător de seamă, tont.

negoț, v., p. 257.

negru, adj. negru-împărat, p. 257. | om negru la inimă. | cel negru (diavolul). | am să-ți dovedesc negru pe alb.

negustor, s. negustor greu, cu marfă de un leu. | negustor de piei de purici (ploșniți, găină).

nenea? nenea Vasile. | neneà! neneà! când chemăm vitele.

nepurcică ?... nepoțică!

nesăbăduit, adv. nepriceput.

nespălat, adv, tont, neghiob.

netot, adv. prost, fleac.

nichipercea, s. diavolul.

nimica, adv. nimic [illegible] azi [illegible] făcut nimica-toată.

ninge, v. pe din față ninge și pe din dos frige (om prefăcut).

ninini, adv. ce mă iei cu ninini? (ca să mă momești).

noapte, s. a plecat cu noaptea 'n cap (dimineață tare). | noapte bună, oameni buni!

nod, s. copiilor mici. | caută nod în papură (pricină).

nomen?... p. 366.

noroc, s. fă-mă mamă cu noroc și măcar m'aruncă 'n foc. | norocul meu nici cânii nu-l mănâncă. | cine a mai auzit de noroc cu soroc! | hai, noroc să dea Dumnezeu! | noroc bun să dea Dumnezeu! | am plecat la (intr'un) noroc. | noroc și bine în pântece la mine.

Novac, s., p. 353.

novăcean, adj. din Novaci, p. 284.

nucă, | se potrivește ca nuca 'n perete. | cât nuca. | p. 336.

O.

Oaie, s. de-a lupul și oile, p. 286, 318. | tunde oaia calicului (dacă o ai). | am să te fac împărat la oi (măgar). | e nevoie la coada oii, dar la a țapului, și mai al dracului. | mocan la oile altuia.

oală, s. p. 300. | s'a făcut lut de oală (a murit) | mustățile tale trag a oală. | acuși îmi dă oala 'n foc (mă sburlesc).

oareșicum, adv. a ajuns oareșicum om mare.

oaste, s. oastea lui Papuc: unul vine, doi se duc. | pune oști tătărăști (mănâncă lut și pământ).

obadă, s. i-a sărit obada (s'a înfuriat)

obială, s. ninge cu obiele (fulgi mari).

oboroc, s. cap mare.

obraz, s. obrazul subțire, cu mare cheltueală se ține. | n'ai obraz. | =fără obraz | = neobrăzat (nerușinat). | îi caut în obraz (la cinstea lui). | ți-ai ingroșat obrazul | = ți-i gros obrazul. | mi-a fript obrazul = m'a rușinat.

ocă, s. l-a [illegible] cu oca mică.

oce?... p. 316.

ochelari, s. nu văd bine ce-i acolo. — pune-ți ochelari. | sări-i-ar cei de carne și i-ar rămâne cei de sticlă (despre ochelari). | petece la dosul pantalonilor.

ochiu, s. ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. | prinde orbul, scoate-i ochii. | îmi face ochi dulci. | de ochii lumii, face ce face. | cu el mă înțeleg din ochi. | vom vorbi în patru ochi. | se spală pe ochi (față). | mi-i drag ca ochii din cap. | ochii și copilul (să ai grijă) | vezi-mă c'un ochiu și-am să te văd cu doi. | cine știe carte are patru ochi. | =cine știe(?) și cetește, cu patru ochi se numește. | nu crede ce vezi cu ochii, crede ce-ți spun eu. | a plătit până i-a plesnit ochii (sărăcit). | cât te-ai șterge la ochi (repede).

ogar, s. vezi *iepure.* | nu-s nici câne nici ogar.

ogârjit, s. slab, prăpădit.

ogheal, s. așternut, plapămă de învelit.

oghir ?... p. 314.

oglică, s. plantă, p. 269.

oglindă, s. cu oglinda, joc, p. 320. | —urîtule!—dar tu te-ai uitat în oglindă, să te vezi?

ogolana ?... p. 314.

oiță, s., pasere. | joc cu lăut, p. 284. | bâr! oiță, bâr (oaie).

olac?... p. 353.

oleiu, s. vezi *uleiu.*

oloiu, s. vezi *uleiu.*

olorește, v. vântul de abià olorește (bate adie).

om, s. p. 292. | omul meu (bărbatul). | om cu picioare p. 294. | om cu cățeà, p. 294. | om ca toate femeile.

omeag, s. floare stânjănie, campanulată (Polovraci).

omenesc, adj. străin: aista-i lucru omenesc.

onghir?... p. 314.

òpa ?... p. 315.

opincă, s. țăran! dela vlădică pân' a opincă | i-a pus opinca 'n nas (i-a tăiat vorba). | să nu mă calci pe opinci; cântecul:

Nu mă călcà pe opinci,

Că te fac de le mănânci.

ora ?... p. 288.

orb, s. adj. de-a baba-oarba, joc, p. 319. | se bat ca orbii.

os, s. os de ros (slujbă). | mi-a ajuns cuțitul la os. | i-a lăsat numai pielea și oasele (mort de bătaie). | cine poate oase roade; cine nu, nici carne moale. | stau în capul oaselor (pe șezute, în c.r). | am ajuns topor de oase.

osândă, s. are să te ajungă osânda mea (blăstămul).

oschigă, s. planta, păiuș.

otânc, s. la pânză se chiamă un păișor legat pe *natră* și care poartă un fir trecut prin spată dar netrecut pe sulul de dinapoi; el a fost adaus pe urmă.

otânjesc, v. croesc pe cineva cu o nuià.

oțet, v. l-a făcut cu ou și cu oțet (de toată ocara).

ou, s. decât la anul un bou, mai bine azi un ou, | cât oul.

P.

Pâcală, s., p. 373.

pâcâlitură, s., p. 373.

pace, s. pacea șade pe pat, cât ghioaga-i după ușă. | hai să facem pace (să ne împăcăm).

păcel, s. pat, pătuc.

pachești, s. pl. bretele.

pâclișit, adj. neguros la fața, fără chef.

păduche, s. vezi *az.*

pădure, s. răcnești, par’c’ai fi în pădure. | pădure fără uscături nu se poate. | par’c’ai fi născut în pădure | — sunt perje ’n grădină anul ista? — ca în pădure!

pagubă, s. — nu merg. — atâta pagubă. | șueră (cântă) a pagubă.

păhaie, s. ce păhaie mai ești! (nătăfleață, tont).

pahonț, s. unui sdrențos, speriat.

paie, s. arde focu ’n paie ude (mocnește ’n el). | mi-am aprins paie ’n cap. | la paie! (când unul cască). de-a *paiul,* joc, p. 288.

păinjâneală, s. păinjâneală înaintea ochilor.

păiuș, s. vezi *oschigă.* | p. 316, 357.

palal ? p. halal, palal, barbă de Țigan (?)

pălancă, adv. a venit o furtună și a făcut orzul pălancă (l-a trântit la pământ).

pălărie, s m’ai plesnit în pălărie cu asta (ei aș!) | frunză verde pălărie, mult mi-i dor de sărăcie!

pălimar, s., p. 319.

palmă, s. acuși te iau în palme (la bătaie). | să știi că ești în palma mea (puterile mele). | de-a palma, joc, p. 305. | palma furată, joc. p. 319. | bate-te cu palma peste gură și zi: Doamne ferește.

păluesc, v. vântur a doua oară vravul de pâne.

pământ, s. încet, nici pământul să nu te simtă. | răstoarnă pământul (de harnic ce-i). | stau pe pământ (supărat) | slavă sfântului, face umbră pământutui. | am lăsat toate la pământ și am plecat la oaste.

pământiu, adv. smolit la chip.

pană, s. ca o pană (ușor). | cui mi-a furat găinile mele, să dea Dumnezeu să-i umple penele câmpul și carnea trupul. | pană de lemn cu care se despică butucii.

paneà, s., p. 317.

pânga, s., p. 314.

Panaite, s. Panaite. vezi *ușă.*

Panaitu, s., p. 315.

panimatca?.. p. 317.

panița ? p. 316.

pânza, s. de-a pânza, joc, p. 288, | și el e tot de pânza mea (de vederile mele) | la pânza’ncurcată, țeși o vară toată.

papă, s. mâncare (despre copii). | când ți-a fi foame, borșul ista o să-ți pară papă (bun).

păpădie, s., p. 336. | p. 360.

păpăr ? p. 342.

papară, s., p. 272. | bătaie. | știu eu care e păpara slujbei (grijile).

paparudă, s., p. 253.

păpărugă ? p. 342.

păpăruie ? p. 341.

papuc, s. se bat cu papucii (culmea !) vezi *oaste.*

păpușă, s., p. 331. | p. 343. | frumos. | frumos îmbrăcat.

păpușoiu, s. popușoiu, porumb, p. 331.

păr, s. i s’a făcut părul măciucă (de frică). | i-a trecut părul prin căciulă (așteptând) | nu-mi dau părul pe mâna ta (nu mă bag slugă la tine). | mă las după păr (om). | a tuns părul chelbosului.

parà, s. știu eu câte parale faci tu. | îs multe de o parà (sunt multe de vorbit). | l-a luat la trei parale (=la trei păzește).

pâra ? p. vezi *hâra.*

părăduesc, v. stric, împrăștiu.

părângă, s. joc, p. 319.

pârâș, s. pârât pe nedrept.

pârcioagă, s. vreme întunecoasă cu negură și ploaie măruntă.

parda, interj. ferește-te! la o parte! | parda că te taiu cu barda! (strigăt de atenție).

părete, s. abat la părete (dau de greu) | spune cai verzi pe păreți. | = buchi verzi pe păreți. | vorbesc cu păreții (de geaba),. | taci, că au și păreții urechi.

pârg, s. merele au dat în pârg (copt); de aici: *a se pârguì.*

pârlaz, s. ai sărit multe pârlazuri (ai făcut multe ștrengării). | sare pârlazul să-i treacă necazul.

pârlesc, v. p. 361. | a pârlit-o de fugă. | m’a pârlit (înșelat). | ești un pârlit (un păcătos). | s’a pârlit (înșelat). | s’a pârlit (leac cu câlți și miere, împotriva roșeței).

pârnău, s. jărdie, nuià.

pârț, interj., p. 310.

pârța, interj., p. 316.

parte, s. dacă n’am noroc și parte. | cine împarte, parte-și face. | a pus mai mult într’o parte (s’a îmbătat). | într’o parte (nebun).

pas, s. capra cu pași joc, p. 300. | nu-i dau pas (nu-l slăbesc). | pas de mai încearcă!

pașaport, s. i-a dat pașaport (l-a gonit).

Pascal, s., p. 347.

pasere, s. de-a paserea sboară, joc, p. 289.

Paști, s. pl. la Paști (mai târziu). | la Paștele calului (nici odată). | = când o picà Paștele Joia. | nu-i în toate zilele Paște (pleașcă). | ai luat mai multe Paști decât mine (mai bătrân).

pat, s. — sui în pat, — baiu! — dă-te jos, baiu! (nici așà nici așà). | l-a pus la pat (boala). | tu-l chemi în pat, el se bagă sub pat.

pătăramă, s. știe el pătărama mea (ce fel de om sunt).

pătăranie, s., p. 250.

patlagină, s. plantă (Neamț).

pătuiag, s. pătuiag de fân (porcoieș),

păturesc, v., p. 260.

peniță, s. în peniți, joc, p. 289.

pepene, s., p. 336.

perdeà, s. cu perdeà, fără perdeà.

perghel, s. m’a luat la perghel (ocară). | p. 293. joc, p. 296.

perie, s. des. perie (ca peria). | lingușitor. | =trag cu peria.

periiu, v. lingușesc.

pernă, s., p. 279.

pește, s. peștele dela cap se’mpute. | am să te bat până-i strigà la pește. | peștele din lumea mare. | prost, *chinez.* | pește pește, mămăligă prăpădește. | joc, p. 325. | solz de pește, p. 228.

pestește, v. m’a pestit boala (apucat).

pestricioară ? p. 354.

petec, s. îi curg petecele, (sdrențos). | am să te bat până ți-o curge petecele. (mult).

petică, s. cârpă. | l-a făcut petică (l-a muiat, cu munca, truda). | l-a făcut petică de șters (cu ocara).

petrec, s. de-a petrecul, p. 311.

petrec, v. chefuesc. | sărbătoresc. | petrec pe cineva până la poartă. | la groapă (mormânt).

pezevenchiu, s. potlogar, șiret.

piatră, s. de piatră (nesimțitor). | doar n’a fi piatră de moară (greu). | las’ că nu-i cine știe ce piatră scumpă! | groapa cu pietre, joc. p. 300. | piatră de moară (să fie) și totu-i ușoară (dar lucrul acesta). | când vrea Dumnezeu, dă (iese ceva) și din piatră seacă.

pic, v. chiar acuma a picat (sosit). | a picat la'nvoială. | dacă nu curge, măcar pică (picură).

pichiu ? p. 314.

picior, s. om cu picioare, p. 294. | gaură cu picioare, p. 294. | merge pe picioare (pe jos) | să nu-mi stai în picioarele mele (calea mea). | vremea-i într'un picior (schimbăcioasă). | a luat-o la picior (plecat). | c'un picior în groapă și cu unul afară (tare bătrân). | să nu prind picior de pasăre străină în ograda mea. | par'că a prins pe Dumnezeu de un picior.

picluesc, v., p. 338.

piele, s. pielea rea și răpănoasă, ori o bate, ori o lasă (că-i tot una). | te mănâncă pielea (cauți bătaie)? | ce faci, pe pielea ta faci. | caută să iea două piei de pe un bou. | nu-și încape în piele (de gras). | i-a pus pielea'n pod (ucis). | a dat pielea popii (murit). | i-am făcut-o pe pielea goală (l-am învățat minte). | din gol a rămas cu pielea (a pierdut și ce aveà).

piept, s. piept de deal. | a dat piept cu dușmanul. | *piept* de cameșă; pl. *piepți.*

pier, v. scade până piere (e vorba de o furătură sau luare).

pietroiu, s. i-a luat pietroiul de pe varză (sărăcia).

Pilat, s. își spală mânile de Pilat.

pileală, s. băutură, dela țigănescul *me peau, tu peas, o peal* (beau, bei, bea).

pilesc, s. beau.

pingică, s talpă la cisme, pingeà. | friptură tare. | l-a adus la o pingică (l-a sărăcit).

Pintilie, s. vezi să nu te cheme Pintilie-Călătorul (să nu te dau afară).

pipă, s. luleà

piperuș, s. unui om iute, sprinten.

piron, s. | stă piron (piedică).

pirpiriu, adj. gol, neîmbrăcat.

pirostei, s. pl. de-a pirosteile, joc, p. 314. | cununiile.

pisez, v. m'a pisat cu laudele lui un ceas.

pistol, s. îmbrăcat pistol. | = gol pistol.

pitesc, v. ascund, p. 259.

pitita, s. de-a pitita, joc, p. 258.

pitoiu, s. pită mare, p. 316.

plămâiu, s. bojog, plămân, p. 308.

plântici, s.? p. 269, 348.

platnic, adj. care plătește (care poate plătì). *plătnicele, plăinicele, plăinicesc,* p. 375.

plăviț, s. adj. plăvan la păr, foarte puțin cenușiu.

pleaftură, s. m'a făcut pleaftură (de râs). | pleaftura fierarului.

plescănesc, v. pocnesc, plesnesc.

plesnesc, v. când te-oiu plesnì ! (cu palma) | hai, plesnește (mănâncă). | pocnesc. | trăsnește și plesnește (mânie).

plesnica ? p. 317.

plisc, s. cioc. | tacă-ți pliscul.

plișchi, interj. și, plischi una pe spinare cu biciul.

pliscoaie, s., p. 327.

plișez, v., p. 308.

plită, s. sobă de fier, p. 336.

ploaie, s. casc'a ploaie ! (a lene). face-a ploaie (pirotește).

plochi, s. pl. dela *plop,* p. 308.

ploconesc, v. mă plec de trup în fața cuiva. | fac o rugăminte.

plouă, v. plouă cu broaște. | =cu bește. |= cu harmasari (tare). | =cu cofa. | =toarnă cu cofa.

plug, s. un plug de copii (mulți). | ți-ai pus boii în plug cu dracul, dar ai să-i scoți fără coarne. | arătură la Sfântul-Vasile. | am pus în plug cu el (tovărășie). | la plug iți cunoști cumătrul. | nu ți-i plugul pe brazdă (nu ești cum se cade). | dela coarnele plugului (dela țara, de jos). | am găsit câteva pluguri (adecă, aldămașuri, și-am băut).

poală, s. îl ține'n poală, (îi face voia). | poale lungi și minte scurtă. | poale lungi cap de muiere. | și-a dat poalele peste cap (= și-a arătat arama).

poarcă, s. de-a poarca, joc, p. 286.

poartă, s. p. 252. | caută poartă de scăpare. | stă ca vițelul la poartă nouă. | vedeà-te-aș la poartă, (păzitor de țarnă).

pocinog, s. i-a făcut pocinogul (i-a făcut-o).

pocriș, s. p. 309. | pocrișul casei (acoperișul).

pod, s. își face pod peste toate. | se uită ca din pod. | iea din podul popii (de unde știi). | —unde să se culce? — în pod, că acolo nu umblă vacile.

podmol, s. prispă.

podobiță ? p. 315.

podràghină, s. copiilor neastâmpărați.

poftă, s. dă-mi o leacă de brânză, măcar de poftă (puțin). | poftă bună (mare, la masă). | mai pune-ți pofta'n cuiu !

poghibală, s. tigoare, unui om sau vite slabe.

poghir ? p. 314.

pogoniciu, adj., p. 269, 348.

pohârniș, s. povârniș, scoborîș.

pohod, adj. a luat vitele'n pohod (pe dinapoi cu frânghiile). | să nu mă iei in pohod (= peste picior).

poiată, s. las'o moartă'n poiată (= în popușoi).

polcă, s. joc cu lăutari : polcă-șotișă, p. 262, 297. | polca-horă, p. 278.

polimă, s. fel, chip: las' că-l știu eu ce polimă de om este.

politică, s. ei, cu tine nu mai merge politica bine (treaba, înțelegerea). | fac politică (citesc gazete).

polojenie, s. jâtie, anecdotă.

pomană, s. mare cât o pomană țigănească. | pomana călueanului, p. 254. | a gustat din pomana dracului (este afurisit și rău) | ce? e pomană la mine? | de pomană (în dar) | vorbește de pomană (de geaba)., ridic o pomană (chem popa și oamenii). | mâncà-ți-aș la pomană (la moarte).

pomeneală, s. pe câmp, nici pomeneală (urmă, picior) de om.

poncheneso, v. fac o treabă, așà încet, ca să treacă vremea.

ponghir? p. 314.

pop, adv. copilul stă pop *(popușor)* (în picioare). | am să fac un borș să steie pop (bun).

popă, s. cu apucăturile tale, nu calci a popă ! | calul popii (însectă), p. 343. | p. 339. | măriuța-popii (însectă), p. 340. | vedeà-te-aș în punga popii (mort). | taie popa limba (zic mamele copiilor cari cer de frupt în zi de sec). | unul zice: popă; altul: preoteasă (nu se'nțeleg). | parc'ai fost popă (ai gâcit).

Popești, s. pl. p., 316.

popinel ? p. 317.

popiță ? p. 315.

poponeț, s. adv. *pop.*

popreà, s. gardul cu poprele (proptele) nu pică (dar omul, săracul, fie el cât de uscat și de sec !) | s'a'nsurat cu popreua gardului (o urîtă).

popușoiu, s. las-o moartă'n popușoi (lasă'n colo gluma), | eu îl întreb și el face pe mortu'n popușoiu (*niznaiu*). | i-a luat popușoiul de pe foc (caută sfadă), p. 336.

porc, s. bește de porc, juc., p. 327. | urechea porcului (planta), p. 335. | mână porcii la ghindă (=la jir, doarme, sforâie).

porcan, s. grămajuie de fân ($^1/_2$ car).

porcoiu, s. grămadă.

port, s. așà ți-i portul (purtarea)? | ori vorbește cum ți-i vorba, ori te poartă cum ți-i portul.

port, v. mă port (plimb). | om purtat (care a văzut unele locuri). | om purtat ca b.șina'n ismene.

portiță, s., p. 252.

porumbe, s. popușoiu. | spin. porumbel. | hulub.

porumbac, adj., p. 353, 354.

porumbărie, s. juc., p. 331.

porumbe, s. pl. fructul porumbului.

porumbel, s.=porumb, porumbrel, p. 335.

porumbrel, s. porumb.

porumbrele, s. fructele porumbului.

posnă, s. a făcut o posnă. | ei, astă posnă (comedie). | pornografic.

poștă, s. femeilor cari poartă minciunile prin sat. | a scăpat poșta. | juc., p. 320.

postiocă, s. vezi *liocă.* | o scurtătură de lemn pe care se răzămă osia carului când se scoate roata spre a o unge.

potcă, s. o potcă de copie (mic). | urît, schilod.

potop, s. p. 322. | un potop de păsări (multe).

povestesc, v. mă povestește (mă poartă'n minciuni).

povidlă, s., p. 260.

povirlă, s., p. 260.

prâcea, s. prâcea, joc, p. 326.

prag, s. nu-i calc pragul (casa). | mă doare în prag (sub coastă).

prăjină, s. unui om înalt. | în Muntenia aceluia: prăjina lui Șerban-Vodă, | lung ca o prăjină și prost ca o b.șină.

prasnic, s. pomană, masă de sărbătoare, publică. | vrabia mălaiu vîsează și calicul prasnicul. | înjurătură.

prăvălie, s. prăvălie pe chirie și marfă pe datorie.

premetesc, și *primitesc.* v. mătur cu *primiteaua,* pleavă de pe vrav când se vântură, p. 354.

preț, s. am așteptat preț (timp) de un ceas.

pricicinătoare, ?... p. 376.

pricină, s. caută pricină (de sfadă).

pricopsesc, v. nu mă pricopsesc (nu-mi aduc folos cu...). | un pricopsit și jumătate (ticălos).

prididesc, v. m'a prididit plânsul (prins, apucat).

prijmă, s. preajmă, p. 286.

prind, v. cum s'ar prinde (zice) ești socru mare! | mă prind rămășag.

prins, de-a prinsul, joc, p. 289.

prișcală, s. de-a prișcala, joc. p. 288.

prispă, s. de pe prispă'n tindă, dîn tindă'n casă, din casă'n pat, hâț la lelea'n pat (asta-i curtea boierilor).

pritocitoare, s., p. 377.

privată, s. gură ticăloasă. | p. 325.

privicătoare, s. privighitoare.

privighitor, s. slujbaș vechiu al satelor.

Probajini, s., p. 356.

Prohoda, s., p. 356.

prohitesc, v. cetesc.

proptă, s. propteà, popreà la gard.

prostesc, v. cer de pomană | înșel. | prostește miliția. | o fac de mântueală.

prostovan, adv. prost, prostănac.

prour, s. ajun: prourul lui Sf. Gheorghe.

prourmez, v. urmez, p. 307.

provel, s. proverb.

prujesc, v. șuguesc; să nu crezi că prujesc cu tine.

puf, s. să nu crezi c'am să te țiu în puf (la bine).

pufos, adj , p. 336.

puhă, s. de-a puha, joc, 287.

puhăială, s. zăpușală, ferbințeală.

puhoiu, s. năvală de ape, puvoiu.

puiu, s. de-a pui-a-gaea. joc, p. 289. | azi e un puiu de ger.

pumn, s. cântă'n pumni (de amar). | un pumn (ca măsură). | ți-oiu da acuși un pumn.

pun, v. te pui (compari) cu mine. | se pune pe minciuni (începe să spună).

pungă, s. vezi *popă.* | cu nădejdea slugii, dai de fundul pungii. | pungă goală (poreclă).

punte, s. vezi *luntre.*

pupăză, s. încotro te duci, tot ouă de pupăză aduci (nimic). | fi-ți-ar gura aurită ca cuibul de pupăză.

pupuzuiu, ?... p. 316.

pur, s., p. 337. | purul de baltă e mai mare.

puri, ?... p. 375.

purice, s., p. 287. | pe el, parcă l-ar pișcà un purice (dând o sută de franci). | nu face purici mulți pe aici!

puricei, s. pl., p. 337.

pusa, s. p. 251 (punerea).

pușcă, s. îmbrăcat pușcă (gol).

pusderie, s. mulți: o pusderie de oameni.

pușoarcă, s. vin, rachiu clocit și rău.

puță, s. să nu-ți pară puța păpușă (treaba glumă). | odată vede nașul puța finului (=odată-i Paștele). | cu acelaș nume se botează și a copilului și a fetei.

R.

Răbdare, s. cu răbdare și tăcere se face agurida miere. | mănâncă răbdări prăjite.

răbduriu, adj. răbdător, suferitor (om, haină).

răbuș, s. și-a prăpădit răbușul (rostul).

rablă, s. om istovit. | unealtă (tăioasă) veche.

rac, s. cu un rac, tot sărac. | merge ca racul (înapoi, rău). | roș ca racul (fiert). | am să te bat pân'ăi strigà la raci.

răcăduesc, v. mă răcăduesc, (ameninț).

rachița ?... p. 315.

Răchitoasa, s. la Răchitoasa (=la Balamuc). | sat în jud. Tecuciului (ospiciu de nebuni, vechiu).

rad, v. l-a ras (dat afară din slujbă.) | odată se rade omul fară voie (când moare).

Rădăuț, s., p. 308.

rădicare, s. joc, p. 288.

Radu, s. Radu l-a chemat (a șters-o, a fugit).

răfuială, s. socoteala hotărîtoare. | bătaie.

rage, v. mie, nici nu-mi rage, nici nu-mi plânge (nu mă interesează).

raită, s. *roaită,* ocol; am dat o raită pe la vie.

raiu, s. casa omului e și raiu și iad. | a plecat la raiu cu cerga'n cap (?).

râmăt, s. am un râmăt de copii (mulți) = *jâmăt.*

rânca, ?... p. 317.

rândueală, s. clasificație p. 302. | rost. cumpăneală: rândueala când e bună, rostul trebii merge strună.

rânga ?... p. 314.

ràntie, s. haină cu mâneci purtată peste umeri.

ràpân, s. ei, te-ai umplut de rapân! (n'ai folosit nimic). | ești plin de noroc, ca porcul de rapăn!

ràpână?... p. 353, 354.

răpășug, s. un răpășug (coada, rău).

răpchinos, adj. păcătos, codaș.

râs, s. îmi fac de râs (petrecere), p. 320. | ai s'ajungi de râsul (lumii, câinilor, oamenilor). | ai ajuns un râs și o batjocoră (pentru lume, obiect). | după râs, plâns. | are să-ți pice râsu'n vine (ai să plângi). | (fata mare greșitoare) își plânge râsul de astăvară.

răsbuzățăluș, adj. ? p. 376.

râschiiu, v. râschiiu firé pe râșchitor. | fac foi altuatul.

râșniță, s. vezi *moară.*

răspăr, adv. l-a luat în răspăr (aspru).

răspintene, s. răspântie. | în sudălmi.

răspund, v. vezi *dau.*

răstibdiribtura? p. 374.

rață, s., p. 336.

rățesc, v., p. 336.

rățoală, s. amenințare.

rățoesc, v. ameninț, cu toate că nu mă prea simt voinic.

rățuiesc, v. = *rătesc,* p. 336.

rău, adv. rău cu rău, dar mai rău fără rău. | rău faci, rău găsești, | răul cu răul se alungă.

ràvân, adv. umed, jilav.

răza*gn*iș, adv. în răza**gn**iș. nu vrea! (cu nici un chip).

refec, s. a luà la refec (socoteală, bătaie) = la *rapanghel.*

remnic, s. iaz cu pește.

ridiche, s. i-a frecat ridichea (capul, l-a bătut).

rindeà, s. l-a dat la rindeà | (l-a bătut).

roanța, interj. toată ziua; roanța-roanța (mănâncă).

roată, s. cine'mpinge la roată? (greu). | a scăpat roata la vale. | roate de fum. joc, p. 323.

roboațe, s. pl. lucruri grele.

robotesc, v. sărbez, stau.

rodoșcana, ?. p. 317.

rogojină, s. ca mâța pe rogojină (rău). | s'a spart rogojina'n capul lui (a pățit-o).

roman, s. joc cu lăutari, p. 279.

ronțăesc, v. rod, mestec.

roș, adv. roș-împărat, p. 257. | când ți-oiu da una, te umple cel roș, (sângele), (borșul cel roș).

rotiș, adv, roată, în cerc.

rotocol, s., p. 325.

Rotopan, s. 307.

rump, v. rup.

rup, v. eu am s'o rup cu tine odată (stric). | rupe vorba (curmă, fă hotărîtor). | o rup (la fugă), | vorbesc din când în când.

rugă, particulă, p. 340.

S. Ș.

Sac, s. sacul cât e plin se păstrează. | un sac de minciuni. | sac fără fund. | la prins cu mâța'n sac. | a'njugat sacii la căruță, a pus boii în car și a plecat la moară. | tot cu sacul, se supără și dracul. | un sac de minciuni și o lingură de adevăr. | l-a pus în sac (cu botul pe labe).

safit, ad. numai: tot trupul lui, safit bube.

săftiele, s. pl. haină din vechime; la singular: *săftian* (N. Iorga, *Stud. Doc.* XII, 12, 20).

șagă, s. glumă. | nu șagă! (să nu crezi că-i glumă). | s'a întrecut cu șaga.

saha*gn*ilă, adv. cu saha*gn*ila (cu nemiluita).

săivan, s. șoproane lungi pe lângă gardul țarcului, unde iernează boii moșiilor.

salamură, s. mi-am pus carnea în salamură pentru tine (la greu).

salcie, s. când o da salcia'n Vrancea (nici odată).

samă, s. o samă de oameni au avere. | îmi trag sama (mă simt). | bagă de samă ce-i în oala cu zamă! | îmi fac sama singură (sinucid). | de bună samă că (de sigur).

samalâc, s. șopron, *șopru*.

Sâmbătă s. îi poartă Sâmbetele (îl pândește cu gând rău). | s'a dus pe apa Sâmbetei (pierdut). | bată-te Sâmbăta să te bată (ocară).

sănătate, s. noroc și sănătate (urare). | mă duc să-mi cer dreptul meu și pe urmă, sănătate. | sănătate dela golătate, că vin și cei făr'de cămeșe pe urmă.

sănătraistá ! a râdere: sănătate.

șandramà, s. clădire de scânduri, urîtă sau provizorie.

sângeap, s. captușeala de chimbrică care se pune pe la poalele rochiilor.

sânger, s. lemn, p. 360.

sângerez, v., p. 322.

sângerică, s. plantă, p. 360.

sanie, s. merge greu sania pe uscat. | jucării, p. 328.

sânie, s. dela sânìa ta să faci, nu de silă (din inițiativă).

șanț, s. mi-i de șanț (îmi pare curios).

sapă, s. pentru mine, sapa și lopata (pentru groapă, că-s bătrân). | ca dela sapă. | (ostenit). | într'un cântec:

De-o vrea mândra, de n'o vrea,
Desară mă duc la ea;
Ostenit, cum oi puteà,
Ostenit și plin de apă,
Cum e omul dela sapă.

sărac, s. adj. mai bine sărac și curat. | săracului, salbă de mărgăritari îi trebue. | la omul sărac nici boii nu trag. | săracul socotește averea tuturor. | mai bine sărac decât fără avere. | săracul e de neam mare, că ține la ce a apucat.

sărăcie, s. cu toată sărăcia (=din toată sărăcia), dar tot îți dau. | a dat sărăcia afară la Paști și-a luat-o s'o ierneze la Măcinici (Mucenici). | sărăcie lucie. | ce sărăcie de vită! (slabă). | hai să'mpărțim sărăcia |

— Sărăcie, ce-ai cu mine?
— M'am avut cu tat'to bine;
Și de tine nu mă'ndur,
Că ești suflet de om bun.

sârbă, s. joc cu lăut., p 279—281. | sârba cea nouă, joc cu lăut.=*sârboaica*, p. 281.

sărbăzește, v. s'a sărbezit laptele (sarbăd).

sârboaica, s. joc cu lăut., p. 281.

sare, s. stâlp de sare, tărie n'are.

șâretenie, s. șârăclâc.

șârloește, v. păreți sârloiți de ploaie.

sâsàiac, coșer, coș pentru păpușoiu.

sat, s. de te-i potrivì (ascultà) la sat, ajungi *popreà* la gard. | nu știe bărbatul câte știe satul. | un sat de oameni (mulți) | nu fac eu sat cu tine (nu mă împac). | tot în sat la păsat (nu se poate).

Sava, s., p. 317.

Săvastoc, s. Sevastopol. | bătaie, la săvastoc (ca la Sevastopol).

sbârnâitoare, s. juc., p. 330.

sborșesc, v. m'am sborșit odată la el (m'am sluțit).

sbranca, v. a dat sbranca (vezi *iama*).

sbughesc, v. o rup de fugă.

sburător, s. a prins sburători la călcâie (i-a pălit a dragoste).

scad, v. unde dă (dau) (cu palma) străinii scade, unde dă părinții crește.

scaiete, s. scaiu.

scaiu, s. p. 336. | se ține de mine ca scaiul de câne | =ca scaiul de fata mare.

scăldătoare, s. s'a c.cat în scăldătoare (de asta, pe semne, are noroc).

scaloean, s., p. 253.

scaloiță, s., p. 255.

scândură, s. slab. | mâncà-te-ar scândurile patului (blestem).

scânteie, s. scânteia mică aprinde focul mare.

scapără, v. scapără (fulgeră). | scapără din amânar, cu chibritul. | scapără (de mânie) și trăsnește.

scară, s. trei lucruri nu-s: pod peste mare, scară la cer, măduvă la fier.

scărăbuș, s. cărăbuș, p. 339.

scarmăn, v. bat.

scârmăneală, s. bătaie.

scârnăvie, s. (*scârnă vie*). | cutare e o scârnăvie.

scarpin, v. bat.

scârțiitoare, s. juc., p. 333.

scaun, s. joc, p. 291. | p. 224.

schiopătez, v. vezi *cotonogesc.* | a schiopătat rău (nu-i mai merge bine).

schiverniseală, s. economie.

școală, s. îmi faci mie școală (mă'nveți tu minte)? | fac școală (sfat). | numai pe la școală, nu găsești în oală.

scoasă,? p. de-a scoasa. joc. p. 297.

scofală, s. faptă mare: ei, de cât, ce mai scofală! (nimic).

scol, v. harnic: se scoală singur de jos. | mă scol împotriva celor nemiloși (răscol).

scormon, v. scormonesc, scociorăsc.

scrânciob, s., p. 328.

scrighesc, v. ia nu te mai *scrighì* (fasoli); *ghe-ghi*, pronunțat într'o silabă *g-hi.*

scrijălitură, s. dela *scrijăl-scrijălat*, tai dealung cu cuțitul, dar nu până'n fund.

scripcă, s. gol scripca (cu desăvârșire gol).

scripete, s. scripete, p. 357.

scriu, v. poruncesc, p. 260.

scroafă, s. joc, p. 319.

sculățel, adj. sprinten, p. 262.

scump, adv. scump dar face. | scump la făină și ieftin la tărâțe.

scursoare, s., p. 332.

scurtătură, s. o bucată de lemn, de pământ, scurtă.

sec, adv. a lăsat sec (murit). | mănânc de sec. | ești un sec (secătură).

șed, v. șed. c'o fată (sara, mă ibovnicesc).

Șeptilici, s., p. 378.

șezută, s., p. 283.

sfadă, s. ce atâta sfadă pentr'o bardă ! (nimic).

sfai, s. duhoare.

sfânt, s. mi-a înșirat toți sfinții (înjurându-mă). | la sfântul-așteaptă (nici odată). | cum e sfântul și tămâia.

șfară, s sfoară. | a dat șfară'n țară (de veste) și-a trimes răvașe prin orașe (s'aude mai ales în povești). | sfoară (drept la). | m'a tras pe sfoară (înșelat).

sfârlează, s. juc., p. 339.

sfarog, s. s'a făcut pânea sfarog (uscată, tare).

sfeclă, s. s'a făcut cumu-i (cum e) sfecla (roș).

sflichiu, s. iute-i sare sflichiul (=*țàndăra)* (se supără).

sfoiegit, adj. uscat.

sgândăresc, v. ce tot îți sgândărești buba și n'o lași să se usuce! | să nu mă sgândărești (stârnești) !

sgău, s. c.rul mâței, cânelui.

sghehun, v. par'că te sghehună *(sghihuie)* dracii (scutură).

sghihorniță, vreme grozavă de iarnă.

sghihuie, v. vezi *sghehun.*

sgorghin, s., p. 336.

sgorghină, s., p. 336.

și, conj. are un *și* pe mine (are cevà cu mine). | ei, și? (ce-mi pasă).

siciu, s., p. 297, 298.

silă, s. mi-i silă (greu neplăcut). | hârcâiu sila cu deasila.

silință, s. silința taie pânza.

sinchisesc, v. nu mă sinchisesc (ez) nu-mi pasă, nu mă gândesc la... de fel).

signe, s. pron: sânge, juc., p. 318.
șiuște, s. joc, p. 287.
slăbesc, v. ia mai slăbește-mă (dă-mi pace). | =mai slăbește-mă cu dragostea!
slavă, s., p. 357.
sleamă, s. leacă; dă-mi o sleamă de pâne (o leacă, puțin).
sloboda, adv. mă duc cu sloboda la târg (pe jos sau cu carul gol). | pasce boii sloboda (nu ținuți în frânghie).
slovă, s. cată slove pe păreți (e nedumerit).
slugă, s. cu nădejdea slugii, dai de fundul pungii. | vezi *dârloagă.* | Românul (omul) dator, slugă tuturor (este).
slujitor, s. slugă.
smeu, s. joc, p. 328.
sminteală, s. să nu mă dai de sminteală (face de râs prin neținerea făgăduelii). | nebunie.
smirnă, s. stă smirna (drept, înțepenit).
șoacăță, s. străin (Ungurilor mai ales. =*boanghină).*
soachită, s. =vezi *șoacăță.*
soalbă, s., p. 293.
șoaldă, s. umblă cu șoalda ca să scape de greu.
soare, s. scoal' te'ncalță, că soarele se'nalță (leneşilor). | cântec soarelui, p. 352.
șoarec, s. șoarece. | i-au mas șoarecii în pântece (și a flămânzit curând). | de unde nu-i, nici șoarecii n'au ce mâncà, | ne-a dat o bucățică de pâne, cât ai scoate (mulțămì) ochii la un șoarece.
sobă, s. odaie (tună'n sobă=intră'n odaie, (Vâlcea).
socodița? p. 315.
socodon? p. 315.
socoteală, s. nu-mi vine la socoteală (nu-mi convine). | om cu socoteală (chibzuință).
șodrogana? p. 315.
șoim, decât un an cioară, mai bine o zi șoim.
șoiman, adv. voinic.
șoimește, adv. fugă soimească, mare, largă.
șold, s. mi-am pus mânile'n șolduri când am auzit (mirare).
Solomon, s., p. 315.
solz, s. juc., p. 328.
someșana, s. joc cu lăut., p. 266.
son? p. 303.
șoric, s. ciorciu, p. 309.
sorocovăț, s. ban vechiu, p. 258.
sorț, s. p. 314.
șoșoșo? toată ziua: șoșoșo (stau de tăinuesc).
soț, s. soț ori făr'dă, joc, p. 300 | soțul meu (nevasta, bărbatul). | —n'am băut—nici odată făr'de soț!.
șotie, s. posnă, *trăsnaie.* | a făcut șotia!
șotios, adj. posnaș.
șotiș ?.... polca șotișă, joc cu lăut., p. 266.
șpangă, s. îl mână la muncă cu șpanga (cu deasila).
spanghie? p. 354.
spânzurat, s. neastâmpărat.
spânzurătoare, s. clădire înaltă, coșer.
spărieți, s. pl. l-a băgat în spărieți (=în răcori, în draci).
spată, s. și cu spată și cu ițe (lacom). | are spete (sprijinitori). | i-am întors spatele (nu l-am băgat în seamă). | să mă sărute'n spate (atâta pagubă). | ciuda asta o dau la spate (e un fleac).
spătar, slujbă veche militară, p. 362.
spatie, s., p. 262.
spinare, s. mă iea în spinare! (la vale, la țară, în râs).
sponcă, s. sponcă la hainele femeiești subțiri. | mâncare-i pe sponci (puțină).
sprentur, s.=*sprenț,* spenț, p. 345.
stâlp, s. nemișcat. | i-a cetit stâlpii (*stâlpările)* (la mort). | nu te răzămà de stâlpul putred. | stâlp la mormânt. | stai, stați-ar stâlpul la cap, să-ți stea (blestem).
stână, s. o stână de copii. | a nimerit-o ca Țiganul Vinerea la stână. | dă stâna pe una (o oaie).
stàniște, s. locul unde *amezesc* (fac amează) vitele.
stânjin, s. stânjinul lui Șerban-Vodă (unui om înalt. Ilfov).
stăpân, s. s'a băgat la stăpân cu asta. | decât stăpân păcătos, mai bine slugă vrednică.

stărpește, v. vaca a stârpit (avortat). | — dă-mi și mie o leacă de urdă.—da ce? ți-i teamă să nu stărpești (de poftă)?
stavil, s. stavilă. | piedică.
stea, s. în înjurături. | doar nu ești cu steaua'n frunte să te ascult. | vai de steaua lui! (vai de el).
stemă, s. doar nu ești cu stema'n frunte să te ascult.
sticlă, s. pron. pop: *steclă.* | doar nu ești de sticlă să nu poți da fuga! | o sticlă de vin. | alunecuș, iarna. | curat, limpede. | juc., p. 318.
știre, s. nu-i știu de știre (unde este). | dracul să-i știe de știre.
știu, v. știe și el cât au uitat alții. | cu *nu știu* și *poate,* nu trăești, nepoate.
știubeiu, s. rătezarea știubeilor (stupilor) în ziua de sfântul Ilie (recoltarea). | hai, ratează odată știubeiele (hotărăște-te).
stivă, s. clit, teanc.
stobor, s. par de gard (Gorj).
Stoica, s., p. 362.
stòriște, s. loc umblat, călcat de oameni și vite.
storonesc, v. fărâm; l-a storonit în bătaie.
strămurariță? p. 316.
strânsură, s. adunare de lume. | lume de strânsură=din multe părți și de multe feluri. | tot ce strânge omul de pe câmp: i-a ars strânsura.
streanță, s. sdreanță.
streșină, s. îi curg streşinile (mucii din nas). | are noroc. | streşinile tale, la tine să curgă (nu-mi faci rău).
stric, v. copil stricat. | un strică-drege. | cine strică dacă ești prost! | m'am stricat de râs. | mâța strică, (face multe neorânduel). | nu mai strică, măi, cea mâncare, nu ți se cade ! | am stricat o vorbă pe lângă el și s'a prins.
strig, v. strig pe norocul lui (mi-i ciudă pe). | chiuiu în joc, p. 267.
strouana, s. joc. cu lăutari, p. 284.
strună, s. îi cânt în strună, că n'am ce face (îi fac voia).
strungă, s. ca la strungă (pe șir, rând).
strungărarița? p. 357.
stuchiu, v. struchesc, scuip. | eu nu ling unde-am stuchit (nu-mi întorc vorba). | să mă stuchi în ochi dacă oiu mai vorbì cu el.
șu, s. *șu-șu-șu,* joc cu lăut., p. 265.
șubet, s. joc cu lăut., p. 329.
sucălesc, v. am să-i dau un franc și veșnic mă tot sucălește (îmi bate capul, să i-l dau.
suflătoare, s., p. 327.
suflet, s. nu știu păcatul acesta la sufletul meu. | un suflet de om și el, sărmanul. | vai de sufletul lui cum trăește!| pe unde iese cuvântul, iese și sufletul și-i păcat să-ți calci vorba dată. | am alergat într'un suflet (repede). | și-a dat sufletul (=duhul, murit). | rău la suflet.| suflet spurcat. | și-a dat sufletul dracului. | să-mi cadă mie la mână și pe urmă, dă-te suflete-de o parte (adică am să-i las numai sufletul). | a scăpat numai cu sufletul.
suflu, v. să nu sufli! (să n'aud un cuvânt).| mie nu-mi sufli 'n borş (nu mă calci pe picior). | cei din bancă suflau lecția celor dela tablă. | i-a spus: să *mă* sufli 'n c.r.
șugă, s. de care nu poți scăpà; beția-i șugă rea.
șugubină, s. ai să dai de șugubină (de beleà).
suhaiu, s. șihoiu, năvală de ploaie.
șuiet, s. sgomot de ploaie curgătoare.
sulă, s. veșnic îmi bagă sula 'n coaste să-l împrumut.
suman, s. e mai aproape cămeșa decât sumanul (ruda decât străinul). | țesătură.
sunt, v. nu se caută ce ai fost: ce ești! | ce a fost, a trecut; ce are să fie, are să vie | —nu-i.—dacă nu-i, nici nu trebue! aicea este ce este (ceva la mijloc. | mi-i mie de ce-mi este (am în considerație că), da ți-aş trage o bătaie soră cu moartea.
supărare, supărarea-i dela diavol (celui supărat). | să nu vă fie cu supărare.

(poftim). | —să nu vă fie cu supărare...— nici o bucurie.

susaiu, s., p. 335.

susan, adj. din sus: eu sunt susan, tu ești **gi***osan* (din Țepu-de-jos, p. 347.

șuvaie, s. pl. ciubere, hârdăie de cules la vie.

svânt, v. cămeșile se svântă (usucă. | l-a svântat în bătăi, | bea de svântă.

svârlugă, s.pește. | sprinten.

svârnàică, s., p. 339.

svr! interj. și, fără să mai aștepte, svr! cu piatra 'n capul lui, p. 316.

T. Ț.

Tăbànă, s. eu unul și ei cu toții, tăbană (de odată, tăbărăsc) pe mine.

tăbârcesc, s. mă trudesc ca să urc, p. 328.

tàblă, s. fier de învelit case. | o tablă (strat) de ceapă. | joc, p. 338.

tac, v. *tac* mă chiamă (tac). | măi tu taci! (ei aș). | tace și 'nghite. | *taci și 'nghite* (= păpănași, fierți).

tăciunez, v. vezi *coadă*. | negru, înnegrit.

țâcnal, s. joc, p. 328.

țâfnă, s. ifos.

țâfnos, adj. cu ifose.

taftaluc, s. lemn scurt și gros.

țâgăneasca, s. joc cu lăut., p. 265. | la arșici, p. 295.

țaglă, s. am rămas țaglă, uitându-mă (încremenit).

taifas, s. sfat, vorbă.

tăinaș, s. care vorbește cu altul tainic.

taiu, v. să mă tai, că nu ți-oiu spune. | nu mă taie (capul) ce să fac. | p. 311. | o taiu pe poartă afară. | îți taiu apa dela moară.

tală, s. o adunătură gălăgioasă de oameni.

tălălău, adj. fără rost, căpătâiu.

Tălălungă, s., p. 374.

tâlhar, s. p. 269. | o, ce tâlhar îmi ești! (posnaș).

tâlhăros, adj. ștrengar.

Țaligrad, s. Țarigrad.

Talion, s., p. 344.

tălmăsag, s. glumă, vorbă de spirit.

talpă, s. talpa- țerii (țăranii). | din talpă (de jos, din popor).

tălpășița, s. și-a luat tălpășița | a plecat.

tălpuță, s., p. 361 = *tălpășiță*.

tămânjer, s. băț (de bătut).

tamaslâc, s. boi adunați.

Tănasă, s. unuia prost.

țanc, interj., p. 315. | ca subst.: o fășie îngustă de pământ.

țânc, s. copil micuț. | p. 314.

țânchin? p. 374.

Tanda, s. cum e Tanda și Manda.

țandără, s. bucățică; o țandără de pâne.

tânjală, s. se lasă pe tânjală (pare lenos, dând greul pe alții).

tăpșan, s. tepșan, culme de deal, p. 307.

tăpsesc, v. p. 260.

țară, s. țara piere de Tătari, baba bea cu lăutari. | țara piere și baba se piaptănă. | mă iei la țară (în râs. | e bine la capăt de țară (că poți fugì lesne) și la mijloc de masă (că te ajunge rândul ori de unde s'ar începe).

țâră, s. leacă; o țâră de pâne (puțină).

tărăboanță, s. roabă.

țârâitură, s. joc. cu lăut., p. 289; dela *a țârâì* = a picurà, a curge câte puțin. | femeile când strigă pasările la mâncare.— *țâr, țâr, țâr, țâr...., mamă țââârăi, țââârăi!*

țăran, s noi țăranii dela țară, joc cu lăut., p. 282.

tărășenie, s. am să-ți spun o tărășenie (o întâmplare caraghioasă).

târfă, s. femeie ticăloasă.

târfuială, s. noroiu, tină moale.

târg, s. ce a da târgul și norocul (Dumnezeu). | târgul bănat n'are (supărare).

târlă, s. gospodărie (la supărare, modestie:) să am și eu, târla mea. | stâna și împrejurimile.

târloagă, s. = vezi *dârloagă*.

țărnă, s. stuche-l (scuipă-l și dă-i și c'o mână de țărnă'n ochi. | blastămă de pică țărna (se dărâmă clădirea). | în ziceri: ce are de a face gardul țărnei cu banii ghirului (birului), țărnei (= țarinei țar'nei, țărnei).

târnaț, s. ogradă, bătătură.

târnoață, s. femeie ticăloasă.

târnuesc, v. bat. | mătur cu târnul (un spine).

târșesc, v. ia nu te mai târșì (= lărgì), (nu mai face atâta gură, caz).

târșiesc, v. târâiu încălțămintea. | p. 293.

țârțâră, s. ninge cu ploaie amestecat.

tașcă, p. 316.

tată, s. și unde începù, măi tată, să ploaie? | tata-moșul (bunicul, *bătrânul, bătrânelul, tata-mare*). | el e tata răutăților toate. | i-a tras una în numele tatălui (în frunte). | doar n'am văzut pe tata (din groapă) să merg! | să fie și tata, că nu-l ascult la rău. | prost tată ai mai avut. | urît tată ai mai avut!

Tatar, s. las', mai șezi, că nu dau Tatarii. | ce, Tatarul (Dumnezeu, dracul, focul negru) de nu mai vine? | vezi *lume*.

tàtos? p. 317.

tătuca, s. tata.

tătuța, s. tata.

Tăvălici, s. vezi *căpitan*. | dela a tăvălì (bate).

teafăr, adj. neatins: a scăpat teafăr. | întreg la minte.

teasc, s., p. 326.

teică, s. l-a făcut teică de porci (de râs și de batjocură).

teiu, s. nădejde pe el ca pe un cuiu de teiu. | într'un teiu și într'un curmeiu, nu ți-i vieața cu temeiu (cu nimic, nimic nu-i). | colane de coji de teiu, joc, p. 332.

țerevenchi? p, 315.

terciu, s. moale. | s'a'ntărit terciul (nu-i glumă)!

țenchi? p. 315.

terfelesc, v. murdăresc, mânjesc. | rușinez.

terpènie, s. m'am pus cu terpènie să-l bat (cu tot dinadinsul). | așà s'a pus terpènie sfezii (început).

teșchereà, s. vas de tablă de băut apă. | am teșchereà la mână (întărire pe hârtie,

teșmàn, s., p. 251.

țibă, interj. vorbă cu care alungăm cânii.

tibdă, s, p. 374.

Tibiș, s., p. 317.

Tibișoaie? p. 317.

țic, s. joc, p. 286.

tichie, s. chitie, p. 354.

ticnesc, v. mâncarea nu-mi ticnește (nu îmi merge'n plin) (nu-mi priește) din pricina supărărilor.

tifericesc, v. fericesc. | parte dela *te fericesc*, pr. pop: *tifericesc*, de unde într'un cuvânt.

tifilicie, s. fericire; vezi *tifericesc*.

Țigan, s., p. 308. | joc, p. 337. | vezi *stână*.

țigară, s. cât ai bea o țigară (puțin).

tigoare, s. boilor înceți, lenoși. | oamenilor leneși.

țiitură, s. femeie ticăloasă. | joc cu lăut., p. 262.

țilibichiu? p. 314.

tilili? p. 374.

tililica? p. 314.

tilipàna? p. 314.

tindă, s. se culcă'n tindă ca să mai scurteze din drum. | podul lat din fața casei (Polovraci). | când am venit mi s'a luminat în tindă (așà de dimineață!).

ținchi? p. 317.

tinereță, s. tinereță nu-i? | cine nu'nvață la tinerețe, se va căì la bătrânețe. | strânge (adună) la tinerețe ca să ai la bătrânețǎ. | de, tinereță (tânărule), știu eu ce sfat să-ți dau?!

țintă, s. p. 336. | vieața asta trebue să aibă o țintă. | ca'n țintă (drept la). | cuiu de pus pe talpa cismei. | cal cu țintă'n frunte.

țip, v. strig. | arunc (țipă bățul ăsta = aruncă-l).

tipar, s. parcă-i de tipar (scrisoare, zugrăveli) (frumos).

tipsie, s. ca de pe tipsie (gata, de-a gata).

titiribdă? p. 374.

tivicana? p. 315.

Tiviciu, s, p. 314.

tiuliuliuc, adv. a rămas tiuliuliuc după ce i-a plecat nevasta (singur, gol).

toacă, s. pe la toacă (înaintea sfințitului soarelui cam cu o jumătate de ceas). |

*

bată-te toaca (blestem). | ucigă-l toaca (diavolul).

toană, s. cârd de pasări. | =*hachițe* (are toane, nu-i cu toane).

tobă, s. de acum să bați toba (să divulgi).| l-a făcut tobă de bătaie. ¦ gras tobă (slab).

tobośanca, s. joc cu lăut., p. 266.

toc, v. toacă, toaca din gură! (amenințare)| și-a tocat toată averea. ¦ = a tocat-o la papuc.

tocălie, s. morișca învârtitoare, care scârțiind, sperie pasările de pe lanuri (Polovraci).

tocmeală, s. iea fără tocmeală și-i dă cu cântăreală. | = rău de tocmeală bun de socoteală.

țol, s. l-a bătut țol (ca pe un țol).

tolocănesc, v. ce tot tolocănești din gură (tolăcănești).

tomnatec, adj. flăcău tomnatec (bătrân).

ton? p. 303

tont, adj. neghiob.

țonțoroiu, s. joc cu lăut., p. 283.

țopa? p. 315.

toplița, s. loc jos, mai mult decât *zăpodie*.

topor, s. topor de oase. | lucrat ca din topor (grosso-modo). | din topor cosor (nimic).

toporâie, s. coada coasei. | am pus'o în toparâie (am început-o).

toporâște, s. coadă de unelță tăietoare (coasă, topor, secure) (Bucovina).

torăesc, v. nu-mi mai tace gura.

tort, s. slab. | l-a fiert ca pe tort (l-a bătut greu).

trăesc, v. să trăească cine bea și gine-re(le) soacră-mea (soacrei mele). | mult trăești, multe vezi. | nici n'ai cu cine trăi, nici cu cine murì (vorbind despre altul cu care nu te'mpaci). vorba cântecului:

Aș trăi și n'am cu cine,
Aș murì, moartea nu vine.

traistă, s. a'ntors traista pe dos (a dat de nevoie). | umbli cu traista (cu cerutul)| altă gâscă'n ceea traistă. | cu traista'n băț (haimanà). | vezi-ți de traistă (treaba ta). ¦ ca'n traista Țiganului (?) | cu traista la măcinat, rămâi nemâncat. | când ai două trăiști goale, pune pe una în cealaltă și zi că-i plină.

traiu, s. și-a trăit traiul, și-a mâncat (păpat) mălaiul. ¦ s'a pus pe traiu (bunătăți).

trăncănesc, v. vorbesc încolo. (pustiu).

trăsnesc, v. când te-oiu trăsnì odată. | trăsnește (mânios).

treabă, s. nu ești de treabă (cum se cade). | treaba mea! (așà vreau eu). | — treaba mea. — mănâncă-ți-o. ¦ fii de treabă cu cine te'ntreabă.

trebăluesc, v. fac câte ceva prin prejurul casei.

trenchea, adv. umblă trenchea-flenchea (fără nici un rost) = trenchea-flenchea trei lei perechea (?).

treucă, s. teică, jghiab la fântână pentru adăpat.

trineà? p. 317.

tringa? p. 317.

tu, pron. cu ce să dai înainte? nici *tu* boi, nici *tu* cărută, nici *tu* măcar o leacă de pământ (se jăluește și se'ntreabă pe sine: n'ai tu nici....)

tucă, s. tatucă, tată.

tuleașcă, s. nătăfleață, om de nimic.

țuluc, s. par, p. 315.

tun, s. v. a scăpat ca din gura tunului (așà, cu fuga). | *intru*, vezi sobă. | sănătos, tun. | bătălie cu tunuri, joc, p. 318.

tunili? p. 314, (tunurile).

tuns, s. adj. a scăpat ne tuns (ne bătut). | vezi *feleguns*.

Turc, s. — dacă am avut atâta pierdere, cine mi-o da? — Tucrul plătește! — Da? ¦ par'că dau Turcii (așà te grăbești). | cum e Turcul și pistolul (= cum e sacul și peticul). | p. 341. ¦ binele meu nici Turcii să nu-l aibă (vezi *legenda neamurilor la Dumnezeu*).

turcește, adj. judecată turcească.

tureatcă s. carâmb de ciobotă.

turtă, s. își trage spuză pe turtă (își ține parte).

țușca, s. = mișcă, p. 285, 287, | poreclă.

tușinez, v. tușinez o fustă. | îi taiu *dis-*

trămăturile de pe la poale și o tivesc.

țuști! p. 375.

tuțu, s. presc. din tătuța, tata.

țuțuiu? p. 297.

tuz? p. 340.

U.

Uciu? uciu-cică, p. 314.

ulcică, s. vas de lut pentru băut, cam de o litră.

ulcicuța, s. de-a ulcicuța, joc, p. 291.

ulcior, s. prin alte părți *urcior*. | ulciorul nu merge de multe ori la apă. | —, ori se sparge ori se crapă.

uleiu, s. pronunție rară, p. 283.

uluesc, v. mă uluesc, zăpăcesc, pierd.

umăr, s. dă din umere. | = ridică din umere (și nu știe ce-i).

umbră, s. tot omul își are umbra lui. | se spărie și de umbra lui.

un, num., nu scapă de mine cu una cu două. | acuma, tot una-i de mine. ¦ până una alta, hai să mâncăm. | n'are nici de unele (nimic).

uncheș, s. de-a baba și uncheșul, joc, p. 250.

undă, s. i-au venit undele cele rele (hachițile).

unde, adv. de unde până unde, aud că este acasă. | adecă, unde-i boier, crede că-i stăpân pe munca mea?

unea,? p. 317.

unghie, s. nici câtu-i (cât e) negru sub unghie. | gata să mă iea în unghie (= să-mi puie unghia în gât).

ungurește, adv. fel de joc cu lăut., p. 226.

uni? p. 315.

unt, s. de-a untul, joc, p. 322.

urdinez, v. o săptămână mi-au urdinat pețitori pentru fată.

ureche, s. — bea cutare? — păi ce? crezi că duce la ureche. | trage cu urechea. | am învățat un cântec cu vioara, după ureche. | a scăpat ca prin urechile acului. | tot îmi rode urechile să-l împrumut. | e'ntr'o ureche. | urechea porcului, planta, p. 335.

urmă, s. în cele din urmă, iacă vine și el. | sunt pe urma hoțului (gata să-l aflu). | urma alege. | la urma urmei, nu m'am cununat cu tine.

urs, s. trage nădejdie ca ursul de coadă. | vânătorul și ursul, joc, p. 292. | de-a ursul, joc, p. 305. | când o face ursul coadă și prepelița noadă.

ușă, s. ca la ușa cortului, joc, p. 262. | când te-oiu strânge cu ușa, ai să mărturisești. | ce cauți la ușa mea (casa mea) ¦ închide ușa, că vine mătușa (frigul). | închide ușa pe dinafară (ieși). | ușa! Panaite (fugi!). | .intru cu ușa'n casă (spun pe *șleau*, verde).

ușernic, adj. care nu mai stă pe acasă, ci tot prin sat.

Uspènia, s., p. 356.

uză? p. 340.

V.

Vac, s. veac. | un vac de om (o vieață).

vacă, s unui molău (ești o vacă). | = ești o vacă încălțată. | cu opinca dintr'o vacă (om de jos). | p. 311. | de-a vaca, joc, p. 255. | ori cât s'ar trudì, tot o baligă de vacă (face nimic). ¦ vaca-Domnului, insectă, p. 340.

văduoiu, s. = *văduvoiu*, văduv, p. 340.

văgaș, s. *hozáș*. | ai plecat pe văgașul (calea) relelor.

vâjâeală, s. sgomot; ce mai vâjăeală la iarmaroc! — vâjâeala apei și vântului.

vâjâitoare, s. p., 330.

vâjoiu, s. în înjurături.

vălătuc, s. = *tăvăluc* (care se dă *tăvăl*).

vale, s. și pe deal și pe vale (ori cum).

vamă, s. măcină-mi, că ți-oiu da vama pe urmă.

vămuesc, v. fur.

vânător, s. vânătorul și ursul, joc, p. 292.

vând, v. să știi c'are să te vândă. (înșele în folosul unui al treilea).

vânt, s. ce vânturi te au adus pe la noi? | vorbește în vânt (de geaba). ¦ vântul bate, câinii latră. | a dat un vânt rău peste el. (nu se știe ce). | de când lumea şi pământul (se ştie că) în cuptor nu bate vântul.

vânturângă,? p. 379.

vânzolesc, v. mă vânzolesc (frământ, scociorăsc).

vargă, s. tremură (de frig) ca varga. = tremură vargă. | varga lui Dumnezeu (om teribil).

vârta, s. am muncit cu vârta. = *vurta*, (bucata).

vârtejire, s. învârtire, p. 284.

varză, s. se'mpacă amândoi ca capra cu varza (rău). | tăiam în duşmani ca'n varză. | sărbătoarea lui Sf. Ion de toamnă = *Sft. Ion care taie capul ca pe varză.*

vatale, s. pl. tot eu la vatale? (greu?).

vatră, s. vatra satului, | stă pe vatră (lenos).

vax, s. l-am întrebat.., aş.. vax (nimic)!

veac, s. un veac mi s'a părut (mult).

veleat, s. vieaţă, traiu. | fructe, că'n veleat (vremuri bune). | măi, ţie ţi-a ieşit veleatul (te-ai învechit rău).

venit, s. ce eşti aşà de dus pe gânduri? aştepţi veniturile?

verde, adj. adv. eu îţi spun verde: eşti un ticălos. | om verde (sdravăn). | p. 308. | (a râdere): om verde ca găinaţul gâştei. | vezi: *cal, stea.* | p. 308. | verde-Impărat, p. 257.

verigă, s. de-a veriga, joc, p. 262. | inel simplu. | inel de fier.

vieaţă, s. vieaţă, vieaţă, legată cu aţă! | s'a dat în vieaţă cu el (au relaţiuni intime). | om de vieaţă (în lumea mare: stricat). | halal: vieaţă îngerească şi traiu porcesc!

vierme, s. par'că ai viermi în c.r (de nu te mai astâmperi). | mânca-te-ar viermii. | = viermii neadormiţi. | le-a făcut dragostea viermi (s'a stricat).

viţel, s. vezi *poartă.*

vlagă, s. putere: are vlagă'n trup.

vlăguesc, v. muncesc; m'am vlăguit.

vlăjan, a. = *vlăjgan.*

vlăjgan, s. voinic dar leneş: *coşcogeà* vlăjdau = *ditai* vlăjganul.

vlog, s. ploaie fără curmare.

voie, s. de voie de nevoie, trebue să plec. | ursul nu joacă de voie ci de nevoie). | fac voie de nevoie şi haz de necaz. | nu-ţi dau voie să pleci. | voie la mine ca la banul-Ghica.

voltă, s. p. 331.

vorbă, s. vorbă să fie că treabă se face. | vorba! (tăcere!). | vorba multă, sărăcia omului. | este o vorbă: pe cine nu-l laşi să moară, nu te lasă să trăeşti. | stau de vorbă (sfat). | m'a făcut de vorbă prin sat (cu minciunile lui). | să nu zici vorbă mare (să taci). | vorba dulce mult aduce. | numai cu vorbă nu se face ciorbă. | ei, vorbă să fie; par'că tu eşti mai de treabă. | să fie vorba între noi, dar tu nu eşti tot ca el? | e vorbă să punem temeiu unei afaceri; ce zici? | mi-a luat vorba din gură (tot asta eram să zic şi eu).

vorbărie, s. discuţie, sfat, fără rost de cele mai multe ori.

vorbesc, v. vorbeşte şi el ca să nu zicem că tace.

vornic, s. de-a vornicul, joc, p. 227.

vost, pron. vostru; tot aşà; *nost*, p. 284.

vrabie, s. vezi *calic.* | de-a vrabia, joc, p. 310. | vrabia tot puiu rămâne (şi omul mic tânăr). | de frica vrăbiilor să nu mai sămănăm mălaiu?

vreme, s. bună vreme (se zice sara). | vremea bună se cunoaşte de dimineaţă (şi omul de tânăr). | toate merg până într'o vreme. | vremea'nvaţă pe cei fără dascăl.

vreu, v. *voiu., vreau, vroiu, vrau, voiesc, vroiesc.* | ca să poată munci, vra să avem mâncare bună (trebue, Polovraci).

vrute, adj. vorbeşte vrute şi nevrute (câte'n lună).

vulpe, s. | a prins vulpea rană (a căzut la capcană).

Z.

Zăbăug, adj. s. prost, zălud.

zăblău, adj. s.=*zăbăug.*

zăblăud, adj. s.=*zăbăug.*

zăblăug, adj s.=zăbăug, asonanţă şi înţeles cu: *zăbzăuc (zebzec, zevzec).*

zăcăuş, adj. s. leneş.

zacon, s. chin.

zaconesc, v. chinuesc.

zăgaz, s. iaz, pământul cu nuiele care opreşte apa.

zălezeală, s. plictiseală, urît.

zălud, adj. năuc.

zamă, s. borş, mai ales de pasăre. | găina bătrână, face zama bună. | nu-i de nici o zamă copilul meu, (de nimic). | =nu-i nici de zama oului. | zama de potloage (!).

zâmbil, s. paner (Polovraci).

zânatec, adj. nebunatec.

zanga..?. v. zanga-zanganeli. joc, p. 298.

zanganeli, vezi *zanga.*

zănoagă, s. platou pe deal,

zapis, s. cu zapis, nu se face treabă.

zăpodie, s. şes puţin scufundat.

zăpor, s. apa care se strânge la moară, oprită de stăvilare.

zăpuşală, s. căldură înnăduşitoare, vara.

zărghiet, adj. ţicnit la cap.

zărghit, adj.=*zărghiet.*

zăuşesc, v. mă zăuşeşte atâta vorbă (zăpăceşte).

zi, s. vezi *vreme.* | a murit cu zile. | vai de zilele lui! | noroc şi sănătate şi Dumnezeu să ne ierte, că cele zile puţine cred că n'or fi! | îmi face zile amare. | =zile fripte. | a venit la mine pân'la ziuă (dis de dimineaţă). | munceşte cu ziua (pe parale). | a scăpat cu zile. | — dă-mi un franc.—n'am.—dar zile ai? | trăire-ai trei zile cu cea de alaltăieri. | bună ziua! | moare cu zile (necăutat). | nu vine pe la mine cu zilele (foarte rar). | ţi-ai urît zilele (de cauţi bătaie?)

zic, v. zi ca el şi fă ca tine. | zi o cântare. | ce zice el nu se mănâncă.

zid, s. zidu-i gardul nebunului. | de-a zidul, joc, p. 288. | un zid de oameni (mulţi).

zulie, s. amar, necaz, supărare, p. 327.

zurăesc, v. zurnuiu, agit un clopoţel, zurgalău. 327

zuralie, adv.—*nasulie* (*nasùl* pe ţigăneşte însemnează *rău*); ai făcut-o zuralie, boacănă, de oaie, fiartă.

zuză, s. am tras o zuză (—*dùrdură*): frică, bătaie de cap, frământare felurită.

CUPRINSUL.

Pag.

Prefață 1

A. JOCURI DE COPII

I. *Jocuri propriu zise.*

1. De-a ascunsul 2
2. Baba și uncheșul . . . . . »
6. In bunghi 3
7. In bușí . . . . . »
9. Călueanul 5
10. De-a calul 8
16. De-a cucu 10
18. De-a domnul 12
21. Focul . . . . . »
23. De-a hoții 13
24. Iapa prăpădită 14
26. De-a inelușu 'nvârteguș 15
27. Jocuri de flăcăi și fete mari . . . »
29. De-a luna 37
30. De-a lupul și oile 38
33. De-a mingea . . . . . »
34. De-a mingea'n cuc 39
35. De-a mișca . . . . . »
39. Mortul (cei 9 frați) 40
45. De-a paiul . . . . . »
46. De-a pânza . . . . . »
47. De-a paserea sboară 41
48. In peniți . . . . . »
53. De-a prinsul . . . . . »
55. De-a puiu-a-gaea . . . . . »
57. Scaun 43
62. De-a țara . . . . . »
67. De-a ulcicuța . . . . . »
70. Vânătorul și ursul 44
71. Inelul pe sfoară . . . . . »
72. Foc-foc, apă-apă . . . . . »
73. Gioalele (arșicele) . . . . . »
74. Zanga-zanganeli 50
75. Trenul pleacă 51
76. Soț ori făr'dă 52
77. Groapa cu pietre . . . . . »
78. Capra cu pași . . . . . »
79. De-a clincea 53
80. De-a călăritea 54
81. Cu mingea în găuri . . . . . »
82. Bon-jurnal. . . . . . »
83. Ciubetul 55
84. De-a buvna . . . . . »
85. De-a inelul 56
86. Lumânărica . . . . . »
87. Capra . . . . . »
88. De-a ursul 57
89. Craiul . . . . . »
90. Moara . . . . . »
91. Gâsca 58
92. De-a craiu slujesc 61
93. De-a ghicitele . . . . . »
94. De-a lumânărica 62
95. De-a vrăbiile . . . . . »
96. De-a asvârlita 63
97. De-a pirosteile . . . . . »
98. De-a petrecul . . . . . »
99. De-a bostănica 64
100. De-a dracu'n cânepă 65
101. De-a cuca . . . . . »

II. *Sorți.*

5. 66
20—39 . . . . . . 66—69

III. *Jocuri de pâcâleli.*

1. Apă din coardă 70
3. Bătălie cu tunuri . . . . . »
6. Clopotul 71
8. De-a cumpăna . . . . . »
30. Legare în părângă . . . . . »
31. Maimuța 72

Pag.

32. Cu oglinda 72
33. Cu spicul . . . . . »
34. Șubetul . . . . . »
35. Poștele . . . . . »
36. Cu măntaua 73
37. Cu betele . . . . . »
38. De-a untul 74

IV. *Joace.*

18. Drum . . . . . »
20. Flori de cerneală . . . . . »
21. Fluturii . . . . . »
55. Roate de fum 75
56. Chipurile cu ața . . . . . »
57. Ostropul 77
58. De-a băcănia 78
59. Prâcea . . . . . »
60. Teasc . . . . . »
61. Bu, mamă . . . . . »
62. Sculare de jos . . . . . »
63. Gura și nasul închis . . . . . »
64. Cântare cu foile de carte . . . . »
65. Cântare din tocul condeiului . . »
66. Asvârlirea clisei . . . . . »
67. De-a vornicul 79

V. *Jucării.*

3. Beșica de porc. . . . . . »
18. Fluiere și mijloace de cântat . . »
38. Sania 80
40. Scrânciobul . . . . . »
49. Smeu . . . . . »
50. Porumbărie 83
51. Colane de coji de teiu 84
52. Morișcă pe apă . . . . . »
53. Cercul . . . . . »
54. Scârțiitoare 85
55. Cornuri de hârtie . . . . . »
56. Plumb . . . . . »
57. Căruț . . . . . »

Pag

58. Morișcă de vânt 85
59. Morișcă de hârtie 86

VI. *Diverse.*

28. Bou bălțat 87
29. Ce mănâncă copiii . . . . . »
30. Frecatul ridichii 89
31. Insectele și copiii . . . . . »
32. Intreceri cu mâncări și băuturi . 95
33. Păpușele . . . . . »
34. Mărul 96
35. Lăsarea și scularea cu mânile . »
36. Drâmba . . . . . »
37. Dare peste cap . . . . . »
38. Cerneluri . . . . . »
39. Cățeaua 97
40. Intrarea celor tineri în joc . . . »
41. Râs și bajocură . . . . . »
42. Destăinuire . . . . . »

B. CÂNTECE DE LUARE ÎN RÂS ȘI ALTELE

I. *Către oameni.*

11, 14, 39 . . . . . 97—98
45—52 . . . . . 98—99

II. *Către vietăți, lucruri, diverse.*

2, 7, 9, 11, 12, 16, 19 . . . . . 100 -104
26—43 . . . . . 104—112

C.

I. *Jocuri de cuvinte, spirite, formule de pâcâleli.*

11, 21, 45 . . . . . 112—113
68—83 . . . . . 114—116

II. *Intrebări, probleme.*

19—38 . . . . . 116—125

III. *Frământări de limbă.*

8, 10, 11, 14, 16, 17, 19, 24 126
26—46 . . . . . 126—128
Glosar 129

BIBLIOTECA

VERIFICAT 1957